Paola Giovetti

# LUMEA MISTERELOR

## Ghid fundamental de esoterism şi parapsihologie

**Paola Giovetti**

# LUMEA MISTERELOR

## *Ghid fundamental de esoterism și parapsihologie*

*Traducere de*
Sandrino Gavriloae

*Editura* LUCMAN
1997

Editor: Lucian Borleanu
Coperta şi
tehnoredactarea: Ovidiu Brezan

Titlul original:
**DIZIONARIO DEL MISTERO**
*Il mondo dell'ignoto, dell'esoterismo*
*e della parapsicologia*

Copyright © by Edizioni Mediterranee, Roma

Translation copyright © 1997 Editura Lucman
Toate drepturile pentru ediţia în limba română
aparţin
Editurii LUCMAN
Copyright © 1997 Colecţia PARANORMAL:
Grupul DUCOMY

Editura LUCMAN – Bucureşti
Telefon/Fax: 01–617.12.55

ISBN 973-98098-3-9

# *Introducere*

*Misterul a făcut parte totdeauna din om, însoţindu-i istoria. În comunităţile primitive se recurgea la puterile magice în mod obişnuit, după cum se confirmă şi astăzi din descrierile misionarilor care au trăit în preajma popoarelor lipsite de contactul cu civilizaţia modernă. Foarte vechea tradiţie şamanică, încă vie în multe părţi ale lumii, recurge mult la stările modificate ale conştiinţei şi la capacităţile paranormale. La primele civilizaţii istorice, sacerdotul era practic un senzitiv: vedea evenimente îndepărtate, citea viitorul, comunica cu morţii, îngrijea bolnavii prin puterile lui taumaturgice. În Grecia, la Roma şi chiar în Evul Mediu şi în Renaştere, divinaţia, magia, profeţia erau fapte acceptate de toată lumea. Fenomene ca bântuiri, apariţii, contacte cu lumea de dincolo, vise veridice şi profetice sunt transmise dintotdeauna la toate popoarele.*

*În cursul istoriei regăsim apoi alte tradiţii importante unde misterul are un rol de prim plan: de la alchimie la societăţile secrete, de la vrăjitorie la practicile exorciste, de la ocultism la esoterism. Apoi, în secolul al XIX-lea, a început studiul sistematic al puterilor paranormale: fenomenele de medium şi spiritiste au fost primele care au atras atenţia cercetătorilor, aceştia dedicându-se studiului percepţiei extrasenzoriale, ajungând, în mod treptat, la formarea de societăţi şi institute de cercetare şi, în fine, după cel*

*de-al doilea război mondial, la înființarea de institute și catedre de parapsihologie pentru studiul sistematic al misteriosului potențial uman. Dacă misterul a existat dintotdeauna și și-a exercitat seducția în toate timpurile, în epoca noastră de criză și tranziție el este mai puternic și mai resimțit ca niciodată. Și cu toate că, pe de o parte, ne confruntăm cu un abuz al misterului, cu un consum al său prea grăbit și prea dornic în așteptarea miracolelor, este totuși adevărat că omului modern i se deschid orizonturi noi, i se anunță o dilatare a conștiinței care, dacă este bine înțeleasă și dirijată, va putea da roade pozitive. La această dilatare a orizonturilor conștiinței, cu certitudine își pot aduce contribuția cercetarea parapsihologică, yoga și curentele de gândire care provin din Orient, magia și esoterismul, OZN-istica și astrologia cu deschiderile lor spre cosmos, tanatologia care încearcă să pătrundă dincolo de pragul morții, studiul stărilor modificate ale conștiinței, medicina alternativă cu a sa recuperare a tradițiilor naturiste, psihologia transpersonală cu legăturile sale cu paranormalul și tendința sa spre transcendență și toate mișcările de gândire care însoțesc sfârșitul, acum iminent, al celui de-al doilea mileniu și pregătesc — în mod insesizabil, dar sigur — apropierea celui de-al treilea și nașterea omului nou: un om care știe să privească afară, dar știe și să se privească înăuntru, capabil să țină într-adevăr cont de natură și de semenii lui, mai conștient de drepturile altuia și de propriile îndatoriri față de universul intern, mai intuitiv și mai deschis față de altul, pentru care liniștea și mentalitatea ecologică nu constituie subiecte abstracte, ci atitudini dobândite și firești.*

*În acest proces, misterul — înţeles în sensul mai bun, mai nobil şi mai complet al termenului, deci ca o conştiinţă a propriului potenţial interior neexprimat încă, şi, mai ales, ca respect pentru acel secret care înconjoară încă viaţa şi moartea şi pe care toate tradiţiile religioase, filosofice, magice, esoterice şi ocultiste l-au cercetat şi investigat — poate avea un rol de primă mărime.*

*Acest mic „Dicţionar" vrea să fie o contribuţie în această direcţie, un ghid al acelei lumi multicolore şi misterioase în care omul a crezut şi pe care a căutat-o mereu, o invitaţie la cercetări mai ample, un stimul pentru aprofundarea mai adâncă a anumitor teme, spre evoluţia anumitor instanţe. Nu este deci un „colaj de termeni", ci o introducere în zonele cele mai misterioase şi mai fascinante ale întâmplării umane.*

*De aceea, aici se găsesc în afară de vechile tradiţii magice, oculte şi iniţiatice, şi cele mai moderne rezultate ale cercetării parapsihologice, termenii de provenienţă orientală care fac astăzi parte integrantă chiar din cultura noastră, precum şi cei ai noilor discipline alternative şi „de frontieră".*

*Explicaţiile de bază necesare au fost integrate unei vaste selecţii de exemple, întâmplări, fenomene realmente trăite, care sunt însoţite de prezentarea unui mare număr de personaje — învăţaţi, cercetători, protagonişti ai faptelor paranormale, senzitivi, mediumi, iniţiaţi şi iluminaţi, în scopul prezentării unei panorame sintetice, şi cât mai exhaustive cu putinţă, a lumii misterelor de ieri, de astăzi şi de mâine.*

*PAOLA GIOVETTI*

## Acupunctură

Originea acupuncturii chineze este foarte veche şi este legată de o legendă. Ca toate popoarele primitive, şi chinezii într-un timp atribuiau bolile acţiunilor demonilor şi spiritelor rele pătrunse pe diferite căi în corpul uman. În acea vreme îndepărtată, în timpul unei partide de vânătoare, un bărbat suferind de sciatică a fost lovit accidental de o săgeată la picior, între tendonul lui Ahile şi glezna exterioară. Săgeata a fost extrasă, iar rana a sângerat, dar, în acelaşi timp, vânătorul a luat-o la fugă deoarece durerea sa sciatică dispăruse. Deci acela era punctul propice pentru a vâna demonul sciaticii din corp. Această observaţie a dus la iniţierea unei serii de experimente pentru identificarea demonilor responsabili de alte boli şi, curând, au fost identificaţi 43 dintre aceştia. Cu timpul, punctele au devenit tot mai numeroase şi actualmente experţii ştiu să identifice nici mai mult, nici mai puţin de 900 dintre acestea. Împăratul Huang-Di, care a trăit pe la anul 2600 î.e.n., este considerat codificatorul acupuncturii chineze. El a

*Diagnosticarea cu ajutorul pulsului care se aplică la acupunctura tradiţională chineză*

ordonat să fie redactată faimoasa carte de medicină cunoscută sub numele „Nei Tching su Wen", care este un tratat sub forma unui dialog între împărat şi medicul său; aici sunt expuse principiile medicinei şi sunt evidenţiate influenţele cosmosului asupra sănătăţii omului; se vorbeşte şi de diagnostice luate după puls şi de diferite intervenţii terapeutice, între care acupunctura.

Primele ace folosite de chinezi erau făcute din piatră, înlocuită apoi de os, bambus şi, în fine, de metale, mai ales de aur şi argint: aur pentru stimulare, argint pentru atenuare. Principiul funcţionării acupuncturii este acesta: înfigând acele în anumite puncte ale pielii, se influenţează starea de sănătate a persoanei. De fapt, medicina chineză consideră că trupul uman ar fi parcurs de *meridiane* (v.), adică de trasee prin intermediul cărora organele şi viscerele comunică cu suprafaţa corpului uman: e vorba deci de zone care sunt în relaţie cu organele interne. Stimulând cu acele aceste puncte, se acţionează prin reflex şi asupra organelor de interes, restabilind echilibrul lui *Yin şi Yang* (v.), deci a armoniei generale a persoanei. Astăzi acupunctura chineză se bucură de un meritat interes şi în Occident, unde se foloseşte chiar dacă nu îi sunt împărtăşite mereu premisele.

### Adamsky George

A fost primul „contactat", adică prima persoană care a afirmat că a fost în contact cu presupuşii piloţi ai farfuriilor zburătoare. Polonez de origine şi american prin adopţiune, combatant în primul război mondial, dotat cu însemnate capacităţi telepatice, Adamsky a trăit mult în apropierea muntelui Palomar, între California şi Oceanul Pacific, unde se găseşte cel mai mare observator astronomic al lumii. În această zonă a afirmat că a întâlnit extratereştri, pe care i-a descris ca fiind blonzi, înalţi, paşnici şi că a urcat la bordul navelor lor. Între anii '50 şi '60 Adamsky a scris numeroase cărţi despre experienţele sale, suscitând, pentru unii, interes, iar pentru alţii îndoială. Descrierea „licuricilor spaţiali" făcută de el în 1955, câţiva ani înainte ca astronauţii să fi descoperit acest fenomen, surprinde şi acum şi nu-şi găseşte explicaţie.

**Agent**

Aşa este numit în experimentele de telepatie cel care caută să transmită mental *perceptorului* (v.) mesajul telepatic.

**Agrippa Heinrich Cornelius** (1486–1535)

Născut la Köln, Agrippa a fost o figură tipică de mag renascentist, care a ştiut, conform tendinţelor eclectismului umanistic al epocii, să contopească cunoştinţele ermetice, cabalistice, astrologice şi neoplatonice într-un sistem magic complex. Ideile sale au trezit aversiunea mediilor dogmatice religioase şi academice. A avut o viaţă destul de tumultuoasă, care l-a făcut din când în când să se angajeze în domeniul armelor, învăţământului, în activitatea medicală şi avocăţească, în teologie. Fundamentală pentru cunoaşterea gândirii sale magice este opera *De Occulta philosophia.*

*Portretul lui H. C. Agrippa apărut în lucrarea sa „De Occulta Philosophia"*

**Akasha** – vezi *Cronica Akashică*

**Aksakov Alexander** (1832–1903)

Cercetător al *metapsihicii* (v.), a fost un pionier al studierii acestui domeniu. Atât în Rusia, ţara sa natală, cât şi în Germania sau alte ţări europene, a experimentat cu cei mai dotaţi mediumi ai vremii sale: Eusapia Paladino, Elisabeta D'Espérance şi mulţi alţii. Aksakov a fost un susţinător convins al spiritismului, iar opera sa cea mai importantă este *Animism şi spiritism* (1850), apărută în germană.

## Alchimie

Mult timp s-a crezut că alchimia, cea mai veche dintre ştiinţe, ar fi străbunica chimiei, din care aceasta îşi trăsese originile şi se dezvoltase. În realitate, alchimia (ce pare că derivă din cuvântul arab *al-kimiya* = piatră filosofală) nu a fost rudimentară şi primitivă, incluzând părerea transformării metalelor în aur, ci, în primul rând, a fost un sistem filosofic care stabilea ca prin scop transformarea interioară a celui care lucrează şi deci prevedea reguli de viaţă şi principii bine stabilite. Numeroasele texte alchimice care au ajuns la noi sunt dificil de parcurs, pline de simbolisme şi de aluzii complexe. În esenţă, se poate spune că fondatorul alchimiei este considerat Hermes Trismegistul, că alchimia a avut urmaşi şi adepţi în întregul Orient, ca şi în Europa, iar că adevăratul său efect este atât exterior, cât şi interior. Alchimistul lucrează asupra metalelor pentru a le preschimba, asupra substanţelor naturale pentru a extrage leacuri şi a discipolilor săi în scopul de a acţiona profund asupra totalităţii psihologice şi spirituale, ajungând astfel la o transformare globală pozitivă, în sensul longevităţii (şi poate a imortalităţii), bunăstării şi ascezei interioare. Primul obiect de studiu şi de experimente alchimice era, deci, omul, înţeles în totalitate sa de corp, suflet şi spirit la care trebuie să se ajungă prin procedee secrete care şi astăzi îşi păstrează misterul lor. În timpurile recente s-au ocupat de alchimie C.G. Jung, care

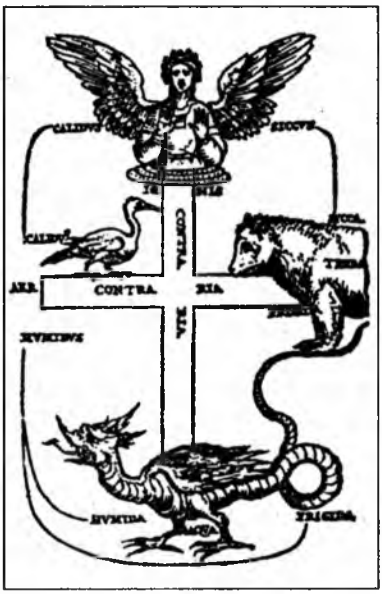


*Reprezentare simbolică a celor patru elemente şi a atributelor lor alchimice*

demonstrează în opera alchimiştilor o anticipare a procesului său de *individuare* (v.), Fulcanelli, E. Canseliet, J. Evola şi T. Burckhardt.

### Amprente de foc

Documente tulburătoare atestând amprente de foc pe cămăşi, liturghiere, tăbliţe de lemn lăsate, pe cât ne spun dovezile, de suflete din Purgatoriu ca probă a existenţei lor reale. Colecţia cea mai importantă a acestor documente se găseşte la Roma, în biserica *Sacro Cuore del Suffragio sul Lungotevere Prati*: o bisericuţă în stil gotic construită la începutul acestui secol de părintele Vittore Jouët, misionar din Marsilia ce a trăit la Roma timp de mai bine de patruzeci de ani, fondatorul Asociaţiei Sfintei Inimi a lui Iisus pentru sprijinirea Sufletelor Sfinte.

Părintele Jouët, care de foarte tânăr a fost însufleţit de un mare zel pentru primirea sufletelor din Purgatoriu şi de dorinţa de a strânge dovezi ale realităţii Purgatoriului şi a raporturilor posibile între vii şi morţi, s-a dedicat unei teme insolite: strângerea documentelor ce atestă concreteţea acestor contacte. Chiar el a numit această colecţie „Muzeul Creştin al lumii de dincolo", care era, într-un timp, mai bogată ca astăzi. La moartea lui, în 1921, succesorii săi au cerut o ordonare foarte severă şi scrupuloasă a muzeului, eliminând toate documentele îndoielnice sau de origine nesigură şi păstrând numai pe acelea de o probitate sigură, confirmată şi garantată de către episcopi şi parohi.

Astăzi la Muzeul Purgatoriului sunt conservate circa douăsprezece documente, expuse în sacristia alăturată bisericii. Este vorba de arsuri profunde în formă de mână, care par produse de o mână de foc ce s-ar fi pus, apăsând cu forţă, pe carte sau pe veşmânt.

Conform dovezilor, amprentele ar fi fost lăsate de către defuncţii apăruţi în formă vizibilă şi sesizabilă celor vii spre a cere slujbe şi rugăciuni şi a-i îmboldi la o viaţă mai bună. Un singur exemplu privind una dintre cele mai clare amprente: ea se află pe mâneca cămăşii lui Giuseppe Leleux din Wodecq (Belgia) şi i-a fost lăsată în 1789 de mama sa moartă, care îi apăruse la douăzeci

şi şapte de ani după moarte. Femeia îl mustrase pentru viaţa risipită, îi amintise legământul patern uitat de a face slujbe pentru morţi şi îl implorase să-şi schimbe viaţa şi să lucreze pentru biserică. Îi pusese deci mâna pe mâneca cămăşii lăsându-i o amprentă foarte vizibilă. Giuseppe Leleux, foarte impresionat, şi-a schimbat viaţa, a fondat un ordin religios şi a murit chiar sub semnul sanctităţii.

Biserica nu consideră aceste documente ca probe ale existenţei Purgatoriului, ci ca pe confirmări, ca mijloace de a revedea propria viaţă şi a întări credinţa, fapte asupra cărora fiecare poate reflecta. Profesorul Georg Sigmund, teolog şi filosof, docent în filosofie la Fulda în Germania, considerat cel mai mare expert din lume în acest fenomen, consideră că amprentele constituie o dovadă a supravieţuirii sufletului după moartea corpului. Ele ar fi fost produse, după părerea sa, de către materializarea temporară în formă tangibilă şi sensibilă a sufletelor din Purgatoriu în scopul atingerii unor anumite scopuri.

## Amulete şi talismane

E vorba de obiecte care se poartă pentru a îndepărta nenorocirile. Obiceiul este foarte vechi şi prezent la aproape toate popoarele, care ne-au lăsat numeroase tipuri de amulete şi talismane. În vechime se confecţionau din părţi de animale (dinţi, gheare, blană etc.) care, simbolizând animalul însuşi, conferea prin magie celor care le purtau virtutea posesorului anterior. În continuare, s-a trecut la piese din lumea vegetală (considerate folositoare şi pentru îndepărtarea bolilor) şi apoi la amulete artificiale (metale, pietre dure etc.). În

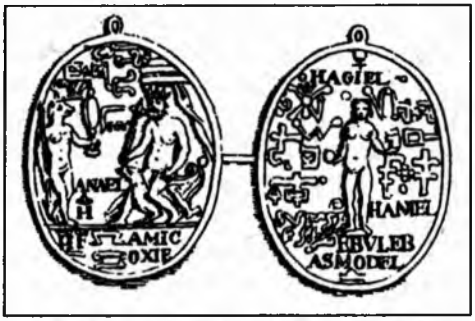


*Talismanul magic al Caterinei de Medici*

general, la amuletele artificiale, forma (mână, ochi, cerc, semilună, triunghi etc.) semnifică totul. Adesea, amuleta are gravată şi o formulă magică pentru protecţie sau alungarea răului. Talismanul se diferenţiază uşor de amuletă prin faptul că nu este niciodată de substanţă naturală, ci întotdeauna artificială, şi poate fi păstrată şi în casă ca aducător de noroc.

**Anastenaridi** – vezi *Pirobaţie*

**Anima-Animus**

Concept care aparţine psihologiei lui Jung: *anima* este chipul feminin al bărbatului, *animus* este chipul masculin al femeii. *Anima* este şi componenta inconştientă feminină a bărbatului (spre exemplu: creativitatea sa ), în timp ce *animus* este corespondentul masculin pentru femeie.

**Animale**

Chiar dacă în acest scop nu au fost realizate studii sistematice şi cele existente se bazează mai ales pe materiale anecdotice, se pare că animalele dispun de o intuiţie şi o sensibilitate deosebite: se cunosc numeroase cazuri de colaborare telepatică între animal şi stăpânul său, cazuri în care animalele au fost în stare să prevină catastrofe (celebrul episod al raţei din Freiburg, care într-unul din cartierele oraşului, în timpul războiului, a dat din aripi atât de violent şi cu atâta insistenţă, pentru a îndemna populaţia tulburată să se adăpostească în refugii la timp pentru a evita o bombă care a ucis, totuşi, sărmana raţă. Oraşul Freiburg a ridicat raţei, spre amintirea ei, un mic monument în parcul oraşului).

Animalele, pe cât se pare, sunt capabile să vadă şi invizibilul. În cazurile zăririi OZN-urilor s-au făcut adesea referiri la neliniştea şi spaima animalelor mai înainte ca obiectul zburător să fi fost zărit de către om. Şi în cazurile apariţiilor de fantasme, animalele s-au dovedit capabile să vadă „altceva". Este vorba, după cum am spus deja, de o cazuistică anecdotică, care totuşi aduce mereu noi piese la dosar.

### Animalism

Adorație religioasă a animalelor, tipică unor anumite civilizații bazate pe vânătoare, din care se năștea un raport aproape mistic între om și animale, cu recurgerea la animalele-străbuni, la animalele false.

### Animism

Animismul reprezintă un moment al gândirii religioase umane, specific populațiilor primitive, care atribuie o viață (sau un suflet) la orice, chiar și lucrurilor neînsuflețite și oricărei manifestări a naturii, ce se consideră dotate cu o existență proprie și cu o forță deosebită de care este posibil să se servească. În parapsihologie termenul are o semnificație diferită. El a fost adoptat la sfârșitul secolului al XIX-lea, pentru a indica o interpretare a fenomenelor diferită de cea spiritistă. Conform interpretării animistice, fenomenele paranormale, chiar și cele obținute în urma ședințelor prin mijlocirea unui medium, nu ar fi datorate intervenției celor eliberați din corpuri (interpretare spirituală), ci capacității omului, sau mai corect a sufletului uman, a psihicului celor vii. Cu toate că de decenii se discută asupra interpretării spiritiste sau animiste, nu s-a ajuns încă la o înțelegere între cercetători; părerile sunt și acum împărțite și, după toate probabilitățile, vor continua să fie.

### Antroposofie

Doctrină filosofică fondată la începutul secolului de către învățatul german *Rudolf Steiner* (v.), cel care, după ce a aderat ani de zile la mișcarea teosofică, s-a desprins pentru a se dedica părerilor sale. Antroposofia este, în substanță, înrudită cu *teosofia* (v.), deși rămâne mai apropiată de creștinism. Ca aproape toate doctrinele oculte, crede în reîncarnare, în multiplicitatea „corpurilor" omului, de la cel fizic la cel eteric, astral, spiritual precum și în evoluția individualității.

### Apă (Proba apei)

Proba apei, de la latinescul *iudicium aquaticum*, folosită pentru demascarea și condamnarea *vrăjitoarelor* (v.), era un soi de

„judecată a Domnului". Proba consta în următoarele: persoana suspectată de a fi vrăjitoare era legată de o cruce şi cu o frânghie era lăsată în apă (curgătoare sau stătătoare). Dacă nu se ducea la fund, însemna că era o vrăjitoare.

**Apariţii**

În baza definiţiei lui Andrew MacKenzie din Londra, unul dintre cei mai prestigioşi cercetători ai acestui fenomen, o apariţie este „prezentarea spontană de figuri spectrale persoanelor care nu sunt mediumi şi care nu şi-au manifestat niciodată darurile de senzitivitate. Aceste apariţii, pe care le numim în mod comun *fantasme* (v.), pot fi figuri de oameni sau chiar de animale, cum s-a dovedit în diferite cazuri".

Fenomenul aparițiilor este studiat în mod asiduu de mai bine de o sută de ani şi în domeniu au fost înregistrate fapte şi statistici care demonstrează că fantasmele sunt obişnuite cam peste tot. După o anchetă Gallup realizată în 1982 în Marea Britanie, 9% dintre englezi afirmă că au văzut o fantasmă. Iar dintr-o cercetare analoagă din Islanda, în 1980, a rezultat că un adult din şapte (ceea ce înseamnă 14% din populaţie) afirmă că a văzut, auzit sau perceput o fantasmă. În 1975, o anchetă realizată în Virginia (SUA) a demonstrat că 17% dintre cei intervievaţi cred că au vizualizat o fantasmă. Datele corespund mai mult sau mai puţin şi indică faptul că atât în Europa,

*Apariţia unei figuri feminine într-o fotografie realizată de Hector Durville*

cât şi în Statele Unite experienţele de acest tip sunt destul de frecvente. Cele mai elocvente cazuri sunt cele în care două sau mai multe persoane trăiesc aceeaşi experienţă. În realitate este probabil ca cineva să se afle într-o stare particulară de conştienţă şi să aibă halucinaţii, dar nu se înţelege de ce alte persoane, în mod independent faţă de prima, ar trebui să aibă aceeaşi halucinaţie şi să vadă aceeaşi apariţie, care adeseori are caracteristici stranii, poartă haine învechite, face gesturi insolite şi aşa mai departe. Cazurile de apariţii percepute în mod colectiv sunt deci cele care merită atenţia maximă din partea cercetătorilor şi care pot fi înregistrate ca fiind obiective. Unul dintre cazurile cele mai bune care se cunosc este cel din Chentenham (Anglia), unde, într-o casă care există şi astăzi, o fantomă a fost văzută şapte ani în continuu. Dată fiind lunga perioadă, un important studiu de esenţă a fost realizat când cazul era încă activ, fapt insolit, pentru că aproape toate raporturile despre fantasme sunt aşternute pe hârtie când cazurile sunt deja închise. La investigaţiile asupra acestui caz a luat parte şi *F. Myers* (v.), unul din stâlpii Societăţii de Cercetări Psihice din Londra. Myers locuia la Chentenham şi de mai multe ori a intervievat întreaga familie, servitorii şi vecinii, rămânând impresionat de uniformitatea mărturiilor. Apariţia era o figură feminină înaltă, îmbrăcată în negru, având pe cap o bonetă de văduvă. Se mişca prin casă, ciocănea la uşi închise, făcea să se audă zgomotul propriilor paşi. Se pare că ar fi fost soţia proprietarului precedent al casei care murise la doi ani după căsătorie şi în acea perioadă era îmbrăcată în haine de văduvă. În toată lumea se cunosc cazuri de apariţii: fenomenul este vechi, iar omul a crezut mereu în el. Cazuri foarte edificatoare de apariţii sunt cele în care o persoană vede o fantasmă, o ia drept un om viu şi numai după aceea descoperă că este vorba de un defunct. Interpretarea cea mai răspândită a apariţiilor este că e vorba de o reală întoarcere a morţilor în scopul de a oferi o demonstraţie a propriei supraexistenţe. Fenomenul duce la presupunerea că omul ar avea o componentă eterică, adică ceva care rămâne şi care, în anumite condiţii, poate fi vizualizat. Apariţiile nu constituie o dovadă a

supraexistenței, dar constituie fără îndoială un indiciu puternic în favoarea ipotezei că ceva supraviețuiește morții corpului.

**Aparițiile Mariei**

Aparițiile Fecioarei constituie, în cadrul catolicismului, un fenomen care se manifestă după epoca Reformei, în mod special atunci când Contrareforma a dat un avânt mai mare cultului Mariei: proclamarea dogmei imaculatei concepțiuni din 1854, cea a ridicării cu trupul la cer din 1950. Aparițiile Mariei sunt foarte numeroase, dar cele acceptate de către biserică sunt puține: mai puțin de zece, între care La Salette (1846), Lourdes (1858) și Fatima (1917). Aparițiile sunt însoțite de cazuri de vindecare, extraordinara creștere a credinței religioase și, câteodată, de fenomene cerești (aparții de cruci pe cer, halouri luminoase ale soarelui, celebra „învârtire" a soarelui de la Fatima).

*Fotografie executată în timpul unei aparții a Fecioarei din Medjugorje*

În 1981 au început faimoasele aparții de la Medjugorje din Iugoslavia: și în acest caz, cum s-a întâmplat în restul ocaziilor tuturor celorlalte aparții, Fecioara a apărut copiilor foarte tineri. Apărând copiilor din Medjugorje și încă în numeroase alte locuri, între care Schio, Fecioara Maria îndeamnă umanitatea la credință și pace și a transmis și mesaje secrete ce nu au fost încă revelate.

**Aportare (Dizaportare)**

Apariția neașteptată de obiecte (chiar aparținând lumii vegetale) în camera unde mediumul face o ședință. Dematerializarea este fenomenul invers: obiectele dispar din camera în care se află. Până în secolul trecut au fost semnalate materializări în timpul ședințelor și au fost efectuate controale minuțioase pentru prevenirea trucurilor și înșelătoriilor: camere sigilate, ferestre închise și baricadate, mediumi percheziționați minuțios. Cu toate acestea, fenomenul a continuat să se producă. Explicația cea mai acceptată de către cercetători este cea a dematerializării și rematerializării obiectelor înseși, întărită și de circumstanța că deseori obiectele aportate sunt calde. Sunt celebre aportările obținute ani de zile de către mediumul *Roberto Setti* (v.), aparținând Cercului 77 din Florența, din mâinile căruia s-au format sute de obiecte prețioase ce erau apoi dăruite celor prezenți. Aceste obiecte se supuneau unei materializări lente, care dura câteva minute, astfel încât întreg procesul putea fi observat de cei prezenți și datorită luminozității care în acele momente izvora din mâinile mediumului. În alte ocazii, cu alți mediumi, obiectele aportate au apărut în mod neprevăzut, deseori căzând de sus. Fenomene de aportare și dizaportare s-au făcut cu mediumi celebre precum *Stainton Moses*, *D.D. Home*, *Eusapia Paladino*, *Centurione Scotto*, *Elizabeth D'Esperance* și alții (v.). În timpul fenomenelor de *poltergeist* (v.) au fost deseori observate aportări de feluri diferite; sau obiectele își schimbă locul, transferându-se singure în alte puncte ale camerei. Aportările și dizaportările rămân printre fenomenele cele mai complexe și mai misterioase din întreg domeniul paranormalului.

**Arhetip**

În accepțiunea lui Jung, arhetipul este forma primordială și originară a experienței umane de când lumea este lume. Este un fel de „idee" a inconștientului colectiv, de tip fenomenologic. Regăsim arhetipul în miturile și legendele tuturor popoarelor, în tradițiile religioase, în reprezentările artistice. La nivel personal, arhetipul iese la iveală în vise, în fantezii, în imaginații, în

procesele automate. O astfel de idee arhetipală este forma rotundă a *mandalei* (v.), pe care o regăsim în toate timpurile şi aproape la toate popoarele, simbol al perfecţiunii şi desăvârşirii, după cum este şi conceptul de „mamă" pe care îl regăsim în toate legendele şi religiile.

**Arhiva de documentare istorică a investigaţiei psihice**

Fondată începând cu ianuarie 1985 la Bologna din iniţiativa lui Silvio Ravaldini, Arhiva îşi propune să recenzeze şi să repereze tot ceea ce ţine de cercetarea istorică asupra paranormalului. Are acces la *Biblioteca Bozzano-De Boni* (v.) şi la alte importante culegeri de texte specializate existente în Italia. Arhiva, care îşi extinde continuu propriile fişiere, cuprinde clasificarea analitică a fenomenelor şi personajelor cercetării psihice (acolo se includ fişele pe care *Ernesto Bozzano* (v.), le-a pregătit în 50 de ani de muncă), a operelor referitoare la paranormal şi a comunicaţiilor prin intermediul mediumilor la nivel înalt. Publicaţia oficială este revista *Lumină şi Umbră* (v.).

**Arigo** (José Pedro de Freitas, 1918–1970)

A fost cu siguranţă unul dintre celebrii mediumi vindecători brazilieni. Sunt faimoase operaţiile pe care le realiza în tranşă servindu-se de un cuţit de bucătărie şi fără a practica anestezia, nici dezinfectarea la vreuna. Pacienţii nu percepeau nici o durere, nu sufereau infecţii şi constatau ameliorări remarcabile ale sănătăţii lor. Se spunea că Arigo era călăuzit de către un medic german, doctorul Fritz, care îl făcea şi să vorbească limba sa, de către un chirurg francez şi de unul japonez. Arigo a avut diverse probleme cu medicina oficială, dar le-a îndepărtat întotdeauna deoarece nu percepea nici o compensaţie. El însuşi şi-a prezis propria moarte prin accident.

**Ars moriendi**

Termen latin care înseamnă „arta de a muri" şi indică o serie de texte, reprezentări şi învăţături — răspândite mai ales în Evul Mediu târziu —, tează a pregătirii persoanei pentru experienţa morţii. Pregătirea pentru ultima călătorie consta, mai ales, în

înțelegerea importanței morții și a omniprezenței sale în viață și avea scopul de a face în așa fel încât fiecare zi să fie trăită cu plenitudine, de parcă ar fi ultima, astfel încât „arta de a muri" devenea în realitate „o artă de a trăi". Astăzi, după secole de ocultare a morții devenită, de-a dreptul, ultimul tabu, se confirmă din nou o apropiere graduală, o cercetare de mai mare înțelegere și de mai bună acceptare a destinului nostru ultim: fie datorită recuperării vechilor tradiții orientale (vezi spre exemplu *Cartea tibetană a morților*), fie datorită cercetării tanatologice (v. *Tanatologie*) și a studiului asupra *Experiențelor din clipa morții* (v.)

**Asceză**

Renunțare voluntară, pe baze religioase, la plăcerile simțurilor: stăpânirea instinctelor, reducerea somnului și a odihnei, castitate, limitarea mișcării etc. Acest fel de viață favorizează stările psihice deosebite, halucinații, efecte psihocinetice (între care levitația), fenomene paranormale (clarviziune, cunoaștere anticipată, telepatie). Asemenea manifestări sunt trăite de subiect ca o confirmare a propriei stări ascetice și ca primire la Dumnezeu, dar în sine și pentru sine sunt considerate fenomene secundare: ceea ce contează este elevarea spirituală.

**Ashram**

Termen sanscrit care înseamnă refugiu, sihăstrie, comunitate și indică locul, adesea izolat, unde învățatul hindus se retrage cu discipolii săi. Un *ashram* este deci o comunitate spirituală organizată în jurul unui Maestru, unde se practică rituri inițiatice și religioase.

**A.S.P.R.**

*American Society for Psychical Research* (Societatea Americană de Cercetări Psihice), fondată la New York în 1885, la trei ani după societatea engleză asemănătoare (v.) care a fost, în genul său, absolut prima. A fost condusă de importanți cercetători și desfășoară o vastă operă de cercetare și popularizare. Publicația sa este *Journal A.S.P.R.*

**Assagioli Roberto** (1888–1974)

Medic şi psihiatru, este fondatorul *psihosintezei* (v.), o şcoală psihologică de interes remarcabil în Italia şi în afară. Evreu după naştere, cu interese culturale şi esoterice profunde, Assagioli a fost primul discipol al lui Freud în Italia; dar s-a distanţat de acesta şi a creat la Roma Institutul de Psihosinteză, care după război a fost mutat la Florenţa, unde se află şi acum. Cunoscător al mai multor limbi, Assagioli a călătorit mult pentru a-şi face cunoscute ideile şi este considerat unul dintre fondatorii medicinei psihosomatice şi ai psihologiei transpersonale. Gândirea sa este destul de apropiată de cea a lui C.G. Jung, cu care a fost în raporturi de cordială prietenie. Assagioli susţine „psihologia profunzimii" şi evidenţiază instanţele superioare ale omului, nevoia sa de creaţie, intuiţia, transcendenţa.

**Assassini (Haşişinii)**

Sectă politico-religioasă specific islamică, care folosea ritualic haşişul: sub efectul drogului, membrii secteî îşi ucideau inamicii, la ordinul conducătorilor lor. Assassinii au fost exterminaţi la jumătatea secolului al XIII-lea de către mongoli, iar biblioteca lor, cuprinzând învăţături şi ritualuri, a fost incendiată. Conducătorul legendar al assassinilor a fost „bătrânul din munţi", de care vorbeşte şi Marco Polo.

**Asociaţia Italiană Ştiinţifică de Metafizică** (A.I.S.M.)

Fondată la Milano în 1950 de profesorul Ferdinando Cazzalmalli, care s-a îndepărtat de SIP (Societatea Italiană de Parapsihologie) din Roma fondată de el în 1937, ea se consacră de atunci studiului riguros al fenomenelor paranormale. Publicaţia sa este revista *Metafizica.*

**Astral**

În limbajul spiritist şi esoteric prin astral se înţelege un plan de existenţă care se află de cealaltă parte de cel fizic şi pământean şi care precede planul pur spiritual. Ar fi planul emoţiilor şi sentimentelor, unde ar poposi spiritele între o întrupare şi alta; un plan legat încă de viaţa pământească, din care, printre altele, şi-ar

trage originea cea mai mare parte a contactelor spiritiste care se întâmplă în timpul şedinţelor cu mediumi. *Corpul astral* ar fi unul dintre învelişurile constituente ale corpului uman, sediul exact al dorinţelor şi emoţiilor. Acest corp ar fi menit să se dezagregheze la atingerea nivelelor stabilite de evoluţie. Prin *proiecţie astrală* se înţelege în schimb, *experienţa de dinafara corpului* sau *bilocaţie* (prezenţă simultană în două locuri diferite), (v.) în timpul căreia pot exista contacte în planul astral descris mai sus.

### Astrologie

Ştiinţă foarte veche care a avut dintotdeauna susţinători şi detractori şi care astăzi se bucură de un larg interes. Astrologia studiază raportul existent între om şi cosmos, mai exact între momentul naşterii persoanei şi conjunctura planetară corespondentă. Ea presupune deci un raport de cauză şi efect între forţele cosmice reprezentate de stele şi viaţa umană şi presupune o interpretare a acestui raport, interpretare care variază după perioade şi astrologi. Există astrologi care se abţin de la tema natală spre a putea descrie întreaga viaţă a persoanei şi alţii care preferă să facă un portret psihologic al persoanei pornind de la poziţia astrelor în momentul naşterii respective. Pur şi simplu, se consi-

*Semne şi case astrologice cu simboluri relative şi atribuţii*

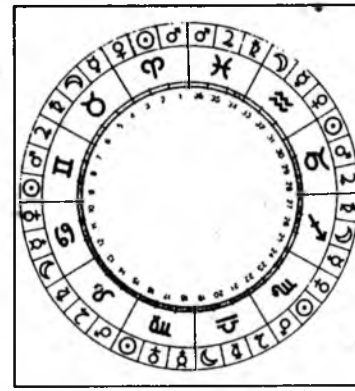

*Schemă pentru redactarea horoscopului*

deră întreaga astrologie drept harul de a ghici viitorul, adică un mijloc care permite consultantului să-şi manifeste propriile capacităţi de senzitiv. În orice caz, tehnica astrologică este foarte complexă şi nu e uşor de rezumat în puţine rânduri. Astrologia s-a născut, după toate probabilităţile, în Mesopotamia, cu câteva milenii înainte de Hristos şi a fost ţinută la mare preţ de către sumerieni, egipteni, asirieni, babiloneni. Şi grecii şi romanii s-au interesat mult de aceasta, dar împotriva ei au luptat Sfinţii Părinţi ai Bisericii. Totuşi, cu timpul, interesul pentru astrologie a renăscut şi a atins apogeul în Renaştere. În timpul Iluminismului cade în dizgraţie, iar redresarea ei are loc din nou la sfârşitul secolului trecut. Mari amatori de astrologie au fost şi arabii. Astăzi astrologia se bucură de o mare popularitate: dovadă este faptul că orice ziar propune horoscopul zilei, al săptămânii sau al lunii. Ceea ce nu poate fi cu siguranţă prea exact, dar satisface curiozitatea superficială a cititorilor. În adevărata ei esenţă, astrologia are o semnificaţie foarte profundă în măsura în care îşi propune să identifice locul omului în cosmos, influenţele universului asupra lui, semnificaţia existenţei sale aici şi acum.

### Atlantida

Mare continent care ar fi existat chiar în Oceanul Atlantic între Europa şi America, şi s-ar fi scufundat apoi în mare: Azorele, Groenlanda, poate şi Canarele ar fi ultimele mărturii ale acestuia. Despre Atlantida vorbeşte Platon în operele sale *Timeu* şi *Critias*: atlanţii ar fi fost descendenţi ai zeilor, oameni de mare înţelepciune şi virtute, creatori ai unor oraşe superbe şi cu o structură socială perfectă. Cu timpul ar fi pierdut totuşi calităţile lor pozitive şi pământul lor ar fi sfârşit prin a se scufunda în mare, urmare, poate, a unor catastrofe teribile. Se presupune că Platon în descrierile sale s-ar fi inspirat din tradiţii precedente şi se ignoră total cât adevăr ar exista în legenda Atlantidei, al cărei mit continuă totuşi să-l fascineze pe omul modern.

### Âtman

Termen sanscrit a cărui rădăcină înseamnă „suflu, răsuflare". *Âtman* este eu-l etern, suprem, nemuritor, destinat să se unească cu

divinitatea după moarte sau să se reîncarneze dacă sunt necesare alte experienţe.

**Aură**

Partizanii studiilor de ocultistică şi esoterie consideră că trupul uman, şi, în mod special, capul, emană o radiaţie (exact: aură), invizibilă celor mai mulţi, dar perfect lizibilă şi interpretabilă de către persoanele cu sensibilitate deosebită. Din această radiaţie ar fi posibil să se înţeleagă caracteristicile psihologice şi spirituale ale persoanei în cauză şi să se formuleze chiar diagnostice de tip medical. Faptul că, din vechime, misticii şi sfinţii au fost reprezentaţi cu aureolă în jurul capului, sau chiar cu un halo complet în jurul întregului corp, face să se înţeleagă cum conceptul de aură coboară înapoi în timp şi cât de înrădăcinat este în om. La începutul secolului, medicul englez Walter Kilner a inventat nişte ecrane speciale cu Dicianină (o substanţă derivată din gudron) care ar permite perceperea aurei tuturor persoanelor. Mai interesante sunt studiile fotografului sovietic *Semyon Kirlian* (v.), care, de dinainte de cel de-al doilea război mondial, a pus la punct aşa-numita „cameră Kirlian", un procedeu fotografic care utilizează curentul la frecvenţă înaltă şi care permite să se evidenţieze aurele obiectelor animate şi inanimate şi chiar ale persoanelor. Aceste aure demonstrează schimbări relevante după circumstanţe şi stări ambientale şi psihologice, pentru care se poate presupune că fenomenul, încă discutat, ar fi ceva mai mult decât un fapt fizic şi ar surprinde într-adevăr ceva din natura obiectului sau a persoanei în cauză.

**Aureolă**

Se înţelege prin acest termen luminozitatea particulară care în iconografia picturală este reprezentată în jurul capului divinităţii, sfinţilor şi misticilor. Vezi şi *Aură*.

**Aurobindo** (1872–1950)

Născut la Calcutta, Aurobindo a studiat de la vârsta de şapte ani în Anglia şi s-a dedicat complet gândirii europene şi occidentale. Când la vârsta de douăzeci de ani s-a întors în India, nu

cunoştea nimic despre patrie şi despre tradiţia sa, în schimb stăpânea greaca, latina, engleza, istoria şi literatura Occidentului. În India totuşi, pentru Aurobindo are loc recuperarea totală a gândirii şi tradiţiei patriei sale şi intuirea unei sinteze, unei reuniuni interioare a tuturor şcolilor de *yoga* (v.), a unei grandioase *summa* a tuturor cunoaşterilor filozofice şi religioase din India — şi asta chiar în scopul redării accesibile a acestui patrimoniu extraordinar, lumii occidentale. Prin operele sale, între care amintim în mod deosebit „Sinteză despre yoga", Aurobindo vrea să transmită perceperea prezenţei divine în orice manifestare a universului, învăţătură supremă, fie în gândirea orientală, fie în cea occidentală. Aurobindo a locuit aproape permanent la Pondicherry, în India de sud, unde şi astăzi îşi desfăşoară activitatea un grup care se inspiră din învăţătura sa şi îi publică operele.

**Auspiciu**

„Prevestirea auspiciilor" însemna în antichitate să se încerce depistarea voinţei zeilor: în acest scop se cercetau anumite semne care se interpretau (zborul păsărilor, măruntaiele animalelor, felul de a ciuguli al orătăniilor etc.). Prezicători celebri au fost Calcante şi Tiresia, amintiţi de Homer: tehnicile variate folosite de ei aveau în mod esenţial *valoarea harului de a prezice viitorul* (v.). Aceste practici se regăsesc şi astăzi la popoarele primitive: spre exemplu, în Africa, anumite populaţii observă urmele anumitor animale şi prevestesc auspiciile.

**Automatism**

Se înţelege prin „automatism" o acţiune necontrolată a voinţei, care are loc adică fără control conştient sau cu control conştient foarte redus. Procese între care respiraţia şi bătaia inimii sunt definite ca automate de către medicină; şi psihologia vorbeşte de comportamente automate ereditare sau apropiate care se produc involuntar, precum reflexele şi acţiunile instinctive. Procese precum scrierea, desenul, conducerea maşinii etc. pot, odată apropiate, să devină automate. Automatismele devin obiecte de studiu din partea psihologiei atunci când, prin intermediul lor, se

evidențiază informații neconductibile la cultura și la cunoștințele persoanei în chestiune și acele rezultate care au loc în condiții exterioare insolite și care nu par atribuibile celui care le produce. Parapsihologia consideră că subconștientul ar fi în măsură să dobândească pe cale paranormală cunoașterea evenimentelor trecute, prezente și viitoare ori conținutul unui alt suflet, pe care l-ar putea face să apară la nivel conștient prin intermediul automatismelor, ceea ce medicul și parapsihologul german Rudolf Tischner a numit, printr-o fericită imagine, „canale urcătoare ale inconștientului". Prin bunăvoință și perseverență, toți pot să învețe să se pună în contact cu propriul subconștient prin mijlocirea automatismelor cele mai simple; în schimb la senzitivii mai dotați automatismul apare în mod spontan, fără exerciții particulare. Printre automatismele cele mai simple se numără pendulul, care este folosit de o singură persoană, paharul gradat și măsuța care cer în general intervenția mai multor persoane. Există apoi forme mai complexe pentru care trebuie să fim dotați în mod deosebit, de exemplu limbajul automat, prin care senzitivul aflat în transă vorbește fără să-și dea seama și fără a-și aminti apoi ceea ce a spus. Se poate întâmpla în aceste cazuri ca senzitivul să se exprime în limbi pe care nu le cunoaște (v. *Xenoglossia*) sau care furnizează date de extrem interes din punctul de vedere al conținutului. Automatismul cel mai frecvent este cel al *scrierii automate,* prin mijlocirea căreia senzitivii transmit opere literare, muzică și chiar opere grafice de factură meritorie care, în general, nu sunt atribuite lor, ci entității care le-ar conduce mâna.

**Avatar**

Termen sanscrit indicând „pogorârea forței divine", adică întruparea unei divinități cu scopul de instruire și exemplificare. Figura avatarului este prezentă mai ales în tradiția hindusă; ea reprezintă nu numai o întrupare divină, ci și o personalitate extrem de evoluată și spiritualizată.

**Ayurveda**

Termen sanscrit care semnifică „știința vieții" și indică medicina veche indiană, apărută acum trei mii de ani, expresie a unei mari înțelepciuni. Medicina ayurvedică consideră boala drept o lipsă de echilibru a persoanei datorată erorilor de alimentație și de igienă a vieții, pentru care vindecarea poate avea loc numai prin mijlocirea unui echilibru reînnoit și a întăririi protecției: cu alte cuvinte, prin mijlocirea autoreînsănătoșirii. Medicamentele ayurvedice sunt cu prevalență din lumea vegetală, dar și din cea animală și minerală (chiar dacă într-o măsură mai mică). Astăzi are loc, chiar și în Occident, o recuperare a medicinei indiene, care poate fi integrată în mod util celei occidentale.

**Ba**

Concept provenind din Egiptul antic, *Ba* este sufletul care supraviețuiește descompunerii corpului și care după moarte poate să se miște liber pe pământ.

**Backster Cleve**

Cercetător american devenit celebru pentru experimentele sale asupra plantelor. Începând din 1966, aplicând electrozi *liedetector*-ului (detectorul de minciuni) (v.) pe frunzele plantelor, s-au înregistrat ceea ce apoi s-au numit *stimuli emoționali*: planta părea să reacționeze în mod foarte exact când în cameră se întâmpla ceva neplăcut (cineva îi tăia o frunză, o ardea ori venea să facă rău altor organisme vii). Experimentele lui Backster nu au fost repetate de către alți cercetători.

**Balanţa vrăjitoarelor**

Instrument folosit în procesele vrăjitoarelor și utilizat până la jumătatea secolului al XVIII-lea: servea la identificarea presupuselor vrăjitoare. Cea suspectată era cântărită din ochi și apoi efectiv cântărită. Dacă balanța arăta o greutate „prea ușoară", însemna că nenorocita era o vrăjitoare și că procesul pentru vrăjitorie putea avea loc.

**Bardo Thödol** – vezi *Cartea tibetană a morților*

**Barret, Sir William** (1845–1926)

Fizician englez, a fost unul din pionierii cercetării psihice. Împreună cu alți cercetători, el a fost unul dintre promotorii

înființării *Societății de Cercetări Psihice din Londra* (v.), în 1882, lucru care a marcat începutul studiului științific al paranormalului. A experimentat mult timp cu mediumi valoroși și certi și s-a convins de realitatea fenomenelor produse, până pe punctul de a reuși să accepte crezul lor spiritist. Din numeroasele sale opere dedicate cercetării psihice, amintim în mod deosebit o anchetă asupra *Viziunilor de pe patul de moarte*, care precede cercetările moderne în acest domeniu.

**Bântuire**

Acest termen se folosește pentru a indica o serie de fenomene foarte diverse (lovituri, vânt rece, apariții de fantasme, miresme, zgomote de diverse tipuri, pași misterioși, gemete și râsete, zgomote de lanțuri etc.), care continuă să se repete timp de ani și secole într-un anumit loc de care acestea par legate.

În aparență foarte asemănătoare *poltergeist*-ului (v.), bântuirea se diferențiază întrucât este legată de loc și nu de persoană și poate dura ani de zile, în timp ce *poltergeist*-ul se epuizează, în general, în câteva săptămâni. Bântuirea este un fenomen foarte vechi. Pliniu cel Tânăr într-o scrisoare de-a sa povestește de o celebră bântuire care se manifesta în fiecare noapte într-o casă din Atena. Aici apărea o fantasmă înlănțuită care îi teroriza pe chiriași. Cazul a fost rezolvat de filosoful Atenodor care, în loc să fugă, a urmat fantasma care i-a arătat un punct în curte și apoi a dispărut. A doua zi, Atenodor a săpat în acel punct și a găsit un schelet înlănțuit căruia i-a făcut o înmormântare vrednică. Și din acel moment bântuirea a încetat. Se cunosc locuri bântuite deschise și închise: câmpurile pe care au avut loc marile bătălii răsună încă, după spusele multora, de țipetele războinicilor și de zăngănitul armelor. Maraton ar fi unul din aceste locuri. Nu mai vorbim apoi de castelele bântuite atât din Anglia cât și din alte țări: celebrele *Doamne în alb* (v.), fantasme feminine care apăreau în castele pentru a anunța moartea vreunui locatar. Chiar și în zilele noastre se cunosc case bântuite. Unul dintre cazurile moderne cele mai faimoase este cel al parohiei engleze din Borley, unde de decenii continuă să apară fantoma

unei călugărițe ce pare să fi fost violată, ucisă și îngropată în acel loc. Interpretările bântuirii sunt de diferite tipuri: sunt unii care o atribuie fenomenelor impregnării *psihice* (v.) și alții care consideră că e vorba de intervențiile reale ale decedaților. De fapt, majoritatea cazurilor de bântuire se referă la tragedii vechi și deci se poate crede că aparițiile implicate aici ar continua să se manifeste acolo, fie pentru că nu reușesc să ne părăsească, fie că doresc dreptate (ca în cazul fantasmei din Atena). Rămâne să ne întrebăm cum de continuă să se repete, timp de secole, aceleași gesturi și să se joace aceeași scenă. Foarte complexă, bântuirea este un fenomen aflat încă în plin studiu: se poate crede că aceasta nu va fi ușor de realizat, dată fiind raritatea fenomenelor și imprevizibilitatea mereu demonstrată a acestora.

### Belmez

În acest sat din Andaluzia, de sub podeaua de pământ bătătorit a unei bucătării, au apărut în 1971 desene colorate reprezentând chipuri umane, care în timp își schimbau forma și expresia. Săpături efectuate sub acel loc au adus la lumină două schelete. Pe cât se pare, fenomenul cobora din forțele medianice ale proprietarei locuinței. Asupra locului au fost efectuate și diferite înregistrări psihofonice, pe care unii le-au interpretat ca scene de violență.

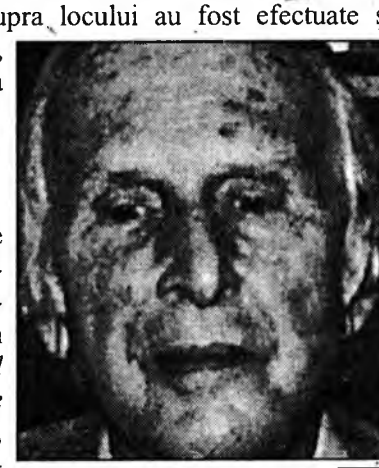

*Hans Bender*

### Bender Hans
(1907–1993)

Medic și psiholog, este considerat părintele parapsihologiei în țările de limbă germană. A creat la Freiburg, în Germania, orașul său, *Institutul pentru Zone de Frontieră ale Psihologiei și Psihoigienei* (v.); în 1953 a ținut catedra de parapsihologie de la universitatea

locală, care actualmente este ținută de către profesorul Yohannes Mischo. Cercetător atent, pasionat și riguros, se poate spune că Bender s-a dedicat cercetării tuturor domeniilor paranormalului: de la percepția extrasenzorială (în special precogniția) la psihokinezie (în special *poltergeist*, în al cărui studiu institutul este specializat), de la vindecătorii filipinezi la cercetarea calitativă a facultăților senzitivilor (spre exemplu Gerard Croiset, împreună cu care a experimentat mult timp). A fondat *Zeitschrift für Parapsychologie* și este autorul a numeroase opere. Poziția profesorului Bender a fost calmă și echidistantă, situată între cea cantitativă și cea calitativă.

**Benedetto al XIV-lea** (Prospero Lambertini, 1675-1758)

Numele acestui papă este legat de parapsihologie prin cercetările pe care le-a efectuat pe când încă era cardinal, asupra fenomenelor așa-zise supranaturale și pe care le-a expus în lucrarea sa *De Canonizatione*, pe care astăzi nu puțini o consideră primul text deschis și științific dedicat fenomenelor paranormale. Analizând „miracolele" persoanelor propuse pentru canonizare, el a anticipat de fapt multe păreri de bază ale parapsihologiei moderne și a eliberat aceste fenomene de aura divină sau diabolică pe care epoca sa le-o atribuise.

**Bermude (Triunghiul Bermudelor)**

Zonă geografică triunghiulară, situată în fața coastei Floridei, între Miami, Jamaica și insulele Bermude; aici, din 1945 au dispărut zeci de nave și avioane. Pe cât se pare, disparițiile ar fi misterioase și inexplicabile. Sunt unii care presupun condiții meteorologice insolite sau diferențe gravitaționale, iar alții vorbesc de-a dreptul de fenomenul OZN sau de rămășițele Atlantidei. Misterul Bermudelor este încă mare, dar nu lipsesc cei care atribuie totul sugestici și fanteziei prea înfierbântate.

**Besant Annie** (1847–1933)

După o lungă perioadă de activitate socialistă, englezoaica Annie Besant a citit „Doctrina secretă" a lui *Blavațky* (v.) și a intrat în Societatea Teosofică, a cărei președintă devine în

continuare. A recunoscut de timpuriu geniul lui *Krishnamurti* (v.) şi l-a considerat viitorul „învăţător al lumii", ceea ce el totuşi a refuzat. Besant este autoarea a numeroase opere în domeniul teosofiei.

### Bhagavadgita

Înseamnă în sanscrită „Cântecul preafericirii" şi este un poem sacru inclus în epopeea indiană „Mahabharata" (primele secole ale erei creştine). În el Krishna, divinitatea care se manifestă ca om sub hainele unui vizitiu, îi explică războinicului Arjuna doctrina eliberării din ciclul existenţelor pământeşti, calea iubirii şi devoţiunii ca mijloc de contopire cu Dumnezeu. Opera este de o mare frumuseţe poetică şi este considerată în India un fel de Evanghelie. Vezi şi termenul *Reîncarnare.*

### Bhakti

Termen sanscrit care indică iubirea intensă de Dumnezeu şi deci căutarea lui Dumnezeu prin mijlocirea dragostei şi devoţiunii. *Bhakti-yoga* (yoga devoţiunii) nu este în esenţă foarte diferită de misticism. Să se vadă pentru acest exemplu termenii *Mistică* şi *Yoga.*

### Biblioteca Bozzano-De Boni

S-a constituit la Bologna (strada Orfeu, nr.15) în 1985 şi reuneşte cel mai vast patrimoniu existent în Italia în domeniul operelor consacrate paranormalului. Cuprinde biblioteca lui Ernesto Bozzano (4000 de volume), care a fost moştenită, îngrijită şi lărgită de doctorul *Gastone De Boni* (v.) şi îmbogăţită cu 1500 de volume din biblioteca lui Vittorino Vezzani. Posedă colecţiile complete ale celor mai importante reviste italiene şi străine. Se pot consulta cărţi şi reviste de către cei interesaţi. Biblioteca operează paralel şi în *Arhiva de Documentare Istorică a Cercetării Psihice* (v.) şi este condusă de Silvio Ravaldini.

### Bilocaţie

Este vorba de fenomenul ieşirii din corp (v. *Experienţe în afara corpului*), atribuit misticilor şi sfinţilor care adesea au fost

protagoniştii acestuia. Aşa cum spune însuşi termenul, bilocaţia constă în prezenţa aceleiaşi persoane în două locuri diferite, în ambele fiind văzută la acelaşi moment. Se povesteşte, spre exemplu, că sfântul Anton din Padova în Joia sfântă a anului 1226, în timp ce rostea mesa (slujba) în apropiere de Limoges, şi-ar fi amintit că a promis o mesă, la aceeaşi oră, fraţilor unei mănăstiri din oraş. Atunci sfântul a îngenuncheat, a rămas cufundat în rugăciune pentru câteva minute şi în acelaşi moment fraţii mănăstirii din Limoges l-au văzut în capela lor: sfântul a rămas în rugăciune câteva momente şi apoi a dispărut. Despre sfântul Alfonso din Lignori se spune că ar fi asistat la moartea papei Clement al XIV-lea în timp ce se găsea în dioceza din Arienzo, în stare de extaz şi meditaţie profundă, stare prelungită timp de două zile. Sfântul Francesco Saverio, misionar în Orient, în timpul unei furtuni, ar fi dus la adăpost o şalupă cu cincisprezece companioni ai săi, timp în care era simultan pe navă împreună cu restul echipajului. În bilocaţia sfinţilor şi misticilor există întotdeauna viziunea simultană a corpului fizic şi a „dublurii" sale în experienţele obişnuite de ieşire din corp trăite de către persoane lipsite de însuşiri mistice, „dublura" este văzută rar. Totuşi, se cunosc câteva cazuri în care „dublura" a fost vizualizată de o persoană sau mai multe. Oricum, în esenţă, este vorba de acelaşi fenomen ce atestă că în om există o componentă materială, în stare de a se separa de corpul fizic în anumite circumstanţe şi de a trăi o existenţă autonomă. Cu toate acestea, mecanismul şi cauzele „ieşirii din corp" încă ne scapă.

**Bioenergie**

Din grecescul *bios* (viaţă), bioenergia este energia vitală a omului, forţa care-l face să se mişte şi să funcţioneze. Termenul este folosit şi referitor la vindecători şi la capacitatea lor de a-şi influenţa semenii cu energia care izvorăşte din mâinile lor.

**Biofeedback**

Procedeu datorită căruia este posibilă acţionarea prin bună ştiinţă a funcţiilor fizice considerate până acum incontrolabile

(digestia, bătăile inimii etc.). Procedeul este următorul: prin intermediul aparaturii tehnice, undelor cerebrale, frecvenței pulsațiilor etc. sunt redate în mod vizibil sau audibil subiectului, care poate încerca să le controleze; eventualul succes este redat imediat în mod perceptibil, lucru care face ca subiectul să fie mereu stăpân pe situație. În acest fel se învață controlarea neliniștii, fricii, agitației. Odată învățată metoda cu ajutorul aparaturii potrivite, este posibilă aplicarea ei și acasă, fără aparatură.

**Bioritm**

Înseamnă „ritm vital" și se bazează pe observarea ciclicității a tot ceea ce există, a succesiunii și alternanței armoniei cu dizarmonia, a luminii cu întunericul, a încordării cu relaxarea. După teoria bioritmurilor și viața umană ar fi reglată prin ritmuri: cel fizic, cel psihologic și cel intelectual. Calculele pentru determinarea bioritmurilor personale sunt mai degrabă complexe. Trebuie data și ora nașterii, numărul de zile trăite până în ziua consultării, mai multe serii de calcule care sunt diferite după ritmul care se dorește determinat și care nu este posibil să fie reprodus în acest cadru. La baza teoriei bioritmurilor se află ideea mai bunei cunoașteri a sinelui, a ritmurilor vitale proprii, a raportului cu cosmosul și influențele astrelor și, deci, integrarea mai bună și mai conștientă în ordinea universală.

**Blake William** (1757–1827)

Artist englez, s-a dedicat în mod deosebit poeziei și picturii. Obișnuia să-și ilustreze propriile cărți de poezie, risipindu-și propriul misticism creștin în arta sa. De copil, a avut mereu viziuni și a susținut pur și simplu că a primit primele lecții de pictură de la îngeri. Spunea, de asemenea, că operele poetice îi erau dictate de către ființele spirituale. Și operele sale picturale erau, după cum însuși afirma, copii a ceea ce îi apărea în viziuni. Întreaga sa operă artistică (viguroasă și de mare interes, mai ales cea poetică) este rodul contactului său cu altă dimensiune și cu ceea ce îi era transmis de lumea spirituală: cel puțin aceasta era convingerea sa profundă.

**Blavaţky Helena Petrovna** (1831–1891)

*Helena Petrovna Blavaţky*

De origine rusă, Helena Blavaţky era dotată cu mari puteri de medium şi cu un caracter neînfricat. A călătorit de foarte tânără în toată lumea, efectuând mai ales vizite lungi în India şi Tibet, unde ar fi întâlnit „maeştri de înţelepciune": oameni de mare elevaţie, de la care a învăţat ceea ce apoi a cifrat în cărţile sale, îndeosebi în *Iside svelata* şi *La dottrina segreta* (Doctrina secretă). În 1875 a fondat la New York Societatea Teosofică, al cărei scop era să studieze potenţialul interior al omului, crearea unei frăţii cosmice şi cercetarea minuţioasă a doctrinelor care stau la bazele tuturor religiilor. Helena Bravaţky credea în *reîncarnare* (v.) şi în *karma* (v.), iar meritul său major este că a redescoperit marea tradiţie filosofico-religioasă indiană, căzută în uitare chiar în India. La crearea Societăţii Teosofice şi a dezvoltării sale, i-a fost de mare preţ ajutorul colonelului *Olcott* (v.). După o lungă vizită în India, caracterizată de mari succese şi de mari deziluzii şi dureri, Helena Blavaţky şi-a petrecut ultimii săi ani în Europa şi a murit la Londra. Societatea Teosofică este şi acum răspândită în toată lumea.

**Böhme Jakob** (1575–1624)

Mistic evanghelic german, ale cărui viziuni şi învăţături au influenţat romantismul, pietismul şi idealismul. Viziunile lui Böhme au început încă din prima copilărie şi au continuat toată viaţa, dându-i o cunoaştere directă, prin mijlocirea vieţii mistice, a divinităţii şi a lumilor suprapământeşti.

**Bozzano Ernesto** (1862–1943)

Născut la Geneva într-o familie înstărită, a fost mereu pasionat de studii şi şi-a creat, ca autodidact, o foarte vastă cultură filosofică, literară şi ştiinţifică. Îi plăcea în mod deosebit filosofia lui Herbert Spencer. Pe la vârsta de treizeci de ani a început să se intereseze de probleme de metafizică şi să se ocupe de cercetările efectuate de *Societatea pentru Cercetare Psihică* din Londra (v.). Având totuşi o mentalitate pozitivistă, nu reuşea să se convingă de fapte, care, puţin câte puţin, după o lungă perioadă de studii, l-au dus la acceptarea deplină. Dovada definitivă i-a parvenit într-o şedinţă cu medium, când i s-a arătat mama sa, moartă de un an, care i-a cerut să se dedice cercetării psihice care constituia „misiunea" sa. Lăsând astfel deoparte orice dubiu, Bozzano se dedică pe deplin noii activităţi. A fondat la Genova „Cercul Minerva" pentru studiul fenomenelor paranormale, care a dus o importantă activitate de cercetare. Totuşi, Bozzano a fost eficace mai ales în munca teoretică şi de popularizare, căreia i s-a dedicat întreaga viaţă. Lipsit de probleme economice şi familiare (nu s-a căsătorit niciodată şi a trăit mult la Savona în primitoarea casă a fratelui) s-a dedicat studiului foarte vastei cazuistici paranormale, realizând acele monografii care constituie încă fundamentul pentru oricine vrea să se ocupe de cercetare psihică cu referire specială la cazuistica mediumului. Totuşi, Bozzano nu a neglijat percepţia extrasenzorială, cercetarea de tip antropologic şi psihologic şi se poate spune că n-ar mai exista domeniu al paranormalului care să nu fi constituit obiectul interesului său pătimaş. Metoda pe care se baza era analiza comparată şi convergenţa probelor.

Bozzano a investigat nu numai cazuistica experimentală, ci şi cea spontană, în parte învechită şi incontrolabilă, motiv pentru care a fost criticat de către opozanţi. Oricum, lui îi revine meritul de a fi adunat, analizat şi confruntat un imens patrimoniu şi de a-l fi făcut accesibil cercetătorilor. Sunt foarte numeroase operele sale, între care amintim: *Criza morţii, Animism sau spiritism?, Muzică transcedentală, Morţii se întorc, Popoare primitive, De la minte la minte, Au suflet animalele?, Fenomenele de bilocaţie,*

*Gândire şi voinţă* şi atâtea altele, în afară de numeroase articole pentru reviste italiene şi străine. Multe dintre articolele sale au fost publicate în *Lumină şi umbră* (v.).

**Brahman**

Spre deosebire de *âtman* (v.), care este sufletul individual, *brahman* este sufletul universal, divinitatea însăşi în manifestarea sa care se face vizibilă în univers. În concepţiile hinduse *brahman* este absolutul în care îşi are originea tot ceea ce este relativ.

**Brown Rosemary**

Medium englez, prin intermediul căruia marii muzicieni din trecut (Liszt, Schubert, Berlioz, Bach, Beethoven etc.) ar continua să-şi transmită operele lor. În realitate, Brown, care are astăzi în jur de 70 de ani, este cvasi ignorantă în muzică. Cu toate acestea, în stare de transă, scrie compoziţii muzicale chiar foarte complexe, în stilul respectivilor „autori", pe care apoi nu este în stare să le cânte. Experţii în muzică au estimat în mod pozitiv compoziţiile sale.

**Buddha**

Fondator al budismului, principele Siddharta Gautama a trăit în secolul al V-lea î.e.n. La vârsta de douăzeci şi nouă de ani şi-a părăsit palatul şi viaţa de curte pentru a găsi motivul durerii şi, timp de mai mulţi ani, a meditat sub călăuzirea unor maeştri feluriţi, până când a ajuns la iluminare şi a descoperit adevărul. De atunci s-a consacrat răspândirii acestui adevăr, fondând budismul. Cine se recunoaşte în această religie, încearcă să atingă „natura lui Buddha", adică să aducă la lumină scânteia divină existentă în fiecare.

## Cabala

Provine din ebraicul *kabbalah* (tradiție) și indică ebraismul sub aspectul și sub tradiția sa esoterică. În esență este o interpretare specială a Sfintelor Scripturi prin intermediul unor tehnici lingvistice particulare și a numerologiei. Conceptiile fundamentale ale cabalei sunt credința într-un Dumnezeu unic, căruia îi sunt specifice calitățile de rânduitor numite *sefirot*, încrederea în deosebitul caracter privilegiat al lui Israel, conceptul de limbă considerată ca instrument divin și structură cosmică, astfel că fiecărei litere a alfabetului ebraic îi corespund sensuri ținute secrete, referitoare la macrocosmos și microcosmos. Din punct de vedere practic, Cabala, ca tehnică inițiatică, prevede meditația asupra numelui lui Dumnezeu, postul, contemplația, studiul Scripturilor. Începând cu secolul al XIV-lea, Cabala se divide în două orientări, cea speculativ-filosofică (bazată pe meditația asupra numelui lui

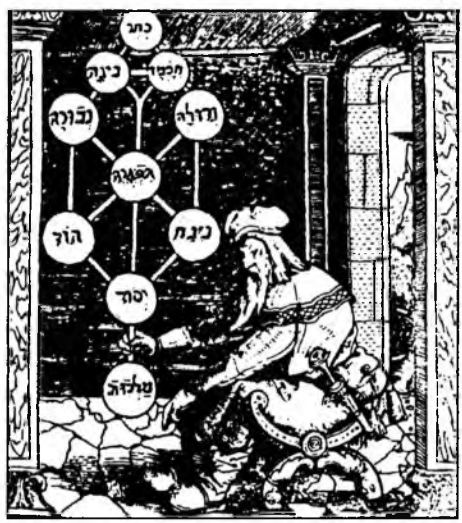

*Frontispiciul unei vechi opere dedicate Cabalei*

Dumnezeu) şi cea practică, care se folosea şi de magie, alchimie, scrierea automată, astrologie, chiromanţie. Doctrinele cabalistice referitoare la numere şi litere au obţinut adeziunea şi au influenţat gândirea occidentală în timpul Renaşterii.

După credinţele ebraice, la originea Cabalei ar sta doctrinele orale date de către Moise unor iniţiaţi şi transmise în manieră independentă de Legea scrisă (Pentateuh, Torah).

**Cafemanţie** – vezi *Zaţ de cafea*

**Cagliostro** (1743–1795)

Aventurier italian al cărui nume adevărat era Giuseppe Balsamo. Cunoştea operaţiuni alchimice, evoca spiritele şi făcea vindecări miraculoase. A avut perioade de mare faimă şi bogăţie şi a călătorit foarte mult în toată Europa, onorat de către unii şi persecutat de către alţii. La Roma a fost acuzat de vrăjitorie şi condamnat la moarte; condamnarea a fost apoi comutată la închisoare pe viaţă, pe care a ispăşit-o în inaccesibila fortăreaţă din San Leo, unde a murit. Chiar şi moartea sa este înconjurată de o aură de legendă şi sunt unii care spun că, în mod sigur, contele de Cagliostro ar fi reuşit să fugă din închisoare, continuând să trăiască sub un alt nume.

**Capra Fritjof** (1939)

Licenţiat în fizică teoretică la Viena, Capra a studiat apoi la Paris şi Londra, iar astăzi predă la Universitatea Berkeley din California. Se dedică de mulţi ani studiului efectelor filosofice şi sociale ale ştiinţei moderne şi este considerat unul dintre interpreţii cei mai inteligenţi şi completi ai noii gândiri holistice şi a integrării ştiinţei occidentale şi a filosofiei orientale. Opera sa cea mai faimoasă este *Dao pentru fizică.*

**Calitativ sau cantitativ (Metodă)**

Sunt cele două metode prin care sunt realizate cercetările în parapsihologie. Metoda calitativă este studiul fenomenului paranormal, a modurilor sale de manifestare, a caracteristicilor sale ca şi a senzitivului care îl produce; metoda cantitativă este, în

schimb, analiza unui mare număr de fenomene, cele mai multe produse în laborator, cu aplicarea metodei statistice. Metoda cantitativă a fost introdusă şi aplicată pe scară largă de către *J. B. Rhine* (v.). Ambele metode prezintă avantaje şi dezavantaje, motiv pentru care cercetătorii caută să unească cele două metodologii, spre exemplu recreând o atmosferă „afectivă" chiar pentru cercetarea de laborator, care, se ştie, duce după un anume timp la o scădere de interes din partea senzitivului şi, în consecinţă, la o scădere a prestaţiilor. Astăzi, după ani de cercetare de laborator, mulţi investigatori sunt pe cale să se orienteze din nou către cercetarea calitativă, care ţine cont de persoană în totalitatea sa.

### Carismatici

„Grupările de Reînnoire a Spiritului", mai obişnuit cunoscute sub numele de „carismatici" (hăruiţi) constituie astăzi o mişcare foarte răspândită în ţările catolice şi protestante. Practică ceremonii colective şi se inspiră din Biserica primitivă şi din darurile (harurile) pe care Sfântul Duh invocat le poate da: profeţie, capacitatea de a vindeca, posibilitatea de a vorbi în limbi străine, înţelepciune. Iniţiatorii mişcării au fost, la începutul anilor '60, canadieni francezi, dar curând carismaticii s-au răspândit cam peste tot, activând în paralel cu Bisericile oficiale, acceptaţi fiind de către acestea. În timpul ritualurilor lor, din care fac parte integrantă cântece, rugăciuni şi invocări ale Sfântului Duh, se întâmplă adesea ca mulţi să se simtă reînsănătoşiţi şi plini de energie benefică.

### Cartea egipteană a morţilor

A apărut în urmă cu mai multe mii de ani înainte de Cristos şi constă dintr-o culegere de rugăciuni, invocări, mituri şi formule magice care se referă la moarte şi la călătoria sufletului în lumea de dincolo. Textele au fost regăsite, scrise pe papirus, în chiar mormintele ori sarcofagele defuncţilor. Spre deosebire de *Cartea tibetană a morţilor* (v.) care este un text unic şi organic, *Cartea egipteană a morţilor* are diverse origini şi o compoziţie foarte diversă, care reflectă două tradiţii contrastante, cele ale preoţilor

zeului soarelui şi cele ale lui Osiris. O parte importantă a cărţii tratează despre divinităţile egiptene, crearea lumii şi viaţa din lumea de dincolo, constituind deci o sursă preţioasă pentru cunoaşterea Egiptului antic.

### Cartea tibetană a morţilor

Titlul de origine este *Bardo Thödol*, tradus în Occident „Cartea salvării existenţei intermediare". Este opera cea mai faimoasă a budismului tibetan (lamaismul) şi a fost tradusă pentru prima oară în engleză în 1927 de către un lama, suscitând imediat un mare interes. *Bardo Thödol*, text mistic ţinut mult timp secret, este în mod substanţial compus dintr-o serie de învăţături profunde şi sfaturi de împărtăşit muribundului sau celui care a murit de curând, spre a se putea salva sau ieşi din ciclul încarnărilor continue. Textul expune deci doctrinele fundamentale ale budismului, mai ales ale legii *karmice*, legea cauzei şi efectului, care determină renaşterile şi afirmă că faptele vieţii sunt mai iluzorii şi fragile decât o bulă de aer; la fel de inconsistente sunt tărâmurile lumii de dincolo şi creaturile care le populează (zei, demoni, monştri etc.) în măsura în care existenţa care urmează imediat morţii este o continuare a existenţei terestre, adică un soi de vis. Prin intermediul învăţăturilor cuprinse în *Bardo Thödol* este posibilă atingerea iluminării (atât în viaţa terestră cât şi în cea de după), a înţelegerii faptului că totul provine din propria minte şi din legea *karmică* şi, deci, dobândirea mijloacelor de a se orienta spre calea justă. Psihologul elveţian *C. G. Jung* (v.) a fost un mare admirator al *Cărţii tibetane a morţilor*.

### Cartomanţie (Ghicitul în cărţi)

Practică divinatorie care se serveşte de cărţile de joc. Apare în vremuri destul de recente (secolul al XVIII-lea) şi poate folosi cărţi de tipuri diferite. Senzitivul cere celui pe care îl consultă să ridice pachetul şi să dea apoi cărţile după anumite tehnici şi metode personale, deducând din simbolurile diferite şi din aranjarea lor informaţiile care îl interesează pe consultant. De reţinut că ghicitul, ca şi celelalte practici divinatorii, îi dă posibilitatea

senzitivului să se bazeze pe evidențierea propriilor însușiri paranormale.

**Casă bântuită**

Loc în care se întâmplă fenomene misterioase, considerate de multă vreme opera spiritelor supărate. Vezi și termenul *Bântuire.*

**Cassandra**

Prezicătoare din Grecia, fiica lui Priam, regele Troiei. Refuzând dragostea lui Apollo, ea a fost pedepsită de acesta: nimeni să nu creadă în prezicerile sale, în general, catastrofale: Cea mai vestită prezicere este cea a căderii Troiei. Astăzi numele „Cassandra" indică, în genere o prezicătoare care prevede numai nenorociri.

**Cassoli Piero** (1918)

Medic și parapsiholog, s-a numărat printre fondatorii Centrului de Studii Parapsihologice din Bologna, al cărui președinte este. Este unul dintre cei doi membri italieni ai *Parapsychology Association* (Asociația Parapsihologică) și a studiat numeroși senzitivi italieni și străini. Dintre numeroasele sale opere amintim în mod deosebit *Il guaritore* (Vindecătorul), rod al experiențelor de zeci de ani cu vindecători ce abordează problema pranoterapiei.

**Castaneda Carlos** (1930)

Etnolog de origine braziliană, dar educat în Statele Unite. În 1960 a făcut cunoștință cu Don Juan Mutus, un indian Yaqui, care era *brujo*, adică vraci și vrăjitor și de la el a învățat folosirea ciupercii sacre (halucinogene) *peyote* și a cultului său. Învățămintele lui Don Juan i-au demonstrat lui Castaneda că lumea manifestărilor pe care noi, occidentalii, le cunoaștem nu este decât una dintre lumile posibile și că există alte realități, demonstrabile prin anumite practici. Castaneda a expus aceste concepții și învățăminte în multe cărți care au avut o mare rezonanță atât în America, cât și în Europa și care nu și-au pierdut fascinația, în ciuda polemicilor pe care le-au suscitat și a îndoielilor în privința realității existenței lui Don Juan.

**Cayce Edgar** (1877–1945)

A fost unul dintre mediumii cele mai dotate ale timpului său. Şi-a descoperit propria însuşire de medium, practic, din întâmplare, deoarece pierzându-şi vocea, a fost vindecat prin hipnoză, stare în care reuşea să vorbească. Întrucât, totuşi, în stare de trezire îşi pierdea din nou vocea, hipnotizatorul a avut ideea să-i ceară, în timp ce era în transă, să-şi spună singur diagnosticul. Cayce a făcut-o şi şi-a prescris şi un remediu care i-a readus vocea în scurt timp. Acesta a fost începutul. De atunci Cayce a dat diagnosticuri în stare de transă şi vindecările răsunătoare pe care reuşea să le producă au sfârşit prin atragerea atenţiei unui număr tot mai mare de persoane, ca şi de medici, care, sceptici la început, s-au convins cu timpul de însuşirile sale reale. Mii de diagnosticuri şi de reţete au fost indicate de către Cayce în cursul carierei sale, care a fost însoţită de afecţiunea şi de recunoştinţa persoanelor pe care reuşea să le vindece. Cayce, în transă, a afirmat că informaţiile sale veneau din subconştientul bolnavului însuşi şi dintr-un fel de subconştient colectiv sau memorie a naturii.

*Edgar Cayce*

**Cazzamalli Ferdinando** (1887–1958)

Medic şi parapsiholog, s-a interesat mereu de cercetarea psihică şi s-a numărat printre fondatorii Societăţii Italiene de Metapsihică din Roma şi, în continuare, al Asociaţiei Italiene Ştiinţifice de Metapsihică din Milano. A fondat şi revista *Metapsihica*, existentă şi acum, având drept scop răspândirea lucrărilor ştiinţifice. A efectuat cercetări experimentale, în special asupra

telepatiei, ajungând să formuleze ipoteza că creierul uman emite unde electromagnetice. Experimentele sale au fost reluate în Rusia, de către *Vasiliev* (v).

### Călăuză

În limbajul spiritist indică personalitatea defunctă sau, oricum, spirituală, care face pe călăuza mediumului în transă. Rămâne nedezlegată problema dacă este vorba într-adevăr de defuncți sau de personificări inconștiente ale mediumului însuși sau chiar de personalitățile sale multiple.

### Cărţile sibiline

Culegere de scrieri oraculare care au avut un rol considerabil în cultul roman oficial şi care erau atribuite *sibilei* cumane. Textele puteau fi consultate de către sacerdoți numai la ordinele Senatului. În anul 83 î.e.n., cărțile sibiline au ars într-un incendiu din templul unde erau păstrate; o nouă culegere de scrieri strânse împreună în bazele tradițiilor oraculare grecești a fost distrusă în același fel în anul 400 e.n.

### Cărţile Zener

Pachet de 25 de cărți de joc folosit în experimentele cantitative rămase celebre ale lui *J. B. Rhine* (v.), care, în 1930, şi-a început la Universitatea Duke din Durham (SUA), activitatea sa parapsihologică, actvitate ce a durat mai mult de cincizeci de ani. Cărțile folosite de el pentru experimente au fost concepute de un colaborator al său, Karl Zener, şi se constituie din cinci grupe de câte cinci cărți având următoarele simboluri: cerc, pătrat, stea, undă şi

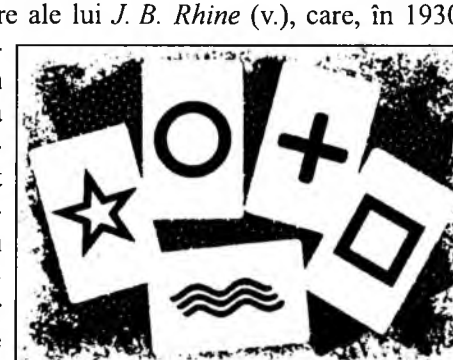

*Cărțile Zener folosite în mod normal în experimentele de telepatie*

cruce. În experimentele de telepatie, cel care experimentează ridică cartea una după alta și încearcă să transmită senzitivului simbolul. Întrucât aceștia au posibilitatea de 1 la 5 de a ghici din întâmplare o carte extrasă dintr-un teanc de cinci, este ușor de calculat statistic dacă rezultatul unei serii de „extrageri" este datorat întâmplării sau intră în joc capacitățile paranormale. Spre exemplu, deja 130 de cărți ghicite din 500 reprezintă un rezultat semnificativ. Modificând un pic tehnica este posibil să se efectueze experimente de clarviziune și precogniție.

Alți cercetători au folosit, după Rhine, cărți mai „emoționante", cu imagini în loc de simboluri. Cărțile Zener (numite și cărțile ESP) constituie totuși și acum cărțile clasice și sunt cele folosite în mod obișnuit. Astăzi alegerea cărții se face datorită evenimentelor aleatoare iar nu manual; și chiar se tinde să se înlocuiască cărțile cu experimente mai complexe realizate prin intermediul unor instrumente tehnice sofisticate. Oricum, cărțile Zener sunt recomandabile pentru experimente preliminarii și selective și, bineînțeles, tuturor celor care nu dispun de laboratoare puse la punct.

**Centrul de Studii Parapsihologice** (CSP)

Fondat în 1954 la Bologna, din inițiativa lui Enrico Marabini, Piero Cassoli, Massimo Inardi și Alessandro Buscaroli, este în prezent condus de doctorul Cassoli și organizează în fiecare an manifestarea „Ziua parapsihologică bologneză" care a căpătat caracter național. Editează „Caietele de Parapsihologie" și un „Buletin" și desfășoară o activitate de cercetare și popularizare.

**Centrul Italian de Parapsihologie** (CIP)

Fondat la Napoli în 1963, a fost condus ani de zile de către prof. Giorgio di Simone și editează în mod regulat „Informații de Parapsihologie". Se consacră întregii fenomenologii paranormale, în particular celei datorată mediumilor. În prezent este condus de *Corrado Piancastelli* (v.).

**Centurione Scotto Carlo** (1877–1958)

Marchiz, apoi principe, a fost un medium extraordinar de dotat, timp de de trei ani, din 1927 în 1930. Şi-a descoperit însuşirile proprii atunci când, din cauza tragicei morţi a fiului său, Vittorio, a fost ispitit la sfatul lui Bozzano, genovez şi el, să comunice cu acesta prin mijlocirea mediumilor. Experimentul nu a reuşit, totuşi entitatea care s-a prezentat i-a vestit principelui calitatea sa de medium şi i-a cerut să ţină şedinţe, care au fost celebrele şedinţe de la Millesimo, după numele unui castel al familiei Centurione din acea localitate. Chiar şi aici contactul cu Vittorio nu s-a produs, totuşi a avut loc o serie extraordinară de fenomene care rămân printre cele mai interesante din întreaga cazuistică a mediumilor: între acestea dispariţia mediumului din camera de şedinţe şi regăsirea lui, adormit, într-un grajd. Ambianţa familială a şedinţelor de la Millesimo, la care deseori a participat Bozzano, a dus la criticarea lor de diverşi cercetători. Astăzi, fenomenele obţinute acolo sunt considerate autentice. Centurione Scotto şi-a pierdut treptat capacităţile, trebuind să abandoneze speranţa de a comunica cu fiul său.

**Cercetare psihică**

Este traducerea expresiei englezeşti *Psychical Research*, adoptată oficial în 1882 de către cercetătorii englezi spre a indica studiul fenomenelor paranormale. De fapt, prima societate creată în acest scop se numeşte *Society for Psychical Research* (SPR) (Societatea pentru Cercetare Psihică) (v.). Ea a fost fondată la Londra în 1882 şi îşi continuă şi astăzi vasta sa activitate. După exemplul SPR, s-a născut în 1885 *American Society for Psychical Research* (ASPR) (v.) (Societatea Americană pentru Cercetare Psihică) din New York, aflată şi astăzi în avangarda cercetării. În ţările anglo-saxone termenul „cercetare psihică" este, în mod comun, încă folosit alături de cel de *parapsihologie* (v.), propus şi adoptat de către comunitatea ştiinţifică internaţională în 1953 la Congresul de la Utrecht.

## Cercul Firenze 77

Este numele grupului care de mulți ani s-a reunit în jurul marelui medium *Roberto Setti* (v.). Cu acest nume sunt semnate și numeroase cărți (îngrijite, în general, de către Luciana Setti Campani, sora lui Roberto), ce conțin mesaje profunde și descrierea fenomenelor datorate mediumului.

## Chakra

Prin acest termen (care în sanscrită înseamnă „cerc", „roată"), yoga desemnează diversele centre de energie care se găsesc în anumite puncte ale corpului uman și în care se concentrează energia vitală. *Chakrele* sunt imaginate sub formă de floare de lotus, al cărui număr de petale variază după funcționalitățile și importanța centrului vital. *Chakra* supremă, adică centrul cerebral, este numită „lotusul cu mii de petale". *Yoga kundalini* își propune să trezească forța adormită a șarpelui și s-o facă să vitalizeze și să controleze diversele *chakre*.

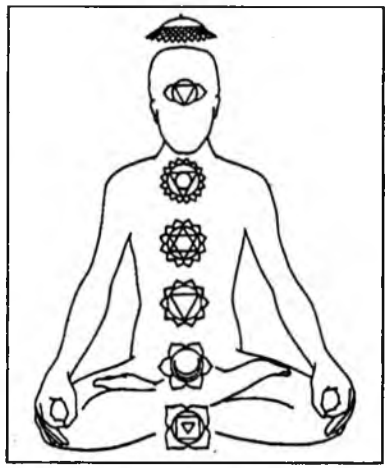

*Cele șapte chakre, prin mijlocirea cărora Kundalini ajunge la „lotusul cu mii de petale"*

## Channeling

Termen american care înseamnă „rețea de canale" și indică capacitatea (medianică) de a primi și transmite mesaje din dimensiunea transcedentală. Asemenea mesaje par să parvină de la călăuze spirituale, morți, locuitori ai altor planete, ființe superioare; în general, sunt de tip etic și pot consta atât în scrieri cât și în desene sau picturi. Fenomenul îi privește și pe

vindecătorii spirituali care se consideră „canale" de energie benefică ce provin dintr-o lume transcedentă sau de la medicii din lumea de dincolo.

### Chiromanţie

Derivă din grecescul *cheir* (mână) şi este o prezicere care se bazează pe observarea mâinii celui consultat. Feluritele semne care apar pe aceasta, însăşi forma mâinii, ridicăturile şi adânciturile din palmă comunică senzitivului nu numai destinul persoanei, dar şi caracterul său, sănătatea sa şi tendinţele sale. Chiromanţia are origini foarte îndepărtate şi găsim urme ale acestei origini în epoca greco-romană. Se poate crede că, dincolo de observarea feluritelor semne de pe mână, senzitivul uzează, în realitate, de propriile daruri paranormale, cum se întâmplă şi cu celelalte capacităţi de a ghici viitorul.

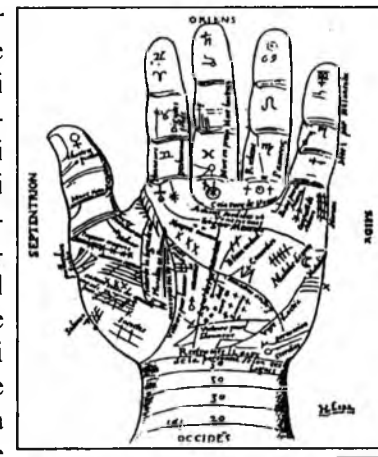


*Semne pentru citirea în palmă într-o lucrare de pe la 1600*

**Chirurgie paranormală** – vezi termenul *Vindecători filipinezi*

### Claraudiţie

Se înţelege prin acest termen un fenomen prin care senzitivul „aude" voci care îi comunică informaţii de tip paranormal. Este vorba deci de o cazuistică totalmente subiectivă, care totuşi îşi găseşte confirmarea în conţinuturile transmise de voci şi care pot fi de tipul telepatiei, precogniţiei sau clarviziunii. Mesajele pe care mediumii le primesc de la prezumtive entităţi defuncte sunt transmise cu vocea sau cu scrierea automată, dar câteodată şi prin

claraudiție. Cazul cel mai faimos de claraudiție este acela al cunoscutului prezicător Belline, care prin acest mijloc a reușit să ia contactul cu fiul său, Marcel, mort într-un accident. Belline și-a descris întâmplarea în cartea *Cea de-a treia ureche.*

**Clarviziune**

Este capacitatea de a vedea lucruri sau persoane ascunse sau dispărute: obiecte ascunse în cutii sau casete opace, persoane sau evenimente îndepărtate și inaccesibile vederii, scrieri tăinuite privirii. Clarviziunea este un fenomen cunoscut din antichitate și unul dintre primele pe care s-au făcut studii deja de câteva secole așa cum sunt. În secolul al XVIII-lea, *Franz Mesmer* (v.) își aducea pacienții în stare de transă hipnotică, care citeau în această stare cu ochii legați, descriau fapte îndepărtate sau obiecte care se găseau în alte camere. Începând cu 1930, profesorul *J. B. Rhine* (v.) și-a început la Universitatea Duke din Durham (SUA) experimentele sale cu cărți și zaruri asupra percepției extrasenzoriale și a dedicat și clarviziunii mult din atenția sa, aplicând metoda statistic cantitativă. Sunt reductibile la clarviziune și fenomenele *citirii prin piele* și a *lecturii cărților închise* (v.). Și, cu toate probabilitățile de a se interpreta, este un fenomen de clarviziune și uzul pendulului și a baghetei magice folosită în radomanție, unde pendulul și bagheta îndeplinesc funcția de care senzitivul se servește pentru a-și declanșa propriile capacități. La fel și în cazul

*Prezicătorul are facultatea de „a vedea" invizibilul, de a se înfățișa în alte realități, de a privi în trecut și în viitor*

*darului de a prezice viitorul* şi pentru *diagnozele paranormale.* Cum se poate constata, sunt reductibile la clarviziune multe dintre fenomenele studiate de parapsihologie. Între cazurile faimoase de clarviziune este citat acela trăit de către misticul suedez *Emannuel Swedenborg* (v.), care în 1759, la Göteborg, a văzut incendiul care urma să distrugă Stockholmul ce se afla la 500 km distanţă. În acest caz era vorba de o vizualizare spontană; alteori viziunea clarvăzătoare este provocată de obiecte, spre exemplu cele aparţinând persoanei care este căutată. Marele prezicător *Gérard Croiset* (v.) a fost protagonistul a numeroase cazuri de acest tip, în multe ocazii fiind în stare să ajute poliţia să regăsească persoane dispărute, în special copiii înecaţi în canalele olandeze. Croiset era în mod deosebit sensibil la aceste fapte în măsura în care copilul era pe punctul de a se îneca într-un canal. În cazul său, ca şi în multe altele în rest, forţa emotivă, necesitatea de a ajuta, puneau în mişcare mecanismul clarviziunii. În acelaşi fel ca telepatia şi precogniţia, clarviziunea nu cunoaşte limite spaţiale: episodul cu Swedenborg este unul dintre exemplele foarte clare. De curând au fost realizate experimente de clarviziune Moscova–San Francisco, reuşite perfect în ciuda miilor de kilometri distanţă (vezi în acest sens şi termenul *Remote viewing*). În sfârşit, nu se poate încadra clarviziunii şi aşa-numita „a doua vedere" pe care anumiţi senzitivi afirmă că o posedă: adică, capacitatea de a vedea entităţi din lumea defuncţilor, chiar şi persoane niciodată cunoscute în viaţă. Cazuistica paranormalului s-a documentat asupra mai multor cazuri similare. Asemenea altor fenomene de percepţie extrasenzorială, clarviziunea pledează în favoarea unităţii esenţiale a tot ceea ce există şi a posibilităţii de a se pune, în anumite circumstanţe, în legătură cu tot şi cu toţi, în mod independent de barierele spaţiale.

### Cobold

Spiriduş domestic, având caracter glumeţ şi mucalit. Intervine în viaţa oamenilor într-o manieră adesea zgomotoasă şi confuză, astfel încât faima populară îl face răspunzător de fenomenele care

au loc în cazurile de *poltergeist* (v.) şi în casele bântuite. Cobolzii sunt celebri mai ales la popoarele germanice.

### Cometă

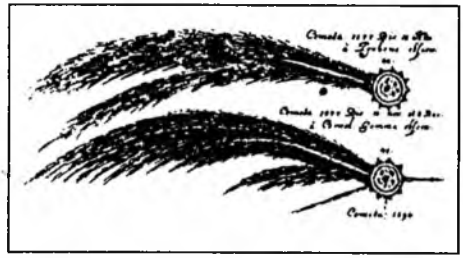

*Comete într-un desen din opera lui Helvetius: „Cometrografie"*

Încă din timpuri îndepărtate apariţia unei comete pe cer a suscitat deopotrivă admiraţie şi teamă, alimentând credinţe şi superstiţii de tot felul. Prin apariţia sa neprevăzută şi neaşteptată, cometa simbolizează catastrofele care se pot abate asupra omenirii şi a fost de fapt considerată, concomitent, vestitoare a tot soiul de nenorociri: războaie, molime, foamete, inundaţii, moartea suveranilor şi a personajelor faimoase. În Evul Mediu cometa era numită „degetul mânios al lui Dumnezeu". Numai câteva exemple: o cometă apărută în anul 372 î.e.n. a anunţat spartanilor înfrângerea lor şi acelaşi lucru a fost spus despre cometa care a brăzdat cerul în anul 70 e.n. cu puţin înaintea cuceririi Ierusalimului de către romani. O cometă apărută în anul 531 a fost legată de ciuma din Constantinopol, iar cea din 1337 de ciuma din Bavaria. Trecerea unei alte comete în 1618 a însemnat începutul Războiului de treizeci de ani. Şi trecerea din 1910 a cometei Halley a provocat panica a mii de persoane din lumea întreagă. Astăzi aceste temeri pot fi considerate depăşite. Rămâne însă fascinaţia acestui corp ceresc, aparent dezordonat şi vagabond, (deşi, dimpotrivă, reîntoarcerile sale sunt marcate de ritmuri de o precizie extremă), asupra căruia omul şi-a proiectat de milenii temerile şi superstiţiile.

**Comunicare prin intermediul mediumului**

În timpul şedinţelor spiritiste se manifestă prin mijlocirea mediumilor „personalităţi" care deseori transmit mesaje: prin scrierea, prin însăşi vocea mediumului, prin măsuţă etc. Mesajele pot fi de diverse tipuri: de la comunicări personale pentru cei prezenţi până la dovezi de identificare, profeţii, precepte de tip filosofic şi moral cu caracter general. *Literatura mediumnică* (v.) este foarte vastă atât în Italia, cât şi în celelalte ţări, iar la rubrica dedicată acesteia am adus indicaţii precise. Rămâne să ne întrebăm de unde vin aceste mesaje: din subconştientul mediumului sau dintr-o sursă exterioară lui? Deşi se discută despre aceasta de mai bine de o sută de ani, răspunsul este încredinţat încă disponibilităţii personale.

**Contactat**

Prin acest termen este numită persoana care afirmă că a fost contactată de către inteligenţe extraterestre sau de către piloţii OZN-urilor. Sunt unii care afirmă că au fost contactaţi direct şi concret şi alţii care spun că au fost numai în contact telepatic cu ocupanţii obiectelor zburătoare neidentificate. Aceştia au fost descrişi în cele mai diverse feluri. După unii, ar fi foarte asemănători cu noi, deşi având aspecte idealizate, după alţii — creaturi mici de statură, cu capete mari şi ochii proeminenţi. În general, acestor fiinţe le sunt atribuite intenţii pacifiste în confruntările lor cu regnul uman. Cine este în contact telepatic cu extratereştrii primeşte deseori de la aceştia mesaje destul de asemănătoare cu cele primite de mediumi, caracterizate adică de poveţe binevoitoare, apeluri de tip etic, sfaturi şi invitaţii de a ne îmbunătăţi nivelul moral. La fel ca fenomenul OZN, cel al contactismului rămâne încă învăluit în mister, nefiind posibile până acum probe tangibile şi concrete ale realităţii contactelor între fiinţe umane şi creaturi provenind din spaţiu.

**Cook Florence** (1856–1904)

Dovedindu-şi încă din copilărie calităţile de medium, englezoaica Florence Cook este faimoasă prin fenomenele de

materializare care se produceau în timpul şedinţelor sale: îndeosebi, fantasma unei tinere doamne pe nume *Katie King* (v.). Florence a fost studiată îndelung de către *Sir William Crookes* (v.) care i-a atestat mereu onestitatea. Ca mai toţi marii mediumi, şi Florence Cook a fost contestată şi criticată, fie în vremea sa, fie după aceea. Oricum, în cazul său se verifică că este vorba de o mare mediumnitate şi că materializările produse în timpul şedinţelor sale se numără printre cele mai interesante din întreaga fenomenologie mediumnică.

### Copii precoci

Copii care demonstrează în mod precoce facultăţi şi capacităţi pe care, la vârsta lor tânără, nu ar trebui să le posede şi care adesea întrec posibilităţile adulţilor. Este celebru cazul lui Mozart care, la şase ani, compunea deja în mod miraculos. Sunt unii care văd în astfel de cazuri o dovadă pentru susţinerea doctrinei *reîncarnării* (v.): adică acei copii ar fi reîncarnarea unor mari personalităţi ale artei şi ştiinţei, ceea ce le-ar conferi un nivel de maturitate extraordinară şi neobişnuită la acea vârstă.

### Cordonul de argint

Legătură invizibilă şi subtilă, aflată la fundamentele gândirii orientale, preluată apoi de esoterişti şi de *Rudolf Steiner* (v.), ce ar uni corpul fizic cu cel subtil (corpul eteric sau astral). Asemănător ca aspect cu coronul ombilical, cordonul de argint ar fi în stare să se prelungească în mod nedeterminat în timpul somnului şi al experienţelor de din afara trupului; în schimb, în timpul morţii s-ar rupe defini-

*În această stampă chinezească apare reprezentarea clară a „corzii de argint"*

tiv. În realitate, diferite persoane, ignorând pur şi simplu existenţa „cordonului de argint", au afirmat că au văzut această legătură dintre corpul subtil şi cel fizic în timpul fenomenului dedublării.

### Crăciun

Ziua de 25 decembrie este ziua în care Biserica sărbătoreşte naşterea lui Iisus, dar originea acestei sărbători este mult mai veche şi e legată de cultul soarelui, care se regăseşte în toate religiile politeiste. De fapt, 25 decembrie este prima zi după solstiţiul de iarnă, ceea ce anticii numeau *dies natalis solis invicti*, ziua naşterii nebiruitului soare. Este naturală suprapunerea acestei zile peste cea a naşterii lui Iisus. Soarelui, sursă de viaţă şi căldură, i-au fost atribuite calităţile cele mai extraordinare, mai ales cea a purificării oamenilor şi a reînsănătoşirii lor. Această semnificaţie magică şi ocultă a Crăciunului se regăseşte intactă în numeroase ritualuri de iniţiere de origine păgână ce supravieţuiesc încă la ţară: de fapt, numai în nopţile de Crăciun pot fi transmise virtuţile de vindecare noilor adepţi. Vezi în acest scop şi paragraful *Vindecători de ţară*.

### Criptostezie

Termenul a fost născocit de *Richet* (v.) pentru a desemna percepţia extrasenzorială şi indică „o sensibilitate ascunsă, o percepţie al cărei mecanism rămâne necunoscut şi din care noi putem recunoaşte numai efectele". Conceptul nu este foarte folosit, totuşi referindu-se la termeni ca telepatie sau clarviziune, prezintă avantajul de a nu exprima nici o ipoteză explicativă şi deci de a lăsa deschisă orice posibilitate.

### Cristalomanţia sau ghicitul în cristal

Este vorba de una din cele mai cunoscute capacităţi de a ghici. Senzitivul fixează o suprafaţă de cristal, iar pe aceasta îi apar viziuni de tipul clarviziunii sau a precogniţiei. În general, este folosită o sferă de cristal, dar se poate folosi şi o carafă de apă sau altă suprafaţă lucitoare şi transparentă. Ghicitul în cristal este foarte vechi, în măsura în care îşi are originea în Evul Mediu; în Renaştere

a avut o mare răspândire şi este folosit şi astăzi de către anumiţi senzitivi. Se poate spune despre ghicitul în cristal ceea ce se spune în general despre darurile de a ghici viitorul. Globul de cristal serveşte, după toate probabilităţile, drept sprijin senzitivului pentru a înlesni propriile percepţii personale. Se cunosc şi cazuri în care senzitivul a arătat altor persoane viziunile apărute pe cristal, pentru care se poate gândi la o transmisie telepatică de imagini.

**Croiset Gérard** (1910–1980)

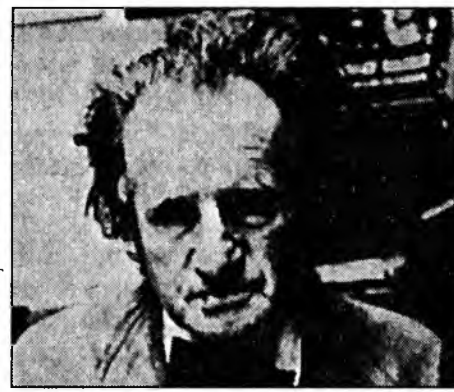

*Gérard Croiset*

Olandezul Croiset a fost unul dintre senzitivii cei mai valoroşi şi faimoşi înregistraţi de istoria parapsihologiei. Clarvăzător foarte dotat încă din tinereţe, Croiset l-a cunoscut în 1945 pe profesorul *W.H.C. Tenhaeff* (v.) care preda parapsihologia la Universitatea din Utrecht şi a format cu acesta una dintre cele mai rodnice asocieri care se cunosc. Croiset a fost totdeauna foarte disponibil pentru cercetare, nu s-a lăsat studiat şi controlat numai de Tenhaeff, ci şi de alţi cercetători europeni şi americani, între care *Hans Bender* şi *Gastone De Boni* (v.). Croiset şi-a conceput mereu calităţile sale ca pe un bun de oferit semenului şi s-a supus totdeauna cu generozitate fie experimentării ştiinţifice, fie cercetării concrete. A colaborat şi cu poliţia, mai ales pentru căutarea persoanelor pierdute sau dispărute, arătându-se deosebit de sensibil în cazurile în care erau implicaţi copii. A găsit zeci dintre aceştia, vii sau morţi, mai ales dacă respectivul caz avea ceva de-a face cu apa şi cu extrem de numeroasele canale din ţara sa. Copil fiind, Croiset a fost pe punctul de a se îneca şi acest fapt l-a sensibilizat evident

într-un mod aparte. Dotat nu numai cu foarte pregnante daruri de clarviziune, Croiset avea şi darul precogniţiei: aceasta au demonstrat-o foarte numeroasele experimente cu *scaune libere* (v.), care au fost ani de zile calul său de bătaie. În timpul experimentelor sale, Croiset nu era niciodată în transă, ci în stare perfectă de veghe. Pentru a se concentra folosea obiecte aparţinând persoanei a cărei situaţie trebuia s-o vizualizeze (fotografie, obiecte personale, ceasuri etc.) şi deseori trebuia să interpreteze viziunile sale care se arătau sub formă simbolică. Nu a cerut niciodată bani pentru prestaţiile sale de clarvăzător (fie că era vorba de experimente ale cercetătorilor, fie că era vorba de vizualizări pentru ajutarea aproapelui) şi se bucura să trăiască cu activitatea sa de vindecător. În acelaşi fel lucrează fiul cel mare, Gérard, şi el un valoros senzitiv, deşi nu este la înălţimea tatălui.

### Cronica Akashică

Cronica Akashică sau Arhiva Akashică, îşi trage numele din cuvântul *âkâsha* (eter, spaţiu), şi înseamnă un spaţiu simbolic în care se înscriu, şi pot fi deci recuperate, toate cunoştinţele, acţiunile, gândurile şi vorbele oamenilor şi toate evenimentele lumii. Numai iniţiaţii ar fi în stare să citească în această arhivă magică.

### Crookes Sir William (1832–1919)

Fizician englez foarte renumit pentru activitatea sa ştiinţifică scrupuloasă şi pentru descoperirile făcute: elementul chimic taliu, tuburile cu raze catodice, radiometrul. S-a interesat totdeauna în mod activ de fenomenele paranormale şi a fost şi preşedintele *Societăţii pentru Cercetare Psihică* din Londra (v.). A studiat cu foarte mare grijă unele dintre vestite mediumi ale timpului său, printre care: *D. D. Home* şi *Florence Cook* (v.) susţinând buna credinţă şi nevinovăţia acestora. Din acest motiv a fost deseori atacat de către contemporanii săi (şi apoi de către cei ulteriori) care au căutat chiar să arunce cu noroi în bunul său renume de savant, acuzându-l de complicitate cu mediumii. Crookes a ştiut mereu să se apere de aceste acuze, documentându-se cu argumente foarte solide pentru experimentele pe care le conducea. A publicat

diverse opere despre fenomenele spiritiste şi este considerat unul dintre pionierii cercetării psihice, cât şi cel care a iniţiat experimentarea ştiinţifică pe mediumi.

***Cross-correspondences***

Termen englez care înseamnă *semnificaţii încrucişate* (v.).

**Dao**

Înseamnă, în limba chineză, „cale, drum, mijloc", precum şi „regulă, rânduială, principiu, doctrină, metodă. În *I Ching* (v.), Dao reprezintă ordinea cosmică — etică şi socială — în mişcare, în acţiune. Daoismul — doctrina filozofică creată de *Lao Zi* (v.) cu şase secole înainte de Hristos — consideră că viaţa omenească este doar o iluzie şi că numai Dao este realitatea care vrea să însemne natura şi armonia ce domneşte în ea. Şi omul trebuie să se integreze în această armonie.

Daoismul acceptă conceptul chinezesc de *Yin şi Yang* (v.), *cele două principii care fac să se mişte cosmosul.*

**Dao de Jing** – vezi *Lao Zi*

**David-Neel Alexandra** (1868–1969)

Născută în Franţa, scriitoare şi călătoare, s-a interesat în mod deosebit de religiile şi tradiţiile orientale şi a trăit mult în China, India şi mai ales în Tibet, devenind călugăriţă budistă şi reuşind să dobândească multe puteri proprii yoghinilor. În colaborare cu un lama pe care l-a adoptat ca fiu, ea a scris diferite cărţi care au deschis Occidentului cunoaşterea ţărilor orientale, mai ales a Tibetului şi a personajelor sale magice dotate cu puteri paranormale extraordinare. Opera sa fundamentală este *Mistici şi magicieni din Tibet.*

**De Boni Gastone** (1908–1986)

Medic şi cercetător al fenomenelor paranormale, în special al celor mediumnice. A început să se intereseze de parapsihologie de foarte tânăr şi şi-a dedicat întreaga viaţă acestui interes. A avut o

afecțiune filială față de *Ernesto Bozzano* (v.), pe care l-a lăsat moștenitor al bibliotecii sale, constând în mii de volume asupra paranormalului, corespondență, reviste, fișiere, plăci fotografice. O astfel de bibliotecă, îmbogățită și cu cele 1500 de volume ale profesorului Vittorino Vezzani, a fost amplasată pentru mulți ani la Verona, orașul în care De Boni a lucrat mereu; a fost transferată după moartea sa la Bologna (v. *Biblioteca Bozzano-De Boni*) și face parte din *Arhiva de Documentare Istorică a Cercetării Psihice* (v.). Din 1947 în 1986 De Boni a condus revista *Lumină și Umbră* (v.) și în lunga sa carieră a publicat numeroase lucrări. Cea mai faimoasă carte a sa este *Omul în căutarea sufletului.*

**Dedublare**

Se înțelege prin acest termen fenomenul ieșirii din corp, adică separarea conștiinței de învelișul fizic. Vezi și paragraful *Experiențe în afara corpului.*

**Dee John** (1527–1608)

Matematician, astrolog și clarvăzător englez, care a căutat să unifice matematica cu alchimia și cabala. Opera sa științifică era foarte apreciată în timpul său. Dee John credea în îngeri și conform legendei ar fi primit de la unul dintre aceștia o sferă de cristal pe care el a folosit-o apoi pentru facilitarea viziunilor sale. Pe cât se pare, scrierile sale erau realizate prin automatism. Celebrele sale viziuni în globul de cristal erau cu siguranță datorate capacităților paranormale. A fost unul dintre cei mai faimoși „magi" ai vremii sale.

**Déjà vu**

Este impresia pe care toți o trăim cel puțin o dată în viață, de a fi văzut deja ambianța, obiectul sau scena percepute totuși pentru prima oară. *Déja vu*-ul este studiat și de către psihologie și a fost interpretat în felurite moduri. O interpretare psihologică ar putea fi aceasta: persoana nu-și amintește întreaga scenă sau ambianță, ci numai un detaliu, în momentul percepției, totuși, asociază, la întreg, având impresia înșelătoare de a fi văzut deja, și deci de a-și aminti, totul împreună. Susținătorii teoriei reîncarnării consideră că este vorba de un fenomen care confirmă convingerea lor:

persoana şi-ar aminti ceea ce, realmente, într-o altă viaţă, ar fi trăit în acel loc sau ar fi văzut acele obiecte. O interpretare sugestivă este aceea care face legătura între *déja vu* şi vis: se consideră că în vis se întâmplă fenomene de precogniţie din care, de obicei, nu păstrăm nimic în memorie. *Déja vu-ul* n-ar fi deci nimic altceva decât un vis precognitiv. Cu alte cuvinte, în vis vedem cu ajutorul precogniţiei o situaţie sau o scenă cu care vom fi ulterior confruntaţi; odată treziţi, aşa cum se întâmplă aproape mereu, uităm visul. Când ne găsim confruntaţi într-adevăr cu acea situaţie sau acea scenă, avem vaga senzaţie de a fi văzut-o deja, deşi în realitate noi numai am visat-o. Această ultimă interpretare este probabil cea care se aplică cel mai bine complexităţii fenomenului în cauză.

**Delfi**

Loc sacru în Grecia, unde, în antichitate, prorocea o faimoasă sibilă. Vezi şi termenii *Sibilă* şi *Oracol.*

**De Martino Ernesto** (1908–1969)

Docent în istoria religiilor şi în antropologie, a manifestat mereu un mare interes pentru fenomenele paranormale şi a studiat manifestările acestora în popor şi raporturile cu antropologia. Studiile sale despre magie desfăşurate mai ales în Italia meridională sunt considerate exemplare. Cele mai importante opere ale sale în domeniu sunt: *Sudul şi magia* şi *Pământul remuşcării.*

*Demonul într-un desen de Eliphas Levi*

**Dematerializare** – vezi *Materializare*

**Demon**

Fiinţă superioară supranaturală, de tip negativ, malefică. Vezi termenul *Posedare.*

**Denis Léa** (1846–1927)

Faimos exponent al spiritismului, al cărui popularizator și promotor a fost după moartea lui *Kardec* (v.). Cu un temperament mistic, a fost totuși dotat cu prudență, logică și inteligență și a știut să se pună în gardă față de pericolele pe care pot să le prezinte practicile spiritiste abordate fără o necesară pregătire. Se considera ghidat de o entitate spirituală (Gerolame din Praga) și și-a dedicat practic viața popularizării credo-ului spiritist. Opera sa fundamentală este *După moarte*.

**Deochetură**

Termenul este clar și înseamnă „ochi răi", „ochi vătămător". Prin aceasta se înțelege nenorocul prin care anumite persoane, mai ales cele având ochii mari, închiși, adânci și deosebiți, ar fi capabile să influențeze persoanele, animalele și lucrurile numai privindu-le. Acțiunea poate fi, de asemenea, total involuntară, datorată pur și simplu „privirii cu invidie" la ceea ce aparține altora. Deochiul este o credință înrădăcinată profund și dintotdeauna în rândurile oamenilor. Spre exemplu la țară și astăzi se obișnuiește să se pună panglici roșii la animale (roșul este simbolul sângelui și deci al vieții) pentru a îndepărta deochiul oricărui invidios. Dăinuie încă obiceiul de a nu intra în grajdurile cuiva spre a nu deochia ori spre a nu fi acuzați de asta. Sunt atribuite deochiului toate efectele posibile: de la afectarea sănătății la nenorociri în afaceri și în viața privată și sentimentală. Ritualul cel mai răspândit împotriva deochiului este cel al farfuriei cu apă și al picăturilor de ulei. Se picură câteva picături de ulei într-o farfurie cu apă: dacă picăturile rămân intacte înseamnă că nu este deochi, dacă în schimb, se risipesc sau chiar se sparg înseamnă că este deochi. În acest caz trebuie aruncate apa și uleiul și spuse formule și binecuvântări, iar ritualul se repetă până ce picăturile rămân intacte. Pentru detalii mai ample, vezi și paragraful *Deochi*.

**Deochi**

Cuvântul arată posibilitatea pe care anumite persoane sau animale ar avea-o de a purta nenoroc. În Italia, credința fermă în

deochi se regăseşte mai ales în partea meridională, în mod particular în Campania, deşi se spune că această idee, sub diferite forme, se regăseşte aproape în toată lumea şi în toate timpurile. O demonstrează foarte numeroasele *amulete* (v.) ale egiptenilor, grecilor şi romanilor şi ale tuturor popoarelor orientale, deseori de formă ascuţită, indicând fie o armă de apărare împotriva a ceea ce poartă nenoroc, fie un simbol falic, semn al vieţii şi al abundenţei. La originea credinţei în deochi se poate considera existenţa unei temeri globale de ceea ce se poate abate asupra omului atât din partea naturii, cât şi a semenilor săi. Cu toate că deochiul a fost mereu studiat din punct de vedere antropologic şi folcloristic, se poate considera că aici ar opera şi factori psihocinetici şi telepatici, în stare de a acţiona asupra persoanei, contribuind la a face să se întâmple ceea ce conştient sau inconştient doreşte cel care deoache. Asemenea explicaţie nu se potriveşte totuşi acelor animale prezumptiv purtătoare de nenoroc: e valabil pentru toţi exemplul pisicii negre. Ipoteza interpretativă care ne apare în mod spontan este aceea a *sincronicităţii* (v.) lui Jung; oricum, fenomenul este complex şi încă inexplicabil şi merită desigur aprofundări ulterioare.

### Dermografie

Fenomen rar, prezentat de unii senzitivi şi mediumi: pe pielea braţelor lor (şi uneori chiar pe tors) apar inscripţii, numere şi desene care rămân scurt timp şi apoi dispar. Faimosul medium englez *Stainton Moses* (v.), care a trăit în secolul trecut, prezenta uneori pe braţe numele „călăuzelor" sale spiritiste, iar senzitiva Olga Dahl, cercetată de-a lungul anilor '20 de către *Eugene Osty* (v.) la Paris, făcea să-i apară pe propria-i piele cuvintele gândite de cel care experimenta. Celebru este şi cazul fetiţei române *Eleonora Ţugun (Zugun)* (v.), cercetată îndelung la Viena şi Londra între 1925-1928, care se credea persecutată de un spiriduş (*dracul* său, cum îi spunea ea) şi prezenta fenomene impresionante de *poltergeist* (v.), chiar şi stigmate şi semne pe piele pe care ea le atribuia loviturilor dracului.

**De Rochas Eugène Auguste** (1837–1914)

Cercetător francez care, după ce a urmat cariera militară obținând gradul de colonel, s-a dedicat integral studiului psihic, în special hipnotismului și magnetismului. A experimentat pe somnambuli și s-a convins de existența unei „dubluri astrale", adică a unui corp subtil răspunzător de fenomenele fizice ale senzitivilor. A realizat și experimente importante de regresie temporală în perioade și vieți precedente, deducând din acestea certitudinea realității reîncarnării. Este autorul a numeroase opere pe temele cărora și-a consacrat cercetările; amintim îndeosebi *Exteriorizarea sensibilității.*

**Derviș**

Termen persan (*darvesh*) echivalent al cuvântului arab *fachir* (v.). Dervișul este un fel de monah cerșetor, dotat cu tehnici care îi permit fenomene deosebite produse în stare de conștiință alterată: insensibilitate la durere, capacitatea de înghiți mici animale vii (scorpioni și șerpi), manifestări de clarviziune și precogniție. Toate acestea au loc ca manifestări ritualic-religioase.

**D'Espérance Elizabeth** (1852–1919)

Celebru medium englez, capabilă să producă o fenomenologie atât fizică, cât și psihică. Încă de copilă și-a arătat puterile paranormale, iar la douăzeci de ani a început să țină ședințe medianice în cursul cărora se materializau fantasme întregi. Sunt celebre și materializările de plante și flori, înalte de până la doi metri, realizate în fața ochilor celor prezenți. Elizabeth D'Espérance nu intra în transă complet, ci rămânea totdeauna aproape trează. A fost studiată de către diferiți cercetători, între care și *Aksakov* (v.), care a avut mai multe ocazii să observe că atunci când fantasmele se materializau, corpul mediumului se dematerializa în parte sau chiar integral. Ea însăși și-a descris viața ca medium în cartea *Țara umbrei.*

**Detectorul de minciuni (Liedetector)**

Este faimoasa „mașină a adevărului", adică un instrument capabil să măsoare diferite stări fizice și alterări ale acestor stări

(bătaia inimii, frecvența respiratorie, presiunea sângelui, umiditatea pielii și încă altele). Datele permit evaluarea gradului de excitare psihică a subiectului ce este supus controlului și argumentarea veridicității afirmațiilor sale. Subiectul trebuie să răspundă la numeroase întrebări, iar gradul respectiv de excitare furnizează indicații asupra stării sufletești și reacția pe care întrebarea o provoacă în el. Se crede că subiectul minte atunci când gradul de excitație se schimbă în mod evident de la o întrebare la alta. *Detectorul de minciuni* este în general folosit în tribunale pentru evaluarea verosimilității persoanelor; a fost folosit și în parapsihologie pentru analiza psihologică a senzitivilor.

**Dèttore Ugo** (1905–1992)

Licențiat în istorie și filosofie, autor de romane și povestiri, inițiator al unor importante opere enciclopedice. S-a interesat mult de parapsihologie, în special de aspectele ei istorice și epistemologice și este autorul a numeroase opere de popularizare între care, în mod deosebit, amintim *Celălalt regat*, marea enciclopedie *Omul și necunoscutul* și *Normalitate și paranormalitate*, în care încadrează în mod filosofic paranormalul formulând ipoteze interpretative originale și personale.

**Deva**

Ființe invizibile omului, care în sanscrită sunt numite „cerești" (zei) (*div* este din punct de vedere etimologic echivalent pentru *deus*). Trăiesc într-o sferă diferită de cea terestră și totuși, precum omul, se supun nașterii și morții. În panteonul hindus sunt divinități care guvernează funcțiile rituale.

**Dezîntrupare**

În limbaj spiritist se înțelege prin acest termen spiritul eliberat din corpul terestru. „Întrupat" ar fi, în schimb, spiritul care trăiește pe pământ înăuntrul unui corp. „Dezîntrupații" pot comunica cu cei vii prin intermediul mediumilor.

**Diagnosticări paranormale**

Este capacitatea anumitor senzitivi de a diagnostica bolile. Metodele folosite diferă de la un senzitiv la altul. Sunt unii care se

contopesc în persoana care le stă în față și îi „somatizează" (*somatizare* = fenomen prin care un deranjament psihic determină o stare de suferință organică și funcțională; *a somatiza* = transformarea unui deranjament psihic într-unul organic prin intermediul unui proces de somatizare) deranjamentele, adică simte pe propriul corp durerile altuia. Unii uzează de un pendul și o schemă a corpului uman, având alături bolnavul sau fotografia sa; alții apelează la propriile puteri de clarviziune; și, în fine, alții susțin că se proiectează afară din corp și că pot, în această stare, să „vadă" care organ este bolnav. Aceasta este și metoda folosită de cea mai faimoasă dintre senzitivele capabile de a pune diagnosticuri paranormale, *Pasqualina Pezzola* (v.) din Civitanova Marche, astăzi având peste optzeci de ani, dar fiind mereu activă. Pasqualina lucra, într-un timp, și de la distanță, adică efectua „călătorii" în astral și se ducea să viziteze persoana, deși aflată foarte departe, care venise să-i ceară diagnosticarea. Astăzi, aceste călătorii o obosesc mult, fapt pentru care diagnostichează bolile numai la persoanele care se duc la ea. A fost controlată de mulți medici, între care doctorii Inardi, Cassoli și Marabini care au avut posibilitatea de a verifica exactitatea vizualizărilor sale. În țările răsăritene, în Rusia și în China, unde puterile paranormale se studiază mai ales în aspectul practic și concret, le este adesea cerut senzitivilor să încerce diagnosticări paranormale: evident, ca tehnică în completare la cea tradițională și nu ca unică metodă de diagnosticare.

### Dionisie Areopagitul

Grec convertit de către Pavel, probabil primul episcop al Atenei, martir. Folosindu-se de numele său, un filosof sirian necunoscut din secolul al V-lea a scris diferite opere în care unifică gândirea creștină cu cea platonică. Acesta e cunoscut ca Pseudo-Dionisie. Cea mai vestită operă a sa este *Ierarhia cerească*, în care își ilustrează doctrinele sale asupra îngerilor.

### Di Simone Giorgio (1925)

Profesor de arhitectură al Universității din Napoli, se ocupă încă de foarte tânăr de parapsihologie. A contribuit la fondarea

*Centrului Italian de Parapsihologie* (v.) şi a revistei *Informaţii de Parapsihologie*, care este periodicul acestuia. S-a preocupat de multe cercetări în domeniul paranormalului şi şi-a consacrat atenţia în mod deosebit asupra mediumnităţii, având posibilitatea de a experimenta mulţi ani pe un medium de mare valoare, Corrado Piancastelli, mulţumită căruia au fost obţinute mesaje de un înalt conţinut filosofic şi moral. Cu el, profesorul Di Simone a şi efectuat experimente ştiinţifice capabile să demonstreze independenţa mediumului însuşi de „vocea" care vorbeşte prin intermediul acestuia (examinări ale vocii, electroencefalograma mediumului aflat în transă). Autor a numeroase eseuri şi articole, Di Simone a asigurat *Raportului asupra dimensiunii X* sintezele şi popularizările contactelor sale medianice. Afară de aceasta este cunoscut pentru alte opere: *Experienţe în afara corpului* (OBE), *Dialoguri cu dimensiunea X*, *Convorbiri cu A, Adevăratul Christ.* Este fondatorul şi preşedintele *Institutului Gnosis* pentru studiul ipotezelor supravieţuirii.

## Divinaţie

Divinaţia este o practică foarte veche prezentă în toate timpurile şi la toate popoarele care totdeauna i-au acordat o atenţie deosebită: este de ajuns să-l citim pe Homer spre a ne face o idee. Termenul *divinus* de la care derivă cuvântul indică întocmai care a fost interpretarea faptului divinatoriu: revelaţii divine privind viitorul care erau date în mod simbolic celui care ştia să le interpreteze. În trecut existau diferite tehnici divinatorii: de la observarea zborului păsărilor la cercetarea măruntaielor animalelor sacrificate. Prezicătorul antic, precum senzitivul de astăzi, dispunea în mod cert de puteri paranormale, pe care diferitele tehnici divinatorii le făceau să se remarce. Termenul „divinaţie" este astăzi ieşit din uz.

## Doamne în alb

Sunt *apariţii* (v.) de femei îmbrăcate în alb şi se manifestă în castelele germane, austriece şi suedeze pentru a anunţa moartea cuiva din familie sau, oricum, evenimente nefaste. Este foarte vestită doamna în alb a familiei Hohenzollern, care apare din

1486: de fiecare dată, apariția sa a fost legată de moartea unui membru al familiei. Ar fi apărut pentru ultima dată în 1861 pentru a anunța moartea lui Frederic Wilhelm al IV-lea de Prusia. După tradiție, o „doamnă în alb" ar fi prevestit la 29 octombrie 1268 mamei lui Corradino de Suedia, văduva împăratului Corrado al IV-lea Hohenstaufen, moartea fiului: de fapt, în același ceas Corradino era executat. O doamnă în alb pare să fi fost văzută și în Franța, în seara de dinaintea morții Mariei Antoaneta. Doamnele în alb din castelele suedeze pot fi văzute numai de membrii familiilor nobile care ocupă castelele.

*„Doamna în alb" a Castelului Bernstein apărută de mai multe ori din 1859 și până astăzi*

**Dolmen**

Termenul derivă din bretonă (*tol* = masă și *men* = piatră) și indică un monument constituit din pietre implantate în pământ, acoperite de o masă orizontală, întotdeauna din piatră: totul are adesea formă de colibă. *Dolmenul* face parte dintre monumentele megalitice care se găsesc aproape în toată lumea, dar care apar în Bretagne cu o frecvență aparte. Nu se știe nici acum dacă *dolmenul* ar fi un mormânt, un templu sau un alt edificiu ritual.

**Doyle, Sir Arthur Conan** (1858–1930)

Cunoscut ca romancier și creator al celebrului Sherlock Holmes, a fost mereu pasionat și de fenomenele paranormale și mai ales de spiritism, al cărui susținător neobosit devine. L-a convins magistrala operă a lui *Myers* (v.), *Personalitatea umană și supraviețuirea ei*, ca și contactele cu numeroasele mediumi. A

ținut conferințe aproape în toată lumea pentru a populariza principiile spiritiste cărora le-a dedicat și numeroase opere de popularizare. S-a devotat totdeauna mediumilor care erau acuzați în mod injust de fraude și datorită faimei de care se bucura personal ca scriitor a contribuit întrucâtva la cunoașterea tematicilor paranormale.

**Driesch Hans** (1867–1941)

Filosof german, profesor al Universității din Köln. Specializat și în embriologie, a dezvoltat teoria „vitalismului", adică al finalismului implicit în creat. Membru al *Societății pentru cercetare psihică* din Londra (v.), al cărui președinte a fost timp de doi ani (1926-1927). Experimentând cu mediumi valoroși, între care frații *Schneider* (v.) s-a convins de realitatea fenomenelor medianice, și în special cu caracter psihic. A dedicat paranormalului numeroase lucrări, între care amintim *Memoriile.*

**Druizi**

Clasă sacerdotală celtică, având funcții educative, religioase și magice. În timp, sub presiunea romanilor, și-au pierdut din ce în ce mai mult importanța sacerdotală spre a deveni mai ales magi și prezicători.

**Dublură**

Se spune „dublură" eterică sau astrală, unui fel de copie a corpului uman care în fenomenele de dedublare (sau de experiență în afara corpului) se separă de acesta și are o viață proprie, fiind purtătorul conștiinței, memoriei și voinței. Cine a trăit aceste experiențe își descrie propria dublură în mod diferit: sau un duplicat adevărat și propriu al corpului fizic, dar alb și transparent, sau o concentrare de energie sau chiar un punct dotat cu conștiință. Separarea „dublurii" de corpul fizic se poate întâmpla în momente de stres (intervenție chirurgicală, accident, pericol de moarte), de meditație profundă (spre exemplu, în timpul relaxării yoga sau al antrenamentului autogen) sau chiar în mod spontan în momente de normalitate deplină, după cum s-a relatat adeseori. Nu știm încă de ce se întâmplă fenomenul.

**Ducasse Curt John** (1881–1969)

Filosof american, profesor universitar. În domeniul parapsihologiei s-a dedicat în special problemei supraviețuirii și a fenomenelor (bilocație, semnificații încrucișate, transă etc.) care par să o susțină. Lui îi revine în mare parte meritul interesului stârnit pentru tema supraviețuirii, astăzi atât de răspândită între parapsihologii mai deschiși și mai angajați. Printre lucrările sale amintim *Fenomene paranormale, știință și supraviețuire*.

**Du Prel Karl** (1839–1899)

Filosof și cercetător german al științelor naturale, a aderat mai întâi la teoria lui Darwin, dar studiul spiritismului l-a purtat spre o concepție diferită a realității, care înțelege și dimensiunile spirituale. Susținător convins al supraviețuirii și a posibilității de contact între dimensiunea terestră și cea transcedentală, Du Prel a aderat la doctrina lui *Kardec* (v.), dar nu a acceptat doctrina reîncarnării care face parte integrantă din aceasta. Sunt menționate lucrările sale dedicate cercetării psihice și îndeosebi temelor mai sus menționate.

## Ectoplasmă

Substanță alburie, luminoasă și foarte mobilă care iese din corpul mediumului (prin orificiile sale naturale) în timpul ședințelor spiritiste și pare răspunzătoare de fenomenele de materializare și aport. Ectoplasma este sensibilă la lumină, care exercită asupra acesteia un efect dezintegrator și are un caracter inteligent: se mișcă, se adună până la constituirea de forme și figuri, se retrage dacă se încearcă atingerea ei și, în sfârșit, reintră în corpul mediumului fără a lăsa nici o urmă. Pare un soi de văl sau de stofă ușoară; prezintă adesea o anumită luminozitate; se mărește și crește cu repeziciune, iar alteori se

*Ectoplasmă în stil "șorț" revărsată din gura mediumului Einer Nielsen, în timpul unei ședințe din 1952 la care asista și dr. Gastone de Boni*

contrage rapid până dispare cu totul. În secolul trecut şi la începutul secolului nostru, adică în epoca marii mediumnităţi, cercetătorii au încercat să analizeze ectoplasma. După ce au reuşit să pună în eprubetă mici fragmente din aceasta, în timpul şedinţelor, au dus substanţa în laborator, dar analiza n-a putut demonstra nimic altceva decât că ectoplasma luase cu sine ceva din medium, adică globule roşii, leucocite, salivă şi mucoase, urme de substanţe textile. Cu alte cuvinte, misterioasa substanţă era dispărută, lăsând sub microscop numai ceea ce purtase cu sine. După cum s-a spus, ectoplasma pare să fie răspunzătoare de materializările atât de obiecte, cât şi de corpuri, care au loc în timpul şedinţelor: obiecte şi membre umane au fost de fapt văzute deseori formându-se din norişorii de ectoplasmă. Unii cercetători susţin că fenomenele de psihokinezie şi levitaţie care se întâmplă în timpul şedinţelor ar fi datorate „pârghiilor" făcute din ectoplasmă, care, în realitate, uneori au fost văzute şi fotografiate. Ectoplasma însă a fost fotografiată de multe ori, atât în timp ce iese din corpul mediumului, cât şi atunci când participă la formarea obiectelor sau părţilor corpului. În ultimă analiză, deşi a fost studiată timp de decenii, ectoplasma rămâne încă o substanţă misterioasă, după cum misterioasă rămâne şi calitatea de medium.

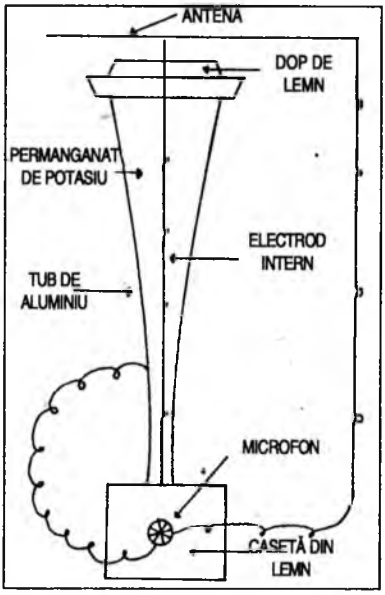


*Aparat imaginat de către Edison pentru a comunica cu cei morţi*

## Edison, Thomas Alva (1847–1931)

Inginer american, devenit celebru datorită invenţiilor sale, printre care fonograful. Mereu s-a preocupat cu mare interes şi

de fenomenele paranormale şi era convins de posibilităţile de a comunica cu cei morţi. În acest scop a imaginat un aparat tehnic care trebuia să servească pentru trans-comunicări. Din acest aparat a fost regăsit proiectul care, odată realizat, nu a dat rezultate. Probabil că Edison nu a ajuns să-l perfecţioneze: nu se ştie totuşi dacă l-ar fi experimentat ori doar proiectat. Edison oricum poate fi considerat un precursor al experimentatorilor moderni ai *psihofoniei* (v.).

**Edwards Harry** (1893–1980)

Vindecător englez foarte celebru. Dotat cu mari capacităţi terapeutice şi calităţi umane, Edwards a vindecat nenumărate persoane cu „forţa de vindecare" pe care el o considera de origine divină. De asemenea, considera că este ajutat de spiritele celor morţi. Om de mare încredere, a fost un model neîntrecut de vindecător.

**Efemeride**

Tabele care indică poziţia planetelor, a soarelui şi a lunii în fiecare zi. Primele efemeride care se cunosc apar în secolul al XV-lea. Constituie un instrument indispensabil pentru astrologi.

**Egidi Francesco** (1880–1969)

Profesor de filologie la Universitatea din Roma, a fost preşedinte al *Societăţii italiene de parapsihologie* (v.) din Roma şi un foarte valoros cercetător al fenomenelor paranormale, mai ales a celor de tip spiritist. A publicat în *Lumină şi umbră* numeroase eseuri şi articole şi îndeosebi studiul *Picturi şi desene mediumnice*, apărut întâi în foileton şi apoi în volum în 1954.

**Ego**

Este eu-l, în denumire latină; indică anumite aspecte ale personalităţii, înţelesuri diversificate după şcoli, în general, mereu, acei iniţiatori de acţiune de tip personal.

**Einstein Albert** (1879–1955)

Matematician, fizician şi filosof, a formulat faimoasa teorie a *relativităţii* (v.) care a modificat în mod hotărât gândirea secolului nostru. Einstein s-a dovedit totdeauna foarte deschis în consultă-

rile fenomenelor paranormale, după cum demonstrează prefața pe care a scris-o la lucrarea lui Upton Sinclair *Radio mental* (v.).

**Elberfeld**

Localitate germană lângă Wuppertal, devenită cunoscută la începutul secolului pentru „caii inteligenți". Aceste animale erau învățate de stăpânul lor, un maestru, să facă simple calcule bătând rezultatul cu copita, să citească ceasul, să descifreze câteva cuvinte. Ba mai mult, răspundeau într-o manieră inteligentă la anumite întrebări. Cu timpul această capacitate s-a dezvoltat, iar caii au fost în stare să rezolve probleme matematice de înalt nivel, spre exemplu radicali. Au mers să-i studieze oameni de știință celebri, între care Padre Gemelli, Roberto Assagioli, William Mackenzie, Maeterlinck. Exclusă fiind înșelătoria, datorită modalităților de experimentare, s-a emis ipoteza telepatiei între cai și instructor sau chiar un soi de somnambulism asemănător celui uman. Cu toate acestea, până acum fenomenul a rămas inexplicabil și de neîntrecut.

**Elementari**

Sunt „spiritele naturii" care, după gândirea magică, sunt asociate elementelor naturale și exprimă forța acestora. Prin intermediul practicilor și descântecelor magice este posibilă evocarea lor. Fiecare element are elementarul său: focul — salamandrele, apa — sirenele, aerul — silfidele și, în fine, pământul — gnomii.

**Eleusi**

Lac sacru al misterelor de lângă Atena, foarte vestit în antichitate, distrus de către Alaric, regele goților în 396. La Eleusi erau venerate Demetra și Persefona, iar consacraților le era promisă viața eternă. La Roma, personalități precum Cicero, Augustus și Adrian participau la „misterele eleusiene" care aveau un ritual foarte precis.

**Elfi**

Spiriduși benefici sau malefici, prezenți atât în mitologia germanică, cât și în Europa creștină. Sunt celebre fotografiile de

zâne şi de elfi făcute de două micuţe englezoaice, care afirmau că se jucau în mod obişnuit cu aceste creaturi magice. Chiar *Sir Arthur Conan Doyle* era convins de buna credinţă a fetelor şi de autenticitatea fotografiilor. Fotografiile, chiar dacă autentice, ar fi putut fi realizate pe cale paranormală, precum fotografiile lui *Ted Serios* (v.). După legendă, elfii s-ar materializa rar şi, în special, copiilor.

**Eliade Mircea** (1907–1986)

Savant al istoriei religiilor, a studiat la Bucureşti, oraşul său natal, şi în India şi a predat la diferite universităţi europene şi americane. A scris numeroase lucrări de mare valoare ştiinţifică despre fenomenologia religioasă şi despre marile mituri ale umanităţii între care amintim *Tratat de istoria religiilor* şi *Şamanismul şi tehnicile extazului.*

**Emmerich Anna Katharina** (1774–1824)

Călugăriţă augustină germană stigmatizată, cu nenumărate viziuni care au fost cercetate de poetul romantic Clemens M. Brentano. În ciuda dubiilor asupra modului lui Brentano de a transcrie viziunile (fiind un artist, cu siguranţă le-a amestecat cu ale sale), viziunile Katharinei se dovedesc de mare interes şi aşteaptă încă să fie studiate în amănunt. Spre exemplu, se ştie că locuinţa Madonei de la Efes a fost identificată tocmai datorită unei viziuni a călugăriţei, după cum s-a recunoscut în mod oficial.

**Empatie**

Termenul vine din greacă şi arată capacităţile de a se alătura altuia, simţind, înţelegând şi adoptând exigenţele celuilalt. Este o punere în sintonie (o acordare pe aceeaşi frecvenţă) cu aproapele prin intermediul intuiţiei şi dragostei. Deci este ceva mai mult decât înţelegere şi participare: este o identificare adevărată şi proprie, cu tot ceea ce aceasta comportă.

**Energia Psi**

Termen prin care se înţeleg, în mod general, capacităţile paranormale, adică capacitatea de a se pune în legătură cu tot şi cu

toate independent de spațiu și timp și influxul asupra materiei (telepatie, clarviziune, precogniție și psihokinezie).

### Entitate

Termen general prin care spiritiștii denotă personalitățile care intervin în ședințele de spiritism, manifestându-se prin mijlocirea mediumului.

### Ereditatea (capacităților paranormale)

Capacitățile paranormale par să fie ereditare: o demonstrează faptul că deseori se manifestă în cadrul aceleiași familii. Se cunosc multe cazuri de mediumi frați sau surori (surorile Fox, frații Schneider etc.); la popoarele primitive *șamanii* și *vracii* (v.) provin adesea din aceeași familie. Ereditatea capacităților paranormale nu este un fapt demonstrat cu absolută certitudine, dar reiese ca foarte probabil.

### Eseatologie

Escatologie vine din grecescul *eschatos* (ultimul) și *logos* (cuvânt, zicere) și este discuția despre rosturile finale ale cosmosului, omenirii și individului. Când se vorbește de concepție escatologică se înțelege deci o viziune finală a universului și a omenirii: evoluție orientată spre un scop determinat în baza unui proces care se arată evident cui știe să vadă.

### Esculap

Erou al mitologiei grecești, instruit în medicină de către centaurul Chiron, după cum aflăm de la Homer, începând cu secolul al V-lea î.e.n., el a fost venerat ca zeu al medicinei și considerat fiul lui Apollo; cultul său a durat îndelung și a pătruns chiar și în Roma antică. Atributele sale erau șarpele și câinele, probabil reminiscențe ale vechilor culte ale animalelor. Terapia era complexă și avea loc în locuri de cult, unde pacientul era ajutat să intre în legătură directă cu zeul care îi dădea vindecarea: deci prevedea așa numita incubație în templu, în așteptarea zeului care, în general, se manifesta în vise. Preoții lui Esculap favorizau activitatea onirică și vindecarea dobândită prin diete deosebite, băi, gimnastică care, independent de visurile pe care le puteau

provoca, deveneau de la sine benefice. Deci, vindecarea avea un aspect terapeutic concret şi un aspect sugestiv – religios – foarte important.

**Esenieni**

Comunitate ebraică apărută pe la anul 200 î.e.n. şi dispărută spre anul 70 e.n. Datele despre comunitatea esenienilor ne parvin din scrierile lui Josephus Flavius şi din descoperirea arheologică a „manuscriselor de la Marea Moartă" survenită în 1947 la Qumran. Esenienii aveau doctrine filosofice şi religioase de tip esoteric, susţineau nemurirea sufletului a cărui închisoare ar fi trupul, resurecţia trupurilor în ziua judecăţii, destinul care conduce totul, spiritul binelui şi spiritul răului. Ca mijloace pentru atingerea salvării erau recomandate viaţa comunitară, exersarea virtuţii şi a iubirii aproapelui. Esenienii aveau un calendar, rugăciuni şi ritualuri proprii. Sunt unii care susţin că Iisus Hristos ar fi trăit în preajma esenienilor înainte de a-şi începe lucrarea sa publică. Diverse doctrine eseniene par de fapt să premeargă cuvântului său.

**Esoterism**

Derivă din grecescul *ésoteros* (intern) şi denotă o normă care nu permite să fie relevate neiniţiaţilor anumite părţi secrete ale unui ritual sau doctrine religioase. O astfel de normă a fost mereu respectată cu scrupulozitate în religiile primitive care prevedeau ritualuri de iniţiere, în mistere şi chiar în anumite curente filosofice. În misterele antice există o distincţie foarte netă între ceea ce putea fi relevat tuturor (ritualuri *exoterice*) şi ceea ce, în schimb, trebuia să fie rezervat iniţiaţilor (ritualuri *esoterice*). Astăzi se înţelege prin esoterism o orientare spirituală având un limbaj propriu şi doctrinele sale, rezervată unui cerc restrâns de persoane care îi pricep caracterul simbolic.

**ESP**

Siglă derivând din expresia englezească *extrasensory perception = percepţie extrasenzorială* (v.).

**Estelle Livermore**

Soția bancherului american Charles Livermore, moartă de tânără și evocată în ședințele mediumului *Kate Fox* (v.). S-a manifestat din 1861 în 1866 într-o serie de ședințe memorabile care au rămas celebre în istoria spiritismului: au fost aproape 400 de ședințe, iar Livermore nu numai că și-ar fi recunoscut perfect soția, ci a putut s-o și atingă, s-o îmbrățișeze și s-o sărute de parcă ar fi fost vie. Estelle vorbea puțin, dar lăsa mesaje scrise în limba franceză, limbă pe care Kate nu o cunoștea. În aceleași ședințe se manifesta și o entitate masculină, care la fel se materializa în mod complet și afirma că ar fi spiritul lui Benjamin Franklin. Cele două fantome se arătau ore întregi, plutind uneori până la tavan, fapt care se excludea dacă s-ar fi avut de-a face cu persoane doritoare de o astfel de manifestare. În ciuda faptului că în aceste ședințe ar fi lipsit cercetătorii calificați, acestea sunt considerate printre cele mai importante din întreaga cazuistică mediumnică.

**Eu-l**

Este subiectul oricărei acțiuni volitive și conștiente a omului, a activității sale mentale. Anumite fenomene paranormale, spre exemplu *automatismele* (v.), îndeamnă la reflecții asupra conceptului „eu-lui" și retrimit la personalități multiple și la influențe externe.

**Evola Julius** (1898–1974)

Ezoterist, filosof, orientalist, poet și pictor din Roma. Giulio Cesare Andrea Evola (acesta a fost adevăratul său nume) se remarcă ca una dintre figurile cele mai interesante ale reînfloririi spiritualiste a secolului XX, exercitând în spațiul culturii italiene (cu caracteristici de o indubitabilă originalitate) un rol analog celui desfășurat în spațiul francez de marele tradiționalist *René Guénon* (v.).

În dezvoltarea gândirii evoliene se pot discerne două momente. Primul îl înțelege împins la extrema potențialității lui prin câteva aspecte ale culturii moderne, în al cărui spațiu s-a situat în poziții autentic avangardiste, fie prin intermediul creației

sale poetice şi picturale, fie, mai ales, prin importanta operă filosofică care ajunge la doctrina idealismului magic şi a individului absolut. În acest mod este aruncat un pod înspre cunoaşterea esoterică şi iniţiatică a Occidentului şi a Orientului, cărora Evola le-a dedicat opere ca *Tradiţia ermetismului, Misterul Graalului, Doctrina trezirii, Yoga puterii.* Într-o a doua faţă, Evola ia distanţă faţă de lumea modernă, căreia îi adresează o critică radicală asumându-şi ca model „lumea tradiţiei", în baza dovezilor care, după el, ţin de civilizaţiile vechi sau, în mod simplu, arhaice. Evola îşi exprimă acest filon al său de gândire în lucrarea *Revoltă împotriva lumii moderne.* Spre sfârşitul anilor '20 a strâns în jurul său câţiva esoterişti calificaţi, care au constituit faimosul grup Ur. Cercetările şi activităţile lor vor fi consacrate de revistele UR şi KRUR, care au fost retipărite în lucrarea *Introducere în magie în calitate de ştiinţă a Eu-lui.*

*Julius Evola*

### Evolo Natuzza (1924)

Născută la Paravati în Calubria, Natuzza (Fortunata) Evolo are astăzi aproape şaptezeci de ani şi de circa patruzeci de ani este stigmatizată. Căsătorită cu un tâmplar, mamă a cinci fii, Natuzza retrăieşte în fiecare post mare Patimile lui Hristos; în timpul Săptămânii sfinte i se deschid răni pe mâini, pe picioare şi pe piept, îi apar pe spate semnele loviturilor de bici şi pe umărul drept i se iveşte un mare hematon. În Vinerea Mare intră în agonie şi îşi revine singură în timpul după-amiezii, rămânând totuşi epuizată pentru mult timp. Pe ţesăturile şi pe batistele de care se foloseşte

pentru a-şi şterge rănile stigmatului, sângele se usucă şi formează înscrisuri şi desene reprezentând motive ale religiei noastre: cruci, chipul lui Iisus şi al Mariei, inimi, îndemnuri la rugăciune. Natuzza vorbeşte cu morţii şi cu sfinţii şi reuşeşte să diagnosticheze bolile şi să aline suferinţele oamenilor.

**Exersare (Training)**

Metodă autosugestivă concepută la începutul secolului de către neurologul berlinez Heinrich Schutz, pentru atingerea destinderii şi relaxării. Training-ul ajunge la aceasta prin exerciţii specifice. Există o certă similitudine între aceste exerciţii şi cele tradiţionale yoghine.

**Exorcism**

Ansamblu de rituri, rugăciuni şi formule folosite de către biserica catolică pentru a-i elibera pe posedaţi de ceea ce îi posedă. În realitate, exorcismul este o comandă dată demonului în numele lui Dumnezeu, deoarece se alungă din persoana asupra căreia îşi exercită puterea malefică inducându-i gesturi şi comportamente străine naturii sale. Actuala disciplină a Bisericii în materie de exorcism este cuprinsă în *Rituale Romanum* (v.), care furnizează indicaţii pentru exorcismul privat, pentru cel public şi oficial (marele exorcism) şi pentru bântuirile locale. Exorcismul, care este practicat de către preoţi investiţi şi pregătiţi în acest scop are, în genere, o eficacitate importantă. Vezi şi termenul *Posedare.*

*San Antonio exorcizează un posedat din a cărui gură fug demonii (după o pictură de Niklaus Manuel, 1520)*

**Exorcist**

Exorcistul este cel care practică exorcismul. În realitate, orice credincios ar putea practica exorcismul şi în primele secole de viaţă creştină toţi cei fideli aveau puterea de a vâna demonii. Cu timpul această virtute s-a pierdut, iar Biserica a instituit ritualuri speciale şi formule (care într-un timp nu existau) şi a investit un număr restrâns de persoane (episcopi şi preoţi) pentru practicarea exorcismului. În acest scop erau aleşi oameni dotaţi cu calităţi umane deosebite şi cu o mare experienţă, prudenţă şi forţă a sufletului. Disciplina de azi în materie de exorcism este descrisă în canonul 1151 al Codicelui de drept canonic.

**Exoterism**

Este contrariul *esoterismului* (v.) şi provine din grecescul *exoteros* (exterior). Indică doctrinele şi ritualurile rezervate tuturor, chiar şi recent iniţiaţilor, deci atât de clare şi simple încât pot fi înţelese de orice persoană.

**Experienţă de vârf**

Este adaptarea termenului englez *peak experience* (experienţă de vârf), inventat de psihologul *Abraham Maslow,* unul dintre fondatorii *psihologiei transpersonale* (v.). Ea denotă experienţele care se trăiesc în *stările modificate de conştiinţă* (v.), când capacitatea de percepţie pare crescută şi ne simţim pe culmile propriilor posibilităţi active şi creative. Experienţa de vârf este totdeauna de tip transpersonal şi transcendent şi dă senzaţia precisă de depăşire a spaţiului şi timpului.

**Experienţe în afara corpului** (OBE)

Fenomenului ieşirii din trup i-au fost date diferite denumiri: dedublare, decorporare, experienţă extrasomatică, proiecţie astrală, bilocaţie. În ultimii ani ne-am orientat asupra termenului OBE (din expresia englezească *out-of-body experience*, care înseamnă experienţă în afara corpului). Regăsim acest fenomen în toate tradiţiile, culturile şi religiile din toate timpurile. Acesta presupune existenţa unui „corp astral" şi este legat de un întreit concept despre om: corp, suflet, spirit. Ieşirea din trup a fost

deseori consemnată şi de hagiografia catolică cu referire la sfinţii şi preafericiţii care au fost văzuţi simultan în două locuri: ajunge să citäm pe San Antonio da Padova, San Alfonso de Liguori, San Francesco Saverio şi, mai recent, Padre Pio. În aceste cazuri se vorbeşte de *bilocaţie* (v). La popoarele primitive şi la misticii tibetani fenomenul în chestiune pare a fi fost şi este relativ frecvent. Ieşirea din trup se întâmplă totuşi, voit sau nu, şi la persoane foarte normale, lipsite de capacităţi deosebite, iar literatura parapsihologică consemnează numeroase cazuri. Astăzi OBE-ul este studiat cu metodă: se realizează investigaţii statistice, se fac cercetări de laborator pentru a încerca să se demonstreze experimental existenţa reală a ipoteticului *quid* care, în timpul experienţei, pare să se desprindă de corp, se adună cazuistica spontană şi se studiază atât din punct de vedere calitativ, cât şi cantitativ. Au fost realizate şi anchetate statistici (în SUA, Islanda şi Anglia), din care rezultă că 10% dintre cei intervievaţi (un eşantion mediu al populaţiei) avuseseră o experienţă extracorporală. Deci OBE-ul pare să fie un fenomen destul de frecvent.

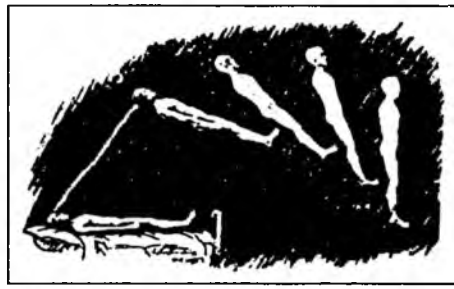

*În această ilustraţie se văd aşa-zisul „corp astral" care se desprinde şi „cordonul de argint" care îl menţine legat de corp*

În Statele Unite au fost realizate şi cercetări de laborator pentru a căuta să se individualizeze *quid*-ul care se separă; ca subiecţi au fost folosiţi senzitivi în stare de a se dedubla voluntar şi au fost uzitate detectoare de tipuri diferite: aparatură fizică, animale şi fiinţe omeneşti. Cele mai interesante rezultate au fost obţinute la animale. Până acum, cazuistica cea mai întinsă a fost adunată cercetând OBE-urile spontane, care au loc — pe cât se pare — în diferite condiţii: situaţii de stres (accidente, operaţie, boală etc.), în timpul meditaţiei şi a concentrării sau chiar în

condiții totalmente normale. Nu știm de ce se întâmplă fenomenul și în ce scopuri. În timpul OBE-ului subiectul are impresia că posedă un alt corp, care se comportă mai mult sau mai puțin precum corpul său fizic din viața normală, răspunde mai mult sau mai puțin la comenzile voinței sale și servește momentan ca centru al lumii percepțiilor sale. În genere, acest corp se aseamănă organismului fizic atât ca formă, cât și ca dimensiuni și poate fi definit ca un fel de dublură a sa. Alteori, subiectul are impresia de a nu avea corp, ci doar de a fi un centru dotat cu conștiință și voință. Senzațiile descrise de cei care trăiesc un OBE amintesc de cele ale misticilor: impresie de bucurie și eliberare, minte clară și limpede, lejeritate, percepție a unei luminozități mai mari, capacitatea de a se mișca cu viteza gândului, păstrarea celor mai înalte capacități umane (conștiință, memorie, voință, capacitate decizională). Subiectul OBE-ului se simte unduind afară din corp, în genere deasupra lui și trăiește aproape mereu senzații foarte plăcute; este în stare să vizualizeze tot ceea ce se întâmplă lângă el, dar nu reușește în nici un fel să se facă perceput de către persoane. Întoarcerea în corpul fizic este totdeauna foarte rapidă: e suficient s-o gândească. Mulți subiecți au declarat că s-au simțit legați de corpul fizic printr-un fel de „cordon", descriere care amintește foarte mult de *„cordonul de argint"* (v.) de care vorbesc tradițiile orientale. În fenomenul ieșirii din corp se întâlnesc, deci, constante precise, care pledează în favoarea autenticității experienței. OBE-ul pledează și în favoarea supraviețuirii, în măsura în care, dacă — după cum se pare — conștiința noastră este în stare de a se separa de corpul aflat în viață și să trăiască (temporar) o viață autonomă a sa, se poate presupune că va putea s-o facă și atunci când trupul va fi mort.

### Experiențe în clipa morții

De studiul referitor la experiențele celui care a fost pentru câteva momente în pragul morții sau, mai bine, în „țara nimănui" între lumea de aici și lumea de dincolo, se ocupă astăzi diverși cercetători din aproape toată lumea. S-a constatat că, în realitate, cine a fost în clipa morții are adeseori ceva de povestit și, deci, s-a

început strângerea sistematică, confruntarea şi analiza povestirilor acestor persoane. Cercetarea morţii nu este totuşi o invenţie a zilelor noastre. Deja cu mai mult timp înainte, cercetătorii începuseră să se documenteze asupra a ceea ce ne aşteaptă pe toţi în marea trecere. În realitate, dintotdeauna se cunosc cazuri de persoane care au atins moartea sau au avut de-a dreptul câteva momente de moarte clinică şi care, în acea condiţie, au văzut sau auzit ceva, au încercat senzaţii deosebite. *Ernesto Bozzano* (v.), mare cercetător al fenomenelor paranormale, la începutul secolului, a adunat o vastă cazuistică pe care a publicat-o în mai multe reprize în revista *Lumină şi Umbră* (v.) iar *Sir William Barret* (v.), fondatorul *Societăţii pentru Cercetare Psihică* (v.) din Londra, a publicat o importantă cazuistică în 1926. Operele cele mai interesante sunt totuşi mult mai recente: din anii '60 datează opera psihiatrei Elizabeth Kübler-Ross, considerată fondatoarea tanatologiei (cercetarea morţii) moderne; după câţiva ani, urmează marea anchetă a psihologilor Karlis Osis şi Erlendur Haraldsson, realizată în paralel în USA şi în India, precum şi cea a medicului Raymond Moody, mai puţin ştiinţifică decât cea a lui Osis şi Haraldsson, dar mai popularizatoare. Sunt extrem de interesante lucrările psihologului american Kenneth Ring de la Universitatea din Connecticut, care, cu sprijinul şi colaborarea universităţii sale, lucrează intens în acest domeniu. Prima sa cercetare, publicată în Statele Unite cu titlul *Life at Death*, conţine rezultatele altor o sută de interviuri ale persoanelor care avuseseră stop cardiac şi fuseseră readuse la viaţă graţie tehnicilor moderne de reanimare. Tot atât de interesante sunt studiile doctorului american M. Sabom (*La frontierele vieţii*), realizate şi acestea în mediu spitalicesc şi pregătite de anumite experimente-teze pentru controlarea capacităţii de percepţie în timpul stării de inconştienţă. Din aceste rezultate şi din alte anchete reies date comune, un fel de model care se regăseşte mai mult sau mai puţin în aproape toate experienţele şi care poate fi descris în aceşti termeni: în momentul morţii persoana se regăseşte cu propria conştiinţă intactă, fără vreo durere şi cu o imensă impresie de pace. Urmează, în majoritatea cazurilor, separaţia conştiinţei de corpul fizic cu vizualizarea a tot

ceea ce se întâmplă în jur; pe urmă pătrunderea într-o zonă întunecată, dar senină, întâlnirea unor voci şi prezenţe, examinarea propriei vieţi cu evaluarea imediată a diverselor acţiuni, viziuni de culori, perceperea de sunete şi muzică, intrarea într-o lume de lumină şi dragoste. În fine, reintrarea în corp şi revenirea durerilor care însoţesc totdeauna situaţiile de criză. S-a putut constata că aceste experienţe produc efecte remarcabile asupra celui ce le-a trăit: îndepărtează complet frica de moarte, deoarece în moarte aceste persoane s-au simţit iubite, acceptate, protejate şi au avut senzaţia de a fi ajuns finalmente „la adăpost". Mai mult decât atât, se schimbă scara de valori: devin prioritare problemele spirituale şi mai puţin importante cele materiale. Se spune că aceste experienţe nu constituie o dovadă sigură a supravieţuirii, ci eventual un indiciu: printre altele cercetarea în acest domeniu abia a început şi dacă va fi dusă mai departe va putea furniza alte date. Toţi cei care s-au ocupat de această cazuistică sunt de părere că ea ar fi destul de interesantă ca să merite să fie studiată pentru ea însăşi, independent de implicaţiile metafizice. Totuşi, indubitabil, aceste experienţe reprezintă ceva care pledează în favoarea ipotezei *supravieţuirii* (v.). Astăzi, pentru indicarea acestor experienţe se foloseşte în mod obişnuit sigla NDE (v.) din expresia englezească *Near-Death-Experience*, adică experienţe în clipa morţii.

**Experimentator**

Aşa este numită persoana care conduce şi controlează experimentele senzitivilor de orice fel ar fi acestea. Experimentatorul poate să lucreze în laborator sau pe câmp sau chiar în mod privat cu subiectul căruia intenţionează să-i cercetaze capacitatea. De mult timp s-a observat cât este de important rolul experimentatorului în experimentul paranormal. Cu alte cuvinte, s-a înţeles că experimentatorul nu are un rol pur şi simplu pasiv sau de simplu control, ci face parte activă din experiment şi îl influenţează, chiar dacă nu conştientizează acest lucru. Rolul experimentatorului este important şi din raţiuni psihologice, iar legătura care se creează între el şi senzitiv poate fi determinantă pentru scopurile rezultatelor. Este cunoscut că există experi-

mentatori care nu obțin niciodată sau aproape niciodată rezultate bune și experimentatori care le obțin în mod frecvent. Pozitive pentru scopurile experimentului sunt înțelegerea, simpatia, participarea experimentatorului, chiar dacă operează controale riguroase. Sunt dăunătoare scepticismul, neîncrederea, ostilitatea. De toate acestea trebuie să fie foarte conștient oricine se apucă să realizeze experimente cu mediumi și senzitivi.

**Extaz**

Derivă din grecescul *ex-stasis* (ieșire din sine însuși) și înseamnă o stare extraordinară de conștiință în care persoana își abandonează conștiința și experimentează viziuni, audiții sau se arată capabilă de fenomene paranormale, precum *automatismele* (v.). Fenomenul este specific *misticii* (v.) și se află la baza manifestărilor complexe și extraordinare pe care le prezintă personalitățile mistice.

**Extra**

Figura care uneori apare în fotografie și care nu a fost văzută în momentul fotografierii este definită ca „extra". Este vorba uneori de imagini ale unor defuncți într-un fel apropiați personajelor fotografiate sau chiar de ambientul în care ele vin să se găsească. Admițând că nu ar fi vorba de trucuri, rezultă că interpretarea cea mai simplă este cea spiritistă; altminteri se poate gândi că sunt imagini evocate de mintea celor prezenți și fixate pe pelicula fotografică, mai sensibilă decât ochiul uman. Vezi și *Fotografia paranormală.*

## Fachir (Fachirism)

Termenul fachir provine din cuvântul arab *faqir* care înseamnă „sărac" şi „nevoiaş" în sens religios şi metaforic, adică nevoiaş al milei divine. În lumea islamică *faqir* este mai mult sau mai puţin sinonim cu *derviş* (v.), pelerinul cerşetor, venerat ca prezicător, vindecător, om al lui Dumnezeu. Noi, occidentalii, înţelegem în genere prin termenul fachir acele figuri ascetice ale lumii indiene care, prin intermediul practicilor religioase, abstinenţe, pedepse corporale şi rugăciuni reuşesc să atingă stăpânirea totală a propriului corp şi în consecinţă devin capabili de o rezistenţă incredibilă la probe fizice de toate felurile, chiar şi foarte dureroase. Începând din secolul trecut, au fost numeroase observaţiile asupra fachirilor efectuate în Orient de către occidentali, mai ales în India, care au făcut şi obiectul publicării lor. Dintre acestea scoatem la iveală şi amănuntele care urmează. În primul rând, fachirul este în stare să aibă un control perfect al propriilor funcţii fiziologice: sensibilitate la durere, activitate respiratorie, ritmul cardiac, circulaţia sângelui. Cu alte cuvinte, poate să se restrângă, în stare cataleptică, la o viaţă aproape vegetativă, ceea ce îi permite să fie înmormântat timp de o săptămână întreagă fără a se resimţi în nici un fel. Spre exemplu, în 1951 yoghinul Ramananda s-a lăsat înmormântat, în prezenţa a numeroşi martori, într-o groapă unde a rămas 28 de zile, la sfârşitul cărora a fost trezit şi încălzit din nou, şi a reuşit să se păstreze în condiţii optime de sănătate. Cert este că reducerea drastică a activităţii cardiace, circulatorii şi respiratorii reduce în mod drastic şi necesităţile şi consumurile corpului, ceea ce

fachirul resimte foarte puțin în lunga perioadă de „moarte aparentă". Pe lângă aceasta, fachirul știe să meargă pe cărbuni aprinși și chiar pe lame ascuțite, cuie și cactuși. Își străpunge corpul cu săbii și ace fără ca din răni să rămână vreun semn și fără ca el să arate vreo durere. Se spune și că fachirii ar fi în stare de a îmblânzi și domestici șerpii veninoși și fiare feroce și de a accelera în mod simțitor dezvoltarea semințelor și creșterea plantelor. În fine, fachirii ar fi capabili de bilocație, adică de a se afla în două locuri în mod simultan (fenomen atribuit și misticilor și sfinților creștini) și de realizarea oricărui tip de fenomen paranormal: clarviziune și telepatie, precogniție și influențări psihice asupra materiei (psihokinezie). Tot fachirului îi este atribuit celebrul și totodată misteriosul fenomen al *frânghiei indiene* (v.), care totuși pare reductibil la sugestia și hipnoza colectivă. Fachirii și indienii în general atribuie toate puterile mai sus enunțate spiritului căruia îi înfrânează manifestările. Ar fi vorba deci, după părerea lor, de fapte naturale, chiar dacă atât de rare, prin controlarea corpului și a emoțiilor, prin concentrare și meditație. *Fachirul* (și *yoghinul*) (v.) pătrunde în mod profund în sine însuși și stabilește contactul cu sursele vieții și energia care produce fenomenele mai sus descrise, ceea ce, în mod potențial, ar fi apanajul oricăruia dintre noi, dar de care numai puțini sunt în stare să se folosească într-o manieră conștientă.

**Fantasmă (fantomă)**

Fenomen foarte vechi, cunoscut în toate epocile și la toate popoarele. Prin fantasmă se înțelege o figură umană (dar uneori au fost văzute și fantasme de animale) eterică și evanescentă, care apare instantaneu și alteori dispare instantaneu, capabilă de a trece prin ziduri și de a se deplasa într-o manieră nefirească, care se manifestă mai ales în case vechi și în spații unde au avut loc delicte. Manifestările fantasmelor sunt de diferite feluri: sunt cele care se materializează în timpul ședințelor cu medium și de la care există și multe fotografii în infraroșu și cele ce apar în casele bântuite, care par legate de un spațiu determinat și se întorc ani la rândul. Există apoi fantasme care se prezintă în mod spontan și în situațiile cele mai imprevizibile, de exemplu fantasmele persoa-

nelor moarte de curând ce par să dorească să anunțe părinților și prietenilor propriul deces. În acest caz se poate crede într-o imagine exteriorizată și redevenită vizibilă. Spiritiștii consideră că fantasmele ar fi imagini ale defuncților care se materializează devenind în acest fel perceptibile ochiului uman și captabile de către aparatul fotografic. Cei care nu cred în spiritism se gândesc la imagini mentale exteriorizate. Cele mai dificil de explicat prin această utimă ipoteză sunt fantasmele care bântuie, ce apar chiar de secole în aceleași locuri și sunt deseori văzute de mai multe persoane în mod simultan. Un ultim tip de fantasmă este cea care se manifestă în cazurile de bilocație și care a fost atribuită mai ales misticilor și sfinților ce au fost văzuți în două locuri simultan. În orice caz, fantasma rămâne unul dintre marile mistere din toată cazuistica paranormală.

**Faraday Michael** (1791–1867)

Chimist și fizician englez, cercetător al câmpurilor magnetice, celebru pentru „cușca" care îi poartă numele, capabilă de a ecrana toate radiațiile cunoscute. În parapsihologie ne-am servit de cușca lui Faraday pentru experimente de *telepatie* și *psihologie* (v.), pentru a exclude tocmai faptul că fenomenele respective s-ar putea datora interceptărilor de radiații.

**Farfurie zburătoare** – vezi *Obiecte zburătoare neidentificate*

**Farmece**

Formă de magie, mai gravă în consecințe decât *deochiul* (v.) și deci mai greu de combătut, realizată prin intermediul băuturilor, fierturilor și diferite rituri spre a lovi o persoană. Farmecele cele mai răspândite sunt cele de dragoste, făcute pentru a provoca pasiunea în sufletul celui care n-o simte; dar există atâtea alte feluri de farmece, spre exemplu pentru a produce rău persoanelor, animalelor și lucrurilor și chiar farmece „de moarte". Pentru a face farmece trebuie să fii dotat cu ceva care aparține trupului „victimei": o bucățică de unghie, un smoc de păr, o picătură de sânge sau o bucățică din haina sa sau din imaginea sa. După magia

prin analogie (sau „magia simpatică") partea ține locul întregului sau ceea ce se întâmplă părții se întâmplă și întregului; sau ceea ce se întâmplă simbolului (imaginea persoanei sau păpușii realizate după persoana respectivă) se întâmplă chiar persoanei în carne și oase. De aici păpușile străpunse de ace sau tehnica uscării pământului extras din urma pe care a lăsat-o victima în pământ umed etc. Foarte cunoscut și răspândit aproape în toată lumea este ritualul broaștei. Acesteia îi sunt introduse în gură fire din părul victimei sau oricum ceva ce îi aparține ori o reprezintă, apoi este străpunsă cu ace și îngropată lângă casa căreia îi sunt destinate farmecele. În aceste cazuri, pentru a „tăia" farmecele trebuie găsit fetișul și făcute pe acesta rituri favorabile. S-a discutat mult dacă farmecele ar fi datorate numai sugestiei, fapt care în anumite cazuri pare probabil. Se știe că a fi destinatarul unor farmece poate să provoace la indivizii influențabili o stare de depresiune și de slăbire. Cu toate acestea, în situațiile în care se fac farmece persoanelor pe ascuns trebuie să se presupună că cel care le întrebuințează dispune de capacități psihocinetice și telepatice, să fie adică în stare să-i influențeze pe alții în vreun fel oarecare. În general, cine face farmece știe să le dezlege și să le desfacă, deci o dublă funcție. Fără îndoială că în credința în farmece (ca de altfel și în deochi) există multă superstiție. Totuși răspândirea la nivel mondial a acestei credințe duce la presupunerea că la baza lor ar exista ceva mai mult. Interpretarea parapsihologică propusă (capacități psihocinetice și telepatice ale celui care le întrebuințează) ar explica efectele uneori reale ale acestor practici.

**Fatima**

Celebru loc de pelerinaj portughez unde, în 1917, trei copii care erau cu oile, Giacinta, Francesco și Lucia au văzut diferite apariții ale Madonei, care le-a relevat faptele lor viitoare. Maica Domnului a anunțat chiar și faimosul „miracol al soarelui" ce s-a întâmplat în prezența a mii de martori: soarele s-a învârtit cu o viteză uimitoare, a părut să se prăbușească pe pământ, apoi s-a reîntors în poziția normală. Un asemenea fenomen, depinzând de dovezi, s-a repetat în alte dăți și în alte țări cu ocazia apariției Madonei. Din cei trei păstorași, numai Lucia este încă în viață.

Madona le-a încredințat copiilor trei secrete, din care ultimul nu a fost încă făcut cunoscut în mod oficial.

**Fetişism**

Termenul provine din cuvântul portughez *fetiçio* (farmec, amuletă, talisman), prin care marinarii şi negustătorii portughezi desemnau obiectele încărcate de simbolism magic purtate de indieni. Astăzi prin „fetiş" se înțelege obiectul inanimat în care, conform gândirii magice primitive, ar locui un spirit (prin alegere spontană sau, deoarece aici este închis, prin farmecele vrăjitorilor). De aici practicile magico-religioase legate de fetiş şi importanța de a avea fetişuri pline de putere spre a putea înfrunta cu acestea forța în propriul avantaj. Fetişismul este în esență expresia dorinței omului de a ajunge să stăpânească natura şi forțele sale sacre, pentru a-şi asigura protecția. Există fetişuri personale şi fetişuri colective, care protejează un întreg trib şi care sunt deci îngrijite şi venerate de către toți. Fetişul de grup e foarte asemănător idolului. Fetişismul reprezintă un stadiu al gândirii religioase umane legat de mentalitatea animistă, adică aceea care le atribuie o viață (suflet) chiar şi lucrurilor inanimate şi le consideră pe toate dotate cu viață sau cu o forță aparte de care e posibil să se folosească.

**Filipinezi** – vezi *Vindecători filipinezi*

**Findhorn**

Sat de pe coasta septentrională a Scoției, unde la începutul anilor '60 s-a creat o comunitate pe baza învățăturilor spirituale primite în stare meditativă de către americanca Eileen Caddy. Datorită acestor învățături, Eileen şi soțul său au reuşit să transforme un pământ nisipos, rece şi trist într-o grădină plină de viață, ale cărei flori şi zarzavaturi au stârnit stupoarea agronomilor din jumătate de lume. Toate acestea ar fi fost realizate cooperând cu „deva", spiritele naturii ce guvernează fiecare specie vegetală în parte. La Findhorn s-a creat o comunitate care lucrează astăzi pentru un mai bun viitor al umanității, pentru o viziune diversă şi mai spirituală a lumii şi a lucrurilor, pentru pace.

**Fizionomonie**

Se referă la psihologia expresiei, în măsura în care ia în considerare chipul — iar în sens mai larg întregul corp ca expresie a interiorului persoanei. Primele observații au fost realizate încă din antichitate, dar Carus și Lavater au fost cei care au aprofundat acest studiu de care s-au ocupat în continuare și Darwin și Lombroso.

Astăzi fizionomonia se bucură de un interes reînnoit. Totuși cercetătorii folosesc de preferință termenul de psihomorfologie.

**Flammarion Camille** (1842–1925)

Celebru astronom francez, mare popularizator al materiei. În ultimii ani ai vieții sale a aderat la cercetarea psihică de orientare spiritualistă și a strâns o vastă cazuistică pe care a publicat-o în diverse cărți. În 1923 a fost președinte al *Societății pentru Cercetare Psihică din Londra*. Printre operele sale cele mai vestite sunt: *Moartea și misterul său* și *Casele bântuite*.

**Flint Leslie**

Vestit medium englez cu *voce directă* (v.), are astăzi mai mult de optzeci de ani și s-a retras din activitate. A consimțit mereu de bună voie să-și țină ședințele în condiții de strict control (spre exemplu, legat și cu gura închisă cu plasturi sau plină de apă colorată ce trebuia scuipată la sfârșitul ședinței) și cu toate acestea „vocile" sale s-au produs mereu. Flint a lăsat o foarte vastă colecție de benzi de magnetofon cu sute și sute de voci directe înregistrate.

**Flournoy Theodore** (1854–1920)

Psiholog elvețian, ce a trăit la Geneva și s-a interesat mereu de tematici paranormale (ESP, hipnoze, automatisme etc.). Faima sa de cercetător în acest domeniu este legată îndeosebi de lungile studii dedicate de el mediumului Hélène Smith, care, în transele sale, întruchipa personalități diverse, scria și vorbea limbi străine pe care în stare normală nu le cunoștea. Rod al acestui studiu este volumul *Din Indii la planeta Marte*, care rămâne clasic în domeniu.

## Fluid

În baza teoriilor lui *Mesmer* (v.), din mâini izvorăşte un fluid ce are caracter terapeutic şi care este în esenţă o energie ce străbate întregul univers şi poate fi catalizat şi dirijat de către anumite persoane dotate în mod deosebit. Chiar şi azi nu puţini *vindecători* (v.) consideră că acţiunea lor terapeutică ar fi datorată unui fluid ce izvorăşte din degetele lor. Oricum, până astăzi sugestiva teorie a fluidului (Mesmer îl definea „fluid magnetic") nu a putut fi demonstrată în nici un fel.

*Şi în antichitate se cunoşteau existenţa şi folosirea fluidului magnetic*

## Forma gândului

Exteriorizare a imaginilor mentale, care în anumite condiţii şi după procese încă necunoscute pot să devină vizibile. Conceptul este greu acceptat în Occident; nu şi în Orient, unde se consideră că materia nu se termină acolo unde încetează de a mai fi vizibilă, ci constituie — în forme şi asocieri subtile — chiar şi gândul. În parapsihologie se vorbeşte de forma gândului în legătură cu senzitivii, care sunt văzuţi însoţiţi de personaje din imaginaţia lor. Fenomenul ar putea sta la originea încă inexplicabilei fotografii paranormale. Ar mai putea fi forme ale gândului spiritele călăuzitoare ale şedinţelor cu mediumi. Chiar şi copiii au produs câteodată forme ale gândului: companioni imaginari cu care se joacă sau de-a dreptul animale şi obiecte, pe care nimeni altcineva în afară de ei nu le vede.

## Fotografie paranormală

Fotografia paranormală (sau mediumnică) este o fotografie făcută în mod normal, pe care apare cineva sau ceva care nu era

vizibil în momentul declanşării. Uneori este vorba de simple lumini, alteori de figuri cunoscute sau necunoscute celor prezenţi sau chiar de obiecte. Dat fiind faptul că fenomenul a apărut mereu în cazul mediumilor şi senzitivilor, se poate considera că este vorba de imagini gândite de aceştia şi fixate pe pelicula fotografică ce pare mai sensibilă decât ochiul uman. Figurile care apar pe fotografii sunt numite *„extra"*(v.). Celebru este cazul lui *Ted Serios* (v.), senzitivul american care în anii '60 a reuşit să fotografieze cu un Polaroid propriile imagini mentale. Ted Serios s-a supus unor lungi serii de experimente controlate, în cursul cărora s-a confirmat veridicitatea fenomenului pe care el era în stare să-l producă. Pentru a reuşi să fotografieze imaginile pe care le gândea, Ted Serios avea nevoie de o extremă concentrare şi tensiune psiho-fizică şi se ajuta în mod obişnuit cu băuturi din abundenţă. Cazul confirmat de către Ted Serios a susţinut ipoteza că, în cazul fotografiilor obţinute în şedinţele spiritiste unde apar persoane cunoscute sau necunoscute, poate fi vorba de fotografierea gândului unuia dintre cei prezenţi, a mediumului probabil. Ipoteza spiritistă (care susţine că în aceste cazuri este fotografiată o entitate proprie şi adevărată, prezentă dar invizibilă ochiului uman) nu poate fi totuşi exclusă.

**Fox Kate** (1840–1892) **şi Margaret** (1837–1893)

Numele acestor două surori este legat de naşterea spiritismului modern şi deci a întregii cercetări psihice. Episodul care a dat naştere mişcării este pe drept cuvânt celebru. În 1848, familia Fox s-a mutat într-o căsuţă din satul Hydesville (statul New York). În familia Fox, capacităţile paranormale erau ereditare şi cele două fete erau mediumi cu siguranţă. Casa unde familia Fox locuia a început curând să fie tulburată de zgomote inexplicabile şi de bătăi în mobile şi pereţi, iar cele două fetiţe s-au gândit să se adreseze spiritului care ciocăneşte cerându-i să le răspundă întrebărilor lor conform unui cod de lovituri. Răspunsul nu s-a lăsat aşteptat, iar straniul interlocutor le-a adus la cuoştinţă că este spiritul unui vânzător ambulant ce fusese ucis cu câţiva ani înainte în acea casă şi îngropat în pivniţă. Cercetări succesive în pivniţă au scos la

iveală un schelet şi o valiză a vânzătorului ambulant. Cele două surori găsiseră modul de comunicare cu lumea de dincolo şi de atunci s-au dedicat activităţii de medium, obţinând fenomene importante şi răspândind spiritismul întâi în Statele Unite şi apoi în Europa, unde Kate a fost cercetată de *Crookes* şi *Aksakov* (v.). Viaţa surorilor a fost în general dificilă şi frământată, nelipsind criticile şi acuzele de fraudă, cum s-a întâmplat aproape tuturor mediumilor. Cu toate acestea, fenomenele lor sunt considerate astăzi ca autentice, iar numele de Kate şi Margaret (şi chiar al celei de-a treia surori, Leah, mai mare cu zece ani) sunt legate în mod trainic de istoria cercetării psihice.

### Frânghia indiană

Vechi, şi întotdeauna discutat, fenomen atribuit *fachirilor* (v.) indieni şi care constă în următoarele: fachirul aruncă în aer o frânghie groasă care nu cade pe pământ ci rămâne în poziţie verticală. Pe ea se caţără un băieţaş instruit de fachir sau însuşi fachirul. Marco Polo vorbeşte de acest experiment în *Milione*, iar descrieri analoage se găsesc în alte relatări de călătorie. În anii din urmă suirea pe frânghie a fost filmată, dar pe peliculă a ieşit că fachirul şi băieţaşul stăteau nemişcaţi lângă frânghie, fapt care pledează în favoarea ipotezei halucinaţiei colective, de multe ori invocată în explicarea acestui fenomen; lucru care nu a mai fost niciodată studiat în mod serios şi care rămâne deci misterios.

### Freud Sigmund (1856–1939)

Fondatorul psihanalizei şi-a iniţiat terapiile folosind hipnoza pe care a abandonat-o spre a trece la „asocierile libere" care l-au dus la descoperiri fundamentale în domeniul psihologiei. Freud este legat de investigaţia în domeniul paranormalului în măsura în care s-a ocupat şi de parapsihologie (în special de telepatie) atât la nivel cognoscibil, cât şi metodologic; a fost şi membru al *Societăţii pentru Cercetare Psihică* din Londra. Descoperirile lui Freud în domeniul psihologic constituie un bagaj de cunoştinţe indispensabil pentru cine doreşte să se angajeze în investigaţia paranormalului.

**Fulcanelli**

Datele sale de naştere şi adevăratul său nume nu sunt cunoscute. Scriitor şi alchimist modern, este autorul a două lucrări de un extrem interes, *Misterul catedralelor* şi *Răgazuri filosofice*, care rămân texte clasice ale esoterismului şi alchimiei. Conform unor date citate în volume, Fulcanelli ar fi avut o iluminare ce i-ar fi împărtăşit cunoştinţe super-umane. Asupra figurii lui Fulcanelli au fost propuse diferite ipoteze, dintre care nici una nu este satisfăcătoare. Rămân lucrările sale, de mare interes pentru cercetătorii în domeniu.

## Ganzfeld

Termenul *ganzfeld* vine din germană, însemnând „câmp omogen" şi arată o tehnică pusă recent la punct, care pare să permită trezirea acelor capacităţi extrasenzoriale pe care — pe cât se pare — le are fiecare dintre noi, chiar dacă la nivele minime. Tehnica *ganzfeld* se bazează pe presupunerea că lipsa stimulilor, în special vizuali şi auditivi, favorizează manifestarea facultăţilor paranormale. Punerea la punct a acestei tehnici se datorează cercetătorului newyorkez Charles Honorton, care nu a inventat metoda, ci a perfecţionat-o. Honorton, care lucra la *Dream Laboratory* (Laboratotul visului) al Centrului Medical Maimonides din New York, s-a dedicat ani de zile experimentelor de telepatie în vis, constând în încercarea de a transmite mesaje telepatice unor subiecţi adormiţi. Rezultatele erau interesante, totuşi experimentele cereau un timp îndelungat: o noapte întreagă pentru a transmite un unic mesaj telepatic. Atunci Honorton s-a pus pe cercetarea unui experiment ce ar prezenta aceleaşi caracteristici ca ale visului, adică excluderea simţurilor şi proiectarea atenţiei înspre interior, dar care ar avea o mai mare viteză de experimentare. Pentru aceasta a recurs la *ganzfeld*. În starea *ganzfeld* subiectul este izolat din punct de vedere senzorial, ca în vis, deşi este treaz şi în stare de a colabora imediat cu cel care experimentează. În experimentele *ganzfeld* subiectul (nu în mod necesar un senzitiv, ci o persoană foarte normală) este pus să se întindă pe spate într-un loc liniştit şi izolat; pe ochi îi sunt puse două jumătăţi de minge de ping-pong, care nu deranjează fiind foarte uşoare şi care permit trecerea unei luminozităţi uşoare; pe urechi un acoperământ care transmite

așa-zisul „zgomot alb", un fel de șuierat ușor și regulat. După o perioadă de cincisprezece minute este atinsă, în general, starea dorită de pace și de totală liniște interioară iar subiectul pare să fi devenit mai receptiv la stimulii extrasenzoriali. În acest punct se pot începe experimente de telepatie, clarviziune și precogniție, iar rezultatele au demonstrat că tehnica funcționează. Tehnica *ganzfeld* a fost deja adoptată în diverse institute și laboratoare, între care facultatea de psihologie a Universității din Cambridge, și a dat rezultate statistice mai bune decât cele obținute cu toate celelalte tehnici utilizate până acum. Scopul final al acestor experimente este să demonstreze că cea mai mare parte a oamenilor posedă capacități paranormale și că, dacă se creează condițiile juste, aceste capacități se manifestă cu o relativă ușurință. Cu toate acestea, va trebui să se experimenteze încă mult înainte de a putea formula o concluzie definitivă.

**Garret Eileen Jeanette** (1893–1970)

Dotată cu capacități paranormale încă din cea mai fragedă copilărie, a avut o viață dificilă și chinuită și a fost unul dintre cei mai mari mediumi care au existat. A fost totdeauna extrem de critică în confruntările cu ea însăși și cu fenomenele pe care le producea și mereu neîncrezătoare în interpretarea faptelor ce i se întâmplau. A fost cercetată de savanți celebri (Price, Lodge și alții) iar atunci când s-a mutat din Anglia natală în Statele Unite, și de către McDougall, Pratt și Murphy. În 1951 a creat în SUA *Fundația de Parapsihologie* (v.) ce continuă încă și astăzi opera sa datorată activității fiicei și nepoatei. În timpul ședințelor sale era ghidată de diferite entități pe care totuși ea — fiind convinsă de realitatea supraviețuirii — nu a reușit niciodată să le interpreteze ca personalități autonome, ci ca pe componente disociate ale propriului psihic. Probabil și datorită acestui spirit critic al său s-a dedicat cu atâta pasiune și tenacitate activităților organizatorice tinzând spre o mai bună cercetare a fenomenelor psihice.

**Gândire pozitivă**

Atitudine pozitivă în confruntarea cu viața, țintind să influențeze prin sugestii mentale oportune însuși mersul vieții. Chiar

mulți psihologi de astăzi sunt de părere că gândirea pozitivă poate să exercite o influență benefică asupra vieții în general și chiar a sănătății și recomandă deci, în acest sens, tehnici sugestive pacienților lor.

**Găoacea eterică**

În limbajul ocultiștilor și spiritiștilor, „găoacea eterică" este un înveliș invizibil, dar la care participă încă ceva din forma materialității, ce subzistă după moartea omului. Ea ar fi destinată să permită contactul spiritului cu lumea materială și s-ar dizolva o dată ce necesitatea acestui contact s-ar fi epuizat.

**Geley Gustave** (1865–1924)

Medic francez de origine poloneză, Geley face parte dintre pionierii cercetării psihice din Franța. Împreună cu alți cercetători a fondat *Institutul Metapsihic Internațional* din Paris (v.), al cărui director științific a fost ani de zile. A experimentat cu mulți mediumi, între care polonezii *Kluski* și *Guzik* (v.) și cu clarvăzătorul polonez Ossowiecki. A fost inițiatorul *mulajelor mediumnice* (v.) ca probă a realității materializărilor produse de către mediumi în timpul ședințelor. A murit într-un accident aviatic, care a fost de mai multe ori preconizat de către senzitivi. A fost adept al spiritismului, dar a fost animat mereu de o mare rigoare științifică, seninătate a judecății, mare abilitate de experimentator. Sub conducerea sa, I.M.I. din Paris a dobândit faima de institut de cercetare valoros și serios.

**Geller Uri** (1946)

Este unul dintre cei mai faimoși senzitivi de azi. Născut în Israel, el a avut manifestări paranormale din copilărie. Spre exemplu, reușea să deplaseze cu gândul acele orologiilor, dar credea că e o joacă. La sfatul prietenilor s-a dedicat cu mai multă atenție acestor capacități și a fost urmărit mult timp de către cercetătorul Puharich, care l-a inițiat în experimentarea metodică. Stabilit la New York, a fost cercetat de diverși cercetători care i-au atestat darurile psihocinetice. Numele său este legat de celebra îndoire a metalelor pe care Geller e capabil s-o inducă altor

persoane (la fiecare apariție televizată mii de spectatori se arată în stare a îndoi chei și tacâmuri). Este dotat cu capacități telepatice și de clarviziune. Pe cât este de apărat de numeroși cercetători, între care cei de la CSP din Bologna, pe atât a fost și este Geller de discutat, fiind acuzat că-și realizează manifestările cu trucuri, acuză care de altfel a fost adusă aproape tuturor senzitivilor și celor cu capacități de medium din trecut și din prezent. Independent de judecarea aceluiași Geller, rămâne efectul ce i-a preluat numele (efectul Geller) să demonstreze faptul că darurile psihocinetice sunt proprii omului într-o măsură mult mai mare decât se credea până acum. Geller trăiește actualmente în Anglia.

*Uri Geller*

### Geomanție

Practică divinatorie foarte veche (pare că își are originea în cultura arabă, persană și indiană), își ia numele din grecescul *ge* (pământ) și constă în trasarea pe pământ a semnelor și în aruncarea în acestea a semințelor sau pietrelor (astăzi zaruri), obținând din acestea informații precognitive și de clarviziune. Tehnica este mai degrabă complexă și se folosește de figuri geometrice, numere și „case". Interpretarea este cea pe care am indicat-o la paragraful *prezicere (mantica)* (v.).

### Geopatie

Termen care indică caracteristica prezumtivă a anumitor terenuri de a provoca boli. Asemenea influențe negative ar fi datorate încrucișărilor de cursuri de ape subterane, fracturilor interne și altor structuri geologice particulare. Influențele negative, ușoare dar persistente și continue, ar sfârși prin slăbirea rezistenței persoanelor care stau mult timp în anumite zone și le fac de-a dreptul să se îmbolnăvească. Animalele disting în mod instinctiv zonele

geopatogene şi le evită. Anticii, înainte de a ridica un oraş, puneau să pască o turmă mult timp pe locul prestabilit, iar dacă aceasta prospera se porneau la construcţie. Nomazii îşi pun corturile acolo unde merg să doarmă caii. În schimb, pisicile şi albinele preferă zonele geopatogene. Astfel de zone pot fi depistate de către radiestezişti şi astăzi, se pare chiar cu instrumente tehnice. În diverse ţări, în special în cele de limbă germană, se acordă multă atenţie zonelor geopatogene şi se caută evitarea lor când se construieşte o casă. Adesea, pentru a neutraliza efectele telurice negative, este suficient să se mute patul sau biroul, adică punctele unde se petrece cel mai mult timp.

### GESP

Siglă derivând din engleză *General Extra Sensory Perception* (Percepţie extrasenzorială generală), indicând în mod complex fenomenele de telepatie şi clarviziune cărora li se atribuie anumite percepţii ce nu sunt posibil de atribuit în mod clar unei capacităţi ori alteia. Termenul este folosit mai ales în experimentele cantitative de laborator, atunci când se doreşte evidenţierea unei percepţii extrasenzoriale nedefinite.

### Giuseppe da Copertino (1603–1663)

Călugăr franciscan din Puglia, celebru pentru viziunile sale, pentru profeţiile şi, mai ales, pentru levitaţiile care rămân cele mai spectaculoase şi mai bine documentate din câte se cunosc. Când intra în extaz, viitorul sfânt părea că-şi pierde complet greutatea şi efectua „zboruri" în biserică, la care asista întreaga populaţie; alteori arăta o completă anestezie şi insensibilitate la durere, până acolo încât nu percepea nici arsurile. La o levitaţie spectaculoasă şi foarte lungă a fost martor şi un doctor care, împreună cu un felcer, îi luau sânge. Emana din el un parfum foarte dulce care, peste ani, chiar şi după moarte, a persistat în chilia sa.

### Glosololie

Limbaj imaginar creat uneori de senzitivi în transă, care nu prezintă nici o asemănare cu limbile cunoscute, dar posedă o structură şi o coerenţă internă proprii. Este celebru cazul lui

Hélène Smith care a creat diferite limbaje imaginare, între care o limbă marțiană și una uraniană. Fenomenul este foarte rar și a fost până acum cercetat metodic numai de *T. Flournoy* (v.) care s-a ocupat ani de zile de Hélène Smith. Nu se cunosc cazuri recente de glosololie.

**Graal**

Conform tradiției medievale ajunsă la noi prin intermediul operelor poetice (în special cele de Wolfram von Eschenbach și Chrétien de Troyes), Graal-ul este cupa în care Iosif din Arimatea a strâns sângele lui Iisus de pe cruce. Ajunsă în Europa, sfânta cupă s-ar fi aflat în grija *Templierilor* (v.), într-un castel din Bretagne. În consecință Graal-ul ar fi zburat la cer prin intervenția divină. De legenda Graal-ului este legată cea a lui Parsifal și a cavalerilor Mesei Rotunde. Graal-ul este considerat mai ales un simbol mistic, spiritual și creștin inițiatic, în mod independent față de existența sa sau și mai puțin ca sfântă cupă.

**Grafologie**

Provenind din grecescul *graphein* (a scrie), termenul desemnează studiul scrierii. Se bazează pe presupunerea că prin scriere persoana se exprimă integral, fiind deci posibilă analiza caracterului său prin intermediul studiului aspectelor grafice. Chiar Goethe și Lavater s-au ocupat de interpretarea scrierii. Adevărata grafologie s-a dezvoltat totuși în a doua jumătate a secolului [illegible]cut. În Italia, cea mai importantă școală de grafologie este cea [illegible] Urbino care susține învățăturile lui P. Gerolamo Moretti și este acum moștenită de frați.

**Graf Stanislav** (1931)

Născut la Praga, licențiat în medicină și filosofie, având și o temeinică pregătire psihanalitică, din 1970 trăiește și lucrează în SUA, unde a fost președintele Asociației Internaționale de Psihologie Transpersonală. Experimentează de mulți ani în domeniul stărilor modificate ale conștiinței, la care ajunge folosind droguri psihedelice. Se ocupă în special de experiențele prenatale, ale renașterii, ale morții și ale supraviețuirii. Este deschis tematicilor paranormale și temei transcendenței.

**Guénon René** (1886–1951)

Este considerat, în Occident, restauratorul curentului tradițional de gândire care, bazându-se pe noțiunea devenirii, proprie înțelepciunii culturilor antice, dispărute sau care există și acum, neagă concepția modernă asupra timpului și istoriei ca dezvoltare rectilinie, progresistă și ascendentă, aderând, în schimb, la o viziune ciclică care, prin diferite ere, epoci sau perioade, privește spre drumul descendent de la un maxim de spiritualitate la un maxim de materializare. La această viziune au aderat în mod esențial cercetători eminenți, între care J. Evola și F. Schuon. După o fază de tinerețe dedicată cercetărilor în mediu occidental, francezul Guénon, nesatisfăcut din cauza caracterului deseori fals și incomplet al esoterismului occidental, s-a întors spre Orient, în care a ajuns să se integreze, făcându-se musulman și mutându-și locuința la Cairo. De mare însemnătate sunt lucrările sale consacrate înțelepciunii tradiționale indiene (*Omul și devenirea sa după Vendata*), Extremului Orient (*Marea Triadă*), temei inițierii (*Considerații asupra căii inițiatice*), metafizicii istoriei (*Criza lumii moderne, Domnia cantității și semnele timpurilor*) etc. Asupra temei timpului ciclic vezi și *Forme tradiționale și cicluri cosmice*, de același autor.

**Gurdjieff Georgei Ivanovic** (1872–1949)

Personaj misterios, amator de esoterism, yoga și magie, păstrător a multe cunoștințe căpătate în Orient din contactul cu yoghini, fachiri și hagii. Începând din 1914, el s-a dedicat răspândirii doctrinelor sale, întâi în Rusia, țara sa natală, apoi la Paris unde a trăit mult timp. Convins de posibilitatea pe care omul o are de a-și depăși

*Georgei Ivanovic Gurdjieff*

propriile limite şi de manifestarea potenţialului energic care există în el, a dezvoltat tehnici şi exerciţii capabile să atingă această ţintă. Sistemul său filoşofic, răspândit în diferite cărţi publicate postum, a exercitat şi exercită şi acum o influenţă importantă. Discipolul şi urmaşul său a fost *Peter D. Ouspensky* (v.).

**Gurney Edmind** (1847–1888)

S-a numărat printre fondatorii *Societăţii pentru Cercetări Psihice* (v.) din Londra al cărui secretar a fost ani de zile. S-a dedicat plenar cercetării şi experimentării în acest domeniu şi împreună cu Myers şi Podmore a scris celebra lucrare *Fantasmele celor vii*, o anchetă clasică asupra aparițiilor. A experimentat mult şi în materie de metodę pe care contemporanii săi nu au ezitat să le considere drept ştiinţifice. Cercetarea în domeniul paranormalului a fost însă adevărata sa activitate.

**Guru**

Cuvânt sanscrit a cărui semnificaţie de bază este cea de „tată spiritual", „maestru spiritual". Este apelativul atribuit în mod generic tuturor maeştrilor de şcoli religioase de esenţă orientală.

**Guzyk Jan** (1875–1928)

Mare medium polonez studiat de cercetători importanţi între care *Richet, Geley, Osty* şi *Flammarion* (v.). În şedinţele sale, pe care le ţinea şi cu plată, se verificau materializări de fantasme, fenomene de *xenoglosie* (v.), lumini paranormale. Când lua bani, recurgea la trucuri. Cu toate acestea, oamenii de ştiinţă care au experimentat pe el în condiţii de control strict au rămas convinşi de autenticitatea fenomenelor sale.

**Hagiografie**

Prin acest termen se înțelege descrierea vieții unor personalități mistice, unor sfinți sau preafericiți. Întrucât fenomenele paranormale sunt frecvente şi foarte ample în astfel de vieți, hagiografia este o sursă inepuizabilă de informații şi de date de prim interes. Vezi şi termenul de *mistică*.

**Hahnemann Samuel** (1755–1843)

Medic german fondator al *homeopatiei* (v.).

**Halucinaţie**

Falsă percepție senzorială lipsită de stimul vizibil sau cognoscibil. Se distinge halucinația optică de halucinația acustică (voci, zgomote, muzică), olfactivă, tactilă. În psihiatrie, tipul de halucinație este cel care indică boala. Halucinațiile pot fi datorate şi alcoolului şi apar rar la persoanele sănătoase. Totuşi, în stare de hipnoză e posibilă provocarea halucinațiilor induse prin sugestie (spre exemplu din partea mediumilor şi fachirilor). Morții pot fi obiect al halucinațiilor: vezi în acest sens termenul *Apariții*.

**Har**

În limbaj teologic se înțelege prin acest termen capacitățile deosebite acordate de Dumnezeu omului, spre exemplu profeția, capacitatea de a vindeca, de a vorbi în limbi străine, clarviziunea. Termenul este utilizat şi în limbajul cotidian cu sensul de calități speciale care caracterizează o persoană şi o fac capabilă de lucruri de o factură aparte.

### Haruspiciu

Era sacerdotul din Mesopotamia (iar apoi etrusc şi roman) capabil să interpreteze vremurile şi să prezică viitorul bazându-se pe observarea măruntaielor victimilor sacrificate. Interpretarea se baza pe cunoştinţe simbolice şi esoterice (ficatul reprezenta vitalitatea, plămânii – intelectul, inima – spiritualitatea etc.) şi era ţinută de popor în mare cinste.

### Herboristică

Este recoltarea, studiul şi uzul terapeutic al plantelor medicinale. Herboristica stă la originea farmacologiei moderne şi aparţine deci medicinei.

Totuşi, se poate crede că vechii herborişti s-ar fi folosit de darul clarviziunii în găsirea proprietăţilor terapeutice ale diferitelor plante; la fel se întâmplă astăzi şi la popoarele primitive care se vindecă încă cu metode exclusiv naturale. Se are în vedere şi faptul că animalele apelează în mod regulat la plante pentru a-şi menţine sănătatea, alegându-le conform unui proces instinctiv care este probabil foarte apropiat de paranormalitate.

*Această veche imagine ilustrează perioadele zodiacale cele mai indicate pentru culegerea ierburilor*

### Hermetism (ermetism)

Numele provine de la zeul grec Hermes (Mercur la romani, Toth la egipteni) şi denotă ansamblul de doctrine legate de revelaţiile lui Hermes Trismegistul (cel de trei ori mare), inventatorul artelor şi ştiinţelor, creatorul scrierii, zeul cuvântului. Hermetismul propriu-zis este cunoscut în cele două forme ale sale,

populară şi savantă. Forma populară vine din Egipt şi se bazează pe texte magice, astrologice şi alchimice. Tradiţia ermetică savantă se bazează pe *Corpus Hermeticum* al lui Marsilio Ficino (1471) şi este o complexă construcţie filosofico-iniţiatică. Atributul „hermetic" (ermetic) înseamnă astăzi ceva închis şi secret, neaccesibil şi necunoscut din afară (text ermetic, închidere ermetică).

*Hermes Trismegistul într-o intarsie din pardoseala catedralei din Siena*

**Hipnoză**

Cu toate că se discută încă asupra naturii sale, se poate spune că hipnoza este un somn indus sau autoindus, prin sugestie, prin intermediul monotonici cuvântului, sau privind ceva lucitor. Termenul provine din grecescul *ypnos* (somn) şi a fost născocit în secolul al XIX-lea de către englezul J. Braid. Totuşi şi *Franz Mesmer* (v.) vorbea de „magnetism animal" pacienţilor săi în secolul precedent şi era convins că ar fi vorba de un fluid capabil să inducă somnul. Experimente importante, între care hipnoza, au fost realizate la începutul acestui secol de medicul francez J. M. Charcot, celebru pentru studiile sale asupra isteriei. În hipnoză este posibil să faci subiectul să realizeze gesturi şi acţiuni sugerate de către hipnotizatori, ceea ce totuşi nu trebuie să fie în dezacord cu etica hipnotizatului care, în acest caz, s-ar trezi. Astăzi hipnoza este utilizată în medicină atât ca anestezie, cât şi pentru a aplica

fără durere medicamentații, examinări endoscopice etc. Parapsihologia se interesează de hipnoză în măsura în care, în această stare, pare să rezulte mai ușor capacitățile paranormale. Subiecții hipnotizați s-au arătat, de fapt, în stare de a citi cuvinte și fraze chiar având ochii legați, de a realiza experimente de psihometrie și multe altele. Chiar și senzitivii cei mai dotați își îmbunătățesc prestațiile dacă se pun în stare de hipnoză, așa cum demonstrează, spre exemplu, experimentele parapsihologului cehoslovac *Milan Ryzl* (v.). Este posibil să se sugereze subiectului hipnotizat să coboare în vârste precedente și chiar prenatale. Sunt astfel amintite vârste infantile și vieți precedente adevărate sau presupuse, raportând conștiinței, în acest fel, traume uitate descinzând din copilărie sau din alte vieți și depășind deci complexele psihice care ar deriva din acestea. A fost astfel descoperită o adevărată terapie specifică, psihoterapia, care, mai ales în țările anglosaxone, e la mare cinste. Psihiatra engleză Denys Kelsey a îngrijit ani de zile propriii pacienți în acest fel, ajungând să se convingă de realitatea reîncarnării. În anumite cazuri, amintirile vieților precedente au fost controlate și găsite exacte. Nu se poate totuși exclude amestecul facultăților de clarviziune și retrocognitive ale subiectului hipnotizat.

### Holism

Provine din cuvântul grecesc *olos* (întreg) și este o mișcare de gândire (ale cărei rădăcini sunt vechi, dar care își găsește astăzi o expresie mai organică) conform căreia totul este unit și legat în natură și pentru care corpul și spiritul, subiectul și obiectul, mintea și materia sunt aspecte ale aceleiași realități.

### Home Daniel Dunglas (1833–1886)

A fost unul dintre cele mai mari mediumi cu efecte fizice care se cunosc și unul dintre cei foarte puțini de o onestitate dovedită. A fost cercetat de cercetători eminenți din Europa și America, dar nici unul nu s-a îndoit vreodată de lealitatea sa. S-a născut în Scoția, dar și-a trăit tinerețea în Statele Unite, unde calitățile sale de medium s-au revelat din plin. Fenomenele pe care le producea

erau impresionante: în plină lumină masa se mişca cu trei persoane deasupra şi levita, se materializau mâini spiritiste, clopoţeii se mişcau în aer sunând, se auzeau lovituri în pereţi care transmiteau mesaje. Întors în Europa din motive de sănătate (suferea de ftizie, boală care l-a băgat în mormânt), a fost oaspetele nobililor şi domnitorilor doritori să asiste la fenomenele sale uluitoare: s-a produs în faţa împăraţilor Franţei, ţarului, celor mai importante familii nobile din Germania şi Anglia. S-a căsătorit cu doamne bogate, care i-au rezolvat problemele economice; dar nici în momentele de dificultate Home nu a cerut niciodată plată pentru şedinţele sale, pe care le considera ca o misiune. Avea încredere absolută în contactul cu lumea de dincolo şi în supravieţuirea sufletului după moarte. Din 1871 în 1847 a avut loc faimoasa serie de şedinţe cu fizicianul *William Crookes* (v.), ceea ce înseamnă începutul cercetării ştiinţifice asupra fenomenelor paranormale. Crookes, convins de autenticitatea fenomenelor şi de lealitatea lui Home, l-a apărat în toate ocaziile, chiar cu preţul periclitării reputaţiei sale de om de ştiinţă. În ultimii zece ani ai vieţii sale, Home a călătorit mult, cum de altfel a făcut-o mereu, hărţuit de problemele sănătăţii sale precare. Vanitos şi sensibil la onoruri, Home a fost un om foarte amabil şi de o perfectă bună-credinţă, cum au atestat toţi care au avut de-a face cu el. Ceea ce a spus Crookes despre el este valabil: „În toţi anii în care am fost în legătură cu Home, nici măcar o singură dată nu

*D.D. Home reprezentat într-una dintre celebrele sale levitaţii*

am avut cea mai mică ocazie de a suspecta că se foloseşte de trucuri...".

Episodul cel mai faimos din întreaga sa carieră rămâne levitaţia petrecută pe când era oaspete al lordului Adare, între 1867 şi 1869. În faţa a numeroşi martori, Home a ieşit în levitaţie pe o fereastră şi a reintrat pe alta.

**Homeopatie**

Tehnică terapeutică care se bazează pe vechea lege latină a similitudinilor: *simila similibur curentur*, adică asemănările se vindecă cu asemănări. Alopatia, sau medicina oficială, cu rare excepţii printre care, spre exemplu, vaccinările, se bazează în schimb pe legea contrariilor: *contraria contrariis curentur* (contrariul este cel care vindecă) şi deci se încălzeşte cine are răceală, se administrează contraveninul celui muşcat de un şarpe veninos etc. În urmă cu două secole, medicul german Samuel Hahnemann a redescoperit valoarea legii similitudinilor şi a creat un sistem curativ care astăzi este tot mai mult luat în consideraţie de către medici. La baza descoperirii lui Hahnemann stă următoarea constatare: ceea ce face rău poate, în doze, minime să vindece. Testând mai ales pe sine însuşi, Hahnemann a ajuns să reducă tot mai mult dozele doctoriilor, observând că recurgerea la doze infinitezimale de medicament reducea efectele secundare vătămătoare şi le potenţa pe cele curative. În acest sens expresia „doze homeopatice" echivalează cu „doze minime". Diluând tot mai mult produsul (în proporţie de unu la sută, apoi unu la mie şi aşa mai departe) şi „dinamizând" apoi totul prin anumite tehnici, Hahnemann obţine produse de o eficacitate neîndoielnică, care au fost apoi perfecţionate şi multiplicate de către urmaşii săi. Principiul ce stă la baza produselor homeopatice, care adeseori nu mai conţin urma medicamentului iniţial din cauza nenumăratelor diluări, ar putea fi ceea ce Einstein a făcut cunoscut prin transformarea masei în energie. Sau ceea ce, derivând din descoperirea antimateriei, duce cu gândul la existenţa „negativului", adică a amprentei, urma a ceea ce a încetat să existe în plan fizic.

**Horoscop**

Derivă din greceşte (*ôra* = oră şi *skopein* = examinare) şi înseamnă observarea poziţiei cerului în momentul naşterii. Din această situaţie *astrologia* (v.) deduce caracterul şi destinul persoanei.

**Houdini Harry** (1874–1926)

Mare prestidigitator, specializat în a se elibera din legături (frânghii, lanţuri, cătuşe): cum a reuşit s-o facă, rămâne şi acum un mister. Dezlegarea propriu-zisă nu a fost niciodată observată direct, în măsura în care se întâmpla sub apă sau înăuntrul coşurilor ori cuferelor, iar Conan Doyle a ajuns să gândească că totul ar avea loc printr-un fenomen de dematerializare şi rematerializare (a lui Houdini însuşi sau a legăturilor sale). Faţă de fenomenele paranormale, Houdini a arătat mereu interes, dar şi neîncredere şi a contribuit la dezvăluirea escrocheriilor diferitelor personaje. A convenit cu soţia la un mesaj pe care, în cazul în care ar fi supravieţuit morţii sale, l-ar fi făcut să-i parvină prin intermediul unui medium. Mesajul (*Rosabelle believe!* — Rosabelle, crede!) a venit, dar văduva nu a confirmat, apoi a retractat totul. De altfel, el ar fi putut să fi fost captat de către mediu prin telepatie din chiar mintea soţiei, care îl cunoştea.

*Harry Houdini în timp ce se pregăteşte pentru unul dintre experimentele sale*

**Hugo Victor** (1802–1885)

Mare poet francez ce credea în clarviziune şi în reîncarnare. Sunt celebre experienţele sale spiritiste conduse ani de zile pe

insula Jersey, unde a fost exilat din motive politice. Hugo s-a apucat de ele pentru a încerca să stabilească un contact cu fiica moartă de timpuriu; se pare că fiul Charles ar fi îndeplinit funcția de medium. Prin intermediul bătăilor în măsuță au parvenit versuri și proză de o calitate la care Charles n-ar fi putut niciodată ajunge și aceasta chiar când tatăl — cum adeseori se întâmpla — era absent. Ședințele ar fi avut loc din 1853 până în 1855.

**Hydesville**

Numele acestui sat din statul New York este legat de nașterea cercetării psihice în măsura în care aici s-a întâmplat în 1848 faimosul episod al surorilor *Fox* (v.) care au inițiat spiritismul și practicile legate de acesta. Din spiritism s-a dezvoltat actuala cercetare parapsihologică.

*Casa din Hydesville în care s-ar fi produs, prin intermediul surorilor Fox, primele fenomene spiritiste din era modernă*

## I Ching

*Trigramele (grupuri de trei litere) dispuse circular în jurul simbolului Yin-Yang*

*I Ching* este o carte foarte veche de divinație, cea mai înțeleaptă carte a oracolelor existentă. Deosebit de faimoasă în China (Mao a distrus multe exemplare în furia consultării lor), cartea *I Ching* nu era până nu demult accesibilă occidentalilor din cauza lipsei unei traduceri. C. G. Jung, care nu a făcut niciodată un secret din interesul său pentru fenomenele oculte, a fost cel care a propus din nou cartea atenției generale, scriind o spendidă introducere la ediția engleză îngrijită de prietenul său Richard Wilhelm, un sinolog ilustru, cel care a tradus pentru prima oară și a adus în Occident celebrul text. Din engleză, *I Ching* a fost tradusă în multe alte limbi și astfel a început răspândirea ei. Originea cărții este rurală. Probabil că la început a fost un text de observații astronomice, fapt perfect posibil în măsura în care chinezii au fost mari observatori ai cerului și deja înainte de caldeeni și babilonieni calculaseră, cu o extremă precizie, mișcarea stelelor. Apoi discursul a fost lărgit și a cuprins cerul, pământul și tot ceea ce trăiește pe pământ, destinul planetei și cel al individului. Cu timpul devine tot mai mult un text de divinație,

consultabil nu numai pentru a prevedea schimbările sezoniere, dar şi pentru a analiza situaţiile personale şi generale.

În consecinţă, *I Ching* nu este în mod sigur opera unui singur autor, ci o înţelepciune acumulată de sute de ani, după unii chiar geneza a altor texte antice. Oricum, este atribuită conform tradiţiei regelui Wen, ce a trăit acum mai mult de o mie de ani î.e.n. şi fiului său, prinţul Chou. Comentariile aparţin lui Confucius. Se poate deci afirma că, în forma ajunsă până la noi, textul are pe puţin trei mii de ani. *I Ching*, în afară de „cartea oracolelor chinezeşti" se cheamă şi „cartea schimbărilor": anticii constataseră că schimbarea este unica constantă a naturii şi a vieţii, că o asemenea schimbare, în măsura în care este constantă, este guvernată de legi eterne şi că fiecare lucru sau situaţie are deja sădit în sine principiul transformărilor care funcţionează în mod ciclic. Vechii chinezi au studiat deci legile schimbării, fiind convinşi că cine le cunoaşte ar fi stăpânul propriului destin. Principiul de bază al cărţii *I Ching* este următorul: vechii chinezi au văzut şi au reprezentat tot ceea ce există ca pe o alternanţă şi contrapunere a principiului *yang*, elementul masculin, activ, creatorul, tatăl, cerul, spaţiul şi a principiului *yin*, elementul feminin, pasiv, receptiv, maleabil, întunecos, pământul, mama; l-au reprezentat pe *yang* ca o linie continuă simbolizând unitatea, iar pe *yin* ca o linie întreruptă ce simbolizează dualitatea, receptivitatea.

*Interpretarea unei hexagrame*

Prin intermediul principiului *yang* şi *yin* în cele mai diferite combinaţii, din îmbinarea şi amestecarea lor diversă, vechii chinezi au creat o serie de 64 hexagrame (şase linii întregi şi întrerupte), fiecare dintre ele reprezentând o situaţie. Împreună, ele sugerează ritmul anotimpurilor şi al evenimentelor umane. Pentru

a individualiza hexagrama, chinezii foloseau 50 de tije de coada şoricelului, sau o mie de foi, un sistem dificil şi complex. Astăzi se limitează la a arunca în aer de şase ori trei bănuţi: după feţele care cad se obţine o linie continuă sau întreruptă. Studiind *I Ching*, Jung a ajuns şi la conceperea teoriei sale despre *sincronicitate.*

### Identificare

Cazurile de identificare aparţin fenomenologiei mediumnice şi deşi sunt mai puţin frapante, se numără printre fenomenele care pledează cel mai mult în favoarea contactului real cu alte dimensiuni. Este vorba de următoarele: în timpul transei mediumului (sau mai degrabă prin intermediul scrierii automate) se manifestă entităţi necunoscute tuturor celor de faţă, se prezintă, fac referiri personale precise, îşi dau propriul nume, prenume şi adresa din viaţă, de asemenea date despre familie; şi mulţumită acestor informaţii uneori reies posibile descoperiri de rude şi s-a confirmat ceea ce entitatea a comunicat. În cazurile în care entităţile îşi dau datele spre a se identifica, ele sunt totdeauna spontane şi totul se întâmplă în mod independent de voinţa mediumului şi a celor prezenţi. Un caz foarte celebru este acela al judecătorului Reggio, întâmplat în 1901 la Paris. Mediumul se numea Borgazzi şi, în stare de transă profundă, scria cu scriitura automatică. La un moment al unei şedinţe a sosit un lung mesaj din partea unei entităţi necunoscute tuturor celor prezenţi, care, între altele, a spus că se numeşte Vincenzo Reggio, că a decedat la Genova la 27 octombrie 1900, că a fost preşedintele Curţii de Apel şi că a fost fratele arhiepiscopului de Genova, Tommaso Reggio, cu care îi invita pe cei prezenţi să intre în contact. A adăugat chiar şi propria adresă de când era în viaţă şi a spus că s-a întors pe pământ pentru a solicita îndeplinirea unei voinţe ce şi-o exprimase în viaţă şi pe care urmaşii săi o neglijaseră.

Deşi nu ştiau de existenţa fraţilor Reggio, cei prezenţi i-ar fi scris episcopului cerându-i să confirme datele furnizate de către entitate. Episcopul a răspuns imediat confirmând totul. Atunci i-a fost trimisă şi a doua parte a mesajului conţinând voinţa fratelui. De această dată episcopul nu a mai răspuns. Cu toate acestea, în continuare, entitatea Vincenzo Reggio s-a prezentat pentru a mul-

ţumi celor prezenţi şi pentru a-i asigura că fratele s-a căit şi a remediat situaţia. „Aşadar, liniştit, pot să-mi continui drumul spre perfecţionare", a conchis entitatea, care din acel moment nu s-a mai manifestat.

Un alt caz faimos este cel al dirijabilului francez R101, care s-a prăbuşit pe 5 octombrie 1930 lângă Beauvais. În catastrofă şi-au pierdut viaţa comandantul H. C. Irwing şi întreg echipajul. La numai două zile, se desfăşura la Londra, în prezenţa cercetătorului H. Price, o şedinţă cu celebrul medium *Eileen Garret* (v.). Şedinţa avea scopul să stabilească contactul cu *Sir Arthur Conan Doyle* (v.), dispărut cu câteva luni înainte. În locul lui Sir Arthur s-a prezentat spiritul comandantului Irwing, care, tulburat, parcă sub imperiul unei violente emoţii, a făcut o lungă descriere a accidentului, cu detalii tehnice foarte precise pe care nici unul dintre cei prezenţi n-ar fi fost în stare să le dea. În rest, trecând abia două zile de la accident, ziarele nu relataseră încă nici un raport tehnic al catastrofei, care implicase un vehicul de un tip puţin cunoscut şi încă în fază de experimentare. Când a fost publicat, la puţin timp după aceea, un raport oficial al Ministerului Aerului, s-a constatat că el corespundea în mod stupefiant cu mesajul mediumnic.

Cazuri de identificare ne-au parvenit şi de curând, spre exemplu, în ambianţa Cercului 77 din Florenţa, unde opera mediumul *Roberto Setti* (s.) mort prematur în februarie 1984. Nu totdeauna este uşor să găseşti confirmările a ceea ce entităţile spun în şedinţe, cu toate acestea de-a lungul anilor s-a făcut o culegere importantă de cazuri de identificare.

### Ideoplastie

Termen imaginat, după toate probabilităţile, de către psihiatrul elveţian Auguste Forel (1848-1931), care indică efectele organice ale gândurilor şi imaginaţiei, efectele psihice asupra propriului corp. Sunt unii care atribuie acestei potenţialităţi umane şi apariţia stigmatelor.

### Iluminare

Revelaţie interioară neprevăzută, totală, superioară, care duce la o nouă şi izbăvitoare viziune asupra lumii şi a lucrurilor, la o

sinteză purificatoare, la o schimbare a valorilor. Se vorbeşte şi de „trezire" (*satori* în doctrinele orientale). Iluminarea poate surveni după ani de meditaţie sub îndrumarea unui Maestru sau chiar în mod spontan o dată ce ar fi fost atinsă maturizarea interioară necesară.

**Imago Mundi**

Asociaţie Internaţională de Studii asupra „zonelor de frontieră ale ştiinţei", cu sediul la Innsbruch. Este un fel de Societate Internaţională a Parapsihologilor Catolici. Organizatorul şi secretarul său general este profesorul *Andreas Resch* (v.).

**Impregnare psihică**

După anumiţi cercetători, printre care cehoslovacul *Milan Ryzl* (v.), tot ceea ce se întâmplă şi s-a întâmplat lasă o urmă a sa care poate fi „recuperată" prin intermediul lucrurilor ce au fost prezente la acel fapt sau au avut un rol în acesta. În realitate, se cunoaşte că senzitivii, ţinând în mâini obiecte chiar ascunse privirii lor în măsura în care sunt închise în casete sau cutii, reuşesc să reconstituie istoria obiectului însuşi şi a persoanei căreia i-a aparţinut sau aparţine. Fenomenul este cunoscut ca *psihometrie* (v.). Teoria impregnării psihice s-ar putea afla şi la baza fenomenelor de *bântuire* (v.), adică acelea în care, timp de ani şi secole, anumite locuri şi ambianţe continuă să fie scena unor vechi întâmplări şi prezenţe sesizate astfel şi de persoane lipsite de capacităţi paranormale.

**Inardi Massimo** (1927–1904)

Medic care a trăit la Bologna, s-a ocupat mulţi ani de parapsihologie şi a fost printre fondatorii *Centrului de Studii Parapsihologice* din Bologna, al cărui preşedinte a fost mai mulţi ani. La începutul anilor '70 a colaborat într-o manieră decisivă la cunoscutul program de televiziune *Rischiatutto* (Riscă tot), vorbind nu numai de muzică ci şi de teme paranormale. A scris diferite cărţi de popularizare: *Necunoscutul din noi, Romanul parapsihologiei, Parapsihologia, realitate contestată.* În ultimii ani ai vieţii sale s-a dedicat mai ales vindecătorilor.

## Incombustibilitate

Fenomen de foarte veche origine, în virtutea căreia anumite persoane sunt insensibile la foc şi inatacabile de acesta. Cazuri de incombustibilitate au fost raportate deseori în hagiografia catolică. Spre exemplu, în anul 155 e.n., sfântul Policarp din Smirna a fost condamnat la ardere, dar legenda spune că focul nu l-a ars, iar persecutorii săi au fost nevoiţi să-l străpungă cu lancea ca să-l facă să moară.

În secolul al VI-lea, sfântul Gregorie din Tours povesteşte că un creştin, în dispută cu un adept al lui Arie, a aruncat un inel de aur în foc şi şi-a sfidat adversarul luându-l înapoi ca probă a adevărului sau falsităţii doctrinei repudiate. Adeptul lui Arie a refuzat, dar creştinul şi-a băgat mâna printre flăcări şi a recuperat inelul incandescent fără a i se întâmpla nimic. Francesco di Paola ar fi avut deseori de-a face cu focul, ieşind teafăr: reuşea chiar să ţină în mâini cărbuni aprinşi. Sfânta Caterina din Siena a căzut în timpul unui extaz pe un vas cu jăratic şi a rămas acolo un timp înainte de a fi trasă afară, dar nu i-au ars nici măcar hainele. Şi în domeniul mediumnic găsim exemple de incombustibilitate. Faimosul *D.D. Home* (v.) a ţinut o dată în mână, ca pe un măr, un cărbune arzând, fără a suferi nici un rău. Cu alte ocazii a transferat această capacitate şi altora: de multe ori a dat cărbunii celor ce participau la şedinţele sale şi aceştia n-au păţit nimic. În toată lumea, din timpuri foarte străvechi, sunt cunoscute „trecerile peste foc", din cadrul ceremoniilor religioase, realizate pentru a demonstra curajul propriu sau spre a se purifica. A se vedea termenul *pirobaţie* pentru acest aspect. Nu ştim cărui lucru s-ar datora insensibilitatea la foc – probabil acţiunii forţelor psihice ale căror mecanisme sunt încă ignorate. Cu siguranţă, fenomenul este unul dintre cele mai ciudate care se cunosc.

## Individuare

Concept de bază în psihologia analitică a lui *Jung* (v.) care indică drumul ce duce la propriul Eu, la autorealizare. Procesul de individuare este, după Jung, scopul de bază al omului, cel la care

ar trebui să aspire toată viața. Jung consideră că scrierile alchimice, multe mituri și legende, în mod deosebit marile și aventuroasele călătorii ale eroilor (precum cele din Odiseea) ar fi în realitate descrieri ale procesului de individuare. Și apartenența la cultele de mistere și societăți secrete poate fi considerată un proces pe acest drum. Individuarea constituie pentru Jung sensul autentic al vieții umane, motorul evoluției și ceea ce nu poate fi niciodată atins integral. De fapt, el ar fi scris că „personalitatea ca deplină realizare a întregii ființe este o țintă de neatins. Este un ideal, este deci o îndrumare". În momentele fundamentale ale drumului care duce la autorealizare pot apărea, după Jung, fenomene paranormale sau sincronistice.

### Inițiere

Ritual sau ansamblu de ritualuri prin care, în civilizațiile primitive, tinerii erau admiși în viața adulților. Și pentru a fi admis în societățile secrete e nevoie de ritualuri de inițiere, care sunt precedate de o pregătire mai mult sau mai puțin îndelungată. Ritualul inițierii echivalează în mod simbolic morții omului vechi și nașterii celui nou, devenit părtașul unor cunoștințe superioare.

### Instinct

Tendință de comportament spontan și înnăscut, într-un anume sens automat; asemenea tendință e mai dezvoltată la animale decât la om, la care este corectată de mecanisme de reacție pregătite în timp. Instinctul se bazează uneori pe informații paranormale inconștiente care duc la urmarea unor comportamente determinate.

### Institutul Metapsihic Internațional (Institut Métapsychique International, IMI)

Fondat la Paris în 1919 din inițiativa lui Rocco Santoliquido, *Gustav Geley* (v.) și Jean Meyer care l-a finanțat, institutul a desfășurat o vastă activitate de cercetare și popularizare mulțumită mai ales lui *Eugene Osty, Warcollier, Robert Tocquet* (v.). Editează „Revue Métapsyque".

### Institutul pentru Zonele de Frontieră în Psihologie

Creat la Freiburg în Germania, la începutul anilor '50 grație unui testament, Institutul a fost proiectat și condus de profesorul *Hans Bender* (v.) și este unic în felul său, având laboratoare de cercetare, o foarte vastă bibliotecă (probabil cea mai mare dintre cele existente în domeniul paranormalului), o cinematecă, o mare colecție de fotografii și plăci fotografice de interes istoric și este în raporturi de colaborare cu universitatea locală, unde există, între altele, o catedră de parapsihologie ținută mult timp chiar de profesorul Bender și la ora actuală de profesorul Johannes Mischo. Institutul este un foarte important punct de referință pentru cine se ocupă de parapsihologie și desfășoară și o semnificativă muncă de „psihoigienă", adică de ajutor și consiliere pentru cine s-a confruntat cu fenomene paranormale spontane. În mod deosebit, Institutul face cercetări importante în domeniul fenomenului de *poltergeist* și al *precogniției*.

### Irisologie

Tehnică de diagnostic care citește maladiile în modificările irisului. A fost pusă la punct la finele secolului trecut de către medicul ungar Peczely, care de copil observase un semn deosebit în ochiul unei cucuvele pe care o găsise cu aripa ruptă. Vindecându-i aripa, semnul a dispărut. Ajuns doctor, el și-a amintit de acest fapt și, printr-o serie de observații, a individualizat regularitatea de alternări după diferitele maladii. Situând irisul în comunicare cu sistemul cerebro-spinal și cu cel simpatetic, rezultă posibilități care pot exprima alterări ale echilibrului corpului. Astăzi, irisologia este în Germania obiectul unui curs parauniversitar.

## Îngeri

Termenul provine din grecescul *aggelos* şi înseamnă mesager. În Biblie îngerul este intermediarul dintre cer şi pământ, dintre oameni şi Dumnezeu, de care Dumnezeu se serveşte pentru a transmite oamenilor voinţa sa şi pentru a o face să fie realizată pe pământ. Totuşi, şi înaintea Bibliei cuvântul *aggelos* era folosit pentru denumirea divinităţilor protectoare. Aşa erau numiţi Ermete şi Artemide, care erau consideraţi călăuze ale defuncţilor şi chiar şi pentru Zeus, numit *agozos aggelos* (înger bun). Existenţe îngereşti se întâlnesc în toate religiile. În creştinism e foarte răspândită concepţia îngerului protector pe care orice persoană l-ar avea pe parcursul întregii vieţi, pentru a o călăuzi şi proteja. Prezenţa îngerului nu este relevabilă numai în sfera religiosului: şi în viaţa cotidiană a persoanelor normale se pot întâlni intervenţii ale îngerilor. Şi nu puţine persoane care au fost în clipa morţii, au văzut alături o înfăţişare protectoare, ale cărei caracteristici corespund celor specifice îngerului. Înfăţişarea îngerului e prezentă ca puţine altele în imaginaţia

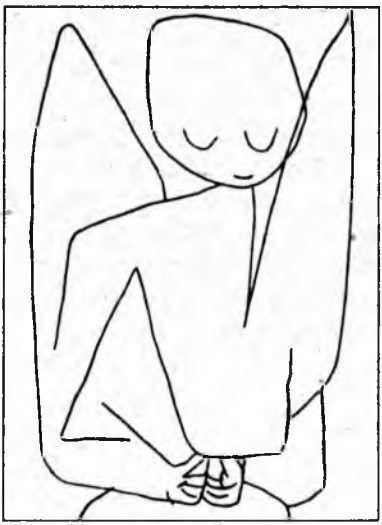

*Îngerul lui Paul Klee*

colectivă. Nici o temă n-a fost tratată de către artişti cu amplitudinea şi varietatea cu care a fost tratată aceasta, aşa cum atestă nenumăratele prefigurări picturale sculpturale şi literare care se cunosc.

### Însemnări

Este vorba de semne simbolice, cel mai adesea cruci repetate de trei ori sau multiplu de trei, pe care *vindecătorii de ţară* (v.) le fac deasupra zonelor bolnave pentru a favoriza vindecarea. Asemenea semne sunt însoţite de rugăciuni şi gesturi rituale. E vorba de un sistem terapeutic foarte vechi, de origine păgână în care au fost incluse elemente creştine, care se regăseşte foarte asemănător în diferite părţi ale lumii.

### Întrupare

Termen din limbajul spiritist care indică posibilitatea pe care o are mediumul de a se „întrupa", adică de a face să intre în sine, spiritul unui decedat, care astfel se poate mişca, acţiona şi vorbi folosind trupul mediumului în transă ca un instrument. De fapt, se vorbeşte de „transă de întrupare". Fenomenul în cauză este interpretat de către non-spiritişti ca o disociere neprevăzută şi temporară a personalităţii.

### Înţelegeri dincolo de moarte

Tulburătoare cazuistică dintotdeauna remarcată. Două persoane, rude sau prieteni, îşi promit că cel care va muri primul va încerca, în cazul în care supravieţuieşte, să semnaleze celuilalt noua existenţă a sa. Evident, scopul înţelegerii este dorinţa de a furniza sau primi o dovadă a supravieţuirii sufletului după moartea trupului. Unul dintre cazurile cele mai bine atestate care se cunosc este cel care l-a avut ca protagonist pe Luigi Comollo, prietenul lui Don Giovanni Bosco, iar ca martori pe însuşi Don Bosco şi întreg dormitorul de seminarişti din care făcea parte atunci şi viitorul sfânt. Luigi Comollo, care încheiase cu Don Bosco o înţelegere dincolo de moarte, i-a apărut, puţin după deces, prietenului şi colegilor săi. Un alt caz, mult mai vechi şi încă mai impresionant, este relatat de Baronius în *Annali Ecclesiastici* (Anale ecleziastice)

şi se referă la celebrul umanist Marsilio Ficino care a trăit între 1433 şi 1499. Ficino avea un prieten, pe nume Michele Mercato, ce nu credea în supravieţuirea sufletului şi căruia, pentru a-i da o dovadă a nemuririi, îi promisese să i se înfăţişeze în cazul în care ar fi murit primul. În noaptea dintre întâi şi doi august 1499, Mercato a auzit un cal în galop oprindu-se sub fereastra sa. S-a dus să vadă cine ar putea fi şi l-a recunoscut pe Ficino călare pe un cal alb care i-a strigat: „Michele! Este... este o altă viaţă!" şi apoi s-a îndepărtat cu calul său dispărând în câteva secunde. Numai a doua zi dimineaţă a aflat Mercato că Ficino murise în vila sa din Careggi cu o oră înainte să-i apară. Un caz deosebit de interesant s-a întâmplat la Palermo la începutul secolului (în 1911) şi a fost povestit de unul dintre cei doi protagonişti, doctorul Vincenzo Calderone, care era un necredincios. Într-o zi, unul dintre pacienţii săi cu care vorbise despre spiritism şi supravieţuire, i-a spus că dacă ar muri primul i s-ar arăta spre a-i dovedi. Atunci doctorul i-a replicat în glumă că ar prefera, dacă s-ar manifesta, să spargă ceva din sufrageria sa, de exemplu lampa agăţată în tavan. A trecut ceva timp în care cei doi nu au mai avut prilejul de a se vedea. Într-o seară, în timp ce doctorul era la cină cu sora sa, a auzit lovituri uşoare în abajurul lămpii cu gaz; faptul s-a repetat de mai multe ori şi, în final, capacul de deasupra tubului de sticlă s-a spart în două părţi, fără să cadă. În dimineaţa următoare s-a auzit o lovitură puternică în masă. Doctorul a dat fuga şi a văzut jumătate din capac la mijlocul mesei chiar sub lampadar, într-o poziţie în care n-ar fi putut fi dacă ar fi căzut normal întrucât abajurul l-ar fi deviat. Puţin după aceea, doctorul a aflat că pacientul său murise cu câteva zile înainte şi şi-a amintit de promisiune. Cel mai recent caz cunoscut (1980) s-a întâmplat unui medic din Roma, doctorul Luciano G. În timp ce încerca să vorbească la telefon cu propriul său cabinet, printr-o interferenţă inexplicabilă, a auzit o voce masculină ce vorbea cu o femeie anunţând-o faptul că în acea dimineaţă murise Eugenio A., prieten din copilărie al doctorului, căruia îi pierduse totuşi urma de ani de zile. Medicul a reuşit să se intre pe fir şi să obţină relatări mai ample despre decesul prietenului. Abia după-amiaza şi-a amintit un fapt datând din

1946, pe când avea 17 ani. El şi prietenul său Eugenio au făcut o înţelegere reciprocă: „Primul dintre noi care va muri, va trebui să-l încunoştinţeze pe prietenul supravieţuitor de eveniment. Dar va trebui să fie o semnalare aparte, misterioasă..." Conform cazuisticii remarcată până aici, în acest ultim caz apare întrebuinţarea telefonului, fapt care totuşi surprinde întrucât în aceşti ultimi ani fenomenele paranormale par să se manifeste adeseori prin intermediul instrumentelor tehnice (v. *Psihofonia* şi *Telefoane din lumea de dincolo*). Această cauză nu este cunoscută; se poate crede totuşi că paranormalul face parte din om şi deci se poate gândi că s-ar putea manifesta şi prin intermediul mijloacelor de comunicare pe care le-a creat omul. Interpretarea cea mai simplă a acestor fenomene este cea spiritistă. Astăzi parapsihologii tind totuşi să creadă în fenomene provocate de cei vii, care — chiar dacă inconştient — îşi amintesc de promisiune, doresc ca aceasta să fie susţinută, ajung să afle prin telepatie sau clarviziune de moartea celuilalt şi să provoace faptul psihocinetic sau halucinatoriu pe care apoi inconştient îl dramatizează atribuindu-l defunctului. Este vorba de o ipoteză complexă şi sinuoasă, cu atât mai puţin demonstrabilă, ca şi cea spiritistă.

**Jaffé Aniela** (1903–1992)

Psiholoagă din Elveția, mulți ani secretară și colaboratoare a lui C. G. Jung. Îi datorăm redactarea *Amintirilor* lui Jung și analiza experiențelor paranormale spontane, pentru care — la fel ca Jung — arăta un mare interes.

**James William** (1842–1910)

Psiholog și filosof, a fost profesor al Universității Harvard și este unul dintre exponenții majori ai filosofiei americane. Dând din întâmplare peste mediumi valoroși, s-a interesat de fenomenele produse de acestea, pe care de altfel le-a interpretat mereu în termeni psihologici și nu spiritiști și s-a numărat printre fondatorii *Societății Americane pentru Cercetare Psihică* (v.) din New York. A condus timp de doi ani și societatea asemănătoare din Londra. Faima sa de om de știință serios și autoritatea sa de necontestat au convins pe mulți de realitatea fenomenelor paranormale de care se ocupa și au atras asupra acestora interesul lumii academice. Are numeroase scrieri în revistele specializate.

**Janet Pierre** (1859–1947)

Psihiatră franceză, cercetătoare a fenomenelor de *somnambulism* (v.). În experimente reușea să facă subiectul să îndeplinească anumite acțiuni. Janet considera că *telepatia* (v.) nu avea de-a face cu această experimentare dar nu a propus o interpretare alternativă.

**Jung Carl Gustav** (1875–1961)

Marele psiholog elvețian a avut mereu un mare interes pentru fenomenele paranormale. Și-a susținut examenul de diplomă în

medicină cu o teză asupra „fenomenelor ocultc", rezultat al şedinţelor mediumnice cu o bucătăreasă şi şi-a cultivat toată viaţa acest interes, care l-a împins şi spre filosofiile orientale, spre alchimie, spre astrologie. A fost în legătură cu cei mai mari parapsihologi ai timpului său, îndeosebi cu *J. B. Rhine* (v.), căruia i-a apreciat mult cercetările asupra percepţiei extrasenzoriale. Teoria sa asupra *sincronicităţii* (v.) este încă o tentativă valabilă şi originală de interpretare şi de încadrare a fenomenelor paranormale. Desprinzându-se de Freud cu care a fost prieten şi colaborator un anumit timp, Jung şi-a creat orientarea sa psihologică care a luat numele de psihologie analitică, în care au o arie largă şi experienţele religioase, mistice, trans-individuale.

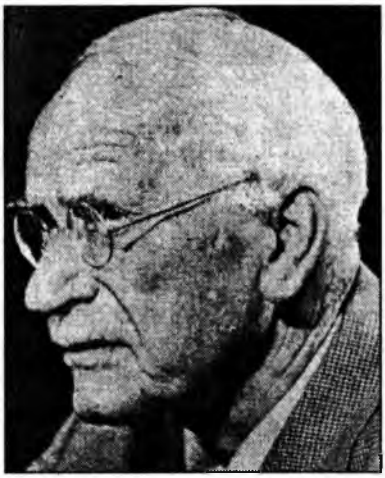

*C. G. Jung*

**Jürgenson Friedrich** (1901–1991)

Pictor, cântăreţ şi regizor suedez, a descoperit întâmplător, în 1959, fenomenul „vocilor" înregistrate. În timp ce înregistra cântecul anumitor păsări, a regăsit pe bandă voci pe care nu le auzise în momentul înregistrării, printre care cea a mamei sale decedate. A repetat experimentul şi s-a convins cu timpul că are de-a face cu defuncţi care doreau în felul acesta să comunice cu cei vii. De atunci s-a dedicat complet acestei experimentări şi popularizării sale şi a scris articole şi cărţi pe această temă. Jürgenson era convins de realitatea contactului cu o altă dimensiune şi a înregistrat mii de „voci", obţinând în acest fel şi fenomene de clarviziune şi de precogniţie. Opera sa a fost continuată şi amplificată de *K. Raudive* (v.). Vezi în acest scop şi paragraful *psihofonie.*

## Ka

Era în Egiptul antic forța de viață, dublul spiritual al omului, răspunzător de sănătate și boală, forță și slăbiciune, fericire și durere, viață și moarte. După moarte, Ka era destinat supraviețuirii și obișnuia să se întoarcă uneori în corpul fără viață căruia i-a aparținut odată. Mâncarea și băuturile pe care egiptenii le puneau în morminte erau destinate nu mumiei, ci lui *Ka*.

## Kahuna

Așa era numit sacerdotul hawaian, capabil de a umbla pe foc, de a proroci, vindeca și influența timpul. Capacitățile sacerdoților kahuna au fost studiate la începutul secolului de către Max Freedom Long.

## Kardee Allan

(1804–1869)

Kardec este pseudonimul lui Hippolite Léon Rivail, elvețian, continuator al lui Pestalozzi. Este considerat codificatorul spiritismului din care și-a făcut o doctrină proprie și adevărată. Și-a dobândit cunoștințele din întâlnirile cu mediumi în care se manifestau entități elevate care îi dădeau învățăminte și instrucțiuni.

*Allan Kardec*

Opera sa fundamentală este *Cartea spiritelor*, căreia i-au urmat în timp multe altele (*Cartea mediumilor, Evanghelia spiritelor, Revelațiile spiritelor, Lumea spiritelor* etc.). Începând din 1858, Kardec a publicat *La Revue Spirite*, ce apare și astăzi în mod regulat. Doctrinele lui Kardec au avut o mare răspândire în toată lumea și o mai au încă. Kardec susținea reîncarnarea, necesitatea multor vieți în scopuri evolutive, supraviețuirea și posibilitatea contactului între vii și defuncți prin intermediul mediumilor. În ciuda criticilor și opozițiilor ce le-a avut în viață, a fost un om iubit și elogiat și a lăsat o urmă evidentă și astăzi, mai ales în Brazilia unde spiritismul este un fel de religie. A fost în contact cu oamenii cei mai reprezentativi ai timpului său, mai ales în timpul anilor în care a trăit la Paris și s-a bucurat de favorurile împăratului Napoleon III.

**Karma**

Termen sanscrit (*karman* = acțiune) care în contextul religios indian a ajuns să semnifice efectul acțiunilor care sunt îndeplinite în viață și consecințele care derivă din ele și care se exprimă în existențe succesive. Deci, într-un anumit sens legea *karmei* o aminteşte pe cea a cauzei și efectului. În încarnări succesive, destinul uman este determinat de acțiunile făcute înainte în scopul de a se perfecționa tot mai mult și de a ajunge la un grad de evoluție tot mai mare. *Karma* este deci o lege universală care face astfel ca fiecare viață să fie consecința exactă a celei ce a precedat-o. Conceptul de *karma* a fost adoptat de *Kardec* (v.) și face parte integrantă din complexul de doctrine spiritiste codificate de el (împreună cu conceptul de evoluție, reîncarnare, pluritatea existențelor).

**Katie King**

Faimoasa fantasmă materializată care se manifesta în ședințele englezoaicei senzitive *Florence Cook* (v.), cunoscut medium de materializare. Katie King se arăta ca o femeie tânără îmbrăcată în alb și susținea că este fiica corsarului Morgan ce a trăit în secolul al XVII-lea. S-a arătat timp de peste un an din 1874 în

1874, iar în acea perioadă Florence a fost cercetată şi de *Sir William Crookes* (v.), care a apărat-o mereu de criticile care îi erau adresate de către negatorii fenomenelor mediumnice. Crookes a avut posibilitatea în mai multe ocazii să o vadă pe Katie împreună cu mediumul şi să noteze diferenţele. Crookes a reuşit chiar s-o fotografieze pe Katie. A reuşit să obţină peste patruzeci de fotografii, dintre care multe sunt pierdute. Cu toate acestea, cele rămase sunt documente suficiente pentru unul dintre fenomenele de materializare cele mai interesante care se cunosc.

### Kirlian

Aşa-zisa „cameră Kirlian" poartă numele soţilor sovietici Semyon şi Valentina Kirlian, care în anii '50 au inventat, practic din întâmplare, acest aparat care permite evidenţierea radiaţiilor luminoase de o calitate cu totul particulară, emanate atât din corpuri vii (animale şi vegetale), cât şi din substanţe anorganice. Semion Kirlian, care se ocupa de electronică, cunoştea deja acest efect înainte de război, în 1939, dar abia după aceea şi-a perfecţionat descoperirea şi a făcut-o cunoscută. Instrumentul constă dintr-un generator de înaltă tensiune şi de înaltă frecvenţă, care în contact cu obiectul de fotografiat aduce pe peliculă (sau pe placa fotografică) o imagine nu numai a obiectului, ci şi a luminiscenţei sale particulare. Fotografia este realizată pe întuneric şi imaginea care se înfăţişează este deosebit de sugestivă. Obiectul (frunza, mâna, moneda etc.) apare înconjurat de un halou luminos care ar reflecta starea vitală şi organică. De aici anumite aplicaţii ale fotografiei Kirlian în diagnosticare, pentru a individualiza starea

*Aşa apare o mână fotografiată cu aparatul Kirlian*

de sănătate şi energie. A fost posibil să se fotografieze chiar şi ceea ce a fost numit de către oamenii de ştiinţă sovietici „corpul bioplasmatic". Îndepărtând limbul unei frunze şi apoi fotografiind-o cu metoda Kirlian, a rezultat haloul intact, confirmând ipoteza existenţei unui ai doilea corp energetic specific pentru tot ceea ce este viu. În ambianţa esoterică, acest fenomen (de altfel nu întotdeauna obţinut de către toţi experimentatorii) a fost interpretat ca fotografia aurei sau a corpului astral. Experimentele cercetătorilor sovietici au fost reluate aproape în toată lumea, cu rezultate foarte diferite după tehnica şi condiţiile ambientale de laborator. Astăzi mulţi interpretează efectul Kirlian ca pe un efect fizic deosebit, în care intră în joc bine cunoscutul efect de coroană. Interpretarea conform căreia efectul Kirlian ar permite evidenţierea misteriosului „fluid" al vindecătorilor sau starea sufletească a persoanelor rămîne încă de demonstrat.

**Kluski Franek** (1874–1944)

Medium polonez foarte dotat, celebru pentru fenomenele fizice pe care le producea. Numele este un pseudonim'întrucât calitatea de bancher nu îi permitea să se expună cu adevărata sa identitate. Are multe şedinţe cu *Richet* şi *Geley* (v.) la Institutul Metapsihic din Paris. Sunt foarte numeroase materializările sale de fantasme, între care unele vorbeau limbi străine pe care mediumul nu le cunoştea. Era dotat cu capacităţi de clarviziune şi psihocinetice şi nu cădea niciodată în transă, ci rămânea perfect treaz. A fost totdeauna considerat deasupra oricărei suspiciuni şi a fost extrem de stimat de cercetătorii care au avut de-a face cu el. Multe dintre fantasmele care se manifestau în şedinţele sale erau recunoscute de către cei prezenţi şi întreţineau convorbiri cu ei.

**Koestler Arthur** (1905–1983)

Scriitor ungur emigrat în Germania în 1933. A trăit apoi mulţi ani, până la moarte, în Anglia. A arătat mereu un mare interes pentru parapsihologie, pe care o socotea drept „cel mai important domeniu de cercetare cu care spiritul uman s-ar fi confruntat vreodată". Foarte cunoscută şi importantă este lucrarea dedicată

de el acestei cercetări *Rădăcinile întâmplării*. Murind, Koestler şi-a lăsat patrimoniul uriaş pentru instituirea unei catedre de parapsihologie în Marea Britanie. O astfel de catedră a fost creată la Edinburg şi şi-a început activitatea în anul universitar 1985-1986. Titularul catedrei este profesorul american Robert Morris.

**Kremmerz Giuliano** (1861–1930)

Este numele sacru luat de Ciro Formisano, figură enigmatică de ermetist apărut în *humusul* filosofic al mişcării napolitane *Mezzogiorno*, poate în urma unui vechi filon alexandrin de înţelepciune transplantat în Italia în epoca clasică din cadrul migraţiilor şi stabilirilor ce au lăsat urme istorice la Napoli şi aiurea. Învăţătura sa, care include elemente neoplatonice, neopitagoreice, ermetice şi cabalistice, prezintă de fapt caracteristicile eclectismului şi sincretismului care se atribuie obişnuit spiritualităţii alexandrine. Cu toate acestea, pe fundalul lor se întrevede ecoul unei înţelepciuni mai arhaice, definită mai degrabă ca mister, astfel încît să transceadă noţiunile de esoterism şi ocultism. A constituit o organizaţie iniţiatică, Frăţia Terapeutico-Magică a lui Myriam, cu scopul dublu de a întreprinde asceza ermetistă şi a practica vindecarea de la distanţă (teleurgia) a suferinzilor. A scris numeroase opere de argumentaţie magico-ermetică, între care *Lumea secretă, Dialoguri asupra ermetismului, Poarta ermetică* etc.

**Krishnamurti** (1895–1986)

Născut în India ca fiul unui brahman, Juddu Krishnamurti a fost secretarul lui *Annie Besant* (v.), care îl adoptase de mic impresionată de aura sa. A studiat la Londra şi şi-a început activitatea publică în 1928 ţinând conferinţe, dar deziluzionând în parte pe teosofii care se aşteptau să recunoască în el pe noul „maestru al lumii" (v. *Teosofia*). Altfel decât se aştepta Annie Besant, Krishnamurti a respins mereu orice onoare şi recunoaştere personală, nu a făcut niciodată pe maestrul sau *guru* şi a invocat întotdeauna libertatea individuală. A trăit foarte retras în

California, ținând deseori cicluri de conferințe (sunt celebre cele anuale de la Saanen din Elveția, unde veneau să-l audă mii de persoane din lumea întreagă), scriind cărți și fondând școli.

Doctrina sa nu prevede dogme și nici nu pretinde apartenența la o religie anume: Krishnamurti a încercat mereu să facă să se înțeleagă că fiecare trebuie să-și găsească maestrul în sine însuși, deoarece numai în profunzimea eu-lui se găsește adevărul. Acest adevăr este identificabil cu meditația și observarea atentă a propriei interiorități. Deși Krishnamurti ar fi afirmat mereu că nu vrea să fie un maestru și că nu vrea să aibă discipoli, există mii și mii de oameni în toată lumea care practică învățătura sa.

**Kulaghina Nina**

Senzitivă rusoaică, dotată cu mari capacități psihocinetice. În afara cercetătorilor sovietici, ea a fost studiată de diferiți cercetători occidentali, care i-au putut constata capacitățile deosebite. Kulaghina este în stare să facă să se miște, cu gândul, mici obiecte așezate sub sticlă, să deplaseze acul busolei, să producă fenomene de levitație (unor mici obiecte). Aceste experimente o obosesc mult, alterându-i ritmul cardiac și producându-i o scădere în greutate.

**Kundalini**

Termenul indică forțele și capacitățile pe care omul le posedă dar nu le utilizează și care deci rămân ascunse și adormite în el precum un șarpe înfășurat în jurul său și adormit (tocmai asta și înseamnă cuvântul sanscrit *kundala*). Acest centru de energii latente este localizat la baza coloanei vertebrale. Kundalini-yoga are ca scop trezirea, prin tehnici adecvate, a acestei forțe ațipite, urmărind să o facă să penetreze în *chakre* (v.), urcând mereu mai către înalt, până la atingerea vârfului capului. Trezirea energiei *kundalini* și vitalizarea diverselor *chakra* reprezintă începutul evoluției spirituale a individului.

## Labirint

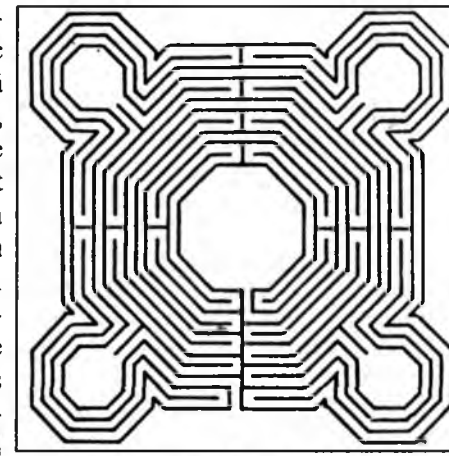

*Labirintul din Reims (sec. al XIII-lea)*

Labirintul prin excelență este palatul minoic construit de Dedal după indicațiile lui Minos, care îl ținea prizonier pe Minotaur; acesta a fost ucis de Tezeu, care a reușit să iasă din edificiu grație celebrului fir al Ariadnei. Labirintul ascunde totuși numeroase teme inițiatice și mai ales cea a „probei". Și în bisericile catolice, precum catedrala din Reims, se regăsește în pardoseală o formă labirintică, compusă din trasee geometrice și cotituri. Nu se cunoaște nici acum destinația acestuia și se discută dacă ar fi un simplu ornament sau o diagramă pentru probe inițiatice, o *mandala* (v.) de tip occidental sau chiar un itinerariu de îndeplinit în genunchi pentru penitență. Secretul a fost pierdut o dată cu arhitectul care l-a închipuit.

## Lama

Termenul corespunde cuvântului sanscrit *guru* (v.) și în budismul tibetan înseamnă religiosul, călugărul. *Dalai Lama* (*Dalai* =

ocean de înțelepciune, *Lama* = maestru) este liderul religios și politic al tibetanilor. După invazia chineză a Tibetului (1951), Dalai Lama și-a abandonat patria și trăiește în India cu urmașul său. *Lamaismul* este forma de budism practicată în Tibet, în mod substanțial o *teocrație* (v.).

**Lao Zi**

Contemporan cu Buddha, Confucius și Zoroastru, Lao Zi a trăit în China și a fost istoriograf imperial. Și-a părăsit patria în perioada de decadență a regatului Ghou unde a trăit și este autorul lucrării *Dao de Jing*, „Legea Celestă", operă de mare înțelepciune care face parte din patrimoniul nemuritor al Orientului. Opera este teza despre regenerarea interioară într-o perioadă de decadență a vestimentației, despre sublimare, despre o etică superioară. Textul este complex și de o interpretare deloc ușoară, dar în mod cert este unul dintre cele mai valoroase texte ale întregii antichități.

**Leadbeater Charles Webster** (1847–1934)

Monah englez, devine teozof (v. paragrafele *Teosofie* și *Blavațky*) și episcop al bisericii catolico-liberale fondată de el însuși. A fost și clarvăzător și în operele lui a descris rezultatele investigațiilor sale de clarviziune: lumi invizibile, omul interior etc. A trăit mult în India și a fost colaboratorul lui *Annie Besant* (v.). El l-a descoperit pe *Krishnamurti* (v.).

**Lectură în cărți închise**

Este capacitatea unor mari mediumi de a citi cu exactitate un anumit rând dintr-o anumită pagină a unei cărți (totul e ales după caz sau extras la întâmplare) fără a o deschide. E vorba și în acest caz de o formă de clarviziune, chiar dacă mediumii țin să atribuie experimentul intervenției unor inteligențe externe. În trecut, s-au evidențiat în această încercare reverendul *Stainton Moses* și doamna *Leonard* (v.); la ora actuală poate s-o facă celebrul senzitiv torinez *Gustavo Rol* (v.).

**Lectură prin piele**

Este capacitatea dovedită de anumite persoane de a distinge culori şi de „a citi" litere şi cuvinte fără a se servi de ochi, ci pur şi simplu atingând obiectul sau scrierea cu mâinile (sau cu alte părţi ale corpului precum urechea, pieptul etc.). Într-un timp se credea chiar că pielea ar avea propriii şi adevăraţii săi ochi în miniatură (teorie propusă în 1930 de către Jules Romain); astăzi cercetătorii consideră că vederea dermo-optică (aşa este definit actualmente fenomenul) s-ar datora unei varietăţi de clarviziune. Experimente aprofundate asupra percepţiei dermo-optice au fost realizate în Uniunea Sovietică de A.S. Novomeisky şi în Franţa de către doctorul Yvonne Duplessis. Subiectul cel mai dotat care se cunoaşte în acest domeniu a fost senzitiva rusoaică Rosa Kuleşova, moartă de tânără în anii '60.

**Legătură (Catenă)**

Practică folosită în şedinţele spiritiste: participanţii obişnuiesc să se ţină de mână sau cel puţin să se atingă uşor cu vârful degetelor, ceea ce produce, pe cât se pare, o concentrare şi o întărire a energiei. În mod cert, gestul ţinerii de mâini măreşte armonia şi senzaţia de uniune a grupului, lucru care este foarte folositor manifestării însuşirilor mediumilor.

**Lemuria**

Continent foarte vechi, anterior chiar *Atlantidei* (v.), ce ar fi existat între Madagascar şi Polinezia, ocupând deci o parte a oceanelor Pacific şi Indian. Legende polineziene vorbesc de două mari insule ai căror locuitori (cu pielea galbenă şi respectiv neagră) ar fi fost într-o luptă continuă între ei, ceea ce ar fi atras pedeapsa divină asupra pământului lor care ar fi fost scufundat în mare. Ca şi în cazul Atlantidei, nu se cunoaşte nimic exact din punct de vedere ştiinţific despre existenţa reală a Lemuriei.

**Leonard Gladys Osborne** (1882–1968)

A fost una dintre marii mediumi englezi. Dovedindu-se senzitivă din copilărie, a avut mereu ca spirit călăuzitor pe „Feda",

o fetiță indiană care se considera străbuna sa. Devine medium profesionist împotriva voinței sale și a fost studiată ani de zile de cercetătorii *Societății pentru Cercetare Psihică* (v.) din Londra, care erau foarte severi și care cu toate acestea nu au avut niciodată ocazia de a se îndoi de lealitatea și probitatea sa. Cele mai faimoase ședințe ale sale au fost cele în care s-a manifestat Raymond, fiul lui *Sir Oliver Lodge* (v.), mort în primul război mondial. Era dotată și cu clarviziune (lectură din cărți închise) și cu precogniție (prevede spre exemplu primul război mondial). Fenomenele întâmplate în timpul ședințelor cu Leonard sunt contribuții favorabile ipotezei supraviețuirii.

**Levi Eliphas** (1810–1875)

Născut la Paris într-o familie foarte modestă, adevăratul său nume a fost Alphonse Louis Constant. Intrat la seminar, și-a dat atestatul ca diacon, după care și-a câștigat existența prin diferite meserii, între care ca desenator. A fost atras de gândirea socialistă, pe care a susținut-o printr-o activitate politică. A suferit, între altele, influența filosofului spiritualist polonez Hoene-Wronski, care i-a stârnit interesul pentru studiul cabalei. Eliphas Levi este considerat, pe drept, părintele ocultismului modern, căruia a știut să-i pună bazele doctrinale și patosul deosebit care caracterizează acest curent de gândire. De fapt, a știut să contopească într-un ansamblu suficient de organic vechile filoane tradiționale ale esoterismului occidental, între care alchimia, cabala, ermetismul, cu unele teme mai apropiate timpului său, între care spre exemplu cele referitoare la studiul fenomenelor puse în seama magnetismului uman și universal (Marele Agent Magic). În ciuda naturii necanonice a argumentelor discutate, și-a manifestat de mai multe ori intenția și preocuparea de a nu se îndepărta de climatul religiei catolice. Între operele sale fundamentale sunt amintite *Dogma și ritualul magiei înalte, Cheia marilor mistere, Istoria magiei.*

**Levitația**

Este fenomenul paranormal cel mai tulburător din cauza contrazicerii categorice a forței de gravitație. Se referă la persoane

*Medium-ul Collin Evans în levitație în timpul unei ședințe ținute la Londra în 1938*

sau lucruri și apare în hagiografia catolică, la popoarele primitive și chiar în cazul mediumilor și senzitivilor.

*Șamanii* și *vracii* (v.) au inclus întotdeauna printre propriile abilități și pe cea de a se ridica de la sol prin propria capacitate. În domeniul catolicismului avem exemple celebre. Sfântul Francisc a avut diverse levitații la Verna, sfânta Caterina a avut la șase ani o experiență precoce de levitație într-o grotă unde mersese să se roage. A spus apoi că a avut senzația de a se fi sustras materialității și de a fi ajuns într-o altă dimensiune. Sfântul Giovanni della Croce și sfânta Tereza din Avila stăteau de vorbă despre misterul Treimii când s-au înălțat amândoi în levitație. Sfântul Toma d'Aquino a fost văzut de mai multe ori în extaz, în biserică, ridicat la o jumătate de metru de sol. Au fost protagoniști ai fenomenelor de levitație și sfântul Francesco de Paola și sfântul Ignațiu de Loyola. Dar cel mai important „levitat" din istorie este, fără îndoială, *sfântul Giuseppe da Copertino* (v.), care s-a înălțat de zeci și

zeci de ori şi a făcut adevărate şi veritabile zboruri în biserică sub ochii confraţilor şi a celor fideli. Levitaţiile lui sunt printre cele mai bine atestate în documentele care se cunosc. De exemplu, odată, a avut o levitaţie în prezenţa chirurgului şi medicului care trebuiau să-i ia sânge. Starea de levitaţie a durat peste un sfert de oră şi flebotomia i-a fost făcută în acea poziţie.

În epoca vrăjitoriei au fost vrăjitoare sau presupuse vrăjitoare care au fost condamnate deoarece prezentau fenomene de levitaţie; în fine, în secolul al XIX-lea fenomenele de levitaţie au început să apară în timpul şedinţelor spiritiste. Cel mai faimos medium de levitaţie a fost *D. D. Home* (v.), care, la jumătatea secolului trecut a fost protagonistul unor levitaţii rămase faimoase, prima dintre toate fiind cea survenită în 1868, când a ieşit pe o fereastră şi a reintrat cu picioarele înainte pe o alta, sub ochii a numeroşi martori demni de crezut.

Alţi mediumi capabili să leviteze au fost reverendul *Sainton Moses, Eusapia Paladino* (v.) şi, mult mai recent, florentinul *Roberto Setti* (v.).

Alţi mediumi au fost în stare să facă să leviteze tăvi şi obiecte. Foarte celebra Stanislawa Tomczycz, la începutul secolului, ţinea ridicate în aer mici obiecte ce au fost fotografiate. Adeseori, au fost constatate levitaţii ale mesei în timpul şedinţelor spiritiste.

În ceea ce priveşte cauzele levitaţiei bâjbâim încă în întuneric. Unii au vorbit de „ridicări psihice", alţii de „raze rigide" răspunzătoare de înălţări, însă aceste ipoteze nu satisfac întru totul. Mai oportun pare să se vorbească de o „energie psi", capabilă să acţioneze nu în opoziţie cu legea gravităţii, ci în interiorul acesteia, modificând-o şi făcând-o, ca să zicem aşa, să funcţioneze în sens contrar. Această energie psihică, total diferită de cea fizică, şi acum foarte puţin cunoscută, ar fi cauza tuturor fenomenelor paranormale de tip fizic. Această ipoteză sugestivă a fost formulată de profesorul *Ugo Déttore* (v.), unul dintre cei mai mari cercetători parapsihologi din Italia.

### Licantropie

Înseamnă transformarea omului în lup (sau alt animal feroce), derivând de fapt din cuvintele greceşti *lykos* (lup) şi *anthropos* (om). Este vorba de o credinţă populară foarte veche, pe care o regăsim în Babilonia, în Grecia şi la romani. Relatări despre licantropie circulau cu insistenţă mai ales în Evul Mediu. S-ar putea crede că ar fi fabule şi legende dacă n-ar exista relatările misionarilor şi călătorilor la popoarele primitive care ne fac să gândim că este vorba de ceva mai consistent. Se vorbeşte aici de animale rănite ale căror urme se transformă, dintr-un anume punct, în urme umane şi, la o zi după aceea, în sat este găsită o persoană rănită în acelaşi fel. Celebru este cazul petrecut în Nigeria la începutul secolului. Un oficial a rănit cu o împuşcătură o fiară nu prea bine identificată ce a reuşit să fugă lăsând totuşi pe pământ o falcă. În ziua următoare s-a găsit în sat un om fără falcă, mort. Povestiri analoage cu astfel de referiri există şi în alte ţări, mai ales africane. Fenomenul este încă şi acum lipsit de o explicaţie definitivă, nefiind niciodată obiectul unor studii sistematice.

### Literatura mediumnică

Prin intermediul *automatismelor* (v.) vorbite sau scrise ale mediumilor au fost produse opere literare deseori merituoase şi fără îndoială superioare capacităţilor subiecţilor în cauză. Se spune şi că în literatura considerată „normală" se întâlnesc uneori caracteristici stranii. Anumite opere în proză şi în versuri au ajuns la autorii lor aproape ca mesaje, sau cel puţin ei au avut impresia atât de clară că lucrurile s-ar fi desfăşurat în acel fel încât nu au ezitat s-o declare. E de ajuns să amintim doar câteva exemple, pe Harriet Beecher Stowe, autoarea cărţii *Coliba unchiului Tom*, pe Walter Scott autorul romanului *Ivanhoe* şi, de asemenea, pe Goethe în ceea ce priveşte *Suferinţele tânărului Werther*. Aceşti autori au afirmat că au scris operele amintite aproape fără să-şi dea seama şi că apoi le-au recitit cu o anumită stupoare, neamaiducându-şi aminte că le-au gândit şi elaborat în mod conştient.

Cu toate acestea, în domeniul paranormalului dăm peste opere care se nasc într-o manieră total independentă de voința și conștiința autorului, fără participarea sa conștientă și prezentând caracteristici în afara normei, între care principala este cea a izvorârii din mâna persoanelor ignorante, deseori în condiții dificile de execuție.

Câteva elemente sunt caracteristice acestei insolite producții literare: operele curg perfecte și finisate, fără a fi nevoie de corecturi și scheme; conțin multe elemente paranormale (de clarviziune, precogniție etc.) și prezintă un limbaj care nu totdeauna aparține celui care vorbește sau scrie. Uneori se recurge la limbi străine sau la materiale pe care senzitivul nu le cunoaște sau în care nu este expert. Pe lângă aceasta, senzitivul încearcă în timpul producției literare o senzație de posedare, de parcă opera i-ar fi dictată de o sursă exterioară. Spre exemplu, în secolul trecut, în America, domnișoara Curran, medium, a scris prin scriere automată un poem *Telka*, considerat de către experți și filologi un soi de „miracol lingvistic". Poemul, care conține 270 de pagini, a fost dictat în 35 de ore de către personalizarea mediumnică Patience Worth, care afirma că a trăit în Anglia secolului al XVII-lea, că a emigrat apoi în America unde ar fi fost ucisă de indieni. Poemul e scris în limba anglo-saxonă de acum aproape trei secole și nu conține nici un termen modern. Remarcabile sunt și volumele de proză și versuri dictate la începutul secolului de către entitatea *Symbole* mediumului francez J. Laval, femeie de o cultură modestă. Stilul puternic și viguros îl amintește pe cel al lui Victor Hugo și, de fapt, Symbole afirma că ar fi fost și inspiratorul marelui poet. Printre cazurile cele mai faimoase amintim și operele lui *Pietro Ubaldi* (v.) și în special *Marile sinteze*, precum și cele mai recent receptate în stare de transă de mediumi din Italia: *Raport asupra dimensiunii*, îngrijit de Giorgio di Simone și diferite cărți ale Cercului 77 din Florența, opere de mare elevanță în conținut, care tratează marile probleme ale omului: Dumnezeu, viața, moartea, lumea de dincolo. Mediumii cărora le datorăm aceste opere, în general, nu și le atribuie lor înșiși, ci entităților

care s-ar servi de mâna şi de vocea lor spre a face operele să parvină celor vii. Aderă deci la ipoteza spiritistă. În alternativă se poate lua în considerare ipoteza producţiei inconştiente: senzitivul ar fi adică un artist neexprimat care reuşeşte să-şi manifeste propriile daruri artistice numai în stare de conştiinţă alterată (transă sau semitransă).

**Liturghia neagră**

Este opusul liturghiei creştine, în esenţă o ceremonie religioasă celebrată în termenii magiei şi sexualităţii. De origini foarte vechi (pare că se leagă de cultele precreştine ale fertilităţii), s-a dezvoltat mai ales în Evul Mediu în perioada vrăjitoriei şi a continuat să existe până în zilele noastre. Liturghia neagră este celebrată în slujba demonului şi prevede rituri macabre şi aberaţii sexuale. Se pare că astăzi asistăm, din păcate, la o revenire a acestei manifestări decadente.

**Lodge Sir Oliver Joseph** (1851–1940)

Fizician englez cu realizări deosebite în profesia sa, mai ales în domeniul electricităţii. S-a interesat mereu de fenomenele paranormale şi a fost mai mulţi ani preşedintele *Societăţii pentru Cercetare Psihică* (v.) din Londra. A experimentat cu mulţi mediumi şi senzitivi, în special în domeniul telepatiei şi al automatismelor şi a ţinut numeroase şedinţe cu *Piper* (v.) şi *Paladino* (v.) de a căror fenomenologie s-a convins pe deplin. După moartea în război (1914) a fiului său Raymond, a putut comunica cu el graţie mediumului *Leonard* (v.) convingându-se de realitatea supravieţuirii. Este considerat unul dintre exponenţii cu autoritate ai spiritismului ştiinţific. A lăsat nenumărate opere dedicate cercetării psihice.

**Logurgia**

Termen creat de cercetătorul elveţian Hans Naegli, psihiatru, pentru a-i denumi pe chirurgii-magi din Filipine şi Brazilia. Vezi paragraful *Vindecători filipinezi.*

**Lombroso Cesare** (1835–1909)

Antropolog şi psihiatru, profesor al Universităţii din Torino. Celebre sunt teoriile sale asupra criminalităţii şi asupra tipului antropologic al delicventului. Iniţial materialist şi sceptic prin tendinţă, a fost împotriva fenomenelor spiritiste până în momentul în care are ocazia să experimenteze cu *Paladino* (v.). După aceea a publicat diferite articole în favoarea fenomenelor şi teoriilor spiritiste. Importante sunt şi cercetările sale în domeniul telepatiei.

**Lourdes**

Oraş francez celebru pentru apariţiile Madonei în faţa Bernadettei Soubirous, într-o grotă în 1858. Au fost optsprezece apariţii, iar Bernadette a fost canonizată în 1933. Sunt atribuite mii de vindecări grotei şi apei ţâşnite de acolo, care au fost studiate de o comisie medicală adecvată. Aceasta a declarat drept miracole cel puţin cincizeci de cazuri.

**Lumea astrală**

Conform *teosofiei* (v.) şi altor sisteme esoterice, lumea astrală este planul următor celui fizic, precedând planul mental. Ea este lumea emoţiilor a cărei vizitare cu corpul astral este posibilă, încă în viaţă fiind, prin vis sau în starea dintre somn şi veghe. După moarte s-ar intra direct în lumea astrală, care ar constitui inelul de legătură dintre dimensiunea noastră terestră şi cea mentală, spirituală.

**Lumea de dincolo**

În toate timpurile, religiile şi-au expus concepţiile despre viaţa după moarte şi despre lumea de dincolo. În domeniul paranormalului găsim adesea tratată această temă în mesajele mijlocite de mediumi ce sunt transmise de senzitivi în transă în timpul şedinţelor spiritiste şi, mai recent, în descrierile celui ce a fost în comă sau care a suportat un stop cardiac şi, în această condiţie, a „văzut" sau „auzit" ceva.

Descrierile lumii de dincolo care revin prin mesajele mijlocite de mediumi sunt foarte diferite între ele şi această varietate pare

datorată situației diverse în care sunt pe cale să se găsească decedații după moarte: fiecare, de fapt, conform doctrinelor spiritiste, ar urma să se găsească în acel ambient care îi este mai adecvat evoluției sale spirituale. De aici diversele planuri de existență care sunt descrise, unele foarte asemănătoare celor terestre, altele mai elevate și sublimate. Din atâtea mesaje pe această temă, care au parvenit de la sfârșitul secolului trecut, se deduce senzația unei lumi foarte asemănătoare cu a noastră ce ar reuni decedații imediat după moarte, făcută din substanță „născocită" și cuprinzând peisaje așa cum le avem noi, orașe, locuințe, activități de tip pământean. O lume creată de către forța modelatoare a născocirii, unde decedații își revin după criza morții, fac un bilanț al propriei existențe, își întâlnesc morții dragi și se dedică unor activități care le sunt mai potrivite caracterului lor. Ajutați toți de către „călăuzitorii de spirite", morții trebuie să găsească în sine forța și capacitatea de a pleca mai departe, depășind acest prim nivel și înălțându-se spre planuri mai elevate de existență. În această lume, care este definită astral, ne înțelegem fără a fi nevoie de cuvinte, ne mișcăm cu viteza gândului, se poate avea tot ceea ce se simte nevoia în măsura în care ajunge să gândești pentru a avea și a crea. În această primă sferă s-ar realiza și regândirea faptelor realizate în viață și aici s-ar parcurge perioada necesară de pedeapsă și remușcare, consecință a faptelor rele realizate. Odată depășită această perioadă și atinsă iluminarea, s-ar realiza trecerea treptată spre sfere superioare, care au fost descrise la fel, dar cu o precizie și o vivacitate mai mică. În repetate rânduri entitățile au afirmat că este dificil, dacă nu imposibil, să descrie prin cuvinte umane ambianțe și „activități" care nu mai au nimic omenesc. În descrierile referitoare la lumea de dincolo făcute de către entitățile transmițătoare s-a făcut referire la reîncarnare, înțeleasă ca proces necesar pentru dobândirea evoluției. Descrierile făcute de cine a fost pe punctul de a muri și a fost readus la viață mulțumită tehnicilor moderne de reanimare, nu contrastează prin nimic cu cele spuse până acum. Muribundul se regăsește în deplină conștiință într-un ambient senin și luminat, întâlnește părinții și

prietenii decedați anterior, aude muzică, vede peisaje frumoase, se găsește înconjurat într-o lumină făcută din liniște și din dragoste. În acești ultimi ani au fost strânse sute de descrieri de acest tip aproape în toată lumea de la persoane foarte diferite din punct de vedere socio-cultural și s-a constatat că descrierile sunt în ansamblu foarte asemănătoare. Este vorba în fiecare caz de descrieri foarte scurte și limitate, care se referă la un fel de preambul: o primă privire într-o dimensiune diferită. Vezi în această privință și termenul *Experiențe în clipa morții.*

**Lumină și Umbră**

Fondată în 1900 de Angelo Marzorati, care a condus-o până în 1931, *Lumină și Umbră* este cea mai veche, mai serioasă și mai prestigioasă revistă italiană de parapsihologie. Suspendată din cauza războiului, a fost reluată în 1947 de doctorul *Gastone De Boni* (v.) din Verona care a condus-o până la moarte (1986). Apare în mod regulat de patru ori pe an și este dedicată în întregime fenomenologiei paranormale și, în special, fenomenologiei care susține ipoteza supraviețuirii. La ora actuală este organul *Arhivei de Documentare Istorică a Cercetării Psihice* (v.), creată la Bologna din inițiativa lui Silvio Ravaldini care i-a succedat lui De Boni la direcția revistei *Lumină și Umbră.*

**Luminozități (Fenomene luminoase)**

Fenomenele luminoase sunt frecvente în ședințele cu mediumi și chiar în anumite cazuri de poltergeist. De fapt, deseori s-a remarcat că în întunericul ambientului în care are loc ședința apar deodată lumini de diferite feluri: globuri luminoase, flăcărui intermitente, luminozitate învăluită, lămpi care iluminează camera deodată. În cazul mediumului florentin *Roberto Setti* (v.), luminozitatea se prezenta concomitent cu materializarea obiectului prețios, materializare care se întâmpla de fiecare dată în ședințele sale: mâinile mediumului începeau să răspândească o lumină proprie și în această lumină albăstruie se forma lent obiectul care putea apoi continua să prezinte mult timp o anumită luminozitate chiar și când procesul de materializare se încheiase.

Multe mediumi au produs lumini: *Eusapia Paladino*, *D. D. Home*, reverendul *Stainton Moses*, *Kate Fox* şi atâţi alţii (v.).

După părerea experţilor, aceste lumini ar fi de origine ectoplasmatică şi ar reprezenta primul stadiu al materializării: aici se impune condiţionalul deoarece în acest domeniu sunt puţine ipotezele certe şi controlate.

**Lung-gom-pa**

Termen tibetan care înseamnă a merge în transă. Fenomenul a fost descris într-o manieră definitivă de cercetătoarea engleză *Alexandra David-Neel* (v.) şi apare astfel: anumiţi călugări, după un antrenament special (exerciţii de meditaţie, concentraţie şi tehnici respiratorii speciale), sunt în stare să-şi reducă (pe cât pare) greutatea corporală şi să parcurgă astfel, în scurt timp, distanţe lungi. În timpul cursei sunt în stare de transă, nu au nevoie de odihnă şi nu se opresc pentru nici un motiv.

**Mackenzie William** (1877–1970)

Născut în Anglia, a trăit mult în Italia şi a fost un celebru filosof, biolog şi specialist în metapsihică. De pe la începutul secolului a experimentat cu cei mai mari senzitivi europeni, dar nu a aderat niciodată la spiritism; îşi susţine teoria sa evolutivă asupra capacităţilor paranormale. A vorbit de psihismul colectiv (sau polipsihism), răspunzător de marile fapte ale umanităţii şi a considerat marile personalităţi ale artei, religiei, ştiinţei ca mediumi capabili de a capta şi interpreta acest psihism colectiv. Amintim printre operele sale principale *Marile aventuri spirituale.*

**Macrobiotică**

Termen imaginat de filosoful japonez George Oshawa care, între cele două războaie mondiale, a gândit un sistem pe care l-a numit chiar macrobiotic (din *macros* = mare şi *bios* = viaţă, adică „viaţă mare" în sensul de viaţă deplină, creativă, responsabilă) ce se bazează pe învăţăturile tradiţionale ale filosofiei şi medicinei orientale şi urmăreşte să refacă prin alimentaţie sănătatea fizică şi mentală. Gândirea macrobiotică a fost răspândită în

*Michio Kushi, cel mai cunoscut popularizator al macrobioticii în lume*

Occident (America şi Europa) de către doctorul Michio Kushi. Macrobiotica nu este numai o dietă, ci şi o filosofie. Dieta ideală sugerată de macrobiotică se constituie din cereale integrale, verdeţuri proaspete, peşte şi legume. Modificând dieta şi adaptând-o propriilor necesităţi, se reuşeşte — conform învăţăturilor macrobioticii — influenţarea în mod pozitiv a persoanei nu numai la nivel fizic, ci şi mental şi spiritual.

**Macrocosmos**

Termenul derivă din grecescul *macros* (mare) şi *cosmos* (lume). Indică lumea în întregul ei, văzută ca un organism similar omului, ale cărui părţi — asemănătoare organelor omului — sunt bine organizate şi armonizate. Este forţa globală a creaţiei care este unică şi universală. Macrocosmosului îi corespunde *microcosmosul* (v.), mica lume reprezentată de om.

**Magie**

Magia este acţiunea concretă exercitată asupra lucrurilor şi persoanelor prin intermediul cuvântului, gestului, gândirii sau imaginii, făcând abstracţie de categoriile spaţio-temporale şi de cauzalitate, dar în conformitate cu corespondenţele analogice. La bazele magiei se află, în mod sigur, dorinţa omului încă din prima sa existenţă, de a sta de vorbă cu natura şi de a-i transmite dorinţele şi voinţa sa. De fapt, voinţa este agentul care mişcă fiecare lucru în magie. Dintotdeauna s-a făcut distincţie între magia benefică (albă) şi cea malefică (neagră): cea dintâi se adresează utilului, cea de-a doua se exercită în dauna individului şi a comunităţii. Magul, care cunoaşte raporturile secrete şi energiile misterioase existente în univers şi în natură, ştie să le domine şi să facă uz de acestea după scopurile proprii. Practicile magice au existat dintotdeauna, la popoarele primitive, egipteni, în Grecia şi la Roma, apoi în Evul Mediu (alchimistul era un mag care aspira să cunoască până la capăt legile naturii şi să interacţioneze cu acestea prin propria gândire şi propriile rituri), în Renaştere (Pico della Mirandola, Paracelsius, Nostradamus, G. della Porta). În secolul al XVII-lea, Bacon face distincţia dintre gândirea magică şi gândirea

științifică, inițiind un proces de negare a magiei ce va continua până în secolul nostru. Studiile parapsihologice, neavând totuși o rezolvare certă a enigmei magiei, ne oferă o interpretare psihocinetică. Principiul de bază pe care se fondează magia este cel analogic: acționând asupra a ceva care aparține persoanei (animalului sau lucrului) ce se vrea influențată sau asupra a ceva care o reprezintă, se activează chiar asupra persoanei (animalului sau lucrului) în cauză. Străvechiul vânător care reprezenta pe pereții grotelor animalele pe care intenționa să le vâneze le era deja, într-un fel, stăpân. Sau — și această practică se regăsește în toată lumea — străpungând o marionetă ce reprezintă persoana, se lovește chiar în acea persoană, care din acel moment ar trebui să înceapă să aibă probleme. În practicile magice de tip terapeutic, adeseori vindecătorul urmărește să transfere unui obiect sau animal boala care chinuiește persoana: ucigând animalul și distrugând obiectul impregnat de boală, persoana este reînsănătoșită. Nenumărate relații din aproape toată lumea stau drept dovadă eficacității acestor tehnici. Sunt multe interpretările magiei și ale tehnicilor sale (formule, folosirea talismanelor, ritualuri diferite, descântece etc.): sunt unii care nu le acceptă ca reale și consideră că efectele lor s-ar datora numai sugestiei și superstiției, alții care consideră că totul ar fi o operă

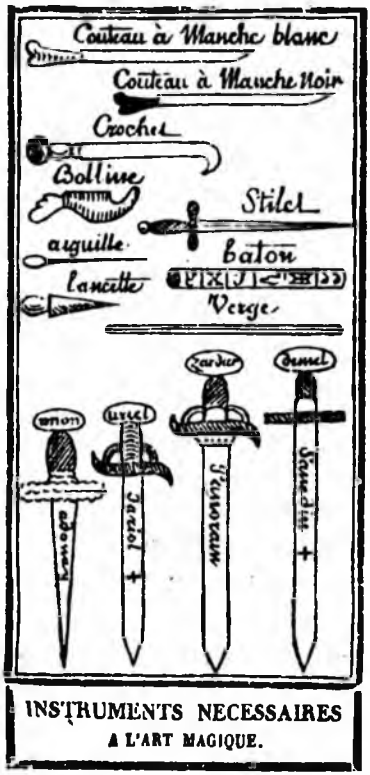


*Instrumente necesare în arta magiei*

diavolească, alții vorbesc de proiecții psihologice și alții, în special de-acum, consideră că s-ar putea vorbi de expresia forțelor paranormale. În mod poetic, Plotin spunea că magia este „simpatia cosmică", adică „suma întregii iubiri și uri a universului". Astăzi am putea adăuga, în lumina descoperirilor parapsihologiei, că această dragoste și această ură sunt puse în mișcare, rămânând active, de către operatorul dotat cu energie paranormală (psihocinetică).

**Magnetism animal**

Conform ipotezelor medicului vienez *Franz Anton Mesmer* (v.), se vorbește de o energie (fluid) care izvorăște din corpul uman și care poate fi folosită în scopuri terapeutice pentru a vindeca boala mai ales de tip nervos. De fapt, Mesmer a folosit-o în acest scop, obținând mari succese la pacienți, dar întâlnind ostilitatea breslei medicale. Ședințele de magnetism la care își supunea pacienții erau, de fapt, ședințe de hipnotism, așa cum a demonstrat Braid, după un secol.

**Malachia** (1095–1148 circa)

A fost arhiepiscop în Irlanda și reformatorul bisericii irlandeze, sanctificat în 1190. Îi sunt atribuite binecunoscutele „Profeții ale sfântului Malachia", constând din 111 ziceri ce se referă la papi, începând cu Celestin al II-lea (mort în 1144) până la sfârșitul lumii și al papalității. Zicerile sunt foarte scurte și desemnează caracterul și personalitatea respectivilor papi.

**Mandala**

Imagine-simbol ce se întâlnește în toate timpurile și la toate popoarele, mandala și-a atins splendoarea maximă și cea mai perfectă expresie artistică în lumea budistă. Astăzi este obiectul unei reînnoite conștientizări. În sanscrită, mandala înseamnă „cerc", mai exact „cerc magic": este linia care cuprinde zona destinată ritului și o apără de năvălirea forțelor care, în mandala, sunt reprezentate în mod simbolic la limitele și în exteriorul cercului. Înainte de toate, mandala reprezintă deci un spațiu purificat, dincolo de care este haosul. Mandala are totuși și un alt

înțeles, acela de cosmos. Adică orice mandala este universul întreg în schema sa esențială, considerat atât în dimensiunea sa spațială, cât și în cea temporală. Inițial, mandala era desenată pe pământ pe o suprafață purificată și consacrată prin ritualuri; a fost apoi desenată pe pânză. Reintroducerea conceptului de mandala în Occident se datorează operei marelui psiholog elvețian *C. G. Jung* (v.), care l-a descoperit ca simbol al totalității omului și ca autoreprezentare în procesul psihic al *individuării* (v.), adică în procesul creării unui nou centru al personalității. Apariția spontană a mandalei este semn al sănătății și voinței de integritate, căutare a auto-însănătoșirii.

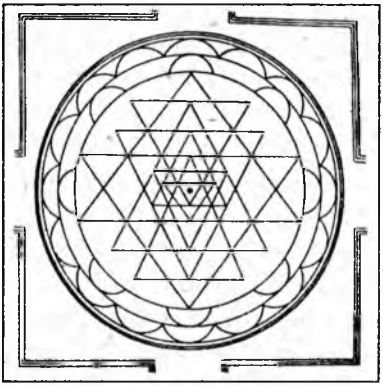

*Mandala*

**Manning Mâtthew** (1956)

Unul dintre cei mai celebri și proteici senzitivi actuali. Născut în Anglia, a prezentat încă de copil fenomene de *poltergeist* (v.) și de scriere și desenare automate. În această ultimă activitate a atins nivele artistice foarte înalte, realizând desene în stilul marilor maeștri ai trecutului (Dürer, Matisse, Picasso etc.). Într-o anumită perioadă s-a dedicat îndoirii metalelor și altor experimente de psihokinezie, supunându-se mereu, de bună voie, controalelor științifice. De mai mulți ani, Manning s-a decis să-și pună capacitățile în slujba omului și să se dedice cu succes activității de vindecător. În cursurile și seminarele sale, el îi învață și pe ceilalți să se vindece singuri dirijându-și în mod oportun propriile energii și servindu-se de vizualizări.

**Mantra**

Termen sanscrit care înseamnă „cuvânt sacru" și care în yoga indică cuvinte sau formule ce servesc drept obiecte de concentrare și meditație. Repetând în mod constant *mantra*, cel care meditează

se impregnează de înțelesul său până ce acesta ajunge să facă parte din însăși conștiința sa. În general, adeptul primește de la *guru* (v.), o *mantra* personală și secretă care îl va însoți pe drumul său spiritual. OM este mantra prin excelență, vibrarea sacră, rădăcină a oricărui lucru (ce se regăsește și în latinescul *omne* = tot).

**Margery Crandon** (1880–1941)

„Margery" este pseudonimul acestui mare medium american, al cărui nume era Mina Stinson, soția chirurgului Crandon. A fost studiată de cercetători importanți (Prince, Carrington, McDougall, Murphy, Richet, Geley, Harry Price și alții), care, în ciuda anumitor polemici, au rămas convinși de autenticitatea fenomenelor sale ce se numără printre cele mai importante din întreaga cazuistică mediumnică. Margery avea drept spirit-călăuză pe fratele său Walter, mort într-un accident, și producea scrierea automată, *raps* (lovituri), voci directe, deplasări de obiecte la distanță, muzică paranormală, fenomene de xenologie și, în fine, amprente paranormale. Amprenta degetului mare a lui Walter a rămas întipărită într-o bucată de ceară închisă cu cheia într-o casetă. În transă, Margery a scris în chineza antică, așa cum s-a confirmat de către sinologul Whymant chemat să controleze fenomenele. Și controalele în ceea ce privește vocea directă au fost numeroase: ceea ce se producea chiar dacă Margery ținea gura plină de apă în tot timpul ședinței, așa cum i-au cerut experimentatorii. Margery face parte din numărul restrâns de mari mediumi, alături de D.D. Home, Eusapia Paladino, frații *Schneider* (v.).

**Masă verde**

Antica *Tabula smaraldina* îi era atribuită lui Hermes Trismegistul (v. *Hermetism*) — figură legendară a Egiptului antic — și a ajuns până la noi prin intermediul unei traduceri latine datând din secolul al XI-lea. Este traducerea unui text gravat pe o marmură de culoare verde sau pe un smarald artificial; acest text cuprinde niște învățături esoterice și sfinte ce pot fi rezumate cam în felul următor: cum e deasupra așa-i și dedesubt. Toate câte sunt pe lumea aceasta au un caracter ciclic, ritmic și se supun legii echilibrului și armoniei.

## Masonerie

Originile masoneriei sunt şi acum pline de mister. Teza cea mai demnă de încredere este că aceasta derivă din societăţile de constructori anglosaxoni din Evul Mediu, ai căror membri îşi transmiteau în secret regulile artei lor şi trăiau pe bazele unor principii etice şi religioase deosebite. Masoneria, aşa cum se prezintă şi astăzi, a fost organizată în Anglia, la începutul secolului al XVIII-lea, pe baza idealurilor de libertate, frăţie, toleranţă religioasă şi culturală. În atâtea ţări în care s-a răspândit, masoneria a luat aspecte diferite după circumstanţe. Spre exemplu, ea prezintă conotaţii politice şi anticlericale în Franţa, romantice în Germania, de asistenţă reciprocă în Italia, unde, de altfel, sunt prezente şi caracterele masoneriei franceze. În Italia masoneria a avut perioada sa de maximă importanţă şi înflorire în timpul Risorgiment-ului. Legăturile sale cu mişcarea Carbonarilor sunt foarte puternice.

## Materializare

Fenomen observat în cursul şedinţelor cu mediumi, constând în formarea de fantasme întregi sau parţiale ori chiar de obiecte care nu existau înainte. La baza materializării pare să fie *ectoplasma* (v.), substanţă misterioasă ieşită din medium şi care, organizându-se, formează membre umane, capete, corpuri întregi, obiecte de diverse genuri. Sunt foarte numeroase în literatura de specialitate descrierile fenomenului în cauză, observat în condiţii optime de control de către cercetătorii foarte consacraţi.

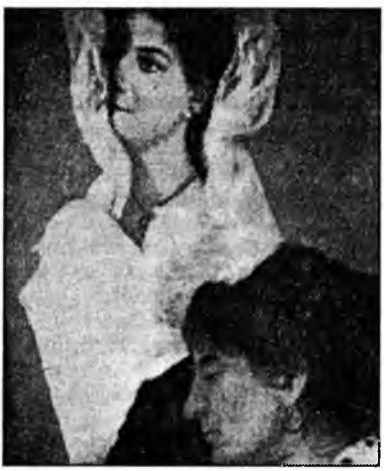

*Materializarea unei figuri feminine prinde formă într-o şedinţă a mediumului Linda Gazzera*

Dintre materializările cele mai faimoase amintim pe cele ale cunoscutelor *Katie King* (v.) și *Estelle Livermore* (v.), precum și cele ce au apărut mai bine de cinci ani în ședințele mediumului american *Kate Fox* (v.), cea care împreună cu sora sa Margaret au inițiat mișcarea spiritistă de la jumătatea secolului trecut. Mediumi celebri în materializare au fost *Florence Cook, Elizabeth D'Espérance, Eusapia Paladino, Franck Kluski* (v.), Eva Carriere și — într-o epocă mult mai recentă — florentinul *Roberto Setti* (v.), în ale cărui mâini apăreau obiecte prețioase și bijuterii printr-un proces lent de materializare. În ședințele sale se materializau uneori și flori proaspete și frunze, fenomen de altfel cunoscut și la alți mediumi din trecut. Materializarea nu se confundă cu *aportul* (v.) care constă în apariția neașteptată, în ambient închis, a unor obiecte sau chiar persoane. În trecut au fost realizate experimente cu forme umane materializate și s-a constatat spre exemplu că ele cântăresc mult mai puțin decât ne-am putea aștepta: 20 de kilograme pentru o fantasmă de dimensiuni normale. Astăzi, deși practic nu mai există mediumi de materializare, misterul acestui fenomen tulburător, constatat de atâtea ori, rămâne intact. Materializării îi corespunde *dematerializarea*, adică dezagregarea materiei ce constituia fantasma sau obiectul materializat: forma materializată își pierde structura și se reîntoarce la starea de ectoplasmă, care, la rândul său, este reabsorbită de medium.

**Maya**

Cuvânt sanscrit care înseamnă, în esență, „iluzie" și indică lumea materială, care de altfel n-ar fi decât un produs al minții noastre: unica realitate este Brahma, unul-tot. Înțeleptul trebuie să țină cont de acest adevăr și să învețe să recunoască că totul este *maya*.

**Mâini de foc**

Este vorba de amprentele lăsate pe cărți, veșminte și tăblițe din lemn de „mâini aprinse"; cea mai vastă colecție de astfel de probe se păstrează la Roma, în așa-zisul „Muzeu al Purgatoriului".

amenajat în biserica Sacro Cuore del Suffragio. Probele adăpostite aici sunt însoțite de o documentație ireproșabilă. Totdeauna este vorba de apariții ale celor decedați care ar cere rugăciuni pentru scurtarea perioadei petrecute în Purgatoriu. Ca dovadă a prezenței lor reale, ei ar fi lăsat amprenta mâinilor lor aprinse. Fenomenul este considerat drept un indiciu în favoarea *supraviețuirii* (v.).

**McDougall William** (1871–1938)

Psiholog englez, a trăit mult timp în Statele Unite unde a fost profesor al Universității din Boston. A condus *Societatea pentru Cercetare Psihică* din New York și a fondat la Boston o societate asemănătoare. Chemat să conducă facultatea de psihologie a Universității Duke din Durham (Carolina de Nord), s-a gândit să instituie un curs de parapsihologie și a reușit în intenția sa împreună cu *J. B. Rhine* (v.), cel care și-a început celebrele sale experimente prin metoda statistico-cantitativă. A contribuit la fondarea *Laboratorului de Parapsihologie* (cunoscut ca „Lab") și la crearea revistei specializate *Jurnal de Parapsihologie*. Meritele sale în parapsihologia științifică sunt importante.

**Medicină holistică**

Relație terapeutică nouă care ține cont atât de corpul omului cât și de psihicul și spiritul său, cunoscând faptul că unul nu se poate vindeca dacă se neglijează celelalte elemente. Diferite tehnici somatice noi și proceduri terapeutice țin cont de relația holistică. Vezi și *holism*.

**Medicină populară**

Vezi *Vindecători de țară*.

**Meditație**

Practică străveche, proprie mai ales disciplinelor orientale precum *Yoga* și *Zen* (v.), prezentată astăzi din nou în Occident și în scopuri terapeutice, în măsura în care prin intermediul acesteia e posibilă regăsirea echilibrului interior și a unui raport armonios cu lumea înconjurătoare. Meditația tinde să facă să dispară tumultul interior și atenția îndreptată către ceea ce este extern,

găsind centrul autentic al Eu-lui şi sensul unităţii cu Întregul. Tehnicile de meditaţie sunt multiple, oricum toate includ relaxarea şi concentraţia.

### Medium – mediumnitate

Termenul derivă din latină *medium* (mijloc) şi arată tocmai „mijloc"-ul prin intermediul căruia, conform ipotezelor spiritiste, spiritele se pot manifesta şi comunica cu cei vii. Fenomenele mediumnice, adică acelea care par să se întâmple prin intervenţia celor fără viaţă, sunt multiple şi adeseori spectaculoase: materializări şi dematerializări, aporturi, voce directă, scriere automată, lumini şi parfumuri inexplicabile, levitaţii etc. Cel prin intermediul căruia se întâmpla fenomenele este mediumul, iar capacitatea care îl face astfel se numeşte mediumnitate. Mediumul acţionează cel mai adesea în *transă* (v.) sau, oricum, în stare de conştiinţă alterată.

Nu se cunosc caracteristici fizice sau psihologice tipice mediumului, care poate fi o persoană foarte normală şi echilibrată sau chiar fragilă şi nevrotică: întocmai ca toţi muritorii obişnuiţi. Unicul lucru care se poate spune cu siguranţă despre mediumnitate, din punctul de vedere al caracteristicilor psihologice, este că aceasta pare să fie ereditară. Nu se cunosc diferenţieri nici după sex: marii mediumi au fost ori sunt atât bărbaţi cât şi femei. Calităţile de mediumnitate, ce sunt cu siguranţă native, se manifestă în general la vârsta pubertăţii sau chiar mai târziu, uneori urmând unor spaime şi traume. Activitatea de medium nu pare a fi periculoasă persoanei în cauză, care nu o resimte deloc şi poate continua să ţină şedinţe până la o vârstă înaintată. Totuşi, în general, calităţile mediumnice tind să se diminueze cu timpul.

Foarte importantă pentru buna manifestare a mediumnităţii este armonia grupului în care mediumul acţionează: de fapt, s-a constatat că un grup armonios şi liniştit favorizează enorm manifestările. De aici şi atitudinea recalcitrantă a mediumilor în acceptarea în cadrul grupului a unor persoane noi care ar putea tulbura atmosfera.

Mediumnitatea este un fenomen foarte vechi: magii, prezicătorii şi *necromanţii* (evocatori ai morţilor) (v.) din antichitate erau cu siguranţă mediumi. Cu toate acestea, mediumul a devenit un personaj foarte cunoscut abia când s-a iniţiat spiritismul, în faimosul caz al surorilor *Fox* (v.).

Spiritiştii interpretează fenomenele mediumnice ca rod al activităţii celor morţi; animiştii — ca manifestare a calităţilor paranormale inconştiente ale subiectului în cauză. Chiar dacă se cercetează mediumii de mai bine de un secol, încă nu se ştie ce anume ar fi mediumnitatea.

**Megalit**

Din grecescul *megas* (mare) şi *lithos* (piatră). Este vorba de mari blocuri de piatră prelucrate sumar, fixate în pământ şi prezente aproape peste tot în lume. Esoterismul vede în aceste monumente cu origine misterioasă trimiteri simbolice, astrologice, religioase. A se vedea şi *Dolmen* şi *Menhir*.

**Menhir**

Derivă din bretonă (*men* = piatră şi *hir* = loc) şi indică o coloană monolitică de piatră rudimentar prelucrată sau chiar şlefuită, fixată în pământ şi, în genere, cel mai adesea înaltă (anumite menhire ajung şi la înălţimea de zece metri). Semnificaţia menhirelor, care se regăsesc în toată lumea şi au o origine foarte veche ca şi *dolmenele* (v.), este încă misterioasă. De fapt nu se ştie dacă e vorba de monumente religioase, de comemorări ale unor fapte importante, de simboluri falice, semne astronomice sau de altceva.

**Mental Radio** – vezi *Sinclair Upton*

**Meridiane**

Meridianele corpului uman sunt, conform gândirii chinezilor, linii fine şi neregulate ce traversează corpul, purtătoare ale unui fluid energetic invizibil. Fiecare meridian este legat de un organ sau de o funcţiune, iar energia care îl străbate poate fi *Yin* sau *Yang* (v.). Aşa cum fluxul energiei poate stagna sau poate fi oprit,

stimulând diferitele puncte ale meridianelor este posibilă restabilirea curgerii normale ale acestora. Acesta este principiul funcționării *acupuncturii* (v.).

**Mescalină**

Drog extras dintr-o varietate de cactus american și folosit îndeosebi de către indienii din America Centrală în cadrul ritualurilor lor. Acesta produce alterări (schimbări) de conștiință și de percepție. Astăzi este utilizat în psihoterapie și, conform multora, ar fi în stare să favorizeze percepția extrasenzorială.

**Mese rotitoare**

Aceste nume le-a fost dat în Franța — în secolul trecut — măsuțelor ce se mișcau în timpul ședințelor de spiritism și care foloseau drept mijloc de comunicare cu morții. Francezii foloseau expresia *tables tournantes*. În aceste scopuri se folosesc în general mase rotunde cu trei picioare, nu prea grele, astfel încât acestea să se poată mișca cu ușurință; în jurul mesei sunt așezate câteva persoane care-și pun palmele cu degetele răsfirate pe masă formând un „lanț". După câtva timp masa începe să scârțâie și să se miște iar mai apoi, cu ajutorul bătăilor, se realizează comunicarea. Se înțelege că — chiar dacă am vrea să excludem orice escrocherie — ne întrebăm dacă este vorba într-adevăr despre niște comunicări provenind de la spirite sau despre niște mișcări provocate — prin psihokinezie — de către cei prezenți care ar fi în acest fel cauzele involuntare ale fenomenului. Se pare că fenomenul măsuței s-a manifestat pentru prima dată în anul 1848, cu *Kate Fox* (v.) la Hydesville, în statul New York. Aceasta — împreună cu sora ei Margaret — reușise să stabilească legături cu un „spirit ciocănitor" ce bântuia prin casa aceea în care surorile locuiau împreună cu părinții. Prin ciocăniturile sale spiritul dezvăluise niște lucruri care aveau să se dovedească apoi întocmai inițiind în acest fel practicile spiritiste și o dată cu ele cercetarea psihică. În secolul al XIX-lea fenomenul a ajuns să fie la modă și acesta era practicat cu convingerea că permitea comunicarea cu spiritele. De acest fenomen s-au ocupat savanți de renume ca

*Charles Richet* (v.), laureat al premiului Nobel pentru fiziologie (1913), care ne-a lăsat nişte excelente descrieri ale şedinţelor de spiritism. Cu nişte mediumi ca *D. D. Home*, *Florence Cook* şi *Eusapia Paladino (*v.) în timpul şedinţelor se mişcau până şi mese foarte grele; iar uneori s-au obţinut chiar levitaţiuni totale ale mesei.

În anii şaptezeci şi optzeci la Exeter, în Anglia, psihologul Kenneth Batcheldor a efectuat o lungă serie de experienţe cu măsuţa, fără nici o intervenţie spiritistă, având drept scop unic acela de a determina şi a studia apoi psihokinezia, adică acţiunea minţii asupra materiei. Batcheldor a demonstrat prin intermediul experienţelor sale, pe care le-a filmat în mod repetat cu ajutorul razelor infraroşii, că oricine este în stare — cu condiţia să vrea acest lucru — să creeze psihokinezie şi că, deci, nu este neapărat nevoie de un mediu pentru a face o masă să se clatine. După părerea lui Batcheldor credinţa — înţeleasă ca o încredere în propriile posibilităţi — este aceea care pune în mişcare mecanismul psihokineziei. Experienţele lui Batcheldor au fost repetate în mod independent — şi cu succes — şi de către alţi cercetători. Măsuţa se pretează cu uşurinţă la experimente, chiar şi în cazul unor persoane care nu sunt specialiste în materie; este de ajuns să fim statornici, să nu pretindem prea mult, să ne întrunim în mod regulat, să nu schimbăm numărul şi componenţa grupului (între trei şi şase persoane este foarte bine) şi să folosim o masă de greutate mijlocie (5-6 kg. de exemplu).

În afară de accasta — spunea Batcheldor — este bine să nu plecăm de la premise spiritiste pentru că acest lucru ar putea să-i sperie pe cei impresionabili; convingerea că totul este creat de psihicul omenesc ne permite să fim liniştiţi şi să efectuăm experienţe în condiţii optime.

**Mesmer Franz Anton** (1734–1815)

Medic austriac, expert şi în filosofie şi teologie, devine foarte celebru în întreaga Europă pentru terapia pe care a gândit-o şi care se numeşte, după numele său, *mesmerism*. Pornind de la aplicarea magneţilor pe corpul uman în scopuri terapeutice, Mesmer s-a

convins curând că fluidul se degaja nu atât din magneți, cât din el însuși (magnetism animal). Cu acest „fluid" el își trata pacienții, obținând rezultate uneori răsunătoare și vindecări ce apăreau ca miraculoase. Pacienții săi „magnetizați" se abandonau unor crize defulatorii de plâns și de râs, aveau viziuni, tremurau, manifestau — în câteva cazuri — și calități paranormale. Adorat de către pacienții săi, Mesmer a fost atacat cu violență de medicina oficială, motiv pentru care a trebuit să părăsească Viena pentru a se muta la Paris, unde a dobândit o faimă enormă, dar și-a atras, încă o dată, dușmănia breslei medicale, drept pentru care a trebuit să se retragă în Elveția, unde a murit uitat de toți. Magnetismul lui Mesmer a deschis calea studiilor hipnozei, terapiilor alternative și chiar investigațiilor fenomenelor paranormale, de atâtea ori constatate la pacienții pe care el îi supunea terapiei magnetice.

*Mesmer într-o ilustrație de epocă*

### Mesmerism

Vezi *Mesmer*. Termenul a fost folosit până în secolul trecut, când a fost înlocuit de cel care este mai adecvat, *hipnotism* (v.), cu care, în mod esențial, se asimilează.

### Metapsihică

Termen inventat, după modelul cuvântului metafizică, de către cercetătorul francez *Charles Richet* (v.) la începutul acestui secol, pentru a indica toate fenomenele psihice și fizice de tip paranormal. Literalmente înseamnă *dincolo de psihic* (*psyché* = suflet); cu alte cuvinte, tot ceea ce depășește psihologia tradițională. Și astăzi este folosit cuvântul „metapsihică", mai ales în Franța, chiar dacă termenul „parapsihologie" l-a înlocuit complet.

**Metodă (calitativă şi cantitativă)**

Metoda calitativă şi cea cantitativă sunt cele două metode prin care parapsihologia abordează studiul fenomenelor paranormale. Prima constă în studierea fenomenului şi a personajului în cadrul raporturilor lor reciproce, „din interior". Se ocupă deci preferenţial de fenomenele spontane şi mediumnice. Metoda calitativă a fost adoptată de parapsihologie de la început şi a fost unicul mijloc de investigare până în 1930, când a început să se folosească metoda cantitativă sau studiul (efectuat deseori în laborator) statistic al percepţiei extrasenzoriale şi al psihokineziei. Metoda cantitativă se bazează pe conceptul galileian al repetabilităţii şi a fost folosită pe scară mare de către prof. *J. B. Rhine* (v.) în experimentele sale de la Universitatea Duke din Durham, repetând de sute de ori probele până la obţinerea unei statistici semnificative. Metoda cantitativă are meritul de a furniza date acceptabile de ştiinţa oficială, fiind totuşi aridă în măsura în care conduce repede la scăderea interesului subiectului şi deci la o scădere a rezultatelor ce deseori par legate de emoţie şi de încărcătura de interese. Astăzi, cercetătorii din parapsihologie se servesc, în general, de două metode: caută adică să aplice metoda statistică fără totuşi să neglijeze analiza senzitivilor şi investigaţia sa psihologică.

**Microcosmos**

Derivă din grecescul *micros* (mic) şi *cosmos* (lume) şi indică omul în totalitatea sa înţeles ca sinteză a lumii în care trăieşte într-o corespondenţă armonioasă. Cu alte cuvinte, este omul care formează singur o lume, în om reflectându-se ordinea universală, *macrocosmosul* (v.).

**Millesimo (Şedinţele din)** – vezi *Centurione Scotto*

***Mind over matter***

Expresie englezească care înseamnă „mintea deasupra materiei" şi este în esenţă încă o definiţie a *psihokineziei* (v.): o concepţie idealistă ce se opune viziunii materialist-mecaniciste a realităţii.

**Mirabelli Carlos** (1889–1951)

Celebru medium brazilian de a cărui onestitate nimeni nu s-a îndoit. A realizat sute de şedinţe sub controlul Academiei de Studii Psihice din Sao Paolo, producând fenomene extraordinare la lumina zilei: aporturi, levitaţii, mişcări de obiecte fără a le atinge, scriere automată, materializări. În transă, el s-a exprimat în mai bine de douăzeci de limbi străine, pe care, în starea normală, nu le cunoştea.

**Mirosuri paranormale**

Fenomenele olfactive sunt foarte cunoscute în cercetarea psihică fiind şi corelate cel mai mult cu şedinţele mediumnice, în cursul cărora s-a întâmplat adesea să se simtă mirosuri şi parfumuri stranii în ambient. Mediumul englez *Stainton Moses* (v.) producea parfum de santal şi de verbină, iar *Paladino* (v.) miros de ozon şi fosfor. În şedinţele mediumului *Roberto Setti* (v.), decedat în 1984, se percepeau parfumuri de trandafir, violete sau tămâie, în funcţie de „entităţile" care se manifestau. Parfumurile persistau mult timp, chiar dacă şedinţa se sfârşise. De fenomenele olfactive ţine şi celebrul *miros de sfinţenie* emanat de mistici şi de sfinţi atât în viaţă, cât şi din moarte. Părintele Pio da Pietralcina emana miros de violete, sfânta Rosa — parfum de trandafiri, iar trupurile unor sfinţi se menţineau parfumate la mulţi ani de la moarte. Vezi în acest sens şi paragraful *Mistică.*

**Mistică**

Mistica, fenomen propriu tuturor religiilor şi timpurilor, este contopirea directă a omului cu transcedentul şi cu contemplarea divinităţii într-o stare de extaz şi beatitudine. Giovanni della Croce, sfânta Teresa del Bambino Gesu, Meister Eckart au descris starea mistică şi caracteristicile sale în operele lor. Mistica priveşte îndeaproape parapsihologia pentru anumite fenomene paranormale pe care, adeseori, le-au prezentat misticii: bilocaţie, clarviziune, telepatie, viziuni, abstinenţă la hrană, miros de sfinţenie ori stigmatizările ce constituie în sine un capitol aparte. Pare că aceste fenomene, care la persoanele normale constituie excepţii, sunt perfect „obişnuite" la mistici şi sfinţi, care, de altfel, nu le atribuie o valoare excesivă.

**Mitchell Edgar** (1930)

Licențiat în inginerie și astronautică, căpitanul Mitchell a fost cel de-al șaselea om care a pus piciorul pe lună, în 1971, în timpul zborului Apollo 14. În cursul acestei misiuni, Mitchell a realizat, din inițiativă personală, experimente de telepatie pământ-lună stabilite dinainte cu patru persoane. Rezultatele au fost considerate pozitive și au demonstrat ulterior că percepția extrasenzorială ignoră barierele spațiale. Actualmente Mitchell s-a retras din aeronautică și a fondat Institutul de Științe Noezice, un centru care studiază conștiința și potențialul uman și realizează în acest domeniu o importantă muncă de pionierat.

**Moarte**

La ceea ce se așteaptă după moarte, cercetarea parapsihologică este în stare să furnizeze indicații care, neconstituind totuși probe definitive, oferă, cu toate acestea argumente în susținerea ipotezei că nu se sfârșește totul o dată cu sfârșitul corpului fizic. Fenomenele care fac să se presupună o continuare a vieții după moarte sunt variate: întreaga și vasta fenomenologie mediumnică care se întâmplă „ca de la sine" ar fi de intervenție externă; aparițiile, în special dacă sunt percepute în colectiv; fenomenul *poltergeist* ce pare datorat spiritelor neliniștite; experiențele din afara corpului (OBE) prin care conștiința demonstrează că poate subzista în mod independent de corpul fizic, „vocile" de pe aparatul de înregistrat ce par datorate intervențiilor celor fără viață; și mai ales experiențele celui ce a fost între viață și moarte, iar în acea situație a trăit și simțit ceva ce i-a dat convingeri profunde în viața extra-pământeană. Vezi în acest domeniu *Experiențe în clipa morții*. Toată această fenomenologie confirmă ceea ce spun, dintotdeauna, religiile despre moarte și ceea ce ne așteaptă după aceasta.

**Moarte inițiatică**

Prin această expresie se înțelege moartea simbolică a omului „vechi" (adică a concepțiilor până în acel moment acceptate) și nașterea omului „nou", dotat deci cu cunoștințe și aspirații diferite și superioare. Multe ritualuri de tip magico-religios presupun

probe inițiatice, moartea și renașterea inițiatică. Regăsim același concept în cuvintele lui Iisus reproduse de evanghelistul Ioan: „Dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, rămâne singur; iar dacă va muri, aduce multă roadă" (Ioan XII, 24-25).

**Moaște**

Este vorba de rămășițe din corpul sfinților (sânge, dinți, oase, păr etc.) care sunt venerate și cărora le sunt atribuite vindecări și alte fenomene extraordinare. Cultul moaștelor, în afară de catolicism, este prezent și în alte religii, între care budismul. Încrederea în puterea moaștelor produce efecte sugestive și autosugestive foarte puternice. Vezi în acest sens și *Sânge*.

**Monaccllo (= călugărașul)**

Figură mitică și legendară în Italia meridională, despre care se spune să apare câteodată îmbrăcat în călugăr pentru a ajuta pe cine se află în dificultate, mai ales, economică. Îi sunt atribuite și intenții burlești, fapt pentru care sunt unii care caută să și-l facă prieten oferindu-i fructe și hrană. Face parte din tradițiile populare, asemenea spiridușilor și zânelor.

**Monoideism**

Din grecescul *monos* (singur) și *idee*, adică concentrarea asupra unei singure idei. În psihologie și parapsihologie se recurge la monoideism spre a realiza starea hipnotică chiar pentru a predispune subiecții la experimentele de telepatie.

**Monroe Robert Allan** (1915)

Comerciant american, celebru începând din anii '50 pentru ale sale călătorii în afara trupului, pe care le studia sistematic. Ieșirile sale din corp au fost studiate în laborator, evidențiindu-se analogii între acestea și starea onirică. De asemenea, Monroe a dezvoltat tehnici pentru a ieși de bună voie din corp, pe care le-a expus în cărțile sale.

**Morselli Enrico** (1852–1929)

Neuropsihiatru, profesor al Universității din Genova. Asemenea lui *Lombroso* (v.), el era materialist și sceptic în confruntarea

cu fenomenele paranormale, dar a trebuit să-şi schimbe părerea asistând la şedinţele *Eusapiei Paladino* (v.). Nu s-a convins niciodată de ipoteza spiritistă, a acceptat totuşi, pe deplin, fenomenologia mediumnică pe care a căutat s-o interpreteze în termeni psihologici.

**Moses William Stainton** (1839–1892)

Pastor protestant englez, a fost un mare medium şi un exponent cu autoritate al spiritismului ştiinţific. Şi-a descoperit propriile capacităţi în cursul şedinţelor cu alţi mediumi şi a experimentat ani de zile cu cercetători valoroşi, producând o foarte vastă gamă de fenomene: aporturi, levitaţii, scriere automată, voce şi scriere directă, lumini şi muzică paranormală. Totdeauna a fost considerat ca fiind de o absolută seriozitate şi stimat de contemporanii săi. A fondat în 1881 şi a condus până la moarte revista *Light*, o autentică şi bogată sursă de informaţii asupra marii mediumnităţi din acel timp. Avea diferite călăuze spirituale, care i-au dictat opera sa fundamentală, *Învăţături spiritiste*.

**Mulaje mediumnice**

Este unul dintre fenomenele cele mai tulburătoare din întreaga cercetare psihică. Experimentul a fost conceput la finele secolului trecut, în Statele Unite, de către un experimentator care a urmat tehnica folosită de modelatori pentru obţinerea matriţelor de parafină. Scopul experimentului era să producă probe concrete ale existenţei fantasmelor care se materializau în timpul şedinţelor cu mediumi. Procedeul a fost folosit în mai multe ocazii, dar modelele cele mai perfecte şi în condiţii mai bune de control au fost obţinute la *Institutul Metapsihic Internaţional* (I.M.I.) din Paris (v.), în anii '20, datorită calităţii de medium a lui *Franek Kluski* (v.). Mulajele sunt conservate încă la sediul I.M.I. Metoda folosită de cercetători (*Gustave Geley* şi *Robert Tocquet*) era următoarea: fantasmelor materializate li se cerea introducerea mâinii sau piciorului într-un vas cu apă caldă pe a cărei suprafaţă plutea un strat de parafină lichidă. Parafina se lipea de membru ca

o mănuşă, care era apoi răcită în apă rece şi deci încredinţată experimentatorilor. Nu rămânea decât să torni gips înăuntrul acestor matriţe spre a obţine mulaje care reproduceau mâinile-fantasmă. Aceste mâini aveau toate caracteristicile membrelor adulte (riduri, fire de păr, cute etc.), deşi erau de proporţii reduse: mâini de copil cu trăsături de adult. Numai acest fapt ar ajunge să demonstreze paranormalitatea formelor. Pe lângă aceasta, de notat că mulajele nu ar fi putut fi obţinute printr-un procedeu normal întrucât o mână umană, pentru a ieşi din mănuşa de parafină, ar fi trebuit s-o rupă. Scoaterea unei mâini vii dintr-o mănuşă de parafină cu grosimea de numai un centrimetru este imposibilă. Ba mai mult, palma este mult mai mare decât încheietura şi deci, pe cât se pare, numai o mână care se dematerializează înăuntrul mănuşii poate ieşi din aceasta fără a o rupe.

*Mulaj obţinut în timpul unei şedinţe de către mediumul Franek Kluski*

Robert Tocquet, care era şi expert în prestidigitaţie, obişnuia să folosească toate precauţiunile posibile spre a evita trucurile. El a rămas convins de autenticitatea experimentelor, neaderând însă la ipoteza spiritistă, şi considerând că mulajele mediumnice constituiau un mister care ţine de capacităţile necunoscute încă ale omului.

**Mumificare**

Fenomen relativ frecvent, potrivit căruia substanțe perisabile precum fructele și carnea nu se supun procesului de putrefacție, ci se „mumifică" sau se deshidratează, se zbârcesc și se solidifică și astfel pot fi conservate pentru perioade foarte lungi. Fenomenul este produs de senzitivi și vindecători — și se pare că se produce și în interiorul *piramidelor* (v.). Deși este cunoscut de multă vreme, fenomenul mumificării nu a făcut obiectul cercetării organizate și necesită deci să fie studiat.

**Murphy Gardner** (1890–1983)

Psiholog, profesor al Universității din New York, el a fost tot timpul interesat de parapsihologie și este considerat unul dintre cei mai valoroși cercetători moderni. A organizat experimente de telepatie Paris-New York împreună cu *Warcollier* (v.); sunt importante și studiile sale despre clarviziune, apariții, prezicere. A prezidat atât *Societatea pentru Cercetare Psihică* (v.) din Londra cât și pe cea din New York și a fost președintele celebrului Congres Internațional de Parapsihologie din Utrecht, patronat de *Fundația de Parapsihologie* (v.), în timpul căruia a fost adoptat oficial termenul de „parapsihologie". Murphy a fost un cercetător senin, deschis și legat de metoda științifică. A scris diferite cărți și numeroase articole în revistele de specialitate.

**Muzică mediumnică (sau paranormală)**

Este muzica care se percepe în ședințele mediumnice chiar și fără prezența instrumentelor sau prin intermediul instrumentelor care răsună singure: cel mai faimos caz este cel al lui *D. D. Home* (v.), care făcea să cânte o armonică închisă într-o cușcă de fier numai punându-și deasupra două degete. Fenomenul este analog cu cel al vocii directe. Prin mai mulți mari mediumi din trecut (*Kate Fox, S. Moses, Eusapia Paladino* etc.) (v.) s-a obținut muzică mediumnică prin diferite mijloace. În vasta cazuistică de muzică paranormală amintim fenomene muzicale insolite și sugestive legate de moartea unor anumite personaje: o muzică foarte dulce și persistentă a fost auzită în ultimele ore de viață ale

lui Goethe de către diferite persoane, între care cumnata, doctorul şi fidelul Eckerman. Unii mediumi s-au dovedit a fi în stare să scrie muzică prin automatism. Cel mai faimos caz este cel al englezoaicei *Rosemary Brown* (v.) care, deşi dispunea de o foarte modestă cultură muzicală, a scris muzică în stilul marilor maeştri din trecut. Fenomenul este asemănător cu cel al *scrierii şi desenării automate* (v.).

**Myers Frederik William Henry** (1843–1901)

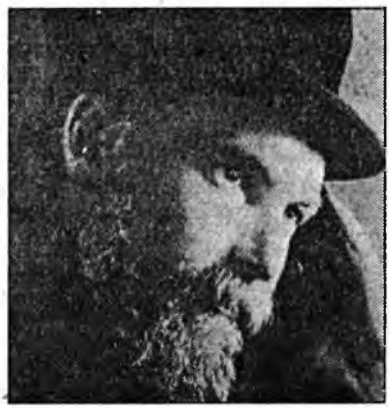

*F. W. H. Myers*

Specialist în limbi clasice, a trăit la Cambridge şi s-a numărat printre fondatorii *Societăţii pentru Cercetare Psihică* (v.) din Londra. Este considerat unul dintre cei mai mari teoreticieni ai cercetării psihice căruia i-a dedicat toată energia sa. A experimentat în domeniul hipnozei, telepatiei, clarviziunii şi mediumnităţii; a iniţiat ancheta din care s-a născut celebra lucrare *Fantasmele celor vii*, clasică pentru fenomenele de apariţii şi, mai ales, a creat un sistem filosofic asupra paranormalului pe care şi l-a exprimat în opera sa fundamentală, publicată postum, *Personalitatea umană şi supravieţuirea sa*. După moartea sa, s-a manifestat — pe cât se pare — în diferite automatisme, producând fenomenul *corespondenţelor încrucişate (cross-corespondence)* (v.), considerat unul dintre cele mai importante fenomene în susţinerea supravieţuirii.

**Naştere iniţiatică** – vezi *Moarte iniţiatică*

**NDE**

Siglă ce provine din expresia englezească *Near Death Experiences* (experienţe în preajma morţii) şi care arată viziunile, senzaţiile şi experienţele celui ce s-a aflat în clipa morţii şi a fost rechemat la viaţă. Asemenea viziuni prezintă un model constant în ciuda profundelor diferenţe socio-culturale ale protagoniştilor şi duc deci la presupunerea că la originea lor se pot afla elemente reale. Pentru explicaţii mai aprofundate vezi *Experienţe în clipa morţii*.

**Neeromanţie – Neeromant**

Provine din grecescul *necrós* (mort) şi înseamnă divinizare prin intermediul evocării morţilor. Necromant este cel care evocă morţii. Astăzi, deseori se înţelege prin acest termen pur şi simplu „vrăjitor" sau „mag". Obiceiul de a evoca morţii pentru a-i întreba şi a le cere sfatul este foarte vechi şi se întâlneşte oriunde în lume: se pot găsi multe exemple în poemele homerice ca şi în Biblie. Tehnicile folosite pentru această evocare sunt din cele mai diverse. Astăzi se folosesc practicile spiritiste.

**Neuman Thérèse** (1898–1962)

Vizionară şi stigmatizată germană ce a trăit la Konnersreuth. Clarvăzătoarea retrăia în fiecare vineri suferinţa lui Hristos, suferind dureri şi sângerând din abundenţă. S-au relatat despre ea fenomene paranormale extraordinare: xenoglosie, clarviziune, telepatie, levitaţie, bilocaţie. A stat pentru mai bine de treizeci şi

șase de ani fără să mănânce, hrănindu-se numai cu anafură. După moartea sa au fost relatate numeroase miracole legate de invocarea ajutorului său.

**New Age**

Termen englezesc care înseamnă „Noua epocă" și indică în mod global noua conștiință care va fi caracteristică perioadei *Vărsătorului* (v.): o conștiință mai deschisă, responsabilă, sensibilă la valorile spirituale și *transpersonale* (v.). Conștiința „New Age" va trebui să se exprime în toate domeniile vieții umane: raporturi interpersonale, politică, ecologie, viață spirituală interioară, tehnologie, știință și este caracterizată mai ales de un mare simț al responsabilității în confruntarea întregii umanități și a planetei pe care trăim și de o deschidere extremă în confruntarea cu problemele psihologice și spirituale. Mișcarea „New Age", care a luat amploare în Statele Unite și prin intermediul publicațiilor, conferințelor și seminariilor, sensibilizează acum și Europa, începând cu țările anglosaxone. Idealurile de cooperare, toleranță, înțelegere, comunicare totală, integrare a Orientului și Occidentului, spiritualizare și pace ale „Noii Epoci" antrenează întreaga planetă, dar trebuie să fie trăite, în primul rând, de către fiecare, la nivel individual. Numai astfel noua conștiință a Mileniului Doi va putea fi vie și operantă la nivel global.

**Nielsen Einer** (1894–1962)

Mare medium danez de materializare, celebru între cele două războaie. Revelându-se ca medium de copil a avut frapante fenomene de vorbire automată, aportări, voce directă, materializări ale unor fantasme întregi. La acest ultim fenomen a asistat de mai multe ori doctorul Gastone De Boni din Verona, care ne-a lăsat ample descrieri în lucrarea *Lumină și umbră* (v.). Cu toate că probitatea sa ar fi fost pusă la îndoială de anumiți critici, Nielsen este considerat unul dintre cei mai valoroși mediumi ai epocii moderne.

## Nirvana

Termen sanscrit care în doctrinele hinduse arată reîntoarcerea sufletului individual, *âtman* (v.) în Absolutul impersonal *brahman* (v.) cu care se confundă sau în care se dizolvă. În budism termenul *nirvana* ia o nuanță ușor diferită și înseamnă încetarea dorinței de renaștere, scopul dorințelor de tip uman și al necesității realizării experiențelor pământene. Raționamentul acestei situații vine, în mod firesc, cu consecința unirii cu Absolutul.

## Nostradamus

*Nostradamus*

Michel de Notre Dame, zis Nostradamus, este cel mai celebru vizionar cunoscut în istorie. La mai bine de 400 de ani de la publicarea lor, *Centuriile* sale continuă să stârnească senzație. Nostradamus a trăit în secolul al XVI-lea. S-a născut în Provența într-o familie de origine italiană și și-a luat licența în medicină. A călătorit mult și în Italia a făcut una dintre cele mai faimoase profeții ale sale, care s-a întâmplat patruzeci și cinci de ani după aceea: a recunoscut într-un modest preot de nouăsprezece ani pe viitorul papă (Sixt al V-lea). Nostradamus avusese dintotdeauna darul profeției și începând din 1550 a început să publice broșurile numite *Pronosticationes*, în care anunța ceea ce s-ar întâmpla anul următor. Celebrele sale *Centurie* sunt extinderi ale acestor broșuri (opusculi) și au apărut în 1555. Se pare că Nostradamus, pentru a-și face profețiile, s-a drogat cufundându-se într-un soi de letargie hipnotică care, după spusele lui, îi permitea să se elibereze din cu-l trupesc și să călătorească cu spiritul în viitor de unde se întorcea cu informațiile dorite. Nostradamus a fost un om foarte abil,

deoarece a reuşit să nu aibă niciodată neplăceri cu Inchiziţia şi, deşi s-a ocupat de un domeniu primejdios, a reuşit să fie deopotrivă un catolic devotat şi un mag iniţiat în cele mai ascunse secrete esoterice. Obscuritatea *Centuriilor* sale este datorată probabil necesităţii de a nu se expune excesiv. Lucrarea lui Nostradamus prezice un mare număr de evenimente: revoluţia franceză şi ghilotina, Napoleon, războiul din 1914-1918, abdicarea lui Eduard al VIII-lea pentru a se căsători cu o divorţată, ultimul război mondial, Mussolini, bomba atomică de la Hiroshima, debarcarea pe lună, uciderea lui Kennedy la Dallas, ocupaţia rusească din Cehoslovacia, misiunile spaţiale, atentatul împotriva papei şi atâtea alte lucruri. Faptul că înţelesul *Centuriilor* lui Nostradamus reiese clar numai după ce s-a produs evenimentul, se datorează după toate probabilităţile necesităţii (de care s-a vorbit mai sus) de a nu avea necazuri cu Inchiziţia. Poate că vizionarul descrisese în mod clar evenimentele şi conform unei cronologii, iar în momentul următor a făcut ca exprimarea să devină obscură şi a eliminat referirile cronologice şi datele precise din motive de siguranţă personală.

## Numerologie

Este capacitatea de a determina — transcriind în cifre nume şi date de naştere — caracterul, personalitatea, tendinţele şi destinul persoanelor. Precizia uneori surprinzătoare a datelor obţinute prin intermediul numerologiei duce la gândul că, aceasta, mai mult decât o tehnică, ar fi o *prezicere* (*mantică*) (v.), adică unul dintre atâtea mijloace prin intermediul cărora subiecţii dotaţi cu capacităţi paranormale reuşesc să intre în viitor şi să-l descifreze dinăuntru.

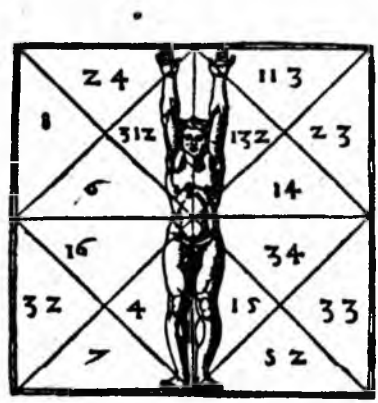


*Un pătrat „magic"*

## Obiecte zburătoare neidentificate

Încă din antichitate se transmit date despre zărirea unor „obiecte" pe cer, obiecte a căror origine a rămas misterioasă, iar ele au fost numite și „farfurii zburătoare" sau UFO (de la *unidentified flying objects*, care înseamnă în engleză „obiecte zburătoare neidentificate" — OZN). Găsim descrieri în cronicile antice și se cunosc desene rupestre reprezentând ființe umane cu un fel de cască spațială.

*O stampă din secolul al XVII-lea care arată sfere ciudate zărite pe cer în anul 1566*

Toate acestea duc la presupunerea că, dintotdeauna, Pământul ar fi fost vizitat de ființe provenind de pe alte planete.

*Fotografia unui OZN realizată de contactatul american George Adamski (1952)*

Faza modernă a poveștii OZN-urilor începe la 24 iunie 1947, când pilotul american

Kenneth Arnold a zărit o farfurie zburătoare, a urmărit-o fără a reuşi să o ajungă şi a afirmat că nu putea fi vorba de o maşină terestră. S-a aflat apoi că, în timpul războiului, piloţii avioanelor militare văzuseră obiecte zburătoare luminoase care îi urmăreau şi îi escortau.

De atunci fenomenul OZN a intrat în sfera de interes a opiniei publice. Mii de obiecte zburătoare neidentificate au fost zărite peste tot în lume de oameni obişnuiţi şi de experţi (piloţi, astronomi, tehnicieni de radar etc.), unele dintre acestea aterizând şi lăsând urme clar vizibile şi inexplicabile, iar unele persoane afirmă că au fost „răpite" de o farfurie zburătoare şi că au întâlnit fiinţe de pe alte planete. În Statele Unite s-au constituit comisii oficiale pentru studierea fenomenului şi s-a adunat o cantitate importantă de dovezi şi materiale documentare fără a da, de altfel, un răspuns definitiv problemei în cauză. Farfuriile zburătoare prezintă caracteristici foarte precise: răspândesc lumini diferit colorate, nu emit nici un fel de zgomot, execută manevre pe care vehiculele aeriene pământene nu sunt în stare să le efectueze (curbe de 180 grade, se ridică vertical precum elicopterele dar cu o viteză mult mai mare, se opresc brusc în spaţiu şi rămân suspendate în aer timp de ore întregi, ca să plece apoi cu o viteză de neconceput pentru posibilităţile noastre).

Deşi o parte din relatările (ce sunt tot timpul semnalate) ar putea fi explicabilă recurgând la cauze naturale (baloane sondă, fenomene atmosferice, lumini reflectate etc.) rămân destule cazuri neexplicate până acum în nici un fel şi care constituie unul dintre misterele cele mai fascinante ale secolului nostru.

## Ochi

Organul simţurilor sensibile la lumină. După tradiţia populară oamenii şi animalele pot să se vătămeze cu privirea: este bine cunoscut cazul şarpelui care îşi seduce victimele, iar în antichitate cel al Medusei a cărei privire te împietrea. A închide ochii morţilor însemna, la origine, să îi faci inofensivi. Folosit ca „antidot", ochiul este în mod frecvent reprezentat pe amulete. Este şi acum foarte răspândită credinţa în *deochi* (v.).

### Ocultism

Termenul indică în mod generic orientările de gândire şi şcolile înclinate spre cercetarea cunoştinţelor superioare şi a puterilor extraordinare care rămân ascunse (oculte) celor mai mulţi. Magia (albă şi neagră), astrologia şi alchimia ţin de ocultism. Între orientările filosofico-religioase cele mai interesante ale ocultismului se numără astăzi *teosofia, antroposofia şi Rosacroce*.

### Olcott Henry Steel (1832–1907)

Funcţionar oficial şi avocat american, ziarist şi cercetător al fenomenelor mediumnice. În America a cunoscut-o pe *Helena P. Blavaţky* (v.) şi a fondat cu ea Societatea Teosofică. A trăit mult timp în India, contribuind decisiv, prin marile sale capacităţi organizatorice, la răspândirea teosofiei; a condus Societatea până la moartea sa, după care a fost preluată de *Annie Besant* (v.). Lui i se datorează multe însemnări importante despre Blavaţky.

### OM

OM (sau „aum") este silaba sacră, mantra prin excelenţă, care în filosofia indiană înseamnă Absolutul, ale cărui atribute sunt omniscienţa şi omnipotenţa. Silaba OM este intonată în cursul ceremoniilor sacre şi contribuie prin vibraţia sa la crearea unei atmosfere mistice deosebite. Este şi obiect al meditaţiei individuale.

*OM - într-una din multele variante grafice*

### Oracol

În antichitate, indica manifestarea voinţei divine prin intermediul unui sacerdot ce putea interpreta semnele (zborul păsărilor, măruntaiele animalelor sacrificate etc.) sau putea exprima direct această voinţă prin cuvinte. Sunt foarte vestite oracolele Sibilla Cumana şi cel din

Delfi, dar antichitatea cunoaşte foarte multe altele întrucât fenomenul era răspândit şi acceptat peste tot.

**Orgon** – vezi *Reich Wilhelm*

**Osty Eugène** (1874–1938)

Medic francez, care a început aproape din întâmplare să se ocupe de cercetarea psihică, asistând la prestaţiile unor anumiţi chiromanţi. A contribuit la fondarea *Institutului Metapsihic Internaţional* din Paris în 1919 (v.), făcând parte din comitetul executiv. A fost un cercetător foarte inteligent al întregii fenomenologii paranormale şi în special al telepatiei, clarviziunii, precogniţiei şi retrocogniţiei; a iniţiat faimosul experiment al *„scaunului gol"* (v.) şi a experimentat şi cu mediumi de efecte fizice *Guzyk* (v.) şi *Rudi* şi *Willi Schneider* (v.). Totuşi a fost mereu împotriva interpretării spiritiste. Începând cu 1924, anul în care a murit Charles Richet care conducea Institutul, şi-a asumat direcţia acestuia şi, spre a se putea dedica mai bine cercetării psihice, şi-a abandonat profesiunea de medic. Cea mai importantă operă a sa este *Cunoaşterea paranormalului.*

**Ouija**

Cuvântul este format din *Oui* („da" în franceză) şi din *Ja* („da" în germană) şi indică un instrument folosit în comunicările mediumnice, născocit la jumătatea secolului trecut. Aparatul e constituit dintr-o tăbliţă triunghiulară montată pe rotiţe şi prevăzută cu o extremitate. Senzitivul pune mâna pe triunghi şi maşinăria se mută indicând treptat cu extremitatea literele de pe un tabel peste care aceasta este făcută să se deplaseze. O varietate a sa ar fi *planşeta*, care în locul extremităţii ce indică literele are un creion care scrie direct. *Planşeta* este mai rapidă decât *ouija* şi precede deja scriitura automată. Se pare că folosirea aparatului *Ouija* ar fi fost foarte veche, chiar dacă nu avem probe. În secolul al XIX-lea maşinăria era foarte folosită în comunicările mediumnice; astăzi este înlocuită, în general, de „pahar" sau de „bănuţ" pe care senzitivul (sau, oricum, persoana care experimentează) pune degetul făcându-l să alunece pe un tabel pe care sunt

indicate literele alfabetului, numerele de la 1 la 10, cuvintele „da" şi „nu" şi alte câteva semne convenţionale. Comunicările obţinute atât cu *ouija,* cât şi cu *planşeta* (v) sau păhărutul sunt cel mai adesea foarte modeste. Cu toate acestea, în 1913, mediumul american P. L. Curran a scris în acest fel o serie de romane merituoase şi o poezioară în engleza arhaică dictate în mod aparent de către o entitate ce spunea că se numeşte *Patience Worth* (v.).

Chiar dacă nu ar fi posibilă excluderea interpretării spiritiste a acestui fenomen, astăzi se tinde să se vorbească de amestecul unor conţinuturi subconştiente prin intermediul unei practici automate.

**Ouspensky, Peter Demianovic** (1878–1947)

Profesor şi scriitor rus esoteric, discipol şi urmaş al lui *Gurdjieff* (v.), a cărui operă a continuat-o într-o manieră autonomă şi personală. Doctrina sa e o formă de antropologie esoterică, care, neintrând direct în parapsihologie, are multe puncte de conexiune cu aceasta chiar şi pentru numeroasele cazuri de fenomenologie paranormală spontană prezentate.

## Paladino Eusapia (1854–1919)

*Levitația unei mese în timpul unei ședințe a Eusapiei Paladino: Medium-ul este în spatele „cortinei mediumnice". Sunt prezenți cercetătorii Debierre, Branly și Ochorowicz*

Foarte vestit medium de efecte fizice. De origine foarte modestă, traumatizată de copilă de uciderea tatălui ei, la care a fost martoră, orfană de mamă de la naștere, ea a fost femeie de serviciu întâi la Bari, apoi la Napoli, unde s-au revelat extraordinarele sale capacități mediumnice. Întâlnirea cu medicul napoletan Ercole Chiaia i-a marcat destinul. Capacitățile Eusapiei au fost studiate și de *Lombroso* (v.), la invitația lui Chiaia, apoi de către *Richet* și *Aksakov* (v.), de astronomul Schiapparelli și în continuare de cei mai cunoscuți cercetători din Europa.

Fenomenele care se produceau în ședințele sale aveau cu prevalență caracter fizic (deplasări de obiecte, chiar mobile foarte grele, levitații, aportări, vânturi reci, fenomene luminoase, amprente ale mâinilor fantasmelor în argilă). Eusapia a călătorit mult în Europa și a mers și la New York în 1907. A fost contestată

de unii, dar a convins de realitatea fenomenelor sale personalități precum Lombroso, Morselli, Bergson, Curie, ziaristul Barizini și atâția alții. În ședințele sale se materializau și fantasme, arareori complet. Eusapia Paladino a fost cu siguranță unul dintre mediumii cei mai interesanți și complecși amintiți de istoria cercetării psihice și se discută încă și astăzi de ea și de fenomenele pe care era în stare să le producă.

### Panpsihism

Din grecescul *pan* (tot) și *psikė* (suflet), acest termen indică o doctrină care neagă existența materiei moarte: tot ceea ce există, orice tip de materie, este însuflețit. Panpsihismul provine din filosofia antică, dar se regăsește în Renaștere și la filosofii mai moderni precum Schelling. Conceptul de panpsihism se regăsește și în filosofiile orientale și în esoterism.

### Panteism

Din grecescul *pan* (tot) și *theos* (zeu). Este o doctrină filosofică care afirmă că Dumnezeu și lumea sunt un singur lucru, fără o separație sau distincție. E posibilă deci recunoașterea lui Dumnezeu în orice manifestare naturală. Plotin, Spinoza și Giordano Bruno au fost filosofi panteiști.

### Paracelsius
(1493–1541)

Teofrasto Bombasto von Hohenheim s-a autodenumit Paracelsius în amintirea medicului roman Celsius, ce a trăit în secolul I. Medic și filosof, el a fost susținătorul doctrinei *macrocosmosului* și *microcosmosului* (v.) în baza cărora microcosmosul-om este o corespondență a macrocosmosului-univers. Era convins că forțele firmamentului ar

*Paracelsius*

influența fizic și psihologic omul și că omul, la rândul său, pentru a înțelege sarcina pe care i-a dat-o Dumnezeu, ar trebui să folosească anumite „științe" spre a o individualiza și înțelege. Printre aceste științe se numără și magia.

**Paranormalogie**

Termenul înseamnă „studiul paranormalului" și a fost inițiat în ultimii ani de către prof. *Andreas Resch* (v.), preot din congregația Mântuitorului și parapsiholog, profesor de „Psihologie clinică și paranormalogie" la Academia Alfonsiană din Roma care face parte din Universitatea Papală Lateranense. După profesorul Resch, termenul de paranormalogie obligă mai puțin decât cel de parapsihologie întrucât nu limitează cercetarea la ceea ce este „la marginea psihologiei", ci cuprinde orice alt fenomen chiar de tip fizic, chiar dacă s-ar situa „la marginea" a ceea ce este considerat normă.

**Parapsihologie**

Termenul derivă din cuvântul „psihologie" precedat de prefixul *para*, ce înseamnă în greacă „alături", „lângă" și indică fenomenele ce se întâmplă alături, la marginea psihologiei. Termenul parapsihologie care, de altfel, există din secolul al XIX-lea, a fost adoptat oficial de comunitatea cercetătorilor în 1953 la Congresul Internațional de la Utrecht și a însemnat o etapă importantă pentru cercetarea psihică, care a coincis și cu constituirea catedrei de parapsihologie la universitatea locală.

Parapsihologia studiază fenomenele paranormale care sunt la fel de vechi precum omul. În comunitățile primitive recurgerea la puterile magice era un lucru comun și în primele civilizații istorice sacerdotul era, de fapt, un senzitiv: vedea evenimente îndepărtate, citea viitorul, comunica cu cei morți, vindeca bolnavii prin practicile sale magice. În Grecia, la Roma, chiar în Evul Mediu și Renaștere, profeția, divinația, visele veridice, aparițiile erau fenomene acceptate de toți.

Cercetarea sistematică în acest domeniu, cea care a dus apoi la nașterea parapsihologiei moderne, a început totuși la jumătatea

secolului trecut în Statele Unite: la Hydesville, în statul New York, surorile *Fox* (v.), două fetițe de doisprezece și cincisprezece ani care se întâmpla să locuiască într-o casă „bântuită", au reușit să stabilească un dialog, prin bătăi, cu presupusa entitate bântuitoare, instaurând astfel moda mășuței și a comunicării cu decedații, modă ce s-a răspândit rapid întâi în Statele Unite și apoi în Europa, ajungând foarte curând la asemenea proporții încât nu mai putea trece neobservată de oamenii de știință. Fapt este că, în ședințele mediumnice, cu sau fără măsuță, se întâmplau astfel de fenomene care contrastau cu legile fizice (levitații, materializări, lumini inexplicabile, obiecte care se mișcau singure etc.) și de care oamenii de știință nu au știut să se ocupe. S-a ajuns astfel la fondarea unor societăți, prima dintre toate fiind *Societatea pentru Cercetare Psihică* (SPR) din Londra (1882), urmată după trei ani de societatea asemănătoare (ASPR) din New York și, în 1919, de *Institutul Metapsihic Internațional* din Paris și de altele, practic, la toate națiunile.

A fost o perioadă de mari și entuziaste cercetări, chiar dacă nu au lipsit polemicile dată fiind natura extraordinară a fenomenelor în cauză: polemici care continuă să aibă loc și astăzi, de fiecare dată când fenomenele paranormale sunt aduse în atenția publicului larg. În acel timp s-au ocupat de ele oameni de știință, scriitori și gânditori iluștri. E de ajuns să-l citâm pe fizicianul englez *William Crookes* (v.), descoperitorul taliului, *Charles Richet* (v.), care a primit premiul Nobel în 1913 pentru fiziologie, astronomii Schiaparelli și *Flammarion* (v.), doamna Curie, filosoful Henri Bergson, psihiatrii *Cesare Lombroso* și *Enrico Morselli* (v.). Ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și primele ale secolului XX au fost caracterizate de o mare mediumnitate și de studiul fenomenelor care se produceau în ședințele ținute de către mediumi. Apoi, treptat, atenția a fost tot mai mult îndreptată spre fenomenele atribuite exclusiv omului precum telepatia, clarviziunea și precogniția.

Către 1930 situația se schimbă radical. La Universitatea Duke din Durham (Carolina de Nord), profesorul *Joseph B. Rhine* (v.) și-a început cercetările prin metoda cantitativă, pe care le va

continua timp de cincizeci de ani, aplicând calculul statistic unui domeniu ce părea să-l excludă şi ajungând să convingă ştiinţa de existenţa fenomenelor pe care aceasta se încăpăţâna să le nege.

Graţie muncii sale ireproşabile, astăzi parapsihologia face parte din *Asociaţia Americană pentru Progresul Ştiinţelor* (AAAS). Actualmente, studiile psihologice, dedicate mai ales percepţiei extrasenzoriale (telepatie, clarviziune şi precogniţie) şi psihocinetice, sunt continuate, cu un mare interes şi în Rusia şi China, în institute subvenţionate de stat. În ambele ţări interesul cercetătorilor este mai ales îndreptat spre utilizarea practică a capacităţilor paranormale, pentru cercetarea lucrurilor şi persoanelor ascunse sau dispărute, pentru căutarea apei, mineralelor şi vestigiilor arheologice, pentru diagnosticări paranormale, vindecări paranormale etc. În Europa şi Statele Unite există catedre de parapsihologie (cele europene se găsesc la Utrecht în Olanda, la Freiburg în Germania şi la Edinburg în Scoţia), iar în California, la Orinda, există chiar o facultate specială. În Italia există în diferite oraşe centre care se ocupă de studiul şi răspândirea parapsihologiei, dar este vorba numai de iniţiative private. Unicul curs universitar este cel de *Paranormalogie* (v.) existent în cadrul Colegiului Alfonsian ce face parte din Universitatea Laterano, ţinut din 1970 de profesorul *Andreas Resch* (v.), psiholog şi preot redentorist.

În ciuda dificultăţilor şi obstacolelor pe care deseori trebuie să le înfrunte frageda cercetare parapsihologică, conştiinţa puterilor interioare umane creşte aproape pretutindeni în lume. Aceste puteri sunt, în esenţă, capacitatea de a comunica cu tot şi cu toate şi de a acţiona cu mintea asupra materiei.

**Parapsihologie animală** – vezi *Animale*

**Parapsychology Association (PA) = Asociaţia de Parapsihologie**

A fost fondată în America în 1957 şi este o organizaţie profesională care reuneşte pe cei mai calificaţi cercetători din lume în domeniul parapsihologiei, pe cei care au contribuit la

progresul acesteia. PA organizează în fiecare an un congres internațional și publică *Jurnalul de Parapsihologie*. În 1969 a intrat în Asociația Americană pentu Progresul Științelor (AAAS). Ca membri italieni sunt profesorul *Emilio Servadio* și doctorul *Piero Cassoli* (v.).

**Parapsyehology Foundation (PF) = Fundația de parapsihologie**

Fondată în 1951 de către senzitiva *Eileen Garret* (v.) și susținută financiar de foarte bogata doamnă Bolton, fundația are drept scop încurajarea și susținerea economică a cercetării științifice a paranormalului. Premiază cercetările cele mai bune, le finanțează pe altele, organizează anual conferințe internaționale, publică opere monografice și o revistă trimestrială, *Jurnalul Internațional de Parapsihologie.*

**(A) Patra dimensiune**

De la începutul secolului al XIX-lea, ipoteza unei a patra dimensiuni este obiectul unui mare interes, atât din partea oamenilor de știință și a filosofilor cât și a esoteriștilor și ocultiștilor. Ar fi vorba de o dimensiune paralelă dimensiunii noastre spațio-temporale, unde aceste categorii nu mai au valoare și a căror existență ar explica și diferite fenomene paranormale precum dematerializarea și rematerializarea obiectelor în timpul ședințelor mediumnice: trecând prin a patra dimensiune obiectul „ar dispare" din ochii noștri pentru „a reapărea" la reintrarea în dimensiunea noastră.

***Pattern***

Termen englezesc care înseamnă schemă, model. Este folosit și în parapsihologie pentru a indica anumite desfășurări și modalități de manifestare a fenomenelor determinate. În sociologia și știința comportamentului arată structura comportamentului, modelul de comportament, scheme culturale și ritualuri.

## Pendul

În esență este o greutate agățată de un fir, care este făcută să oscileze deasupra hărților, planurilor geografice, fotografiilor, cartonașelor cu litere indicate deasupra. Mișcările sale sunt interpretate de către consultant (în general un senzitiv) și furnizează anumite informații. Oscilațiile sale depind de mișcările musculare inconștiente și, în cazuri autentice, exprimă o formă de clarviziune. Pendulul (precum bagheta vrăjitorului) poate fi deci considerat un instrument de care se servește senzitivul pentru a face să iasă mai ușor la iveală capacitățile sale. Vezi și *Radiestezie*.

*Diferite modele de pendul*

## Perceptor

Este numită perceptor persoana care în experimentele de telepatie primește mesajul (simbol, imagine, gând etc.) pe care *agentul* (v.) caută să-l transmită.

## Percepție dermo-optică

Este vorba de capacitatea de a putea distinge culorile, literele și numerele nu cu ochii, ci cu pielea; atât cu cea de pe mâini, cât și cu cea de pe picioare și de pe alte părți ale corpului (urechea, spre exemplu). Studiile asupra percepției dermo-optice au început în secolul trecut, când s-a observat că se puteau distinge culorile și fără a fi nevoie de vedere, atingând pur și simplu suprafețele divers colorate. Acest lucru reușea foarte bine sub hipnoză și era atribuit capacității de divinație: adică se considera că ar fi vorba de o formă de percepție extrasenzorială de tipul clarviziunii. Au rămas celebre experimentele realizate în Franța către 1920 de

către romancierul Jules Romain, care era şi un excelent cercetător ştiinţific; el a presupus că facultatea de a distinge culorile fără ajutorul vederii ar fi o facultate foarte difuză, diferită chiar de clarviziune. De fapt, a vorbit de „viziune extraretinală" şi a experimentat nu cu senzitivi, ci cu persoane foarte normale, ajungând la concluzia că noi dispunem de o „vedere" paralelă cu cea normală, amplificabilă prin exerciţiu şi proprie mai multor părţi ale corpului. Romain a ajuns chiar să vorbească de adevăraţii şi propriii ochi ai pielii pe care i-a numit „ocelle" ("oceli"). Astăzi această ipoteză este definitiv depăşită, dar se discută încă asupra cauzelor acestui efect ce rămân în continuare obscure.

În acest domeniu, personajul cel mai extraordinar a fost cu siguranţă Roza Kuleşova, o tânără sovietică moartă prematur în 1978. Doctorul A. S. Novomeiski de la Institutul de Pedagogie din Nizni Ragil (fosta Uniune Sovietică) a atras atenţia în repetate rânduri asupra ei, a capacităţilor sale extraordinare şi a experimentelor realizate.

Roza, pe care doctorul Novomeiski o cunoscuse în 1962, era în stare — cu ochii legaţi şi abia atingând uşor cu degetele materialul care îi era pus dedesubt — să citească numere, litere şi fraze întregi, să distingă culoarea obiectelor şi să individualizeze ceea ce reprezentau desenele şi fotografiile. Reuşea chiar să recunoască culoarea razelor luminoase de nuanţe diverse.

„Roza, scria doctorul Novomeiski, în timp ce încerca să individualizeze culorile, percepea senzaţii de căldură. Spre exemplu, o suprafaţă roşie era percepută de ea ca o formă similară unei cruci şi o simţea foarte caldă; culoarea galbenă îi apărea moale şi mai puţin caldă, verdele încă şi mai moale, albastrul îi apărea acoperit de desene orizontale şi rece etc. Aceste caracteristici erau cele care o ghidau în atingerea culorilor. Cu timpul şi prin exerciţiu, ca a învăţat să distingă cu mâna litere şi numere".

Că percepţia dermo-optică ar fi ceva cu totul diferit de vedere o demonstrează faptul că orbii se dovedesc foarte dotaţi în acest domeniu, după cum o demonstrează o serie de experimente realizate de doctorul Novomeiski şi colaboratorii săi. La ora actuală studiile asupra percepţiei dermo-optice (în special culorile)

sunt continuate de doctor Yvonne Duplessis din Paris, care a creat şi conduce în prezent Centrul de Informare asupra Culorii, unde se investighează capacitatea umană de a percepe culorile şi de a reacţiona la acestea, precum şi posibilele aplicaţii practice ale acestui tip particular de percepţie pe care, într-o anumită măsură, după cât se pare, toţi îl posedăm.

### Percepţie extrasenzorială

Percepţia extrasenzorială (în siglă ESP, după expresia englezească *extrasensory perception*) este termenul sugerat de psihologul american *J. B. Rhine* (v.), spre a indica în mod global fenomenologia paranormală de tip cognitiv, adică telepatia, clarviziunea şi precogniţia. Sigla ESP a devenit internaţională.

### Perispirit

Termen adoptat de spiritişti pentru a indica un corp „subtil" care serveşte drept legătură între corpul fizic şi suflet. În locul lui s-ar putea folosi şi expresiile „corp astral" sau „corp eteric". Sediu al sentimentelor şi emoţiilor, perispiritul ar admite anumite manifestări spiritiste şi, mai ales, ar face posibilă vizualizarea „entităţilor" în timpul sau în afara şedinţelor.

### Personalitate multiplă

Arată prezenţa a diverse sisteme de experienţă şi comportament într-o singură persoană, adică o disociere a personalităţii primare în personalitate secundară. Psihologii vorbesc de „personalitate multiplă" şi în cazurile mediumilor care prezintă în timpul transei o personalitate diferită de cea obişnuită.

### Pezzola Pasqualina (1908)

De origine rurală, trăieşte dintotdeauna la Civitanova Marche şi a demonstrat încă de foarte tânără extraordinare capacităţi de clarviziune îndreptate mai ales spre scopuri de diagnosticare. Când trebuie să pună un diagnostic cuiva, ea cade în transă şi „călătoreşte", adică — se presupune — iese din corp şi se duce să viziteze persoana, care poate să fie şi departe. Această vizită insolită îi permite să afle date foarte precise, astfel că rămân

surprinşi înşişi medicii. Pezzola a fost cercetată îndelung de către contele Lorenzo Mancini di Fermo şi de sora acestuia, Giuseppina, care era medic; mai recent au experimentat pe ea doctorul *Piero Cassoli* (v.), doctorul Enrico Marabini şi *Massimo Inardi* (v.), toţi trei medici bolognezi care au făcut relatări în reviste şi conferinţe. Astăzi, Pasqualina nu mai face diagnosticări la distanţă, care o obosesc mult, ci se limitează să viziteze direct pacienţii. Totuşi, capacităţile sale de clarviziune sunt încă prezente. Vezi în acest domeniu şi *Diagnosticări paranormale.*

***Phantasms of the living* (Fantasmele celor vii)**

Titlul unei celebre lucrări editate în Anglia în 1896 cu care *Societatea pentru Cercetare Psihică (Society for Psychical Research)* din Londra (v.) şi-a început activitatea de cercetare. Obiectul acestei lucrări este telepatia în baza apariţiilor, un fenomen care, de când e lumea lume, a avut mereu un rol important la toate popoarele. Lucrarea se bazează pe relatări spontane, adică naraţiuni făcute de mii de persoane cu privire la experienţele personale. Apariţiile sunt interpretate aici nu ca manifestări ale morţilor, ci ca halucinaţii induse telepatic şi proiectate în exterior.

**Piancastelli Corrado** (1930)

Sociolog şi jurnalist napolitan, cunoscut de mulţi ani ca „mediumul Entităţii A", după numele entităţii care se manifestă în timpul transelor sale. Acestea au început pe când Piancastelli era un băieţel şi s-au remarcat mereu printr-un înalt nivel intelectual, mai mult decât s-ar putea aştepta de la un băieţel. La ora actuală Piancastelli conduce Centrul Italian de Parapsihologie din Napoli. Cazul său a fost cercetat îndelung de profesorul *Giorgio di Simone* (v.).

**Piatra filosofală**

Termen propriu *alchimiei* (v.), piatra filosofală, numită şi lapis, este rezultatul ultim al operei alchimice, capabil de a transforma orice metal în aur, de a conferi sănătate şi cea mai înaltă spiritualitate. Are deci un profund înţeles simbolic atât la

nivel fizic, cât şi la cel psihic şi spiritual. În tradiţia alchimică mai profundă, piatra filosofală era destinată realizării transformării interioare a adeptului. Totuşi, era căutată cu atenţie şi la modul concret, pentru asigurarea bogăţiei şi sănătăţii. Este expresia vechiului vis al alchimiştilor.

### Picturi şi desene automate

Prin intermediul *automatismelor* (v.), senzitivii realizează, pe lângă scrieri, desene şi picturi. Este vorba de un fenomen foarte sugestiv. De sub mâinile mediumului (care poate fi în transă sau chiar în simplă stare de atenţie) se nasc picturi şi desene de o factură meritorie şi situându-se cu totul dincolo de capacităţile sale. De fapt, acesta, în general, nu a mai pictat niciodată, nu ştie s-o facă în mod conştient şi nici nu s-a gândit vreodată să se dedice acestei activităţi. Împinşi de un impuls irezistibil, aceşti stranii pictori nu au, în mod obişnuit, nici cea mai mică idee de ceea ce pictează atunci când se apucă de o lucrare, nu fac niciodată scheme şi nici proiecte, nu fac corecturi, lucrează cu mare viteză folosind direct degetele pentru aşezarea culorilor, uneori pictează în stilul marilor pictori din trecut de care, spun ei, se simt călăuziţi. În operele acestor artişti improvizaţi se repetă deseori motive ale clarviziunii şi precogniţiei, ca şi cum ele ar exprima propria sensibilitate prin intermediul picturilor şi desenelor. Date fiind straniile modalităţi de manifestare, nu surprinde faptul că aceşti artişti se consideră instrumente ale entităţilor care vor să-şi transmită operele prin intermediul lor.

O altă interpretare rămâne cea a creativităţii inconştiente, capabilă de a se exprima numai în stare de conştiinţă alterată între care şi transa. Între cei mai celebri artişti mediumnici amintim pe Hélèn Smith, Augustin Lesage, Marian Gruzewski; dintre cei moderni pe Giuseppe Lanzillo din Bologna, care a pictat totdeauna nopţile în stare de somnambulism, şi pe brazilianul Luiz Antonio Gasparetto care pictează în stilul marilor maeştri ai trecutului.

### Picturi şi desene directe

Vezi, în acest sens, *Scriere directă*: modalităţile sunt aceleaşi. Totuşi, fenomenul este mai rar şi, pe cât se pare, a fost în timpuri recente numai apanajul torinezului *Gustavo Adolfo Rol* (v.), care făcea să apară în mod psihocinetic picturi şi desene pe foi închise cu cheia în casete sau băgate în buzunarele unuia dintre cei prezenţi. În anii '70, scrieri şi desene automate chiar şi directe au fost realizate de către senzitivul englez *Matthew Manning* (v.), care astăzi se dedică exclusiv activităţii de vindecător.

### Pietre preţioase

Pietrele preţioase şi semipreţioase sunt dotate, conform învăţămintelor magice şi esoterice, cu forţe deosebite: deci pot servi ca amulete. În vechime se foloseau sub formă de pulbere, amestecate în vin şi folosite ca medicamente: fiecare piatră corespundea unei anumite boli.

### Piper Leonore (1859–1950)

Celebru medium american, apreciată mai ales pentru transele sale de încorporare, în timpul cărora demonstra extraordinare cunoştinţe de clarviziune. A fost cercetată de faimosul filosof *William James* (v.), care s-a convins pe deplin de capacităţile sale şi apoi de către alţi iluştri cercetători din Statele Unite şi Anglia. Nimeni nu s-a îndoit vreodată de capacităţile sale. Prin intermediul ei se manifestau entităţi ale decedaţilor care furnizau date foarte precise, dintre care multe erau confirmate numai după aceea. Doamna Piper a avut o contribuţie importantă în faimoasele corespondenţe încrucişate, concepute pe cât se pare de *Myers* (v.) după moarte. Numeroase persoane au căpătat încredere graţie şedinţelor doamnei Piper, care a ştiut, între altele, să se pună cu generozitate la dispoziţia celor care aveau nevoie de ajutorul său. În lunga sa carieră a avut diferite „călăuze" care, în cursul anilor, au alternat.

### Piramidă

Nu sunt puţini cei care consideră că forma deosebită a piramidei ar avea o putere a sa intrinsecă. O astfel de credinţă este

datorată probabil sugestiei monumentelor egiptene şi misterului lor persistent. Au fost realizate experimente cu modele în miniatură ale piramidelor. Pe cât se pare, înăuntrul piramidei lamele se ascut, vegetalele şi carnea suferă un proces de mumificare şi nu putrezesc şi aşa mai departe. Pare că forma piramidală ar avea efecte pozitive asupra sănătăţii. Nu s-au realizat, până acum, studii sistematice asupra fenomenului.

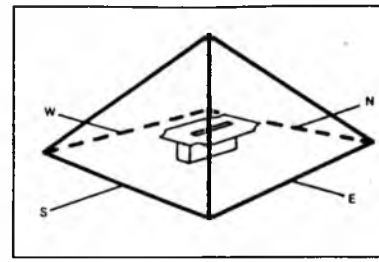


*Piramida, într-un model redus, orientat exact pentru folosinţă*

## Pirobaţie

Termenul derivă din grecescul *pyr* (foc) şi *bainein* (a trece) şi înseamnă „a merge pe foc". Este vorba de o practică foarte veche care vine din Orient şi care face parte de milenii din numeroase culturi. De ea vorbeşte *Biblia* în Cartea lui Daniel şi *Veda*. Virgiliu povesteşte că hirpii, veche populaţie italică, având în grijă templul lui Apollo de pe muntele Soratte, aveau capacitatea de a merge pe foc, iar Strabon narează că fapte analoage se întâmplau în Capadocia.

În secolele următoare, misionari şi călători au făcut referiri asemănătoare aproape peste tot: în India, la Singapore, în Tibet, în America de Sud, în Japonia, Noua Zeelandă, Mongolia, Insulele Mauricius, Antile şi Fidji, în Grecia şi Bulgaria. În Grecia, ritualul trecerii peste foc este repetat în fiecare an la 21 mai în satele Sfânta Elena şi Langhada (Macedonia), cu ocazia sărbătoririi sfântului Constantin în amintirea unei vechi întâmplări. În 1257, într-un sat din Tracia, a luat foc biserica cu hramul sfântului Constantin; multora li s-a părut că aud suspine şi plânsete din biserica în foc şi se crede că ar fi venit de la vechile icoane reprezentându-i pe Constantin şi pe mama sa, Elena. Câţiva curajoşi s-au grăbit să intre în biserică şi au reuşit să le salveze. De atunci, în fiecare an are loc ceremonia pirobaţiei. Cei care o practică se

numesc *anastenarizi* (din *anastenazein* = a suspina), nume care face referire la legenda icoanelor şi poate şi la faptul că dansatorii pe foc scot suspine adânci, cu siguranţă necesare provocării stării psihologice apte exteriorizării forţelor subconştiente.

Se cunosc multe relatări, provenind chiar şi din secolul trecut, referitoare la ceremonii ale focului aproape peste tot în lume. Mereu este evidenţiat faptul că pentru a înfrunta fapta este necesară o pregătire prin rugăciuni, posturi, tehnici psihofizice speciale, dansuri şi cântece rituale în jurul focului aprins. În mod fundamental, rezultă întotdeauna încrederea în zeul în onoarea căruia are loc ceremonia, care este în stare să-i ferească de arsuri şi să-i facă să treacă teferi peste covorul de jeratic.

În 1935, la Londra, a avut loc primul control ştiinţific asupra unui „mergător pe foc", indianul Kuda Bux, originar din Kaşmir, care realizase de multe ori ritualul în India şi era dispus să facă demonstraţii şi la Londra. Au fost realizate două probe, la un interval de o săptămână una de alta, iar indianul a fost studiat înainte şi după prin examinări medicale, filmare cu încetinitorul, raze X. Temperatura picioarelor sale a fost de 34 înainte de trecere, iar după de 33,9 grade! Jeraticul avea în exterior 430 grade, iar în interior 1400 grade. La 1371 grade, se cunoaşte bine, se toarnă oţelul! În concluzia experimentului al cărui iniţiator a fost *Harry Price* (v.), comisia de control a declarat că misterul persista şi că, probabil, „imunitatea la arsuri depinde de relaţia cumva obscură dintre forţele psihice şi cele fizice ce constă din neresimţirea efectelor focului datorită unei stări de semi-hipnotism".

Astăzi „mersul pe foc" a devenit la modă, întâi în SUA şi apoi şi în Europa, unde se ţin seminarii pentru a-i învăţa pe toţi să meargă pe foc: nu numai ca tehnică, ci şi ca mijloc pentru a îndura propriile dureri şi pentru a demonstra potenţialităţile ce există în om. Se realizează mereu o pregătire minuţioasă constând în exerciţii de concentrare, meditaţie, antrenament *autogen* (v.) şi vizualizări, sunt executate cântece şi dansuri rituale în jurul focului. În acest fel, mii de persoane au şi traversat neatinse cărbuni aprinşi de 800 grade.

Fenomenul, oricum definitiv demonstrat, rămâne în mare parte şi acum un mister care presupune că în om există potenţialităţi ignorate ce se pot pune în funcţiune, cu anumite tehnici.

### PK

Siglă pentru *psihokinezie* (din greacă, *psyché* = suflet şi *kinesis* = mişcare), ce arată influenţa minţii asupra materiei. Termenul a fost inventat de *J. B. Rhine* (v.) în anii '30.

### Placebo

Provine din latină şi înseamnă „plăcut". Este vorba de un preparat identic ca formă, culoare şi miros cu o doctorie autentică, dar lipsit de orice conţinut terapeutic; pacientul căruia îi este administrat este totuşi convins că primeşte un medicament, ceea ce, în general, produce efecte sugestive şi foarte precise. Sistemul a început să fie utilizat încă din secolul trecut şi este cunoscut ca „efectul placebo". Se vorbeşte de „efectul placebo" şi în curele paranormale sau spiritiste. Starea unui pacient care crede în vindecătorul spiritual se îmbunătăţeşte dacă este convins că vindecătorul ar sta să acţioneze asupra lui de la distanţă.

### Planşetă

Mic instrument născocit în Franţa în perioada maximei înfloriri a mişcării spiritiste, utilizat pentru a produce scrieri automate. În esenţă este o „măsuţă" cu trei picioare, dintre care două sunt puse pe rotile, iar a treia e construită dintr-un indicator. Mediumul pune mâna pe măsuţă şi o face să mişte formând astfel cuvinte şi fraze. Vezi *scrierea automată.*

### Poltergeist

Poltergeist înseamnă în germană „spirit care face zarvă" sau „spirit glumeţ" şi indică unul dintre fenomenele cele mai stranii şi tulburătoare de care se preocupă parapsihologia. Pe neaşteptate şi fără vreun motiv aparent, într-o casă încep să se audă lovituri în mobile şi pereţi; uşi, ferestre şi dulapuri închise cu grijă se deschid singure, plouă cu pietre nu se ştie de unde, mobilierul se

deplasează fără ca nimeni să-l atingă făcând chiar salturi de mai mulți metri și, lucru curios, adeseori obiectele fragile nu se sparg pe câtă vreme cele solide se fac bucăți.

În anumite cazuri apare, cu insistență, apă în locurile cele mai neașteptate ori păturile și hainele se aprind inexplicabil. Toate aceste lucruri sunt împotriva legilor fizice cunoscute ca și împotriva bunului simț comun. Ai zice că a intrat în acțiune vreun spiriduș supărat sau o vrăjitoare de veche amintire. Dacă totuși ne gândim că numai acum câțiva ani un tribunal din Londra a consimțit chiriașilor unei case reducerea chiriei întrucât era tulburată de lovituri și bătăi misterioase, vom ține cont de faptul că „spiritele glumețe" sunt încă serios respectate. De fapt, literatura specializată raportează zeci și zeci de cazuri bine atestate, atât din vechime cât și moderne.

Studiul sistematic al poltergeist-ului a început la sfârșitul secolului trecut. Studierea acestor cazuri este dificilă, mai ales din cauza caracterului bizar și imprevizibil al fenomenelor, dar nu imposibilă. Spre exemplu, investigații foarte bune au fost realizate în Statele Unite, unde au fost înregistrate cazuri de răsunet și — în ceea ce privește Europa — în Germania (la Freiburg), la Institutul pentru *Zonele de Frontieră ale Psihologiei*, creat de profesorul *Hans Bender* (v.): unul dintre foarte puținele centre din Europa unde se face parapsihologie tot timpul, cu mijloace și structuri adecvate. Cazurile cercetate în profunzime de Institut în acești ultimi ani sunt de ordinul zecilor, dar, fără îndoială, cel mai faimos este cel din Rosenheim, în Bavaria. Este un caz care a avut mare răsunet și care a fost studiat foarte bine, și datorită bunăvoinței de colaborare a persoanelor implicate. Faptele sunt relatate în studiul legal al avocatului Adam din Rosenhein. A început astfel: tuburile de neon atârnate de plafonul cabinetului se stingeau mereu, fără să fie arse. Electricienii au stabilit că tuburile erau deșurubate din suporturile lor la o temperatură de 90 grade. Au căzut la pământ de mai multe ori, sfărâmându-se. Au fost înlocuite cu lămpi, dar și acestea au început să explodeze. Telefonul se comporta tot atât de straniu: adeseori cele patru telefoane ale cabinetului sunau în același timp și nimeni nu era la aparat; sau comunicările erau

întrerupte la câteva secunde, în timp ce facturile creşteau vertiginos. În acest moment a fost invitat să intervină profesorul Hans Bender, care a observat că fenomenele apăreau numai în orele de birou. Curând s-a stabilit că focarul poltergeist-ului era Annemarie, funcţionara de nouăsprezece ani: când trecea pe coridoare lampadarele vibrau, iar când lămpile explodau cioburile zburau spre ea. În prezenţa sa, un dulap foarte greu s-a îndepărtat de la perete cu 30 cm şi acest lucru s-a întâmplat apoi de mai multe ori. Doi fizicieni au declarat, după cercetări minuţioase, că fenomenele telefonice şi de electricitate nu erau explicabile prin intermediul actualelor principii ale fizicii.

Fenomenele au încetat când Annemarie, care era într-o situaţie de criză şi — se părea — îndrăgostită de şef, a fost concediată. Totuşi fenomenele au revenit întâi în casa şi apoi în alt birou unde a fost angajată. După aceea, treptat, totul a revenit la normalitate. Acest caz, întâmplat la finele anilor '60, este tipic pentru poltergeist şi a fost descris în mod amplu spre a da o idee precisă asupra cazuisticii în chestiune.

Studiind de aproape cazuistica şi confruntând-o, cercetătorii au constatat că fenomenele se învârteau mereu în jurul unei persoane (după cum era cazul Annemariei) ce pare să îndeplinească rolul elementului dezlănţuit. Aceste persoane care se află în centrul poltergeist-ului au caracteristici comune: deseori este vorba de adolescenţi în stare de conflict. Studiind psihologia lor, s-a constatat o agresivitate reprimată, o slabă tolerare a frustrărilor, tendinţă de dominare; pe scurt, energii psihice care nu au găsit o formă adecvată de a se elibera. Se presupune deci că persoanele ar elibera inconştient aceste energii sub formă psihocinetică, provocând poltergeist-ul. Această interpretare, care totuşi nu rezolvă în mod cert toate aspectele fenomenului, este preferată astăzi celei spiritiste, anterioare, care, cu toate acestea, nu poate fi exclusă cu totul, cel puţin în cazurile în care fenomenele nu par legate de o persoană, ci de un loc. Este vorba de fapte misterioase, zgomote, apariţii, care se repetă de secole cu caracteristici identice în anumite ambianţe, spre exemplu, în case vechi, castele şi aşa

mai departe şi care au fost relatate mereu în aceiaşi termeni de către persoane foarte diferite şi în epoci diverse (v. *Bântuire*).

Până la urmă, nu există încă o explicaţie total satisfăcătoare a acestor fenomene. În orice caz, trebuie să se constate că este vorba de fenomene tulburătoare care pun la grea încercare raţiunea noastră şi care vor poate să ne facă să intuim că realitatea este mult prea diferită, multiformă şi complexă faţă de ceea ce credem. Poate acesta este mesajul „spiritelor glumeţe", termen care, în ciuda importantei contribuţii a psihologiei moderne, se dovedeşte într-adevăr adecvat.

### Popoare primitive

La popoarele primitive, după cum au atestat dintotdeauna exploratorii, misionarii şi călătorii, fenomenele paranormale se dovedesc a fi ample, numeroase şi acceptate fără probleme. Însăşi prezenţa figurii *şamanului* (v.) la diferitele triburi atestă recursul obişnuit la practicile magice, vindecări miraculoase, viziuni profetice şi de clarviziune, contacte cu decedaţii. Şamanii sau vrăjitorii popoarelor primitive au folosit mereu, în mod practic şi concret, puterile paranormale, mai ales pentru a vindeca lumea şi a stabili un contact cu lumea de dincolo. Sunt numeroase şi formele de divinaţie, practicate după cele mai diverse tehnici, realizate spre a descoperi informaţii asupra evenimentelor care interesează întreg tribul: vânătoarea, ploile, bolile etc. Sunt numeroase şi farmecele destinate să provoace daune şi boli anumitor persoane. Se presupune că acestea se pot realiza prin acţiune psihocinetică, în mod asemănător vindecărilor paranormale. Prezenţa unei atât de bogate fenomenologii paranormale la popoarele primitive pare să susţină ipoteza că facultăţile paranormale ar fi apanajul natural al mentalităţii arhaice, primitive şi că civilizaţia tehnologică şi, mai ales, gândirea raţională, le fac încet-încet să regreseze până la atrofiere.

### Porta, Giambattista della (1535–1615)

Om de ştiinţă şi scriitor care a creat o doctrină a corespondenţelor între regnul mineral, vegetal, animal, uman şi

planetar. A studiat *fizionomia* (v.) influențând cercetarea secolelor următoare. Lucrarea sa, *Magie naturală*, este o culegere celebră de fapte insolite, cuprinzând douăzeci de volume.

**Posedare**

Monseniorul Corrado Balducci, unul dintre cei mai buni experți în „demonologie", definește posedarea diabolică astfel: „luarea în posedare a omului de către demon, care ia în stăpânire întreg corpul unei persoane ce devine instrumentul său. Nu ia în stăpânire sufletul; totuși, făcându-se stăpânul corpului, demonul reușește să facă să tacă sufletul care nu mai este conștient de ceea ce se întâmplă. Prin urmare, în cazurile de posedare nu există responsabilitate chiar dacă posedatul blestemă și scuipă statuile sfinților și așa mai departe. În cazul posedării are loc o substituire de comandă: diavolul ia conducerea trupului. Astfel se explică cum posedatul poate face lucruri uimitoare, pe care nu este în stare să le facă în mod normal. Demonul fiind o ființă spirituală are puteri enorme de care face uz!"

Doctrina catolică admite că diavolul, în anumite cazuri, poate lua în stăpânire o persoană în propriul său scop. Adevăratele cazuri de posedare ar fi totuși foarte rare (cele mai multe ar fi de competența psihiatriei) și recunoscute prin diferite elemente ce trebuie să fie prezente simultan: aversiune față de sacru, fenomenologie psihanalitică (crize foarte violente în prezența sacrului) și fenomenologie paranormală la un nivel foarte înalt (*telepatie, levitație, xenoglosie, clarviziune*), manifestarea unor forțe superioare celor normale, materializări de obiecte (ace, flori, cuie, cio-

*O posedată dintr-o gravură din secolul al XIX-lea*

buri etc.) care adeseori sunt vomitate de către cel posedat. Atunci când fenomenologia paranormală este cuplată cu cea psihiatrică şi cu aversiunea faţă de sacru, suntem — conform experţilor — în faţa unei persoane care prezintă indicii puternice de posedare. Existenţa demonului este pentru Biserica Catolică adevărul credinţei, reafirmată chiar foarte recent de către papi, pentru care reiese ca importantă individualizarea unui criteriu foarte precis de recunoaştere a cazurilor reale de posedare, după cum a făcut monseniorul Balducci în cartea sa „Posedarea diabolică". Pentru a-i elibera pe posedaţi, Biserica foloseşte *exorcismul* (v.) care, în forma sa actuală, face parte din *Ritualul Roman* (v.).

### Prana

Termen sanscrit care înseamnă vânt, spirit, respiraţie, vitalitate. Indică energia cosmică care prin intermediul respiraţiei intră în corpul uman şi îl cuprinde. *Yoga* (v.), care dă multă importanţă respiraţiei, urmăreşte să favorizeze o circulaţie mai bună a pranei şi deci să crească posibilităţile sale efective.

### Pranoterapie

Provine din cuvântul indian *prana* = forţă vitală primordială şi arată acţiunea terapeutică a vindecătorilor.

### Precunoaştere (Precogniţie)

Împreună cu clarviziunea şi *telepati*a (v.), precunoaşterea (precogniţia) constituie percepţia extrasenzorială. Este cunoaşterea anticipată a evenimentelor care nu există încă, care se vor realiza şi despre care, în prezent, nu există premise.

Precunoaşterea este cel mai tulburător fenomen paranormal, întrucât pare să anuleze legea cauzei şi efectului şi aduce dubii serioase asupra liberului arbitru şi asupra libertăţii noastre personale. De altfel, este un fenomen profund înrădăcinat în istoria omului şi este vechi de când lumea. În fapt, dintotdeauna omul a crezut că viziunile, visele, intuiţiile ar putea pătrunde în ceea ce nu există şi că se vor putea verifica în consecinţă. Este de ajuns pomenirea Bibliei, a poemelor homerice, Apocalipsa după Ioan,

care este o carte profetică, a unei părți atât de vaste din literatura veche, pentru a vedea cât ar fi de înrădăcinată această convingere. Personaje de foarte mare autoritate s-au ocupat de precunoaștere. Platon o definea drept cea mai nobilă dintre toate artele, Cicero credea în visele profetice. Nenumărate mari *profeții* (v.) însoțesc istoria omului: de la cele ale Păianjenului Negru la cele ale Fatimei. Cele mai precise, poate totuși într-o volută de obscuritate, sunt cele ale lui *Nostradamus* (v.), care la 400 de ani de la publicarea lor continuă să trezească interes și senzație. Faimoase precunoașteri se regăsesc în textele literare: spre exemplu, scrierile muzicianului austriac Jakob Lorber, ce a trăit la mijlocul secolului trecut și care, timp de douăzeci și cinci de ani a scris în mod automat mesaje pe care i le dicta o voce misterioasă; în ele este posibilă deslușirea unor anticipări ale faptelor care privesc viața noastră de astăzi (dezvoltările științei și cele mai senzaționale descoperiri științifice, pericolele erei industriale, poluarea și încă altele). Este foarte cunoscut și cazul *Titanicului* (v.), transatlanticul care s-a scufundat în 1912, eveniment care a fost descris cu exactitate cu paisprezece ani înainte, într-un roman de Morgan Robertson.

Recent, au fost emise precogniții foarte exacte referitoare la evenimentele din războaiele mondiale. Este vorba de descoperirea unor scrisori din 1914 ale unui soldat german, în care erau descrise, cu o acuratețe într-adevăr impresionantă, evenimente precum înfrângerea Germaniei, perioada postbelică, nazismul, al doilea război mondial, împărțirea celor două Germanii. De descoperire s-a ocupat profesorul *Hans Bender* (v.) din Freiburg care a controlat cu scrupulozitate autenticitatea textelor. Precogniția este un fenomen care se prezintă deseori în mod spontan, mai ales în vis. Unul dintre cazurile cele mai cunoscute și bine studiate este cel al actriței germane Christine Mylius, decedată în 1982, cercetată și ea de Hans Bender. Acesta, timp de 30 de ani, și-a înregistrat cu acuratețe propriile vise, în care (cu luni sau chiar ani de anticipare) își vedea propria viață familiară și profesională, fapte politice și sociale, evenimente legate de prieteni și rude.

Precogniția este deseori dificil și deprimant de acceptat chiar și din partea senzitivului deoarece, de cele mai multe ori, sunt prevăzute fapte dramatice (incidente, nenorociri, decese etc.). Adeseori, viziunea este foarte precisă, dar nu conține indicații asupra datelor și locurilor: adică, senzitivul știe că este vorba de o precogniție, este sigur că se va realiza, dar nu știe unde și nici când. Procentul foarte mare al faptelor dramatice ce alcătuiesc obiectul precogniției presupune că tocmai teama, angoasa, neliniștea pun în mișcare acest mecanism complex.

În afara studiului, recoltării și analizării acestei cazuistici spontane, parapsihologia studiază astăzi precogniția într-o manieră organică și precisă: spre exemplu, prin intermediul experimentelor de laborator inițiate de către profesorul *J. B. Rhine* (v.), în care senzitivul încearcă să ghicească care față a zarului va ieși după aruncare sau ce carte de joc va fi descoperită de experimentator (de altfel, astăzi se utilizează generatoare de evenimente aleatorii și alte dispozitive electronice) sau prin intermediul celebrelor experimente cu *scaunul liber* (v.) ale senzitivului olandez *Gerard Croiset* (v.).

Marii probleme suscitate de precogniție, adică cum se poate ea împăca cu libertatea noastră personală și liberul arbitru, se poate răspunde prin explicația pe care ne-a dat-o Nostradamus la vremea sa. Anumiți indivizi, în circumstanțe deosebite, au capacitatea de a se integra în eternitatea care cuprinde toate timpurile și, prin inspirație divină, să prezică viitorul, lucru posibil deoarece toate evenimentele trecute, prezente și viitoare sunt deja prezente, deoarece timpul este o noțiune umană, potrivită constituției materiale a ființei noastre. Adică timpul n-ar exista ca atare, iar anumite persoane ar avea capacitatea de a putea vedea ceea ce este, aparent, viitor, dar care, în realitate, este o clipă ce ne parvine prin intermediul diverselor lungimi de undă. Între altele, astăzi știm că fizica modernă este pe cale să confirme această estimare ce permite să credem că suntem liberi și responsabili de acțiunile noastre, chiar dacă, în aparență, ar putea părea contrariu.

**Preexistenţă**

Potrivit doctrinei reîncarnării este viaţa care o precede pe cea actuală; sau chiar starea sufletului înainte de a se reîncarna.

**Premoniţie**

Este o precogniţie care se prezintă cu un caracter de avertisment, astfel încât este posibilă evitarea faptului preanunţat. Premoniţia se poate prezenta sub formă de vis (chiar şi simbolic), de viziune, de senzaţie şi chiar de „semn" tipic şi recurent (spre exemplu orologiul care se opreşte inexplicabil atunci când trebuie să moară cineva din familie). Cazuistica spontană raportează multe cazuri de acest gen. Se vorbeşte de „premoniţie tutelară" atunci când în mod particular este evident caracterul de avertisment al visului sau viziunii. De exemplu, o doamnă visează că un lampadar se desprinde din tavan şi cade pe leagănul unde doarme copilul său, făcându-i mult rău. Se trezeşte îngrijorată, se duce să-l ia pe micuţ şi în acea noapte îl ţine în pat cu ea. A doua zi dimineaţă se descoperă că lampadarul chiar a căzut peste leagănul, din fericire, gol. Uneori aceste anunţuri tutelare sunt făcute de persoanele dragi decedate, lucru care pare să constituie o probă în susţinerea ipotezei spiritiste. În realitate, încă nu ştim care e modul de funcţionare al precogniţiei şi premoniţiei, dacă se exclude ipoteza sugestivă expusă în paragraful despre precogniţie, pe care o datorăm lui Nostradamus şi care astăzi apare încă drept cea mai valabilă.

**Prezicere (mantiea)**

Termenul provine din grecescul *mantikė*, care înseamnă prevestire, divinaţie şi arată prezicerea pe care o face un senzitiv bazându-se pe obiecte şi evenimente (folosirea cărţilor de joc şi a tarotului, interpretarea zaţului de cafea, viziuni în globul de cristal etc.) care în aparenţă nu au nimic de-a face cu prezicerea în sine, dar pe care, într-un anumit fel, o simbolizează. Obiceiul prezicerilor este foarte vechi. La greci şi la romani prezicătorii observau zborul păsărilor, studiau măruntaiele animalelor sacrificate sau

aruncând oscioare care, după modul cum cădeau, sugerau anumite situații. Omul a crezut deci mereu în posibilitatea de a vedea în viitor ajutându-se de mijloacele cele mai variate. Şi străvechea carte a oracolelor chinezeşti, *I Ching*, este o prezicere şi sunt unii care atribuie *astrologiei* o valoare de prezicere. Se presupune, aşa cum a făcut, la începutul secolului, cercetătorul francez Eugène Osty care a dedicat multe studii prezicerii, că senzitivii uzează de diferitele instrumente aflate la dispoziția lor ca de simple ajutoare, capabile să atragă mecanismul prezicerii. Sau se poate presupune şi faptul că senzitivul acționează în mod psihocinetic asupra cărților de joc sau asupra altor instrumente, dându-le inconştient aspectul ce corespunde situației viitoare. Interpretarea cea mai sugestivă a succeselor inegalabile ale diferitelor preziceri este cea propusă de *C. G. Jung* (v.) prin teoria *sincronicității* (v.), care presupune existența unor legături semnificative şi non-cauzale în tot ceea ce există şi se întâmplă.

**Price Harry** (1881–1948)

Cercetător englez, care şi-a dedicat viața studiului senzitivilor, al mediumilor şi cazurilor de bântuire. În special s-a ocupat de studierea fraților *Schneider* (v.), *Eileen Garrett* (v.) şi a faimoasei *bântuiri* (v.) a parohiei din Borley, care a durat ani de zile şi căreia i-a dedicat numeroase articole. A fost mereu foarte critic, riguros şi acut în judecată, suspectând trucurile. A scris diverse cărți, rodul propriilor cercetări (*Casa cea mai bântuită din Anglia, Confesiunile unui vânător de spirite*).

**Primitivi** – vezi *Popoare primitive*

**Proces de individuare** – vezi *Individuare*

**Profeție**

Derivă din grecescul *pro* (în loc de) şi *phanai* (a vorbi). Profeția este o vestire făcută în numele altuia (divinitate), iar profetul este cel care primeşte şi transmite această vestire. Au existat profeți în toate timpurile şi mereu a fost vorba de personaje

de tip mistic, care anunțau poporului lor voința divină. Profeția era deci legată în mod intim de sacru, de misterios, de inspirația care vine din înalt. De fapt, găsim exemple de profeție în Biblie (Moise) în Grecia și la Roma, în religia islamică (Mahomed) și, practic, în toate religiile, mai ales în faza în care acestea trebuie să se stabilizeze, să se așeze. Chiar și Apocalipsa după Ioan este o carte profetică. În Evul Mediu se înregistrează o puternică înflorire a profețiilor creștine (cele ale lui Gioachimo da Fiore, ale sfântului Malachia), alături de alte profeții de o inspirație și un conținut mai „laice". Profețiile cele mai faimoase sunt cele ale lui *Nostradamus* (v.), pe care prezicătorul le consideră că ar deriva nu atât din inspirația divină, cât din puteri deosebite realizate prin anumite tehnici. În vremuri mult mai recente avem profețiile Fatimei, de inspirație divină, și cele foarte recente de la Medjugorje (Iugoslavia), unde, din 1981, Fecioara apare zilnic unor copii. Atât profețiile Fatimei cât și cele de la Medjugorje se referă la întreaga umanitate, căreia i se adresează invitația de a se schimba, altminteri nu vor mai fi evitabile marile dezastre.

Astăzi, cercetarea modernă parapsihologică rezervă termenul de profeție precogniților îndepărtate în timp și de un larg interes social. În schimb, se vorbește pur și simplu de *precogniție* (v.) când se referă la fapte mai apropiate, la experiențe precum cel al scaunului liber sau la experiențele personale și faptele individuale.

**Proscopie**

Derivă din greacă și înseamnă „precogniție". Astăzi termenul este folosit rar.

**PSI**

Litera grecească psi (de la care sunt derivate numele de psihe, psihic etc.) arată actualmente, în siglă, tot ceea ce are în vedere paranormalul: de fapt, se vorbește de energia PSI, de câmpul PSI și încă de altele. Termenul, în situația încă labilă a terminologiei parapsihologice, are meritul de a nu lua nici o poziție, în sensul că sunt cuprinse atât fenomenele de ordin psihic, cât și pe cele de

ordin fizic (produse, de altfel, pe cât se crede, de către psihicul uman).

**Psihe**

Termen care înseamnă „suflu, respirație, suflet". Conform stoicilor și lui Democrit, sufletul este un suflu subtil care cuprinde întreg corpul. În terminologia modenă cuvântul psihe nu are încă un înțeles perfect stabilit asupra căruia să fie toți de acord. Oricum, în general, prin „psihe" se înțelege organizarea interioară, spirituală a persoanei, capacitatea sa de a simți și înțelege. Rămâne deschisă problema dacă acest ceva ce organizează, captează și comunică ar fi perceput ca pe ceva semimaterial sau, din contră, ca pe o entitate imaterială.

**Psihedelic**

Derivă din greacă *delosis* (dezvăluire), destăinuire și arată sensibilitatea crescută ce derivă din starea de transă sau de conștiință alterată. Termenul este folosit în relație cu medicamentele, drogurile și chiar cu muzica, a căror caracteristică este aceea de a revela și dezvălui mișcările interioare și psihologice.

**Psihanaliză**

Procedeu terapeutic pus la punct de către Joseph Breuer și, mai ales, *Sigmund Freud* (v), care face din aceasta o adevărată doctrină filosofică sau, mai exact, o antropologie filosofică, o mișcare bine precizată și organizată. Psihanaliza interpretează organizarea psihică într-un sistem de principii diverse: conștient, inconștient și subconștient și instanțele Eu-lui, Super Eu-lui și Sinelui. Inconștientul poate fi cunoscut numai prin intermediul acțiunilor spontane sau provocate, în special prin intermediul materiei viselor. Legătura dintre psihanaliză și parapsihologie este foarte strânsă și deja Freud acceptase existența fenomenelor paranormale, îndeosebi a telepatiei, care se prezintă cu atâta frecvență în raportul analist-pacient, mai ales prin vise. Ulterior, psihanaliști precum Ehrenwald, Eisenbud și *Servadio* (v.) au confirmat sau dus

mai departe aceste observații și au pus în lumină raportul existent între psihanaliză și parapsihologie.

### Psihofonie

Psihofonia, sau înregistrarea pe bandă a „vocilor" de origine necunoscută, este cel mai nou fenomen studiat de către parapsihologie. Este un fenomen foarte modern întrucât pentru a se manifesta are nevoie de înregistrator; cu toate acestea, în esență, aminteşte foarte mult de vechea, familiara „măsuță" în jurul căreia aveau loc reuniuni pentru evocarea spiritelor. „Vocile" sunt cuvinte sau fraze, în general, scurte, telegrafice, fragmentare care apar inexplicabil pe banda magnetică: cuvinte pe care nimeni nu le-a pronunțat sau auzit în momentul înregistrării și care în schimb se pot auzi — mai mult sau mai puțin clar — la reascultarea benzii. Lucru curios este că aceste voci se autodefinesc drept „voci ale morților", fapt care face imediat evidentă paralela cu „măsuța" de veche amintire.

Experimentatorii, care sunt foarte numeroşi pentru că fenomenul este la îndemâna tuturor (poate fi de ajuns un vechi aparat de înregistrat şi cât de multă voință şi răbdare) sunt deseori convinşi că „vocile" provin de la cei decedați; în schimb, alți investigatori consideră că este vorba de un fenomen psihocinetic, adică de acțiunea inconştientă a psihicului uman asupra benzii magnetice.

Fenomenul vocilor a fost descoperit, în manieră practic cazuală, de către regizorul suedez *Friedrich Jürgenson* (v.) în 1959. Jürgenson trebuia să realizeze un reportaj de televiziune despre cântecul păsărilor; şi-a adus deci aparatul de înregistrat în pădure şi a început înregistrările. La ascultare, în afară de cântecul păsărilor, a găsit pe bandă voci umane, foarte ciudate pentru că în pădure mersese singur. A repetat experimentul şi de această dată, la ascultare, a auzit vocea propriei mame moarte care îl chema pe nume. De atunci Jürgenson s-a dedicat înregistrării de „voci", adunând o cazuistică enormă: era vorba, întotdeauna, de voci ale decedaților cunoscuți sau nu de către el. De fenomenul „voci" s-a

interesat profund şi *Konstantin Raudive* (v.) un filosof leton care, după război, s-a mutat în Germania. Raudive a adunat mai bine de optzeci de mii de voci şi a scris despre fenomen două cărţi, care au fost traduse în mai multe limbi şi care au făcut cunoscut fenomenul aproape peste tot.

Înregistrarea „vocilor", după cum s-a spus, nu este dificilă. Pentru a începe este bine să se folosească metoda microfonică care este cea mai simplă: se deschide microfonul, se porneşte aparatul de înregistrat, se lasă să meargă banda pentru câteva minute şi apoi se trece la ascultare pentru a controla dacă n-au rămas imprimate voci. O altă metodă foarte folosită care cere totuşi mai multă experienţă, este cea radiofonică, ce constă în conectarea aparatului de înregistrat la radio printr-un cablu şi acordarea acestuia pe anumite frecvenţe — care variază după latitudini şi după experimentatori. Oricum, în general fiecare găseşte destul de rapid metoda sa. Există şi alte tehnici mai complicate, nerecomandabile totuşi celor care sunt la început.

Dat fiind că „vocile" sunt deseori puţin clare şi cer o interpretare, este bine să se ţină seama numai de frazele cele mai limpezi şi certe, pentru a nu exista riscul de amăgire şi de a face „vocile" să spună ceea ce se vrea a spune. De fapt, riscurile de erori şi de interpretări greşite sunt numeroase, în special dacă se abordează fenomenul în speranţa de a auzi o anumită voce, aparţinând unei persoane dragi decedate. Totuşi, există şi o cazuistică clară şi fără echivoc, pentru care sigur nu se poate invoca fantezia ori halucinaţia acustică. Chiar şi pentru acest tip de „voce" interpretarea poate fi dublă: sau proiecţie psihocinetică sau intervenţie reală a celor decedaţi. Ca pentru multe alte fenomene paranormale, nici în acest caz nu există o interpretare definitivă.

### Psihoigienă

Indică „igiena mentală", „sănătatea psihică". Cu referire la paranormal, indică o apropiere justă, sănătoasă şi corectă de fenomenele în cauză, spre a evita ceea ce generează temeri, anxietăţi, implicaţii excesive, aşteptarea unor miracole care ar putea să

fie amăgitoare. Acestui domeniu i se dedică în mod amplu Institutul din Freiburg creat de profesorul *Hans Bender* (v.).

**Psihokinezie (PK)**

Derivă din greacă *psyche* (suflet) şi *kinesis* (mişcare). Termenul a fost inventat de profesorul *J. B. Rhine* (v.) şi indică acţiunea minţii asupra materiei. Rhine a studiat această capacitate prin metoda cantitativă şi, cum a făcut pentru telepatie, clarviziune şi precogniţie, a ajuns să-i demonstreze existenţa în mod statistic. Pentru experimentare se folosea de zaruri care erau aruncate cu mâna sau cu un aparat şi cărora senzitivul încerca să le influenţeze căderea. De altfel, fenomenele psihocinetice sunt foarte ample, diverse şi vechi: ele cuprind dizlocările de obiecte care se întâmplă în cazurile de *poltergeist* (v.), mişcările de masă, levitaţiile şi toate celelalte fenomene fizice produse de mediumi, înregistrarea vocilor paranormale, bine cunoscutele îndoiri de metale şi, cu toate probabilităţile, chiar acţiunea încă misterioasă a vindecărilor. Celebre experimente de psihokinezie au fost realizate cu senzitiva poloneză Stanislava Tomczyk, care reuşea să înalţe de pe masă obiecte fără să le atingă şi cu sovietica *Nina Kulaghina* (v.), capabilă să mişte şi să ridice mici obiecte puse sub un clopot de sticlă. Psihokinezia pare să fie, mai curând, o capacitate difuză. În faimoasele experimente televizate în care *Uri Geller* (v.) îndoia chei şi tacâmuri în faţa telespectatorilor, mii de persoane s-au arătat a fi în stare să-l imite, din casele lor. Nu se ştie încă în ce constă misterioasa energie care permite un efect contrar tuturor legilor fizice: ipotezele formulate sunt diverse, dar nici una nu este definitivă. Problema rămâne deschisă, iar enigma tulburătoarei acţiuni a minţii asupra materiei este încă nedezlegată.

**Psihologie transpersonală**

Şcoală psihologică care îşi are punctul de plecare în psihologia umanistică, dar care spre deosebire de cea din urmă nu este centrată pe dezvoltarea personalităţii şi a realizării Eu-lui, cu toate că tinde să transceadă aceste limite care îi par prea înguste. Psihologia transpersonală pune accentul pe spiritualitate şi pe

exigențele transpersonale ale omului și recunoaște fiecăruia dreptul-îndatorire de a urma propria cale de realizare. Deci mare interes pentru experiențele de tip transpersonal, pentru *meditație* (v.), *psihosinteză* (v.) pentru tot ceea ce retrimite la transcendență și chiar pentru fenomenele paranormale. Punctul de referire fundamental al psihologiei transpersonale este gândirea lui *C. G. Jung* (v.). Vezi și *Transpersonal.*

**Psihometrie**

Este capacitatea proprie anumitor senzitivi de a percepe dintr-un obiect istoria sa sau pe cea a persoanei căreia i-a aparținut. Este bine ca experimentatorul care controlează desfășurarea experimentului să nu știe nimic de obiectul în cauză pentru a evita ca senzitivul să capteze informațiile prin telepatie De fapt, în anumite experimente, chiar pentru a împiedica acest inconvenient, obiectele care trebuie să servească drept inductori sunt închise în casete sau în cutii. Au experimentat îndelung pe psihometri doctorul Pagenstecher la începutul secolului, profesorul Walter F. Prince, iar în Italia, profesorul Francesco Egidi și doctorul *Piero Cassoli* (v.). Se vorbește de „psihometrie a ambientului" atunci când însuși ambientul îndeplinește funcția de inductor: în general este vorba de locuri legate de evenimente de mare importanță și dramatism. Spre exemplu pe câmpurile anumitor bătălii se simt uneori răsunând încă țipetele de război și zgomotul armelor. Chiar și faimosul episod de la *Trianon* (v.), în care două domnișoare englezoaice, trecând prin grădina din Versailles au asistat la scene din epoca Mariei Antoneta, pare datorat unui fenomen de psihometrie a ambientului. Același lucru se poate presupune despre alte celebre locuri bântuite. Psihometria este unul dintre fenomenele paranormale cele mai sugestive. Ea ne face să presupunem că suntem legați de toți și de toate, dincolo de spațiu și timp, că nimic nu este pierdut, că urma a ceea ce a fost continuă să fie operantă, chiar dacă numai puțini indivizi dotați în mod deosebit sunt în stare s-o capteze.

**Psihopomp**

Înseamnă în greacă „însoțitorul sufletului" și în mitologia greacă era cel care însoțea morții în lumea subterană. Actualmente se înțelege prin acest termen un soi de „protector" care însoțește și protejează în timpul călătoriilor astrale și a experiențelor vizionare.

**Psihoscopie** – vezi *Psihometrie*

**Psihoscriere**

Echivalent al *telescrierii.*

**Psihosinteză**

Doctrină psihologică și psihoterapeutică inițiată pe la 1926 de psihiatrul și psihologul *Roberto Assagioli* (v.), care o răspândește pe larg în Italia și în afară, unde suscită încă și acum un mare interes. Conceptul de bază al psihosintezei este cel al creșterii interioare și spirituale, al evoluției potențialităților individuale. Deci psihosinteza este mai ales sau și o psihologie pentru omul sănătos, interesat în dezvoltarea armonioasă a propriei personalități. În baza psihosintezei, omul trebuie să ajungă să-și stabilească un echilibru între diversele sale polarități, la nivel fizic, mental și spiritual: sarcină foarte anevoios și dificil de îndeplinit. În psihosinteză nu există o metodă precisă și definită, deoarece fiecare persoană are propria cale. Terapeutul poate deci folosi diferite metode psihoterapeutice, care se integrează într-o sinteză sugerată de experiența sa și de cazul individual cu care are de-a face.

**Psihotronică**

Termen prin care sovieticii indicau cercetarea parapsihologică de tip strict științific. Propus în 1968, în timpul unui congres la Moscova, termenul a fost acceptat în toate țările din Est. Psihotronica studiază fenomenele paranormale cu ajutorul instrumentelor științifice și se interesează în special de raporturile dintre om și natură, dintre suflet și materie. De ea se ocupă, tocmai

pentru aspectele tehnico-ştiinţifice, matematicieni, biologi, fizicieni, ingineri, experţi în electronică. În ţările din Est s-au ţinut diferite congrese de psihotronică şi rezultatele experimentelor sunt publicate într-o revistă adecvată care se numeşte *Psychotronic*.

**Psihoză mediumnică**

Tulburare psihică ce poate deriva din implicarea incorectă şi prea îndelungată în practicile spiritiste. Persoana aude mereu voci, are idei obsesive, halucinaţii, se simte de-a dreptul constrânsă să facă gesturi pe care „vocile" sau apariţiile sale o incită să le facă. În aceste cazuri este bine să se întrerupă imediat practicile, iar persoana să fie îngrijită de un psiholog sau psihiatru.

**Qumran**

Localitate de lângă Marea Moartă unde, în 1947, au fost regăsite celebrele „suluri" conținând scrierile *Esenienilor* (v.)

## Rabdomanţie

Din greacă *rabdos* (baston), indică o divinaţie ce avea loc prin folosirea unei baghete, a cărei formă tradiţională este cea de furcă. De origine foarte veche (pare că Moise s-ar fi servit de capacităţile sale de rabdomant pentru a găsi apa pentru poporul său însetat), rabdomanţia a fost folosită în mod amplu atât pentru căutarea apei cât şi pentru mineralele subterane. Este foarte vastă cazuistica în chestiune. Astăzi baghetele de lemn sunt înlocuite de foarte moderne baghete de metal de formă aerodinamică, cu toate acestea utilizarea este tot aceeaşi. Se discută şi acum dacă rabdomantul captează efectiv radiaţiile şi energiile sau dacă bagheta îi serveşte pur şi simplu pentru catalizarea capacităţilor sale de percepţie extrasenzorială. Astăzi mulţi înclină pentru această a doua ipoteză confirmată şi de faptul că deseori rabdomanţii, asemenea radiesteziştilor, operează nu în câmp, ci pe hărţi geografice şi planuri. Vezi şi *Radiestezie*.

*Modul de a ţine bagheta de către un rabdomant*

**Racanelli Francesco** (1904–1978)

Vindecător foarte dotat încă de copil, licențiat în drept, a obținut apoi o a doua licență în medicină pentru a-şi putea exercita în liniște activitatea sa de vindecător: i-au fost intentate mai bine de cinci procese pentru exercitarea abuzivă a meseriei de medic. Originar din Puglia, Racanelli a trăit aproape mereu la Florența, unde şi-a desfăşurat şi activitatea benefică în favoarea suferinzilor. Numai prezența sa şi simpla atingere a mâinilor sale alinau durerile şi vindecau boli de diferite origini, mai ales psihosomatice. Racanelli era foarte religios şi înțelegea activitatea sa de vindecător ca pe un serviciu pus în slujba aproapelui, în spiritul carității. A scris şi câteva cărți despre felul său deosebit de a vindeca bolnavii. Este amintit ca una dintre personalitățile cele mai deschise şi generoase din întregul domeniu al paranormalului.

**Radiestezie**

Termen de origine încă incertă (din greacă *radios* = uşor şi *aistesis* = senzație: deci „percepție facilă". Sau din latinescul *radius* = rază, radiație), care indică capacitatea unor anumite persoane de a percepe prin intermediul unor instrumente diverse prezența apei, mineralelor, vestigiilor arheologice, persoanelor dispărute etc. Dacă instrumentul folosit este o baghetă (nuia, vergea) se vorbeşte de *rabdomanție* (v.); dacă este un pendul, se vorbeşte de radiestezie. Capacitatea pare totuşi să fie aceeaşi: o formă de clarviziune catalizată de pendul sau de vergea (baghetă). Că este vorba de clarviziune şi nu de perceperea de radiații o demonstrează faptul că radiesteziştii lucrează adeseori pe fotografii, hărți, planuri de apartamente sau de-a dreptul pe trupul uman pentru a diagnostica.

*Pendulul* (v.) este, în mod esențial, o greutate legată de un fir şi este făcut să oscileze peste obiectul, fotografia, harta geografică sau persoana etc. care se doreşte analizată. Mişcările sale arată senzitivului care ar fi situația. Cu toate că există manuale care explică diversele tipuri de mişcare ale pendulului şi posibilele lor semnificații, radiesteziştii sunt de acord că fiecare trebuie să-şi găsească propria cheie de lectură şi propriile metode. În acest scop

este necesară exersarea îndelungată, posibil sub călăuzirea unui radiestezist expert. Asemenea rabdomanției și radiestezia este foarte veche, iar practicarea ei se face în toată lumea. În Franța radiestezia a fost recunoscută oficial de Academia de Științe din 1913.

**Radionica**

Face parte din domeniul radiesteziei și se ocupă în special de diagnosticarea medicală prin intermediul instrumentelor capabile să individualizeze radiațiile negative, patogene. Radionica a fost fondată de medicul american Albert Abrams (1863-1924) care prin intermediul analizelor a câtorva picături din sângele pacientului reușea să indice disfuncționalitățile. Astăzi, radionica se bucură de un cert interes reînnoit și este practicată de senzitivi experți în diagnosticarea radiestezică.

***Raps***

Este vorba de pluralul cuvântului englez *rap* (lovitură) și indică în parapsihologie acele lovituri care pot fi auzite în timpul ședințelor mediumnice sau a fenomenelor de poltergeist și care par a se produce chiar din interiorul meselor, zidurilor și mobilelor. În general sunt lovituri scurte, uneori atât de violente încât dau impresia că mobila ar sta să se dezmembreze, deși nu i se întâmplă nimic. Prin raps (lovituri) a comunicat cu surorile *Fox* (v.) misteriosul spirit din Hydesville, dând naștere în 1848 mișcării spiritiste și a ritualului „loviturilor". Dar fenomenul este mult mai vechi și Biserica însăși îl ia în considerație din Evul Mediu: îl definește *spiritus percutiens* și prevede ritualuri și formule spre a-l îndepărta. În literatura privitoare la ședințele mediumnice cazuistica raps este enormă, fapt pentru care fenomenul trebuie să fie considerat natural. Mai dificilă este interpretarea care este, ca întotdeauna, cel puțin dublă: activitatea spiritelor dezântrupate sau acțiunea unui psihism uman?

**Raudive Konstantin** (1909–1974)

Psiholog leton, scriitor și traducător, după o viață chinuită legată de soarta patriei sale s-a stabilit în Germania unde a rămas

până la moarte. Numele său este celebru în domeniul parapsihologiei pentru studiile sale aprofundate asupra *psihofoniei* (v.), fenomen descoperit în 1959 de către *F. Jügernson* (v.). Doritor să experimenteze în manieră ştiinţifică corectă, el a reuşit să înregistreze peste optzeci de mii de voci de origine necunoscută şi a contribuit pe larg la popularizarea fenomenului. Şi-a dedicat acestei cercetări ultimii cincisprezece ani din viaţă şi a publicat rezultatele experimentelor sale în volumul *Voci de dincolo*. Cercetător serios şi scrupulos a fost în foarte bune relaţii cu cei mai prestigioşi cercetători ai parapsihologiei din Europa şi America.

***Rebirthing* (Renaştere)**

Este vorba de o psihotehnică de origine americană în baza căreia este re-evocată prin tehnici deosebite respiratorii şi trupeşti propria naştere şi retrăind-o se pot elimina consecinţele traumelor perinatale şi transforma experienţa într-un eveniment dulce şi armonios. *Rebirthing*-ul armonizează şi liniştеşte interior.

**Regresie hipnotică** – vezi *hipnoză*

**Reich Wilhelm** (1897–1957)

Psihanalist şi medic, a simţit mult influenţa lui Freud şi a contribuit la promovarea mişcării psihanalitice. S-a apropiat şi de marxism, pe care a încercat să-l concilieze cu psihanaliza, cu rezultatul că a fost expulzat atât de către unul, cât şi de altul. Emigrat în Statele Unite, a activat cu succes ca psihoterapeut. Numele său este legat mai ales de descoperirea „orgonului", termen prin care Reich înţelegea un fluid de natură biofizică existent în cosmos, care penetrează şi influenţează totul. Reich a gândit şi aşa-zişii „acumulatori de orgon", un fel de recipienţi în care, prin sisteme deosebite, se acumula această energie ce putea apoi fi transmisă organismelor vii. „Orgon-ul" lui Reich aminteşte de *prana* (v.) orientalilor. Reich a fost un personaj foarte discutat în viaţă, iar descoperirea sa, niciodată controlată ştiinţific până în profunzime, a avut alternanţe diverse. Se bucură şi acum de un anumit interes în ţările de limbă germană.

## Reîncarnare

Doctrina reîncarnării ne învață că nu se trăieşte o singură viață, ci mai multe, în care „îți iei un nou trup" până la atingerea unor anumitor scopuri. Ca doctrină religioasă, reîncarnarea este răspândită mai ales în Orient şi îşi găseşte în India cea mai amplă şi profundă expresie filosofică în *Vede*, *Upanişade* şi în *Bhagavadgita* (v.). În această ultimă scriere găsim o definiție foarte clară şi perfectă a reîncarnării: „... Aşa cum se aruncă hainele vechi pentru a le îmbrăca pe cele noi, aşa lasă şi sufletul trupurile folosite pentru a se reîncarna în cele noi..."

Din India, doctrina reîncarnării a trecut apoi în alte țări poposind şi în Occident. În Grecia au admis-o Empedocle, Pitagora şi mai ales Platon şi, în consecință, i-au dat gir Origene, neoplatonicienii, Bruno, Campanella şi Leibniz. Dar reîncarnarea domneşte în Orient: în China reintră în Daoism, în Japonia a fost introdusă de budism, în India este reprezentată atât în budism cât şi în brahmanism şi hinduism.

În vremuri recente sau destul de recente, doctrina reîncarnării a fost propusă din nou în Occident de către *Allan Kardec* (v.), codificatorul spiritismului. Se spune că toate mesajele care sosesc prin intermediul mediumilor vorbesc despre reîncarnare.

Scopul vieților multiple este acela de a te purifica şi de a avea experiențe, la sfârşitul evoluției şi conform legii *karmice* (v.). Pentru a căuta să se demonstreze realitatea reîncarnării, astăzi sunt pe cale să se realizeze cercetări de mare interes, adică se caută să se studieze amintirile (spontane sau provocate) pe care persoanele pot să le aibă despre adevăratele sau presupusele lor existențe precedente.

Cercetările cele mai stimulatoare au fost inițiate acum treizeci de ani de către *Jan Stevenson* (v.), profesor de psihiatrie la Universitatea din Virginia, a cărui metodă se bazează pe analiza amintirilor spontane ale persoanelor, în special copii, care povestesc lucruri pe care, în mod normal, nu ar trebui să le ştie: spre exemplu că ar fi avut într-un timp un alt nume şi uneori chiar un alt sex, că ar fi trăit în alte oraşe decât în cele în care se găsesc, că ar fi avut o slujbă, o familie, copii care nu au nimic de-a face cu situația actuală, că ar fi murit într-un anume fel. Uneori aceşti copii, care

în toate cazurile încep să vorbească de aceste lucruri deşi abia sunt în stare să se exprime, îşi refuză de-a dreptul proprii părinţi şi spun că ei nu sunt părinţii lor adevăraţi, desemnând alte persoane; cer jucării care le-ar fi aparţinut în existenţa precedentă, descriu locuinţe care nu sunt cele în care trăiesc. Controalele foarte minuţioase executate de Stevenson şi de colaboratorii săi au adus confirmarea multora dintre aceste afirmaţii. Uneori aceşti copii se nasc având pe spate inexplicabile *semne de naştere* (v.); cicatrici care corespund rănilor ce ar fi dus la moartea personalităţii precedente, despre care copiii îşi amintesc perfect.

În afară de acestea, copiii prezintă caracteristici şi comportamente care nu se explică nici genetic, nici prin influenţa ambientului: aversiune, plăceri, simpatie, atitudini, capacităţi înnăscute, fixaţii care, după părerea profesorului Stevenson, se pot explica numai presupunând fapte precedente conceperii. Cazuistica, acum foarte vastă, analizată de Stevenson, nu a fost culeasă numai din India şi din ţările în care se crede în reîncarnare, ci aproape din toată lumea: Europa, Statele Unite, Australia. Stevenson nu consideră aceste cazuri ca probe ale reîncarnării, ci simple indicii în favoarea unei asemenea ipoteze.

Alte indicii sunt sub o investigare de alt tip, adică experimente de regresie în stare de hipnoză. Subiecţii hipnotizaţi sunt făcuţi să regreseze în timp şi astfel se întâmplă că se dă peste presupuse amintiri ale vieţilor precedente. Şi în acest domeniu există cazuistică din abundenţă. Psihiatrul englez Denys Kelsey a adunat pur şi simplu mii din aceste cazuri, ajungând la convingerea că orice aversiuni, nevroze, probleme psihice ar fi provocate de traume subite ale subiectului într-o viaţă a sa precedentă şi că pot fi vindecate făcând să reapară în memoria persoanei în cauză amintirea acelor fapte îndepărtate. A derivat din aceasta o adevărată terapie a reîncarnării care, mai ales, în ţările anglosaxone, se bucură de un mare interes.

Chiar dacă nu există probe ştiinţifice despre realitatea reîncarnării, nu se poate nega că această doctrină ar fi tot mai mult pe punctul de a intra în conştiinţa occidentalilor, care — după Stevenson — în mai puţin de douăzeci de ani vor fi gata s-o accepte.

**Relativitate (Teoria relativităţii)**

Teorie elaborată de Einstein în 1905, care împreună cu teoria cuantică a produs o răsturnare a concepţiilor obişnuite ale lumii. Pentru parapsihologie sunt de o importanţă deosebită afirmaţiile lui Einstein referitoare la *spaţiu şi timp* (v.), care nu ar exista ca valori absolute, precum cele de masă şi energie, drept pentru care ar fi moduri de manifestare ale unei unităţi existente la baza fiecărui lucru şi cele din câmpurile gravitaţionale, care ar explica psihokinezia.

**REM**

Termenul este format din iniţialele cuvintelor *Rapid Eyes Movements* (mişcări rapide ale ochilor), şi indică o fază a somnului caracterizată de mişcări rapide ale globurilor oculare. S-a constatat că, în fiece noapte, fiecare dintre noi trece, mai mult sau mai puţin, prin 4-5 faze din acestea, una durând aproximativ douăzeci de minute. O persoană trezită în timpul unei faze REM, aproape întotdeauna declară că a fost trezită în mijlocul unui vis amplu, plin de viaţă. În timpul celorlalte faze ale somnului acesta nu are loc. Exploatând acest fapt, a fost posibilă programarea experimentelor de influenţare telepatică în timpul visului, efectuate mai ales la *Dream Laboratory* (Laboratorul pentru vise) al Centrului Medical Maimonides din Brooklin. Vezi şi *Vis*.

***Remote viewing* (viziune la distanţă)**

Înseamnă în engleză „viziune la distanţă" şi este un termen inventat de cercetătorii americani pentru a indica o capacitate paranormală foarte apropiată de clarviziune, care poate totuşi cuprinde şi elemente telepatice şi precognitive. În mod esenţial este vorba de capacitatea pe care anumiţi indivizi o au în a descrie locuri şi fapte îndepărtate în spaţiu şi în timp prin intermediul diverselor mijloace ale celor cinci simţuri. De câţiva ani cercetători americani şi sovietici se ocupă cu mare zel de *remote viewing* şi au fost publicate articole argumentate ştiinţific în *Buletinul Institutului de Inginerie Electronică* din SUA şi în revista *Nature* din Anglia.

*Asociația Americană pentru Progresul Științelor* (AAAS) a organizat congrese dedicate acestei teme, iar *Stanford Research Institute* (Institutul Stanford pentru Cercetare), are în lucru, de ani de zile, un proiect de studii la nivel militar și nemilitar. Diferite alte grupuri independente din alte laboratoare au repetat experimentele acestui institut confirmându-i rezultatele. Între cercetătorii care s-au ocupat mai mult de aceste experimentări sunt citați psihologii americani Russel Targ și Keith Harary care desfășoară de mult o muncă de pionierat în acest domeniu și, după ani de muncă la *Stanford Research Institute*, au acum propriul institut (Delphi Institute). Prin colaborarea senzitivilor societici, Targ și Harary au realizat în 1984 experimente reușite de *remote viewing* Moscova-San Francisco, urmăriți de membri ai Academiei Sovietice de Științe și demonstrând că facultatea de „a vedea departe" nu este limitată de marile distanțe. După cercetătorii americani, toți avem capacități de *remote viewing* ce se pot dezvolta prin tehnici adecvate și exerciții. *Remote viewing* se pretează bine utilizărilor practice (spre exemplu, căutarea unor lucruri sau persoane ascunse sau dispărute) și din acest motiv se bucură de un interes atât de mare.

**Resch Andreas** (1934)

Sacerdot, de origine italiană, din congregația Mântuitorului, cu reședința la Innsbruck. Licențiat în psihologie clinică, se ocupă de parapsihologie de mulți ani. Are o editură proprie (Resch Verlag), unde publică o revistă specializată și cărțile din seria *Imago Mundi* (v.), și un institut de cercetare dotat, între altele, cu o mare bibliotecă parapsihologică. Începând din 1970, Resch ține cursuri de *Paranormalogie* (v.) la Academia Alfonsiană din Roma, care face parte din Universitatea Laterană. Este secretarul general de la *Imago Mundi* (v.) și organizează la fiecare doi ani un mare congres internațional.

**Resturi diurne**

În baza psihoanalizei, se vorbește de „resturi diurne" pentru acele vise ce conțin fragmente de situații nesoluționate și nedigerate în starea de veghe și care trebuie deci să fie „digerate" în

evenimentul oniric. Asemenea vise au deci de-a face cu trecutul imediat al celui ce visează. Astfel, în vis se prezintă şi elementele care preanunţă viitorul celui ce visează.

**Retrocogniţie**

Prin acest termen se înţelege capacitatea de a vedea evenimente trecute: cu alte cuvinte este clarviziunea referitoare la evenimentele care s-au întâmplat deja. Adesori, senzitivii capabili de retrocogniţie au nevoie de „susţineri", adică de obiecte care le servesc pentru fixarea atenţiei şi atingerea stării mentale şi psihologice necesare pentru a pune în mişcare mecanismul retrocognitiv: cărţi, zaţ de cafea, sferă de sticlă şi altele. Alteori este un loc care îndeplineşte funcţia de „fitil". E faimos cazul întâmplat la începutul acestui secol celor două domnişoare englezoaice care, trecând prin Versailles, au retrăit scene şi întâmplări de la sfârşitul secolului al XVIII-lea: este vorba de cazul *Trianon* (v.), amplu studiat şi atestat. Retrocogniţia nu se pretează experimentelor de laborator, adică de tip cantitativo-statistic şi nici *J. B. Rhine* (v.) nu a inclus-o în experimentele sale. Şi fenomenul retrocogniţiei, precum cel al precogniţiei (vezi şi acest paragraf), demonstrează în mod clar independenţa percepţiei senzoriale faţă de timp şi spaţiu.

**Rezervor cosmic**

Concept inventat de psihologul american *William James* (v.) pentru a explica fenomenele de percepţie extrasenzorială. El şi-a închipuit existenţa unui „loc" în care ar fi păstrate toate amintirile umanităţii şi urma a tot ceea ce se întâmplă şi s-a întâmplat în trecut. Datorită facultăţilor lor deosebite, senzitivii ar fi în stare să scoată din acest rezervor informaţiile de care au nevoie.

**Rhine Joseph Banks** (1895–1982)

Psiholog american, care este considerat părintele parapsihologiei ştiinţifice întrucât experimentele sale celebre cu metoda statistico-cantitativă dezvoltate timp de mai bine de cincizeci de ani la Universitatea Duke din Durham (Carolina de Nord) au conferit parapsihologiei o demnitate ştiinţifică, încât a fost primită

în Asociația Americană pentru Progresul Științelor (AAAS). Experimentele au început în 1930 sub călăuzirea profesorului *McDougall* (v.), al cărui asistent era Rhine, și foarte curând au dus la înființarea Laboratorului de Parapsihologie și la crearea *Jurnalului de Parapsihologie*, unde erau publicate rezultatele experimentelor. Rhine și-a început cercetarea sa asupra telepatiei pentru a trece apoi și la alte fenomene de percepție extrasenzorială (clarviziune, precogniție) și la psihokinezie. În general, Rhine nu experimenta cu senzitivi, ci cu studenți și se servea de cărți de joc și zaruri în evaluarea statistică. Rhine a trebuit să înfrunte criticile și ostilitățile a destui oameni de știință, cu toate acestea a știut să depășească aceste dificultăți și să se bucure, datorită experimentării sale foarte riguroase, de stima generală. Începând cu 1965, Laboratorul de Parapsihologie intra în cadrul Fundației pentru Natura Omului, creată de însuși Rhine pentru promovarea cercetării parapsihologice la nivel internațional. Rhine a scris mai multe lucrări în care descrie experimentele sale: *Noile frontiere ale minții*, *Puterile spiritului*, *Percepție extrasenzorială*.

**Rhine Louisa** (1891–1984)

Soția lui Joseph Rhine, care a făcut cu acesta o pereche perfectă și s-a dedicat personal studierii fenomenelor spontane. A lucrat adică cu metoda calitativă, în vreme ce soțul ei se folosea la scară mare de cea cantitativă. În afara fenomenelor în sine, a studiat caracteristicile senzitivilor și și-a îndreptat atenția și către problema supraviețuirii. Munca sa se integrează deci perfect în cea a soțului. Cea mai importantă lucrare a sa este *Canalele oculte ale minții*.

**Richet Charles** (1850–1935)

Medic și filosof — obține premiul Nobel în 1913 — unul dintre cercetătorii cei mai stimați ai timpului său. A fost un precursor în multe domenii și s-a dedicat cu pasiune și cercetării paranormalului, îndeosebi hipnozei, fenomenelor mediumnice și celor de percepție extrasenzorială. A experimentat cu mediumi și senzitivi, între care Eusapia Paladino, și, în 1905, a fost președintele *Societății pentru Cercetare Psihică* (v.) din Londra.

A contribuit la fondarea *Institutului Metapsihic Internațional* (v.) din Paris, în 1919, al cărui președinte onorific i-a și fost. El a inventat termenul „metapsihică", care astăzi, în general, este preferat celui de „parapsihologie". Onest și curajos, a fost mereu animat de un spirit pionieristic și de o mare inițiativă, astfel încât nu ezita să-și pună în pericol propriul nume pentru apărarea cercetărilor cărora se dedica cu pasiune. Printre operele sale amintim în mod deosebit *Traité de métapsychique* (Tratat de metapsihică).

**Rituale Romanum**

Lucrare liturgică redactată în 1614 în timpul papei Paul al V-lea. Ea conține ritualurile tainelor, procesiunilor și funeraliilor ca și pe cele ale *exorcismelor* (v.). Ritualul indică ca semne de posedare diabolică cunoașterea evenimentelor viitoare, clarviziunea, citirea gândurilor, vorbirea și înțelegere de limbi străine, levitația, creșterea excepțională a forțelor fizice. Tot ceea ce trebuie, în mod natural, să fie combinat în ostilitate față de sacru.

*Jane Roberts*

**Roberts Jane**
(1930–1985)

Scriitoare și medium american prin intermediul căreia s-a manifestat entitatea „Seth" timp de mulți ani. Vezi *Seth*.

**Rol Gustavo Adolfo** (1903–1994)

Pictor și senzitiv extraordinar, Rol a trăit și lucrat la Torino. Având mai multe licențe și fiind foarte cult obișnuia să țină ceea ce îi plăcea să numească „experiențe" în ambianța unui restrâns cerc de prieteni, într-un climat senin și neconvențional, în plină lumină. Potrivnic oricărei forme de publicitate, a considerat întot-

deauna că facultățile sale ar fi expresia demnității morale și a renunțat la orgoliu și la bani. În realitate, Rol a dat totdeauna consultații din generozitate, ajutându-și deseori și prietenii cu capacitățile sale de prezicător și vindecător. La ședințele sale au asistat ocazional mai mulți cercetători italieni și străini, care au rămas pe deplin convinși de calitățile sale extraordinare. Surprinzătoare erau mai ales facilitatea și sprinteneala cu care Rol realiza fenomene ce pot părea incredibile: aportări, scrieri și desene automate și directe, lectură în cărți închise, experimente cu cărți de joc, despre care numai ipoteza dematerializării și materializării pot aduce explicații. Rol considera că totul s-a întâmplat datorită „spiritului inteligent" al omului, capabil de a se conecta la ordinea universală și să producă evenimente care par supranaturale, dar care, în realitate, aparțin armoniei cosmice.

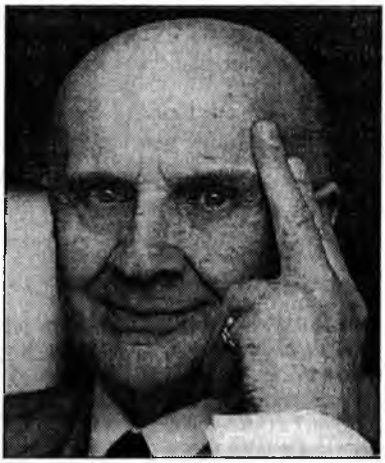

*Gustavo Adolfo Rol*

### Rosacroce (Trandafirul cruce)

Societate secretă creată în Germania în secolul al XVII-lea în scopul îndeplinirii învățăturilor lui Christian Rosenkreutz, cavaler german ce a trăit cu două veacuri înainte, care

*Simbolul Rosacruce desenat de către Robert Fludd*

călătorind în Orient a căpătat propriile cunoştinţe alchimice şi oculte. Rosenkreutz avusese foarte puţini discipoli şi continuatori, dar atunci când, în secolul al XVII-lea, s-a descoperit în Maroc mormântul său pe care era săpat un mesaj ce invita la răspândirea învăţăturii, acesta a fost expus în opere anonime ce au avut mari consecinţe. În realitate, mişcarea s-a răspândit în multe ţări europene, apoi şi în America. Ea propunea reînnoirea interioară şi posibilitatea dobândirii acelor puteri extraordinare ce se pare că ar fi fost propice fondatorului acesteia. În mod esenţial, mişcarea rosacrociană este încă misterioară şi astăzi este împărţită în mai multe grupări ce susţin că posedă adevărata tradiţie a vechilor Cavaleri Rosacroce, care erau nişte iluminaţi dotaţi cu o profundă cultură religioasă şi ocultistă.

**Rune**

Caractere grafice ale lumii germanice, răspândite din anul 300 e.n. şi până în secolul al XIX-lea în Germania şi ţările scandinave. Caracterele, care prezintă încă aspecte misterioase, erau în general săpate pe pietre, dar se regăseau şi pe obiecte (pumnale, instrumente muzicale etc.). Pe cât se pare, runele aveau o valoare magică. Fiecare simbol era legat de un număr, iar acesta de puteri spirituale, pe care cel care realiza runele (magul) vroia să le facă aliate scopurilor sale. De fiecare simbol şi număr era legat şi un sunet, cu un caracter evocator particular. Alfabetul runic prezintă influenţe greceşti şi latine, dar are caracterele sale proprii ce alcătuiesc un complex independent care îşi conservă şi acum misterul său magic.

**Ryzl Milan** (1928)

Chimist şi parapsiholog cehoslovac, care acum trăieşte de mulţi ani în Statele Unite, unde predă parapsihologia şi se dedică activităţii popularizatoare. A început să se intereseze de parapsihologie făcând experimente de hipnoză, constatând că în stare hipnotică capacităţile paranormale ies la suprafaţă cu mai mare uşurinţă. Lui îi aparţine teoria *impregnării fizice* (v.), care presupune că obiectele captează şi fixează energiile mentale pe care apoi persoana dotată cu capacităţi paranormale este în stare să le

perceapă şi să le reînvie. Ryzl se dedică îndeosebi studiului dezvoltării senzitivității, atât prin intermediul hipnozei cât şi prin intermediul mai multor teste şi exerciții, despre care vorbeşte şi în numeroasele sale cărți: *Parapsihologia, Hipnoză şi ESP, Cum se dezvoltă facultățile paranormale, Percepția extrasenzorială, Cum se dezvoltă puterea minții, Moarte — şi după aceea?*

## Sai Baba (1926)

*Sai Baba*

Este cel mai celebru guru indian de astăzi. El este dotat cu capacități paranormale care interesează și pe cine nu se ocupă de învățătura sa: materializează zilnic cenușă sacră (vibhuti) și giuvaeruri pe care le dăruiește celor prezenți și posedă daruri de vindecător și prezicător. Are mulți discipoli în India și chiar în aproape toată lumea și trăiește la Putthaparti, micul sat indian unde s-a născut, iar acum este țința unor continue peleri-naje. Este considerat de către discipolii săi un zeu viu și predică o învățătură simplă care poate fi acceptată de oricine chiar fără aderarea la hinduism. Niciodată nu a permis să fie studiat științific, dar au fost realizate pe el studii minuțioase, în special cele ale psihologului olandez Erlendur Haraldsson, care a călătorit mai multe luni în India, a asistat la numeroase materializări și a interogat mii de martori, chiar și pe cei din anii de tinerețe ai lui Sai Baba, atunci când faima sa nu era cu siguranță cea de acum. Haraldsson este convins de realitatea fenomenelor guru-lui indian, față de care are din punct de vedere uman și o profundă stimă.

### Saint-Germain

Contele de Saint-Germain (mort în 1784) a fost un aventurier de o incertă origine portugheză, care începând cu 1740 a trăit la numeroase curți europene. El se lăuda cu cunoștința secretelor magico-alchimice, îndesebi al unui elixir datorită căruia — spunea el — continuă să trăiască de două mii de ani. Natural, a fost un personaj foarte discutat, de unii venerat, iar de alții dușmănit. *Cagliostro* (v.) se considera discipolul său.

### Samadhi

Este nivelul maxim de interiorizare admis și promovat de *Yoga* (v.), o stare diferită de conștiință care consimte „reunificarea" (acesta este înțelesul termenului) a ceva separat de o unitate. Sinele nu mai este izolat, ci reunit într-un sine universal în care se simte parte integrantă. Starea samadhi este o veche experiență primitivă cunoscută și în afară de yoga, unde, de altfel, a ajuns la o maximă expresie: extazul sfinților este spre exemplu o stare analoagă.

### Satori

Termen sanscrit indicând experiența iluminării în budismul *Zen* (v.). Descrierile pe care maeștrii le-au lăsat despre satori se arată ca fiind o experiență neprevăzută care domină totul, indescriptibilă în cuvinte și care modifică conceptele de Eu, spațiu și timp. Vezi și paragraful *samadhi*.

### Sânge (Miracolul sângelui)

Fenomen misterios care se întâmplă în ambianța catolicismului și care se referă la sângele misticilor și sfinților, conservat și venerat ca moaște. Cel mai celebru caz este cel al sfântului Gennaro, episcopul decapitat la Pozzuoli în anul 305 e.n. Conform tradiției, sângele său a fost strâns în două vase de o femeie și păstrat. Atunci când în anul 313 e.n. sângele și rămășițele sfântului au fost mutate la Napoli, pentru prima oară a avut loc lichefierea, care de atunci se repetă în trei ocazii anuale: 19 septembrie (aniversarea sfântului), 16 decembrie (sărbătoarea votivă în amintirea erupției Vezuviului din 1631) și la începutul lui mai.

Fenomenul are loc în Dom, în prezența unei mari mulțimi și are caracter oracular, adică se deduc pronosticuri pentru perioada care urmează. Din 1659 totul este înregistrat de către o comisie adecvată, fapt pentru care este vorba de fenomenul insolit cel mai atestat care se cunoaște. Între diferitele ipoteze explicative, cea mai probabilă (dacă facem abstracție de interpretarea religioasă) este cea paranormală. Sângele s-ar dezlega prin așteptarea mulțimii, prin efectul unei energii psihofizice emanată de către aceasta.

**Scaun liber**

Experimentul numit „cu scaunul liber" a fost gândit de cercetătorul *Eugène Osty* (v.) în 1926 pentu a cerceta darurile precognitive ale senzitivului Pascal Forthuny și constă în următoarele: într-o sală unde se găsesc diferite scaune numerotate este tras la sorți unul, iar senzitivul trebuie să caute să descrie persoana care în momentul următor, la întâmplare, se va așeza pe acel scaun. Afirmațiile senzitivului sunt înregistrate și confruntate deci cu caracteristicile persoanei care a venit să se așeze pe acel scaun. Pascal Forthuny excela în acest experiment dificil și reușea să dea descrieri foarte exacte atât ale aspectului fizic, cât și ale caracteristicilor psihice ale persoanei care se așezase pe scaunul prestabiilit. Experimentul cu scaunul liber a fost unul dintre caii de bătaie ai faimosului senzitiv olandez *Gérard Croset* (v.) ca și ai altor senzitivi italieni și străini și este considerat mijlocul cel mai valabil de controlare și de repetare a experimentelor de *precogniție* (v.).

**Schneider Rudi** (1908–1957) **și Willi** (1905–1980)

Acești doi frați austrieci au fost celebrii mediumi de efecte fizice. Au fost studiați de doctorul *Schrenck-Notzing* (v.), la Monaco, care se pregătea în toate modurile pentru ca în ședințe să nu aibe loc trucuri: erau dezbrăcați și reîmbrăcați cu niște salopete adecvate și uneori erau chiar închiși în cuști. Cu toate acestea, fenomenele aveau loc: obiecte vopsite cu vopseluri fosforescente se mișcau singure prin aer, se simțeau vânturi reci, se materializau

membre umane care scriau şi făceau gesturi. Rudi, cel mai celebru dintre cei doi fraţi, a fost supus experimentării şi în America de către *Harry Price* (v.), iar autenticitatea fenomenelor sale a fost recunoscută şi de prestigidatori celebri care ar fi asistat la şedinţele sale. *Eugène Osty* (v.), care l-a cercetat pe Rudi la Paris, a atestat marile sale calităţi şi seriozitatea sa. Şi Willi a fost studiat de către eminenţi cercetători, care nu au avut niciodată ocazia să-i critice acţiunile. Ambii fraţi şi-au pierdut repede capacităţile: la mai puţin de treizeci de ani erau inactivi şi s-au dedicat de atunci unei vieţi normale de muncă.

**Schrenk-Notzing Albert** (1862–1929)

Medic, profesor al Universităţii din Monaco, provenind dintr-o familie nobilă, s-a interesat continuu de parapsihologie şi a fost un pionier în acest domeniu. A studiat cei mai mari mediumi ale timpului său, de la *Eusapia Paladino* la fraţii *Schneider*, de la *Kluski* la *Nielson* (v.). A experimentat mereu cu o mare rigoare ştiinţifică şi a realizat studii importante asupra *ectoplasmei* (v.). Deşi a fost convins în totalitate de realitatea fenomenelor la care asista, nu a aderat niciodată la ipoteza spiritistă, ci a considerat totdeauna că totul s-ar întâmpla prin intermediul subconştientului mediumului. Sunt numeroase lucrările sale dedicate cercetării psihice.

**Scriere automată**

Scrierea automată este unul dintre *automatismele* (v.) cele mai simple, frecvente şi plăcute ale mediumilor pentru viteza de execuţie pe care o admite. Senzitivul stă aşezat liniştit cu creionul sau stiloul în mână, îşi goleşte mintea şi în scurtă vreme mâna sa începe să se mişte autonom, scriind lucruri pe care subiectul nu le-a gândit conştient. Dată fiind această modalitate de producere, senzitivul nu îşi atribuie lui scrierile, ci unor surse externe. După mulţi cercetători, automatismele ar fi, de fapt, „canale suitoare ale inconştientului". Independent de interpretare, care va rămâne mereu un fapt sugestiv, scrierea automată este interesantă şi pentru că prin intermediul ei au fost scrise opere relevante de tip poetic şi

literar, categoric superioare capacităților și cunoștințelor respectivilor autori. Uneori au fost realizate scrieri în limbi necunoscute senzitivului sau au fost transmise mesaje în mod sigur paranormale. Vezi în acest sens și *Literatură mediumnică.*

**Scriere directă**

Fenomen psihocinetic foarte rar, prin care scrierea se așterne singură pe foi sau pe tăblițe fără ca mediumul să atingă materialul necesar scrierii. Producerea scrierii directe a apărut începând cu secolul trecut, în timpul ședințelor cu mediumi deosebit de puternici și în condiții foarte bune de control. *D. D. Home, Eusapia Paladino și Stainton Moses* (v.) au fost mediumi capabili să producă scrieri directe. În vremuri recente, ele au fost produse de *Gustavo Adolfo Rol* (v.) și de mediumul din Roma Demofilo Fidani. În cazul lui Rol, scrierile (chiar și picturile și desenele) directe se formau, în general, pe foi ținute în buzunar de unul dintre cei prezenți, în timp ce în ședințele lui Fidani, care aveau loc pe întuneric, se vedeau creioane fosforescente mișcându-se singure și scriind.

**Semne de moarte**

Este vorba de fenomene fizice care se întâmplă concomitent cu moartea unei persoane și pe care într-un sens exact o anunță: ceasuri care se opresc exact la ora în care persoana moare, tablouri care se desprind singure din cui, obiecte care cad de pe mobilă etc. Fapte de acest gen sunt semnalate din antichitate și au fost totdeauna considerate vestitoare de nenorociri. O interpretare diferită de cea spiritistă ar putea fi aceasta: cineva dintre cei prezenți, în locul unde are loc fapta, află prin telepatie sau clarviziune de moartea părintelui sau a prietenului aflat departe și, deci, prin psihokinezie produce în mod inconștient fenomenul fizic. Este o interpretare oarecum complexă, nedemonstrabilă în comparație cu cea spiritistă

**Semne din naștere**

Cicatrici misterioase sau defecte corporale pe care anumiți copii le prezintă încă de la naștere și care ar corespunde felului de

moarte avută de personalitatea precedentă, pe care copiii, crescând, o păstrează în memorie. Vezi şi *Reîncarnare*.

**Semnificaţii încrucişate**

Fenomen dintre cele mai interesante din întreaga cazuistică a paranormalului, care pare să susţină ipoteza supravieţuirii.

Este vorba de următoarele: diverse mediumi scriu, unul independent de altul, mesaje care luate singure nu au nici un sens, dar îl capătă atunci când sunt corelate între ele. Fenomenul a început să se manifeste din 1901, în Anglia, după moartea specialistului în greacă veche, *Frederic W.H. Myers* (v.), care a fost, împreună cu Edmund Gurney şi Frank Podmore, unul dintre fondatorii *Societăţii pentru Cercetare Psihică din Londra* (SCP), cea mai veche din lume (1882). Fenomenul a continuat să se manifeste până prin 1930, cu antrenarea aparentă a diverşilor membri ai SCP, după moartea acestora. Fenomenul în cauză a fost descoperit, se poate spune aproape în mod întâmplător, de către secretara SCP, Alice Johnson, care, confruntându-se cu mesajele a diverşi automatişti, a observat că unele dintre acestea, nesemnificative în sine, dezvăluie o semnificaţie foarte clară dacă sunt puse împreună. După cum s-a arătat, iniţiatorul semnificaţiilor încrucişate părea să fi fost Myers, care încă în viaţă nutrea mare interes pentru problema supravieţuirii, căreia i-a şi consacrat opera sa principală (*Personalitatea umană şi supravieţuirea ei*) şi care era deja tentat să obţină mesaje legate între ele de la diverşi automatişti cu care era în legătură. După moartea sa, fenomenul s-a relevat în mod clar. Faptul că, adeseori, mesajele conţineau citate clasice, de neînţeles pentru senzitivi, dar aflate în concordanţă deplină cu pregătirea lui Myers, care fusese specialist în greaca veche, lăsa să se întrevadă că iniţiatorul ar fi Myers. Cu timpul s-au obţinut semnificaţii încrucişate între Anglia şi Statele Unite, Franţa, Italia, chiar şi China. O astfel de modalitate tinde să ducă la excluderea ipotezei telepatice şi să lase în schimb deschisă problema supravieţuirii şi a realei intervenţii inteligente a defuncţilor, chiar în scopul demonstrării faptului că supravieţuim morţii fizice.

**Senzitiv – Senzitivitate**

Senzitiv este persoana dotată cu capacități paranormale (ESP și PK), iar senzitivitatea este facultatea senzitivului de a-și exercita capacitățile paranormale. În general, pe câtă vreme termenul *medium* (v.) este înțeles în sens spiritist, acela de senzitiv indică capacitatea proprie persoanei și nu datorată presupuselor intervenții externe.

Pe cât se pare, fiecare dintre noi posedă un minim de senzitivitate, care se manifestă în mod spontan sub forma contactelor telepatice, fenomenelor precognitive, „intuițiilor" particulare, vise veridice etc. În schimb, anumite persoane posedă aceste capacități într-o măsură mai mare și sunt în stare să recurgă la acestea și în mod voit. Cu alte cuvinte, senzitivitatea poate fi asemănată cu creativitatea și cu capacitățile artistice. Cu toții suntem în stare să învățăm să zdrăngănim la pian ori să desenăm ceva, dar marii artiști sunt rari.

Prin experimentele sale cantitative realizate mai bine de cincizeci de ani, profesorul *Joseph B. Rhine* (v.) a demonstrat realitatea capacităților de senzitivitate și chiar prezența acestora în fiecare dintre noi, cel puțin la nivel minim. În general, senzitivii se descoperă în această stare atunci când sunt foarte tineri și continuă să-și manifeste capacitățile foarte mult timp. Așa cum s-a spus apropo de mediumnitate, a fi senzitiv nu depinde nici de sex și nici de vârstă și nici chiar de gradul de cultură sau inteligență: senzitivitatea este o capacitate într-adevăr „democratică", care poate să fie proprie persoanelor cele mai diverse, chiar și din punct de vedere etic. Deseori, senzitivii sunt specializați în anumite fenomene: precogniție, psihokinezie, clarviziune, psihometrie și altele. S-a constatat că senzitivii produc o fenomenologie mai bună în condiții de „afecțiune" sau de spontaneitate, în vreme ce nivelul prestațiilor decade în laborator, probabil din cauza aversiunii și a lipsei de emotivitate. Se pare că și tipul de fenomen produs de senzitiv depinde într-o bună măsură de experiența de viață a senzitivului însuși. *Croiset* (v.), spre exemplu, se dedica bucuros căutării unor persoane înecate, întrucât atunci când era

mic a fost cât pe-aci să moară într-un canal. După anumiți cercetători, senzitivitatea ar fi fost într-un timp și într-o mare măsură proprie tuturor și s-ar fi atenuat în cursul timpului din cauza diverselor condiții de viață. După alții ar fi o capacitate întâmplătoare, cu care, pe viitor, cu toții vom fi dotați din plin.

**Serios Ted** (1919)

Senzitiv american celebru pentru „fotografiile gândului". A fost cercetată cu acuratețe de psihoanalistul Jule Eiseund, în prezența căruia a reușit cu un Polaroid să fixeze pe peliculă imagini care au fost considerate paranormale. Pentru a le obține, Serios avea nevoie să bea mult și, în general, prestația avea succes atunci când era obosit și puțin băut. Și alți cercetători au asistat la experimentele lui Serios, considerându-le naturale. Fenomenele lui Serios au fost înregistrate prin filmări: în ele se observă cum senzitivul își sprijină aparatul de fotografiat pe frunte, cum se concentrează și apoi dă cale liberă energiei printr-o mișcare hotărâtă a întregului corp. Celebre sunt fotografiile în care a rămas imprimată catedrala din Westminster și cea în care au apărut personajele dintr-un tablou păstrat într-un muzeu din Chicago. Ted Serios și-a pierdut capacitățile sale destul de curând și nu a fost niciodată egalat de alți senzitivi.

**Servadio Emilio** (1904)

Născut la Genova, trăiește de mulți ani la Roma. A fost un pionier al psihoanalizei din Italia și fondator al Societății Psihoanalitice Italiene. În 1937, la Roma, el a contribuit la fondarea *Societății Italiene de Parapsihologie* (v.), care inițial se numea Societatea Italiană de Metapsihică; este unul dintre cei doi membri italieni ai *Parapsychology Association* (Asociația de Parapsihologie) (v.). A ținut totdeauna cont de fenomenele paranormale care se întâmplau între analist și pacient și se poate spune că s-ar fi ocupat de întreaga fenomenologie paranormală, la a cărei răspândire a contribuit în mod amplu. O ședere de șapte ani în India în timpul anilor războiului l-a apropiat ulterior de filosofia indiană pe care o cunoaște în profunzime. Dintre principalele sale

opere amintim *Psihologia actualității, Pași pe drumul inițiatic, Sex și psihic*.

### Seth

Numele convențional al unei entități care s-a manifestat mai bine de douăzeci de ani în Statele Unite prin intermediul scriitoarei și mediumului american *Jane Roberts* (moartă în 1985) (v.). Seth a început pe neașteptate s-o călăuzească pe Roberts, care niciodată nu s-a ocupat de fenomene mediumnice, la începutul anilor '60. Entitatea s-a manifestat, în principiu, prin intermediul scrierii automate, în consecința automatismului vorbit în timp ce mediumul era în transă. Seth i-a dictat lui Roberts foarte multe mesaje cu profunde conținuturi intelectuale și filosofice. Strânse în volume, (*Dialoguri cu Seth, Comunicări cu Seth*), aceste mesaje au devenit în Statele Unite best-seller-uri și s-au făcut și numeroase traduceri în alte limbi (germană, franceză, italiană). Temele tratate sunt marile problematici umane: viața și moartea, cauza existenței, structura universului, Dumnezeu și omul, dimensiunile terestre și spirituale.

### Setti Roberto (1930–1984)

Extraordinar medium florentin în jurul căruia se reunea ceea ce era cunoscut ca *Cercul Florența 77* (Cerchio Firenze 77) (v.). Și-a descoperit de foarte tânăr capacitățile mediumnice și aproape patruzeci de ani și-a îndeplinit cu mare generozitate și dăruire ceea ce considera o misiune. A servit ca instrument pentru entitatea care dorea să comunice prin el. Transa sa era de încorporare (adică entitatea — conform doctrinelor spiritiste — intra în

*Roberto Setti*

el şi se exprima servindu-se de trupul său). În timpul şedinţelor sale se produceau fenomene de nivel foarte înalt: levitaţii, miresme paranormale, lumini, aportări, *materializări* (v.) de obiecte preţioase. Pe lângă acestea, erau transmise mesaje de un conţinut elevat, din care o mare parte a fost publicată în cărţile *Cercului Florenţa 77* (*Din lumi invizibile, Dincolo de iluzie, Pentru o lume mai bună, Marile adevăruri căutate de om, Vocea necunoscutului, Dincolo de linişte, De ce, maestre?, Sursa preţioasă*). Identitatea lui Roberto Setti ca medium a fost restituită numai după moartea sa. Când a fost în viaţă, numai un cerc restrâns de prieteni ştia cine e mediumul prin intermediul căruia se produceau atâtea fenomene excepţionale.

### *Sheeps and goats*

Termen englezesc care înseamnă „oi şi capre", inventat de doctor Gertrude Schmeidler (New York) spre a indica subiectele favorite în confruntările parapsihologiei (oi) şi cele defavorabile (capre). Rezultatele experimentelor de fapt depind într-o certă măsură şi de atitudinea mentală a celui care le realizează. Metoda este valabilă mai ales pentru experimentele cantitative de laborator şi mai puţin de fenomenologia spontană.

### Sibila

Figură foarte importantă în antichitatea greacă şi romană, sibila era o fecioară care, în stare de transă şi probabil după ce lua şi asimila anumite substanţe (sunt bine cunoscute exalaţiile care ieşeau din locul unde acţiona sibila din Delfi), rostea profeţii şi anunţa destinul oamenilor. Se considera că în timpul transei sibila era posedată de zeul Apollo, care prin intermediul ei îşi exprima cunoştinţele sale despre viitor. Sibilele nu erau preotese, totuşi figura lor avea cu siguranţă un caracter sacru, la fel ca şi locul unde ele trăiau şi acţionau. În această privinţă sunt faimoase peştera sibilei delfice, deja citată, şi cea a sibilei din Cuma. Profeţiile sibilelor, în general, priveau fapte funeste şi erau cel mai adesea expresii obscure: nu degeaba astăzi termenul „sibilinic" înseamnă „enigmatic, misterios".

**Sinclair Upton** (1878–1968)

Scriitor american care, la finele anilor '20, a întreprins cu ajutorul soției sale senzitive o serie de experimente calitative de telepatie: spre exemplu, transmiterea telepatică de desene de la o distanță de mai multe sute de kilometri.

Experimentele au fost semnificative statistic, iar Sinclair le-a descris în cartea sa *Mental Radio* (1930), care s-a bucurat de o prefață semnată de *Albert Einstein* (v.). Această operă l-a influențat în mod pozitiv și pe *J. B. Rhine* (v.), care, în consecință, și-a început experimentele sale la Universitatea Duke.

**Sincronicitate**

Prin acest termen, psihologul elvețian *Carl Gustav Jung* (v.), care s-a interesat totdeauna de fenomenele paranormale și care poseda probabil capacități de senzitiv, înțelege legătura semnificativă dintre două sau mai multe evenimente neconectate printr-un raport de cauză și efect, dar care se prezintă corelate în realitate. Sincronicitatea înțeleasă în sens jungian este deci o ordine prestabilită și nu se confundă cu contemporaneitatea, care revine periodic continuu dar nu prezintă legături semnificative între evenimente. Jung a ajuns să dezvolte conceptul de sincronicitate drept urmare a diferite episoade care i s-au întâmplat. De exemplu cel pe care el însuși l-a relatat într-o scrisoare din 1945 adresată profesorului *J. B. Rhine* (v.) din Durham (SUA): „Merg să mă plimb în pădure cu o pacientă. Ea îmi povestește primul vis al vieții sale, un vis care a lăsat în ea o impresie de neșters. Avusese viziunea unei vulpi, o văzuse coborând scările casei părinților. În acel moment, la nici patruzeci de metri de noi, o vulpe s-a ivit dintre arbori și pentru mai multe minute merge liniștită pe poteca din fața noastră. Animalul se comportă ca și cum ar fi împărtășit condiția noastră umană ...".

Teoria sincronicității îi permitea lui Jung și explicarea a numeroase fenomene paranormale care nu apar legate de raportul cauză și efect, în special precogniția. Chiar dacă însuși Jung n-ar fi ajuns să dezvolte perfect teoria sa, ipoteza că evenimentele nu ar fi corelate numai de legea cauzei și efectului ci și de o „ordine

semnificativă", de o *armonie prestabilită* (pe care Leibniz deja o presupusese) este cât se poate de sugestivă şi merită consideraţia maximă.

**Sinele**

Este nucleul personalităţii individului, modul în care subiectul se cunoaşte pe sine însuşi. *Jung* (v.) şi în continuare *Roberto Assagioli* (v.) au lărgit conceptul sinelui, interpretându-l ca pe ultima treaptă a procesului de evoluţie a individului.

**Societatea Americană pentru Cercetare Psihică**

(American Society for Psychical Research, ASPR)

A fost înfiinţată în 1885 la New York, după societatea asemănătoare din Londra (SPR), şi de atunci desfăşoară o vastă activitate de cercetare şi popularizare. Editează *Jurnalul ASPR* (Journal of the ASPR) şi *Însemnări* (Proceedings).

**Societatea Italiană de Parapsihologie** (SIP)

A fost înfiinţată la Roma în 1937 sub numele de „Societatea Italiană de Metapsihică" la iniţiativa profesorului Ferdinando Cazzamalli, care i-a fost primul preşedinte, a profesorului Giovanni Schepis, a doctorului Luigi Sanguineti şi a profesorului *Emilio Servadio* (v.) şi a fost recunoscută de către stat. În 1949 ia numele pe care îl poartă actualmente pentru a se distinge de *Asociaţia Italiană Ştiinţifică de Metapsihică* (v.) (AISM) care fusese între timp înfiinţată la Milano. A publicat mult timp un „Buletin" al său şi actualmente este condusă de profesorul Stefano Somogyi. Din păcate, activitatea sa actuală este în restrângere.

**Societatea pentru Cercetare Psihică**

(Society for Psychical Research, SPR)

A fost înfiinţată la Londra în 1882 pentru studiul ştiinţific al fenomenelor paranormale şi este cea mai veche şi mai prestigioasă dintre societăţile de parapsihologie. Fondarea a avut loc din iniţiativa lui Sir William Barret, a reverentului Stainton Moses, a lui F. W. H. Myres şi a lui Edmund Gurney, iar membrii săi au fost totdeauna personalităţi de nivel foarte înalt: William Crookes,

Oliver Lodge, William McDougall, Charles Richet, Henry Bergson, Camille Flammarion, C. G. Jung, doamna Curie și atâția alții. În ambientul SPR au fost realizate importante investigații asupra tuturor fenomenelor paranormale, mai ales asupra celor mediumnice ce au caracterizat sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Volumele *Însemnărilor* (Proceedings) sale constituie pentru cercetători o adevărată mină. SPR publică în mod regulat un *Jurnal* și organizează întâlniri și conferințe anuale.

### Socotitori extraordinari

Este vorba de persoane care execută în minte, pe loc și fără efort, socoteli foarte complicate și exerciții matematice pe care, cei mai mulți, chiar și matematicienii cei mai experți, le-ar putea rezolva numai cu creionul pe hârtie și în timp îndelungat. Câțiva socotitori extraordinari au fost de o inteligență mediocră, alții au fost indivizi de o inteligență normală, dar genii niciodată. Câteva exemple ale abilităților lor. Franțuzoaica Osaka, ce a trăit la începutul secolului, era în stare să răspundă în mod instantaneu la întrebări de tipul: rădăcină pătrată din 97, ridicarea la putere a unei zecimi din același număr, rădăcina șesimei rezultatului. Maurice Dagbert, care s-a manifestat după cel de-al doilea război mondial, făcea același tip de calcul direct la mașina de scris și termina în mai puțin timp ca mașina de calculat. În anii foarte recenți, olandezul Kim Klein și-a câștigat un loc în *Guiness Book* (Cartea Recordurilor) pentru că a extras într-un minut și patruzeci și trei de secunde a 19-a rădăcină dintr-un număr de 133 de cifre. Explicațiile acestui fenomen nu sunt încă definitive. Unii cercetători îl asimilează facultăților paranormale (clarviziune și precogniție), alții consideră că este vorba de un proces nerațional provenit din *eu*-l profund. În mod sigur este vorba de un fenomen la limita dintre psihologie și parapsihologie, care vrea să indice că marginile psihicului uman sunt încă necunoscute și insondabile.

### Sofrologie

Disciplină terapeutică inițiată de psihiatrul spaniol profesorul Alfonso Caycedo în anii '60, care se folosește de toate tehnicile de relaxare, de la *hipnoză* la training autogen (antrenament autogen),

de la *yoga* la *transă mediumnică* (v.). Astfel de stări trebuie să ducă la armonie psihofizică, care, la rândul său, produce efecte benefice asupra sănătății și o potențializare a energiilor neexprimate și neutilizate de om.

**Somnambulism**

Provine din cuvântul „somn" plus termenul latin *ambulare* (a merge, a umbla) și indică o stare neurofiziologică deosebită în care o persoană, deși dormind, reușește să umble, să se miște, să facă gesturi identice celor pe care le face treaz, demonstrând chiar o sensibilitate mai mare întrucât, deși având ochii închiși, evită obstacolele, umblă prin locuri periculoase fără a se răni și încă altele. E cunoscut că în stare somnambulică anumite persoane au fost în stare să scrie, să deseneze și să picteze opere merituoase pe care în stare de veghe nu reușeau să le realizeze. Fenomenul este tipic vârstei tinere și se întâlnește mai frecvent la femei decât la bărbați. Uneori somnambulii prezintă fenomene paranormale, în special de clarviziune. În secolul trecut prin termenul somnambulism era înțeleasă hipnoza, iar somnambulii erau subiecții hipnotizați. De fapt, cele două fenomene sunt oarecum asemănătoare, le distinge faptul că somnambulismul este spontan, în timp de starea hipnotică este indusă de către experimentator, care păstrează controlul asupra hipnotizatului.

**Sortilegiu**

Provine din cuvântul latin *sors* (soartă, destin) și înseamnă practică divinatorie destinată citirii destinului și a influențării acestuia prin practici magice. Este vorba de ritualuri magice foarte vechi, cuprinzând formule și cuvinte secrete și folosirea de obiecte aparținând persoanei asupra căreia se vrea să se acționeze, în bine sau în rău. În bine pentru a obține bogăție, sănătate, fecunditate, iar în rău pentru a obține efecte contrare și pentru a lua în stăpânire mintea și voința persoanei în cauză. Vezi și *Magie* și *Vrajă*.

**Spaţiu–Timp**

Timpul și spațiul constituie cele două mari categorii de percepție indispensabile omului pentru „citirea" evenimentelor din

lumea senzorială. Că este vorba de categorii create de către om, o demonstrează faptul că în fenomenele paranormale dependența de spațiu și timp este total diferită de cea obișnuită: manifestările *psi* (v.) se prezintă de fapt de parcă spațiul și timpul n-ar exista. Experiența spațiului și a timpului este deci un fapt subiectiv dependent de capacitatea limitată de percepție a omului și nu un element obiectiv implicit în natura lucrurilor. Și după filosofiile orientale timpul și spațiul sunt iluzii, de care ne leagă limitarea noastră.

**Spirit**

Toate religiile înțeleg prin acest termen principiul nemuritor și imaterial care guvernează în viața umană, purtător al conștiinței și capabil de evaluări morale: scânteia divină destinată supraviețuirii morții trupului și continuării existenței într-o dimensiune diferită și superioară. Și pentru spiritiști și ocultiști termenul își menține această conotație; el se deosebește de *anima* (suflet) (v.), sediu al sentimentelor și emoțiilor destinat și el supraviețuirii față de trup, dar numai pentru o anumită perioadă. Conform doctrinelor spiritiste, spiritul din lumea de dincolo ar fi în stare să comunice cu cei vii, chiar în scopul furnizării probelor propriei supraviețuiri în fața morții. Vezi și *Spiritism* și *Lumea de dincolo*.

**Spirit călăuzitor**

În limbajul spiritist este entitatea care în ședințele mediumnice preia controlul mediumului, într-un anumit sens îl ajută și îl protejează, e un fel de înger păzitor al său. În baza unei anumite teorii, fiecare dintre noi ar avea un spirit-călăuzitor a cărei voce ar putea fi auzită ascultând în interior. Vocea sa este asimilabilă cu cea a conștiinței.

**Spirit de grup**

Se înțelege prin acest termen, care ține de psihologia socială și de dinamica grupului, identificarea membrilor unui grup într-o entitate unică. Definiția servește mai ales în cazul animalelor: tot grupul se mișcă și acționează ca și cum l-ar conduce o singură voință.

**Spirite glumeţe**

În şedinţele mediumnice, de orice tip ar fi acestea, deseori se prezintă „entităţi" sau presupuse astfel care spun neghiobii, cuvinte indecente, fac precogniţii greşite, se dau drept spiritele unor personaje faimoase. Spiritiştii numesc aceste „entităţi" spirite înşelătoare glumeţe, înţelegând prin acest termen spirite neevoluate care se distrează bătându-şi joc de inocenţii din jurul mesei sau mediumului.

**Spiritele naturii**

Încă din timpurile cele mai vechi omul a crezut în existenţa fiinţelor fantastice: zâne şi nimfe, fauni şi elfi, cobolzi şi spiriduşi. Credinţa în aceste creaturi s-a prelungit în Evul Mediu şi în Renaştere şi şi-a regăsit creditul şi răspândirea odată cu spiritismul. Ar fi vorba de fiinţe supranaturale atât feminine cât şi masculine, uneori tinere, alteori bătrâne, frumoase şi urâte, sălăşluind în păduri, grote, izvoare şi pajişti, considerate personificarea forţelor naturale. Nici în timpurile recente nu lipsesc declaraţiile persoanelor serioase şi demne de crezare care au dovedit că au întâlnit aceste creaturi, considerate mai ales benefice omului. Crearea unuia dintre centrele cele mai interesante ale epocii noastre (comunitatea din *Findhorn* (v.), în Scoţia), pare a se fi datorat intervenţiei spiritelor naturii. În acest caz misterioasele creaturi ar fi fost văzute sub formă de lumini şi ar fi dat sfaturi care au dus la transformarea unui pământ nisipos, rece şi dezolant într-o grădină luxuriantă, care a provocat stupoarea agronomilor din jumătate de glob. Astăzi Findhorn, a cărui grădină a atras atenţia generală, este o comunitate unde se învaţă să trăieşti într-un mod diferit, în prietenie cu oamenii şi cu natura, în baza unei noi filosofii de viaţă.

**Spiritism**

Mişcare dezvoltată în Statele Unite începând din 1848, adică după celebrul episod al surorilor *Fox* (v.), care s-a răspândit rapid întâi în America şi apoi în Europa, devenind în scurt timp cunoscut peste tot. El se bazează pe presupunerea că supravieţuirea în

fața morții trupului ar fi o realitate și că, prin intermediul mediumului și a diverselor tehnici, ar fi posibilă comunicarea cu cei morți. Spiritismul susține între altele existența lui Dumnezeu și pluralitatea existențelor (reîncarnare), necesare pentru realizarea multor experiențe pe pământ și pentru a evolua. Codificatorul spiritismului poate fi considerat *Allan Kardec* (v.), care în numeroasele sale cărți a accentuat latura religioasă și etică a mișcării.

Spiritismul se bazează pe ipoteza contactului cu morții și pe fenomenele care se produc prin intermediul acestui contact. În realitate, în cursul ședințelor mediumnice se întâmplă fenomene extraordinare care nu par atribuite mediumului: levitații, materializări, aportări, *scrieri* și *voci directe* (v.), lumini, deplasări de obiecte etc. Spiritiștii atribuie toată această fenomenologie intervenției morților, iar animiștii, puterilor încă necunoscute ale mediumului. Cercetarea parapsihologică a fost determinată de spiritism. De fapt, inexplicabilele fenomene produse de medium au suscitat interesul oamenilor de știință și cercetătorilor și au promovat cercetarea atât asupra acelorași fenomene, cât și asupra percepției extrasenzoriale, adică telepatia, clarviziunea și precogniția și asupra psihokineziei. Epoca de aur a spiritismului a fost situată între finele secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului XX. Au fost ani caracterizați de o extraordinară fervoare a cercetării, a creării de importante societăți, de publicații fundamentale asupra argumentului. Apoi, marea perioadă a mediumilor s-a consumat puțin câte puțin, iar astăzi sunt puțini mari mediumi, chiar dacă totuși se înregistrează cazuri foarte interesante.

Prin termenul „spiritism științific" se înțelege studiul organic al fenomenelor mediumnice, independent de interpretarea care-i poate fi dată. Cazuistica spiritistă este imensă. Ea este legată de istoria marilor mediumi și de fenomenele produse de ei, de mesajele referitoare la lumea de dincolo transmise prin intermediul lor, de cercetătorii care și-au legat numele de această cercetare aparte. Dintre aceștia amintim îndeosebi pe *Charles Richet, W. Crookes, Flammarion, Sir Arthur Conan Doyle, Aksakov, F. W. H. Myers* și *Ernesto Bozzano* (v.), pentru a nu cita decât pe cei mai faimoși.

Ipoteza spiritistă, susținută de unii cu îndârjire și combătută în schimb de alții, nu este demonstrabilă cum nu este nici cea animistă. Iar controversa spiritism-animism va continua să se discute pentru încă mult timp de către cei pasionați de fenomene paranormale.

**Spiritualism**

Provine din termenul englezesc *spiritualism* (care înseamnă atât spiritism cât și spiritualism) și arată pentru noi ansamblul doctrinelor religioase și morale legate de *spiritism* (v.): încredere în existența lui Dumnezeu, în supraviețuirea sufletului, în posibilitatea de a intra în contact cu lumea celor morți prin intermediul mediumului. Deci presupune și un comportament etic adecvat conținutului, adeseori elevat, al mesajelor mediumnice.

**Spiritul lumii**

Este principiul care face să se miște universul, care îi dă viață, unitate și armonie și care îl organizează în manifestările care apar sub ochii noștri. Cel care se identifică cu sufletul lumii este Dumnezeu. Conceptul de „suflet al lumii" se regăsește la Platon, la neoplatonicieni, în alchimie și în astrologie. Și doctrinele filosofico-religioase orientale (hinduism și budism) se bazează pe conceptul unei Inteligențe Absolute care guvernează totul.

**S.P.R.** – vezi *Societatea pentru Cercetare Psihică*

**Spontan (fenomen)**

Fenomenele paranormale spontane sunt cele care se întâmplă zilnic oamenilor, chiar dacă nu au capacități deosebite de senzitivitate: contacte telepatice, viziuni, vise veridice, precogniții etc. În realitate, fiecare dintre noi posedă un dram de senzitivitate, care, în anumite condiții, tinde să iasă la suprafață. Paranormalul spontan este cel mai bogat, mai sugestiv și mai antrenant și apare sub forma unor modele asemănătoare de când lumea e lume. Pentru a aduce probe asupra realității paranormalului au fost gândite și experimente de laborator, care au avantajul de a fi repetabile și calculate statistic (vezi și paragraful *Rhine*), cu toate

acestea calitatea fenomenului spontan este de departe mai ridicată decât cea a fenomenelor provocate. Cele două cazuistici se completează şi se integrează una cu alta.

**Stări alterate de conştiinţă**

Stări de conştiinţă care comportă o modificare netă a funcţiunilor mentale obişnuite ale conştiinţei treze; atingerea acestor stări de conştiinţă poate fi realizată cu mijloace psihologice şi farmacologice. Caracteristicile mai importante ale unor astfel de stări sunt modificarea gândirii şi a percepţiei spaţio-temporale, pierderea simţului trupesc, lipsa propriului control, dar şi depăşirea simţului separării materiei de conştiinţă, dintre Eu şi lumea înconjurătoare, simţul unirii dintre *macrocosmos* şi *microcosmos* (v.). Între stările alterate de conştiinţă indicăm *transa, hipnoza, visul* (v.), extazul şi stările halucinatorii produse de droguri. Pe cât se pare, stările alterate de conştiinţă sunt buni indicatori ai fenomenelor paranormale.

**Steiner Rudolf** (1861–1923)

De naţionalitate germană, Steiner a fost un filosof şi literat cu o devoţiune specială faţă de Goethe. A aderat mult timp la *teosofie* (v.), devenind secretar general al Societăţii Teosofice din Germania. În 1913 s-a desprins pentru a pune bazele *antroposofiei* (v.), o mişcare care, deşi rămâne apropiată teosofiei, este mai aderentă la creştinism. Şi-a stabilit sediul la Dornach, în Elveţia, în aşa numitul Goetheanum, un edificiu viguros al cărui proiect l-a desenat personal. Sunt

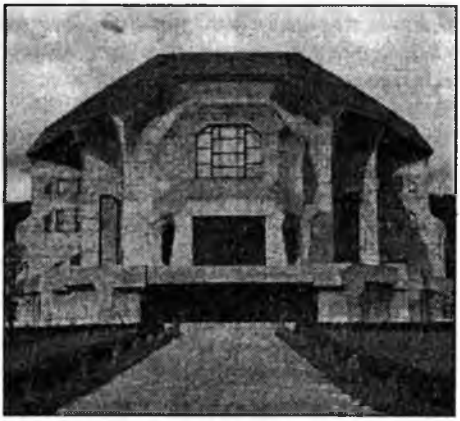

*Goetheanum*

numeroase lucrările lui Steiner în domeniul artistic, politic, religios, medical şi pedagogic.

**Stevenson Jan** (1918)

Profesor de psihiatrie al Universităţii din Virginia, se ocupă de mulţi ani de parapsihologie şi îndeosebi de fenomenele de telepatie şi precogniţie, de apariţii şi, mai ales, de „înregistrarea vieţilor precedente". Acest ultim studiu se leagă în mod intim de ipoteza *reîncarnării* (v.). Amintirile cercetate de către Stevenson sunt de tipul: copii foarte mici, abia învăţând să vorbească, îşi amintesc alte vieţi, alte situaţii, alte ambianţe care nu au nimic de-a face cu viaţa actuală. Analizând şi controlând aceste amintiri (Stevenson are astăzi o foarte vastă cazuistică din toată lumea), a fost posibilă constatarea unei ample analogii între amintirile copiilor şi situaţiile întâmplate în mod real. Au existat şi recunoaşteri de persoane, de case, de obiecte. În plus, aceşti copii care îşi amintesc prezintă pe corp adeseori semne de cicatrici, numite *semne din naştere* (v.), corespunzând rănilor care ar fi dus la moartea personalităţilor precedente. După ce a studiat sute de astfel de cazuri, Stevenson a ajuns la concluzia că nu se poate vorbi de coincidenţe şi că, în schimb, este mai probabil ca cele ce-şi amintesc copiii să aparţină efectiv vieţilor precedente.

**Stigmatizare**

Anumiţi mistici şi sfinţi catolici au prezentat pe picioare, pe mâini şi pe piept semnele rănilor lui Iisus. Deseori aceste răni sângerează, în special vinerea şi în Săptămâna Mare. Biserica consideră aceasta un semn carismatic, iar medicii, cel mai adesea, un efect psihogen. Stigmatele au fost realizate şi sub hipnoză, prin sugestie. Biserica cunoaşte circa cinci sute de stigmatizaţi, aproape toţi de sex feminim: excepţii au fost sfântul Francisc şi *părintele Pio* (v.). Între stigmatizaţii epocii noastre amintim pe *Tereza Neumann* şi *Natuzzo Evolo* (v.).

**Subconştient**

Termen specific psihanalizei prin care se înţelege tot ceea ce nu apare la nivelul conştiinţei (în operarea mecanismului refulării). În subconştient sunt conţinute instincte şi pulsiuni, dorinţe

infantile, necesități reprimate. Parapsihologii consideră astăzi că mecanismele responsabile de fenomenele paranormale sunt în mare parte inconștiente. De fapt, rareori fenomenele au loc printr-un act de voință, deși de cele mai multe ori se produc spontan, ascultând de motivații profunde pe care analiza poate s-o individualizeze.

**Subconștient colectiv**

Ar fi suma tuturor experiențelor umanității de la începuturile evoluției sale, un psihism comun, o minte colectivă pe care senzitivii ar fi în stare s-o atingă (mai ales în transe și în stări alterate de conștiință) pentru a extrage propriile informații telepatice, de clarviziune și de precogniție, care sunt fără spațiu și fără timp. Existența subconștientului colectiv a fost postulată, cu câteva diferențieri de diverși cercetători, dar mai ales de către *C. G. Jung, William James, Harry Price* (v.).

**Sudre René** (1880–1968)

Cercetător francez, s-a ocupat cu mare acuratețe și competență de toate ramurile parapsihologiei, schițând un cadru clar în lucrarea sa binecunoscută *Tratat de parapsihologie*. A promovat atât cercetarea calitativă, cât și cea cantitativă și s-a ocupat și de *psi*-ul (v.) animalelor. A fost directorul *Institutului Metapsihic Internațional* (v.) din Paris și a *Revistei de Metapsihică*. Este considerat unul dintre cei mai importanți cercetători ai parapsihologiei din acest secol.

**Sufism**

Este curentul mistic al Islamismului, dezvoltat sub influența misticii creștine când Mahomed era încă în viață. *Sufi* sunt numiți cei care urmează o astfel de viață, care în realitate, este o învățătură asceto-inițiatică și care duce la renunțarea la tot și la încrederea deplină în Dumnezeu.

**Suflet**

Este corespondentul pentru termenul latin care însemna vânt, principiu vital, emanație. Indică în termeni filosofici principiul vieții și al conștiinței. Aristotel atribuia plantelor un suflet vegetal

(care supraveghează nutriția, dezvoltarea și reproducerea), animalelor un suflet sensibil (responsabil al senzațiilor și dorințelor), iar oamenilor un suflet inteligent. Creștinismul consideră sufletul principiul spiritual menit să supraviețuiască morții trupului, provenit de la Dumnezeu și nemuritor. Doctrinele ocultiste și spiritiste vorbesc de o tripartiție a omului: corpul fizic, sufletul și spiritul. Sufletul ar fi principalul informator al corpului, responsabil al gândirii, emoțiilor și sentimentelor personalității individului. El ar fi, în afară de aceasta, curierul *spiritului* (v.), scânteia divină nemuritoare. Sufletul, supraviețuind de asemenea corpului, ar fi destinat, în timp, să se risipească odată îndeplinit rolul său, adică atunci când fiecare legătură cu *eu*-l personal va fi fost depășită.

**Superstiţie**

Fenomen popular foarte vechi, care se regăsește în toată lumea și care include credințe și ritualuri. Originea este magică, deci pre-creștină. Superstiții pot fi diversele *mantiche* (*preziceri*) (v.) spre cunoașterea viitorului, ritualurile făcute spre a-l modifica în anumite sensuri, diferitele *amulete* (v.) folosite în scop protectiv și preventiv. Biserica catolică a combătut dintotdeauna superstițiile și le-a condamnat în concilii, interzicând precticile. Cu toate acestea, fenomenul este adânc înrădăcinat în natura umană și reapare în cele mai diverse ocazii ocazii.

**Supravieţuire**

Despre supraviețuirea sufletului după moartea corpului cercetarea parapsihologică poate să spună multe lucruri. Multe dintre fenomenele sale vorbesc de fapt în favoarea ipotezei că nu sfârșește totul o dată cu moartea fizică. Natural, este vorba de indicii și nu de probe, deși aceste indicii care provin de la multe fenomene diverse vorbesc foarte elocvent. Pentru detalierea fenomenelor în chestiune vezi și *Moarte,* iar asupra tipului de supraviețuire *Lumea de dincolo*.

**Swedenborg Emanuel** (1688–1772)

Mistic și clarvăzător suedez, a atins viziuni de mare spiritualitate după ce și-a dedicat viața studiului științific. A fost

un spirit enciclopedic, care s-a ocupat de studierea și răspândirea tuturor domeniilor cunoscute, de la fizică la astronomie, la anatomie și ecologie. A fost ținut la mare considerație de către curtea suedeză, de la care obține titlul nobiliar. Dotat încă de copil cu clarviziune, înclinat în mod natural spre introspecție și experiență religioasă (era fiul unui episcop protestant), a inițiat la cincizeci și șase de ani o cale spirituală care trebuia să-l facă, practic, să trăiască între două lumi și să „vadă" mai mult decât ceea ce omului i-ar fi permis să vadă. Avea transe extazice în timpul cărora i se relevau lumea spirituală, cerul și infernul, ierarhia evanghelică, *lumea de dincolo* (v.).

Toate acestea au fost descrise de el în numeroasele lucrări pe care le-a lăsat, a căror influență au simțit-o personaje ca Goethe, Lavater, Jung. Însuși Kant a dovedit capacitățile de clarvzător ale lui Swedenborg și a vorbit despre acestea peste tot în lucrarea sa „Visurile unui vizionar". Este celebră viziunea incendiului din Stockholm în 1759, de la 500 de km distanță. Cu siguranță, Swedenborg a avut capacități mediumnice, iar operele sale sunt scrise cu toate probabilitățile prin automatism, așa cum el însuși a lăsat să se înțeleagă.

## Ş

### (Al) Şaselea simţ

Termen prin care se înţelege, în mod comun, prezenţa la anumite persoane a capacităţilor extrasenzoriale: *telepatie*, *clarviziune* şi *precogniţie* (v.). A poseda „al şaselea simţ" înseamnă a dispune de o intuiţie şi sensibilitate deosebite, a fi capabil de anticiparea anumitor evenimente şi evitarea altora, a te mişca cu siguranţă în viaţă de parcă a-i fi călăuzit într-un anume fel. Această intuiţie şi sensibilitate derivă din posedarea inconştientă a unor capacităţi paranormale.

### Şedinţă mediumnică

Reuniune de persoane în jurul unui mediu faţă de care se doreşte controlarea capacităţilor şi vederea fenomenelor sale. Participanţii la şedinţă trebuie să constituie un grup armonios şi bine familiarizat, în stare de a ajuta mediumul în manifestarea facultăţilor sale. Adeseori şedinţa are loc în întuneric, iar cei prezenţi „se înlănţuiesc", adică se ţin de mână pentru o mai bună plămădire a propriilor energii psihice. Este bine ca o persoană expertă să respecte anumite reguli în timpul şedinţei, pentru a evita intervenţii sau mişcări negative pentru medium, care nu trebuie în nici un

*Şedinţă mediumnică (de spiritism) într-o reprezentare din secolul trecut*

fel să fie deranjat atunci când este în transă. Este bine ca cine asistă la ședințe să-și procure un aparat de înregistrat, pentu a consemna ceea ce va spune mediumul, și aparatură cu infraroșii pentru a fotografia sau filma eventualele fenomene fizice. S-a constatat că prezența persoanelor sceptice inhibă manifestarea fenomenelor. Este superfluu să se adauge că, în cazul în care mediumul produce fenomene fizice, e oportun un control atât al ambientului cât și al mediumului, înainte de a începe ședința.

### Tabu

Cuvânt polinezian care înseamnă ceva oprit; opreliştea de a consuma anumite alimente, de a întreprinde anumite acţiuni, de a atinge anumite obiecte. Motivaţiile erau de ordin religios. Nesocotirea acestor oprelişti era pedepsită cu asprime. Şi în zilele noastre cuvântul *tabu* înseamnă ceva oprit, ceva ce nu poate fi înfăptuit sau măcar aflat.

### Tai Chi

Este un fel de yoga chinezească, care înseamnă meditaţie în mişcare şi în acelaşi timp tehnica autoapărării. Este o tehnică deosebit de armonioasă aparţinând „şcolii blânde" potrivit căreia toţi cei ce se împotrivesc violenţei cu blândeţe reuşesc să biruiască.

**Talisman** – vezi *Amulete şi talismane*

### Tanatologie

Cuvântul derivă din grecescul *thanatos* (moarte); ştiinţă ce are ca obiect studiul morţii şi al semnificaţiei acesteia, precum şi a ceea ce ne aşteaptă după moarte. În zilele noastre studiile tanatologice se concentrează îndeosebi asupra acelor *Experienţe în pragul morţii* (v.).

### Tantra – Tantrism

Este un curent esoteric indian bazat pe o serie de practici iniţiatice şi pe *Shakti* (cucernicie). *Tantra* (din rădăcina sanscrită *tan* = a dezvolta, a extinde) înseamnă cărţile sfinte, iar *tantrismul*

şcoala ce a luat fiinţă din aceasta. Sfintele scripturi tantra acceptă ideea experienţei vieţii pe toată durata ei, dar nu sunt de acord cu înstrăinarea de lume şi fac un ritual din orice act, fapt al vieţii de fiecare zi, inclusiv sexualitatea. Textele acestea sunt nişte scrieri de natură magico-religioasă dictate — potrivit tradiţiei indiene — de însuşi zeul Siva. Tantrismul caută a afla — în mod corect — mântuirea şi iluminarea prin realităţile vieţii având punct de pornire trupul; care trup, microcosm fiind, se identifica cu macrocosmosul, fiind el însuşi lăcaşul sfânt în care se poate săvârşi căutarea spirituală. Tantrismul recomandă exerciţiile *Hata Yoga* (yoga respiraţiei, pentru controlul vitalităţii şi sănătăţii trupului fizic) pentru scopurile sale care sunt eliberarea din roata existenţelor şi aflarea luminii.

*Un Buddha în uniune cu Shakti a sa*

### Tarot

Tarotul este un joc ce cuprinde 78 de cărţi speciale (56 Enigme mai mici şi 22 de Enigme mai mari), de origine incertă, cărţi folosite în scopuri divinatorii. Face parte din domeniul cartomanţiei, dar are o

*Prima Enigmă mare a jocului de Tarot*

semnificație mai amplă decât cea a cărților de joc obișnuite folosite îndeobște de senzitivi, întrucât simbolurile cărților lui exprimă niște semnificații profunde având legătură cu destinul individului ce le consultă. Metoda de consultare este destul de complexă și aceasta se bucură — ca și în cazul altor forme de cartomanție — de colaborarea consultantului, adică cel ce trebuie să ridice cărțile și uneori să le așeze. După unii cercetători, acest joc de cărți — tarotul — ar proveni din Egipt și ar fi ajuns în Europa, străbătând Marocul și Arabia, prin Evul Mediu. Este una dintre cele mai complete și fermecătoare forme de divinație.

**Taumaturg**

Acest cuvânt derivă din limba greacă și definește o persoană înzestrată cu însușiri și puteri deosebite ce este în stare să săvârșească minuni îndeosebi în domeniul terapiei.

**Tehnici de relaxare**

În epoca aceasta a noastră, caracterizată de stres, exercițiile care duc la o relaxare psiho-fizică sunt foarte importante pentru dobândirea armoniei interioare. Printre tehnicile de relaxare amintim unele exerciții de *yoga* și *biofeedback*, *antrenamentul autogen* (vezi *training autogen*), precum și diferitele tehnici de respirație.

**Telekinezie**

Din grecescul *tele* (departe, îndepărtat) și *kinesis* (mișcare). Vezi *Psihokinezie*.

**Telefoane din lumea cealaltă**

Este vorba despre o fenomenologie în legătură cu care există informații abia de puțină vreme mai ales datorită cărții scrise de Rogo și Bayless, *Telefoane din lumea cealaltă*, apărută în anul 1982. Modelul acestor stranii și neliniștitoare chemări telefonice este întotdeauna, mai mult sau mai puțin același: cineva primește un telefon de la o persoană a cărei voce îi este bine cunoscută și despre care crede că este în viață. Convorbirea — în general scurtă — se desfășoară normal și abia mai târziu reiese că persoana care

telefonase murise de puțin timp, de câteva zile chiar. Alteori este recunoscută la telefon vocea unei persoane despre care se știe cu exactitate că este decedată. Uneori aceste telefoane au un caracter tutelar, protector. Totuși cel mai adesea „vocile" de la telefon se limitează doar la a se face recunoscute și a întreba de sănătate. Această fenomenologie, relativ rară, se raportează din nou la cazuistica paranormală legată de instrumentele tehnice: și mai înainte de toate la *psihofonie* (v.) sau înregistrarea pe bandă a unor „voci" de origine necunoscută. Poate să fie interpretată în cheie spiritistă presupunând o intervenție reală a unor morți sau în termeni de psihokinezie, adică de influență a minții celui viu asupra materiei — aparatul telefonic în acest caz. Fenomenul merită interes deoarece a fost menționat de persoane demne de luat în seamă și în termeni asemănători în mai toate locurile. Aici ar fi un dezavantaj și anume acela că această cazuistică nu permite confruntări și de aceea trebuie să luăm în considerare numai faptele în sine. Analogia „telefoanelor" primite de persoane foarte diferite și care nu sunt la curent cu această fenomenologie ne face să credem, oricum, că este vorba despre un fenomen real care ne va deschide, probabil, un nou capitol în cercetarea parapsihologică.

### Telepatie

Telepatia este cel mai cunoscut, mai răspândit și mai acceptat dintre fenomenele de percepție extrasenzorială. Cuvântul a fost creat la sfârșitul secolului trecut de umanistul *F. W. H. Myers* (v.), unul dintre întemeietorii *Societății pentru Cercetarea Psihică* (v.) din Londra; termenul provine din cuvintele grecești *tele* (departe, îndepărtat) și *pathos* (sentiment, emoție) și definește o comunicare directă, de la minte la minte, fără implicarea simțurilor cunoscute.

Noi trăim cu toții — mai devreme sau mai târziu — experiența vreunui fenomen telepatic: ne gândim la vreo persoană pe care n-am mai văzut-o de mult și după puțin timp această persoană ne dă telefon sau vine să ne viziteze. Este vorba aici despre un fenomen telepatic. S-a observat că telepatia se înregistrează cu o mai mare frecvență la persoanele legate între ele prin

afecțiune. Perechea telepatică prin excelență este aceea mamă-fiu/fiică. Dar și între tată și fii, între logodnici, soți, gemeni etc. sunt frecvente contactele telepatice.

Telepatia a fost obiectul multor cercetări și experiențe. Să le amintim aici mai întâi pe cele ale cercetătorului francez *René Warcollier* (v.) și pe cele ale cercetătorului sovietic *L. L. Vasiliev* (v.). Acesta din urmă, pentru a demonstra că telepatia nu depindea de o radiație de tip cunoscut, obișnuia să-i izoleze pe subiecții săi în „cușca lui Faraday" care, după cum se știe, nu permite pătrunderea radiațiilor cunoscute. Pentru faimoasele sale experiențe de telepatie, profesorul *Rhine* (v.) folosea pachete de cărți de joc (25 de cărți în total): așa-zisele *Cărți Zener* (v.) după numele colaboratorului său care le inventase. Experimentatorul și subiectul său — Rhine se folosea în general de studenții săi — erau despărțiți de un ecran; experimentatorul ridica pe rând câte o carte și încerca să-i transmită subiectului simbolul corespunzător fiecăreia dintre cărți. Statistica miilor și miilor de experiențe efectuate a demonstrat că telepatia este o realitate.

Telepatia nu cunoaște limite spațiale; acest lucru a fost evidențiat de experiențele efectuate în anii treizeci între Viena și Atena, de cele ale astronautului *Edgar Mitchell* (v.) între Lună și Pământ, precum și de cele mai recente (1984) efectuate între Moscova și California de psihologii americani Russel Targ și Keith Harary și mediumul sovietic Juna Davitașvili (vezi *Remote viewing /Viziune la distanță*).

Telepatia se explică pe deplin mai ales la nivel spontan și la fel și celelalte fenomene care fac parte din percepția extrasenzorială (clarviziunea și precogniția). Se pretează, totuși, foarte bine și la experimentarea în laborator (astăzi în laboratoarele cele mai bine înzestrate cărțile sau imaginile sunt alese de așa-zisul „generator de evenimente aleatorii") și — dată fiind simplitatea tehnicii experimentale — se pot face experiențe în casă, între prieteni.

Dincolo de informația pe care telepatia o poate transmite, semnificația cea mai autentică a acestui fenomen este

demonstrarea comuniunii fundamentale, la nivel profund, între tot şi toate şi care nu ține seama de barierele spațiale.

**Telescriere (scriere la distanţă)**

Termenul acesta este compus din cuvântul „scriere" cu prefixul tele (departe, îndepărtat, în limba greacă) şi defineşte scrierea a ceva care vine de departe. Este, mai simplu spus, metoda cu paharul şi cu panoul pe care o cunoaştem cu toţii şi care funcţionează în felul următor: în jurul unui panou pe care sunt scrise literele alfabetului, nişte numere şi nişte semne convenţionale se adună câteva persoane; fiecare persoană pune un deget pe pahar, care — după câteva minute de concentrare din partea celor prezenţii — începe să se mişte deplasându-se de la o literă la alta alcătuind în acest fel cuvinte şi propoziţii.

Unii cred că prin această practică intră în legătură cu lumea cealaltă şi în fapt aşa s-ar părea; paharul care se deplasează de la o literă la alta transmite asemenea mesaje ce par a veni din partea celor răposaţi. Întrucât de cele mai multe ori mesajele sunt cât se poate de banale, este clar pentru toată lumea că inspiraţia are obârşii diferite. Într-adevăr, metoda cu paharul (ca şi aceea cu masa şi cu scrierea automată) se datorează unui *automatism* (v.) care se creează între persoanele prezente şi care scoate în evidenţă, de cele mai multe ori, nişte conţinuturi inconştiente.

Termenul „telescriere" a fost creat în anii patruzeci de avocatul Salvatore Occhipinti din Milano care, împreună cu soţia, cu fiul (avocatul Luigi) şi cu nora sa Ada, s-a dedicat timp de ani de zile acestei practici în ideea de a stabili un mod de comunicare între cei vii şi inconştientul lor fără nici o motivare spiritistă.

Cei din familia Occhipinti au obţinut de-a lungul anilor preţioase producţii literare, ştiinţifice, medicale despre care ei spun că s-ar datora contactului telepatic cu cei vii; contact ce a fost posibil graţie stării de mare atenţie sau de mică transă în care se află experimentatorii în timp ce se dedică telescrierii. Cei din familia Occhipinti cred că orice persoană poate obţine aceleaşi rezultate, cu condiţia ca aceasta să-şi dea toată osteneala

experimentând mereu cu aceleaşi persoane şi cu acelaşi panou, pentru a crea un automatism desăvârşit.

**Templieri (cavaleri)**

Templierul este cavalerul Ordinului Miliţiei Templului, fondat în anul 1118 la Ierusalim şi dispărut în anul 1314 o dată cu execuţia celui de-al douăzeci şi doilea Maestru al Ordinului. Templierul este un oştean-călugăr care stă de strajă pe drumurile care duc la locurile sfinte. În Ordinul Templierilor se întâlnesc elemente esoterice, mai ales în simbolismul luptei împotriva răului. În zilele noastre mai există *Neo-Templierii*, membrii unei organizaţii iniţiatice care se consideră — pe drept sau pe nedrept — urmaşa străvechiului Ordin al Templierilor.

**Tenhaeff Wilhelm Heinrich Carl** (1894–1981)

*W.H.C. Tenhaeff*

Psiholog olandez, primul care a avut o catedră de parapsihologie (la Utrecht), care i-a fost încredinţată în anul 1953 după ce funcţionase acolo vreme de douăzeci de ani ca docent. S-a ocupat de spiritism din fragedă tinereţe şi a studiat temeinic numeroase mediumi folosind cu precădere *metoda calitativă* (v.). Subiectul său cel mai renumit a fost, fără nici o îndoială, *Gerard Croiset* (v.), cu care a efectuat lungi şi memorabile experienţe.

**Teocraţie**

Acest termen defineşte un guvern a cărui putere este exercitată de o castă sacerdotală sau de un suveran considerat reprezentantul lui Dumnezeu pe Pământ. Un exemplu tipic de teocraţie este acela al Tibetului de până la invazia chineză din anul 1951: Dalai Lama (vezi Lama) era şi este considerat şeful religios şi politic al populaţiei de acolo.

### Teofanie

Este manifestarea vizibilă şi sensibilă a divinităţii sub o formă omenească sau ca un fenomen natural (foc, vânt, furtună, tunet etc.). Teofania poate fi de tip mistic, atunci când persoana aflată în extaz se înalţă şi are viziunea lui Dumnezeu; sau de tip magic, atunci când divinitatea se manifestă cu ajutorul unui medium şi al unui suport material (un element al naturii de exemplu); sau de tip direct, atunci când Dumnezeu se manifestă fără intermediari, i se arată unei persoane fie ea trează, fie cufundată în somn.

### Teosofie

Mişcare iniţiată în secolul al XIX-lea de mediumul şi ocultista rusă *Helena P. Blavaţky* (v.), care a primit de la un grup de iniţiaţi orientali ceea ce ea a numit „doctrina secretă" sau învăţătura care stă la baza tuturor marilor religii. În realitate, teosofia are multe elemente din hinduism, crede în karma, în reîncarnare şi în roata existenţelor până la mântuirea finală.

Mişcarea teosofică este răspândită şi în zilele noastre şi ea propovăduieşte unirea întregii omeniri şi perfecţionarea sa constantă prin cunoaşterea legilor naturii şi ale omului şi afirmă necesitatea cufundării în studiul religiilor. E. Batcheldor a întemeiat la New York, în anul 1875, Societatea Teosofică al cărei sediu central l-a transferat mai apoi în India. Helenei Blavaţky i-a succedat *Annie Besant* (v.) care a contribuit la răspândirea mişcării teosofice.

### Test

Cuvântul derivă din latinescul *testimonium* şi defineşte un procedeu standard ce are drept scop identificarea unor aspecte şi calităţi ale personalităţii. În parapsihologie sunt numite *teste* experienţele cantitative de laborator; acestea nu urmăresc numai să reveleze însuşirile *psi* ale subiecţilor dar să şi dovedească însăşi existenţa elementelor *psi* (v.).

### Testamentul Chaffin

Un caz celebru de aşa-zisă apariţie a unui răposat care informează despre un lucru neştiut de nimeni dintre cei vii. Acest

caz, care a fost luat în considerare de unii cercetători în sprijinul teoriei supraviețuirii, s-a înregistrat în anul 1921. James Chaffin, un bogătaș din Carolina de Nord, murise lăsând prin testament toate bunurile sale numai unuia din cei patru fii pe care-i avea. Într-o noapte i-a apărut unuia din fiii dezmoșteniți și i-a spus acestuia unde anume ascunsese un alt testament, făcut după primul, în care împărțea bunurile sale între toți copiii lui. Testamentul a fost găsit și moștenirea a fost împărțită în mod egal tuturor copiilor. Viziunea pe care o avusese fiul ar fi putut foarte bine să se datoreze clarviziunii.

### Theta

Este a opta literă din alfabetul grec și litera inițială a cuvântului *thanatos*, care înseamnă moarte. Expresia „fenomene theta" definește întreaga, vasta fenomenologie care vine în sprijinul ipotezei de *supraviețuire* (v.).

### Tiptologie

Este unul dintre modurile în care sunt transmise mesajele mediumnice. Termenul a fost creat din cuvintele grecești *typtein* (a bate) și *logos* (vorbire, comunicare) și înseamnă, așadar, a comunica prin intermediul bătăilor, ciocăniturilor. Ciocăniturile sunt cele ce se aud din măsuța cu trei picioare sau cele ce par a proveni din mobilă sau din pereți. În genere literei „a" îi corespunde o lovitură, literei „b" - două și așa mai departe; dar se mai pot folosi și alte metode. Acest sistem a fost atribuit în mod convențional surorilor *Fox* (v.), care pe la jumătatea secolului al XIX-lea s-au folosit de tiptologie într-un renumit caz de vătămare marcând prin aceasta începutul mișcării spiritiste.

### Titanic

Titanicul, marele transatlantic despre care se credea că n-avea să se scufunde niciodată și care, totuși, în timpul primei sale curse (aprilie 1912) s-a ciocnit de un iceberg și s-a dus la fund, este legat de un celebru caz de precogniție. Cu paisprezece ani mai înainte de acel eveniment, scriitorul Morgan Robertson scrisese un roman în care vorbea despre construirea, despre prima cursă și despre

naufragiul unei nave de mari proporții, *Titan*; despre aceasta se credea că n-avea cum să se scufunde datorită compartimentelor etanșe de care dispunea, motiv pentru care nici nu fusese dotată cu prea multe bărci de salvare. Tragedia Titanicului a avut loc în același mod cu cel descris în romanul lui Robertson. Nava a ridicat ancora în ziua de 10 aprilie din portul Southampton cu destinația New York și după patru zile, în timp ce naviga în plină viteză, s-a ciocnit de un iceberg care i-a spart cinci compartimente etanșe; în mai puțin de trei ore nava s-a scufundat. Din cele 2207 persoane aflate la bord numai 705 s-au salvat, deoarece Titanicul (la fel ca și nava Titan din carte) dispunea de un număr insuficient de bărci de salvare. Totul s-a petrecut exact așa cum scrisese Robertson în anul 1898; și numeroase alte date (viteza de croazieră, dimensiunile navei, numărul pasagerilor, numele căpitanului etc.) coincideau în mod perfect. Pentru alte amănunte în legătură cu *precogniția* vezi termenul respectiv.

**Tocquet Robert** (1898–1994)

Chimist și antropolog francez, expert în materie de prestidigitație, s-a ocupat în mod temeinic de fenomenele paranormale, îndeosebi de cele de tip fizic. A avut un rol activ în înființarea *Institutului Metapsihic Internațional* din Paris (v.) și în multe din cercetările efectuate de el aici a studiat intens mediumnitatea (puterea mediumilor de a determina fenomene mediumnice) folosindu-și calitățile sale de prestidigitator pentru a descoperi eventualele trucuri. Deși era convins de realitatea fenomenelor, nu a aderat niciodată la ipoteza spiritistă fiind de părere că toate sunt produse de mediumi cu ale lor capacități încă neexplorate.

Cea mai importantă operă a sa este *Les pouvoirs secrets de l'homme*.

**Totem**

La indienii din America de Nord, totemul este reprezentarea animalului în care se recunoaște tribul și ale cărui însușiri ar vrea să le aibă. Originea cultului totemic este încă incertă. S-ar părea că este vorba despre o manifestare religioasă legată de însăși obârșia

populației și celebrată după un tipic anume și cu ospețe rituale la care se consuma numai carnea animalului reprezentat de totem: un fel de comuniune menită să transmită însușirile animalului ales. În afară de America de Nord, unde totemismul a atins culmea expresiei sale (și) artistice, întâlnim totemul și la popoarele primitive din Australia, India, Africa și din America Centrală și de Sud.

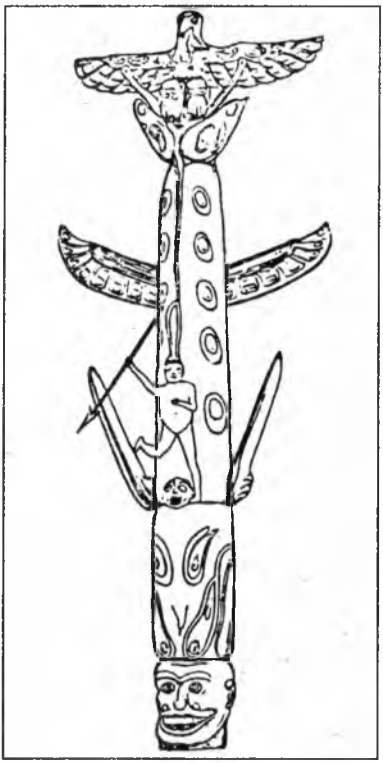

*Totem*

### Transă

Termen englezesc ce definește starea psihofizică proprie mediumilor în timpul ședințelor lor. Stare asemănătoare celei somnambulice și somnului hipnotic, transa este de regulă autoprovocată de medium prin niște tehnici de concentrare și este aidoma unui somn autentic în timpul căruia subiectul nu percepe nimic din ceea ce se petrece în afara și înăuntrul lui. În această stare se produc fenomenele tipice ale mediumnității și — potrivit ipotezei spiritiste — spiritele celor morți comunică cu cei în viață folosindu-se de trupul mediumului (transă prin încorporare). Transa poate fi „mare" — cu pierderea totală a cunoștiinței — și „mică" — cu pierderea parțială a cunoștinței; dar manifestările mediumului sunt, în esență, aceleași în ambele cazuri. Cu toate că mediumii se află în studiu de mai bine de un secol, nu știm cu exactitate ce anume vrea să însemne starea de transă.

**Training (antrenament) autogen**

Metodă autosugestivă de relaxare pusă la punct între cele două războaie mondiale de către neurologul berlinez J. Heinrich Schultz. Asemănătoare în multe privințe metodei yoga și autohipnozei, metoda training autogen este foarte apreciată în zilele noastre, ea permițând controlul funcțiilor psihofizice.

**Transcendență**

Este dimensiunea care depășește limitele lumii celor cinci simțuri, ale *spațio-timpului* (v.), ale divinului, a ceea ce definim – în termeni filozofici și religioși – *Lumea cealaltă. Psihologia transpersonală* (v.) este de părere că omul, atât cât trăiește, își poate face o idee despre transcendență grație experiențelor care depășesc granița realității senzoriale și spațio-temporale.

**Transfigurare (Fenomene de)**

Termen legat de fenomenologia mediumnică: în timpul ședințelor se poate întâmpla ca mediumul aflat în transă să capete înfățișarea entităților care se manifestă prin el, ajungându-se uneori până acolo încât să le semene acestora până și la felul de a gesticula. Cazuistica mediumnică este bogată în cazuri de acest gen; care cazuri sunt, totuși, foarte rare în zilele noastre. Aidoma multor altor fenomene și transfigurarea este legată de epoca de aur a marii mediumnități (cuprinsă între sfârșitul secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului XX).

**Transmigrația sufletelor**

Trecerea sufletului, după moarte, dintr-un trup într-altul, în scopuri evolutive. Vezi și *Reîncarnare*.

**Transmiterea gândului** – vezi *Telepatie*

**Transmutație**

Termen propriu *alchimiei* (v.) prin care se înțelege schimbarea substanței unui obiect sau a unui corp, care-și părăsește „natura sa umilă" pentru a-și dobândi una „nobilă", grație aceasta unor operațiuni alchimiste și/sau spirituale și

inițiatice. Transmutația sau transformarea metalelor în aur era — prin excelență — vechiul vis al alchimiștilor. Dar adevărata transmutație este cea interioară, spirituală a celui ce practică alchimia.

### Transpersonal

Termenul a fost creat de *Stanislav Graf* (v.) și vrea să definească niște experiențe ieșite din comun care depășesc limitele Eului și dimensiunea spațio-temporală. Așadar, niște experiențe din sfera paranormalului, misticii, a stărilor de cunoștință parțial pierdută și care trec dincolo de fruntariile conștiinței cea de toate zilele.

### (A) Treia ureche

Definește, în mod simbolic, un fenomen prin care mediumul „aude" niște voci care-i comunică informații de tip paranormal (vezi *Claraudiție*); însușirea de a auzi ceea ce nu se aude în mod obișnuit: mesaje din partea morților, intuiții supranaturale, glasuri de îngeri. Mulți mediumi vestiți au fost înzestrați cu această sensibilitate acustică deosebită. Aceste voci ar fi percepute, chipurile, nu în zona auriculară ci în minte sau, după unii, în zona inimii. Și cea de-a treia ureche poate fi considerată o formă de intuiție.

### (Al) Treilea ochi

Expresia definește „ochiul spiritual" și prin ea se înțelege un organ fin ce corespunde unei *chakra* (v.) din doctrinele indiene, situată în frunte, între sprâncene. Cel de-al treilea ochi ar permite să se vadă tot ceea ce se află în afară cât și înăuntru; corespunde în practică intuiției.

### Trianon

„Petit Trianon" este unul dintre cele mai faimoase cazuri de *psihometrie* (v.) de mediu din câte se cunosc. S-a înregistrat în anul 1901, atunci când două domnișoare din Anglia s-au dus să viziteze Versailles-ul și au vrut să ajungă și la Micul Trianon. O apucaseră pe o cărare ce li se păruse a fi o scurtătură și s-au

pomenit pe neașteptate în fața unor personaje îmbrăcate ca pe timpul Mariei Antoaneta, a unor construcții în stil vechi și a unor personaje călare. Domnea acolo o atmosferă ciudată, de vis, de care cele două domnișoare nu și-au dat seama chiar din primul moment.

Una din cele două domnișoare a revenit mai târziu în acele locuri întâlnind din nou personaje ciudate și situații diferite de cele anterioare. Convinse fiind că trăiseră ceva deosebit, cele două prietene s-au mai dus și în alte rânduri la Versailles dar n-au mai găsit nimic din cele ce văzuseră; grădinile erau diferite, diferită era și arhitectura clădirilor și nici urmă de personajele acelea. Studiind niște hărți mai vechi ale Versailles-ului, și-au dat seama că ceea ce văzuseră ele în primele două vizite era structura din secolul al XVIII-lea a grădinilor, iar personajele – cele din timpul Mariei Antoaneta. Regina însăși a fost identificată într-o persoană pe care cele două prietene o văzuseră pe o pajiște.

Întâmplarea aceea nemaipomenită — despre care au discutat mult timp cercetătorii — a fost povestită de protagonistele ei în cartea lor *An Adventure* (1911). Faptele pot fi interpretate și ca o *retrocunoaștere* (v.).

### Trompete sau cornete acustice mediumnice

În ședințele cu „voce directă" (voci independente de medium care se aud din diferite locuri ale încăperii), pentru a se intensifica vibrațiile sonore, se foloseau într-un timp niște cornete acustice — un fel de pâlnii din carton sau aluminiu — în care entitățile erau invitate să vorbească. Aceste cornete acustice erau adeseori fosforescente, astfel încât ele puteau fi văzute plutind prin aer, purtate de mâini invizibile. Entitatea vorbea la extremitatea mai strâmtă a cornetului și vocea se auzea, amplificată, în cealaltă parte. În zilele noastre aproape că nu mai există mediumi cu voce directă, astfel încât s-a renunțat la folosirea cornetelor acustice mediumnice.

**Ubaldi Pietro** (1886–1972)

Profesor de limbi străine, senzitiv, a scris inspirat de „inteligențe externe" lucrări cu un conținut net superior culturii sale. Deosebit de originală și de puternică este *Marea sinteză*, unde apar cunoștințe, chiar științifice, care anticipează epoca sa (lucrarea datează din anii treizeci) și sunt profund inovatoare. Această lucrare a fost urmată de altele minore (*Le Nouri, Asceza mistică*). În vastul domeniu al mesajelor mediumnice, operele lui Ubaldi se detașează prin profunzime, intuiție, originalitate și o spiritualitate sinceră și adevărată.

**UFO**

Siglă pentru *unidentified flying objects* (în engleză „obiecte zburătoare neidentificate" — OZN). Vezi paragraful *Obiecte zburătoare neidentificate.*

**Umbră**

După tradiția populară, umbra ar fi sufletul persoanei. Când cineva nu își vede umbra, trebuie să vadă în asta un semn al morții apropiate. În psihologia analitică a lui *C. G. Jung* (v.) umbra reprezintă latura refulată a omului, aceea de care acesta se teme și fuge. În procesul de *individuare* (v.) umbra trebuie deci să fie adusă la nivelul conștiinței și integrată.

**Umbre**

Pentru romanii antici erau sufletele morților. În gândirea ocultistică sunt suflete parțiale, care continuă să se miște în ambient terestru atrase de instinctele materiale cele mai joase.

**Unio mistica**

Este vorba de o experiență proprie stărilor mistice, în care subiectul experiențează uniunea cu totul (adică cu Dumnezeu). Meditația favorizează obținerea acestei experiențe, care lasă în urma sa o amintire şi o urmă de neşters.

**Universitatea Duke**

Este faimoasa universitate din Durham (Carolina de Nord, SUA), unde în anii '30 *J. B. Rhine* (v.) a inițiat acele experimente cantitative care au dus la demonstrarea experimentală a ESP (*extrasensory perception* = percepție extrasenzorială) şi PK (psihokinezie).

**Unus mundus**

Termen propriu *alchimiei* (v.), prin care se înțelege aspectul unitar a tot ceea ce reprezintă depăşirea dualismului spirit-materie. Conceptul a fost preluat de *C. G. Jung* (v.): pentru el unitatea a tot ceea ce există se manifestă ocazional în fenomenele sincronistice (vezi *Sincronicitate*).

**Uroboros**

Este şarpele care îşi muşcă coada, simbolul unității şi al imortalității, asemenea cercului, care este fără început şi fără sfârşit. O astfel de simbiologie se regăseşte practic în toate timpurile şi la toate popoarele.

## Vampirism

Termenul provine de la liliecii care se hrănesc cu sânge (vampiri) şi se referă la o tradiţie de origine slavă conform căreia unii dintre cei decedaţi ar continua să trăiască în mormântul lor, de unde ar ieşi noaptea ca să sugă sângele celor vii. După puţin timp, aceştia din urmă mor, transformându-se la rândul lor în vampiri. În secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea câteva cazuri de vampirism au ajuns la tribunal, fără să le poată fi atestat caracterul real. Conform tradiţiei, singurul mod în care te puteai elibera de vampiri era exhumarea şi incinerarea cadavrului, după străpungerea sa cu un par ascuţit. Nici acum nu se ştie dacă vampirismul este rodul superstiţiilor populare sau la originea sa se află anumite cazuri de moarte aparentă.

Într-o accepţiune mai amplă, prin vampirism se înţelege şi fenomenul prin care anumite persoane par să „sugă" energia fizică şi psihică a semenilor lor. Fenomenul se produce în timpul şedinţelor mediumnice, unde cei prezenţi furnizează energia necesară producerii sale.

Chiar şi în viaţa normală se pot petrece fenomene de vampirism. De fapt, s-a constatat adesea că relaţia dintre două persoane o poate întineri fizic pe una dintre ele şi o poate slăbi vizibil pe cealaltă. Prin urmare, pare a fi întemeiată credinţa populară conform căreia este contraindicat ca un tânăr şi un bătrân să doarmă împreună, deoarece acesta din urmă ar absorbi vitalitatea primului.

**Vasilev Leonid** (1891–1966)

Biolog şi fiziolog sovietic, docent al universităţii din Leningrad, unde a iniţiat prin anii '20 studiul telepatiei, cu intenţia de a-i demonstra natura fizică. Se pornea de la considerentul că telepatia ar fi produsul unei energii fizice emanate de creier.

La cercetări au luat parte numeroşi savanţi de la universitatea din Leningrad. S-a demonstrat realitatea telepatiei, nu însă şi caracterul ei fizic. Perceptorii, închişi în cuşca lui Faraday, care ecranează orice radiaţie importantă, continuau de fapt să recepteze mesajele telepatice. Cu toate acestea, Vasiliev a rămas convins că telepatia ar trebui să depindă de un anume tip de energie fizică, rămasă încă necunoscută.

Principala sa operă este *Experienţe de sugestie mentală*, apărută abia în 1963, dar scrisă cu mulţi ani în urmă, ea constituind concluzia numeroaselor sale studii asupra telepatiei.

**Vărsător (Perioada vărsătorului)**

Termen prin care *astrologia* (v) indică perioada care, peste puţin, va urma celei actuale şi care va trebui să fie total diferită de aceasta. Fiecare perioadă astrologică ţine circa 2000 de ani: perioada Peştilor, cea pe care o trăim, ar fi început o dată cu naşterea lui Cristos, cea a Vărsătorului este pe cale să înceapă. Ea este legată de ideea de invenţie, descoperire, noutate, şi chiar de dragoste, fraternitate, uniune a materiei şi spiritului, evoluţie, refuzând orice tip de autoritarism.

Atingerea acestei ambianţe de armonie, libertate şi spiritualitate ar putea presupune din nou conflicte şi tensiuni de mare nivel, care totuşi ar trebui să fie premergătoare unei „perioade de aur".

**Vegetarism**

Regim alimentar care respinge carnea, deoarece provine de la regnul animal, limitându-se la cele ce derivă din regnul vegetal. Mai mult decât un regim alimentar pur şi simplu, vegetarismul constituie o filosofie şi o doctrină ascetică şi etică. Există diferite forme de vegetarism, în funcţie de alimentele care se consumă. De

exemplu, unele forme care se limitează doar la fructe sau vegetale crude, iar altele care admit fructele, verdeturile, legumele și graminaceele. Unii vegetarieni refuză carnea, dar consumă pește, iar alții acceptă și derivate din lumea animală: lapte, produse lactate, ouă și miere.

### Vibrație

Conform teoriilor parapsihologiei, esoterismului și ocultismului, întregul univers este străbătut de vibrații misterioase, emanate de toate cele câte există. De la aceste vibrații, indivizi deosebit de sensibili sunt capabili să capteze informații speciale. Până și ființele cele mai obișnuite emit vibrații care pot fi captate de mediumi și de senzitivi; astfel de situații s-ar afla la originea aparițiilor și viziunilor. Ținând cont de definiția *entităților* (v.), vibrațiile celor vii le-ar înlesni acestora contactul cu lumea materială.

### Vindecător

Persoană lipsită de competența medicală specifică, dar considerată capabilă de a influența în anumite feluri starea de sănătate a semenului său. Figura vindecătorului este foarte veche, chiar dacă numai astăzi și-a asumat un rol social cert. Încă din antichitate se cunoștea că anumiți indivizi erau în stare să-i influențeze pe alții în mod pozitiv și să le vindece bolile. De exemplu, se pare că Pirrus i-ar fi însănătoșit prin atingerea cu mâinile pe soldații săi răniți și bolnavi și, de asemenea, Vespasian ar fi reușit prin aceeași metodă să facă să treacă febra. Chiar primii regi ai Franței și ai Angliei, suveranii de Habsburg și ai Ungariei erau considerați ca fiind dotați cu capacități taumaturgice. Doctorul *Piero Cassoli* (v.) din Bologna, care a dedicat vindecătorilor studii ample și competente, definește vindecătorul ca pe o „ființă umană care prin simpla sa prezență, prin privire, atingerea cu mâinile poate influența simptomele de suferință, evoluția bolii unui om și chiar a unui animal". Vindecătorul își poate descoperi în multe feluri capacitățile: unii o află în timpul vreunei ședințe spiritiste sau datorită unei viziuni, alții simt impulsul irezistibil de

a pune mâinile pe cine suferă, alții își dau seama că au anumite capacități văzând cum prosperă propriile plante (cunoscuta capacitate de a avea „mână bună" la plante), iar alții sunt copiii sau nepoții senzitivilor și vindecătorilor și știu că aceste capacități sunt ereditare. În acest punct nu mai rămâne decât să înceapă să vindece, lăsându-se succedat eventual de un doctor pentru controlul rezultatelor.

S-a constatat că îngrijirile vindecătorilor nu sunt niciodată nocive și ca atare pot fi întotdeauna alăturate îngrijirilor medicale curente. În Anglia, unde vindecătorii sunt acceptați de către toți în mod curent, chiar și bolnavii la pat din spitale pot cere intervenția unui vindecător, dacă au încredere în acesta și consideră că se pot servi de îngrijirile sale. Nu toți vindecătorii interpretează darul propriu de a vindeca în același fel: sunt unii care cred că acesta depinde de un soi de energie care izvorăște din mâinile lor și care reprezintă deci o capacitate a lor personală — chiar dacă rămâne inexplicabilă —, iar alții, în schimb, se consideră un intermediar, un „canal" (vezi paragraful *Channeling*) al unor forțe sau entități transcendente, care se servesc de el ca de un instrument prin intermediul căruia operează. În acest caz este vorba de un „vindecător spiritual". Se consideră că vindecătorul intervine asupra pacientului la nivel global, restabilind în diferite feluri echilibrul distrus de boală și reorganizând forțele aflate în criză, exact cum procedează acupunctura. În general, vindecătorul acționează după instinct, punând mâinile unde simte că trebuie să le pună (în general, în zona dureroasă) și provocând pacientului senzații subiective de cald, frig, furnicături. Totuși, se pare că acțiunea vindecătorilor nu ar fi reductibilă la o energie de tip fizic: de aici și numele de *pranoterapie* (din hindusă, *prana* = „energie vitală") dat acțiunii vindecătorilor. Că efectele așezării mâinilor, adeseori pozitive, nu sunt datorate numai sugestiei, o demonstrează faptul că ele se fac simțite și de către copii, animale și sisteme nesugestionabile precum plantele, sângele sau culturile „in vitro".

Experimentarea în laborator ar fi totuși cea mai aptă să demonstreze acțiunea vindecătorului: ceva a fost făcut, dar prea puțin pentru a genera certitudini. Cu toate acestea, astăzi, dincolo

de dubiile, incertitudinile şi situaţiile ambigue datorate indivizilor fără scrupule care acţionează şi în acest domeniu, figura vindecătorului începe să intereseze un număr tot mai mare de persoane şi, mai ales, începe să trezească interesul medicilor, singurii în stare să evalueze şi să studieze fenomenul în mod serios.

### Vindecător de ţară

În mod diferit de cei care exercită pranoterapia, vindecătorul de ţară nu îşi atinge cu mâinile semenul spre a-l vindeca, ci practică un ritual de tip magico-religios prin care intenţionează să îndepărteze răul din parsoana atinsă. Foarte răspândită într-un timp, medicina de ţară (sau populară) se regăseşte încă în întreaga Italie, chiar dacă rolul său este astăzi foarte diferit de cel de odinioară. Aceşti vindecători aparte primesc, în general, *virtutea* de a vindeca de la un vârstnic care în noaptea de Crăciun le transmite ritualurile şi îi învaţă cuvintele ce trebuie să rămână secrete. În general, se consideră că poate vindeca datorită virtuţii înnăscute cel care se naşte „cu căiţă" (adică cu bucăţi de placentă pe el) sau este al şaptelea născut. Vindecătorii de ţară vindecă anumite boli nu foarte grave, dar sensibile şi dificil de combătut: herpesul Zoster, sciatică, înţepeniri şi entorse, urcior, negi, limbrici, arsuri şi altele. Ritualul este de tip magic, în general menit să transmită unui obiect răul care face să sufere persoana şi prezintă între altele aspecte religioase legate de catolicism: de fapt, răul este „însemnat" cu semnul crucii şi în cuvintele pronunţate de vindecător sunt invocaţi Dumnezeu,

*O „vindecătoare de ţară" e pe cale să-şi pună în practică ritualul său magico-terapeutic*

Fecioara şi Sfinţii. Deci se poate considera că aceste ritualuri provin din perioada păgână, cu suprapuneri creştine succesive.

Vindecătorul popular este, în genere, o persoană de încredere, generoasă şi bună, care acţionează fără a cere nici o compensaţie şi se consideră că îndeplineşte rolul de intermediar între Dumnezeu şi bolnav.

Succesele inegalabile pe care aceşti vindecători le obţin câteodată sunt, în mod probabil, datorate atât sugestiei şi efectului ritualului, cât şi capacităţilor paranormale pe care, cu certitudine, aceştia le posedă fără s-o ştie.

### Vindecători filipinezi

În anii '60 cercetătorul american Harold Shermann şi medicul japonez Hiroshi Motoyama au „descoperit" pentru Occident fenomenul vindecătorilor filipinezi şi despre acesta au scris cărţi şi au realizat filme, suscitând astfel o mare senzaţie. De atunci, chirurgii-magi din Filipine continuă să trezească interes, astfel că au fost organizate călătorii de studiu şi în fiecare an mii de bolnavi ajung în Filipine pentru a se vindeca sau, mai bine spus, pentru a se opera. În general, intervenţiile filipinezilor sunt descrise în termenii următori: operaţiile nu au loc în ambianţe potrivite, ci în case private şi, mai ales, în capele, adevărate biserici creştin-spiritiste. Pacientul este aşezat pe un pat de lemn rudimentar şi sub cap îi este pusă Biblia. Operaţiile durează foarte puţin şi sunt executate una

*Două faze dintr-o „intervenţie" în timpul căreia vindecătorul Alex Orbito extrage „răul" din corpul unui pacient*

după alta, fără anestezie și fără respectarea normelor de igienă. Vindecătorul pune mâinile goale pe zona pe care consideră că trebuie s-o opereze și penetrează aparent fără dificultate în corpul pacientului: din deschizătură, ale cărei margini, de altfel, nu se văd, iese sânge care în anumite puncte se coagulează imediat.

Din corpul deschis prin această procedură insolită sunt extrase cele mai neobișnuite lucruri: bucăți de organe, pietre, frunze, orez, metri și metri de sfoară, saci de plastic etc. Odată terminată intervenția, vindecătorul scoate mâinile și rana se închide ca prin farmec. Nu rămâne decât să curețe sângele și pacientul, care nu a simțit nici o durere poate să se ridice și să meargă acasă pe propriile-i picioare. Vindecătorul se șterge pe mâini cu o cârpă și trece la următorul pacient. Și așa mai departe timp de ore și ore, în micuța capelă plină de lume, într-o căldură teribilă și insuportabilă. Lucrul cel mai incredibil este că, în aceste condiții, nu se produc niciodată infecții.

Dată fiind această fenomenologie atât de puțin ortodoxă, părerile observatorilor sunt oarecum diverse. De altfel, nu ar trebui să se uite că filipinezii își vindecă pacienții în acest mod cu secole înainte ca Occidetul să-i fi băgat în seamă și că, în cazul lor, suntem în fața unor mediumi care operează în stare de transă ori semi-transă și că sunt dotați cu capacități psihocinetice. Intervențiile lor sunt magice și nu sunt evaluate cu mentalitatea rațională, ci din optica particulară a culturii populare. După judecata experților, obiectele pe care filipinezii le extrag din corpul pacienților sunt materializări și reprezintă ceea ce vindecătorul (sau pacientul) crede că ar fi cauza răului său. În Filipine medicina, religia și magia sunt din timpuri imemoriale unul și același lucru (dar aceleași lucruri se întâmplă, mai mult sau mai puțin, în Mexic și Brazilia) și atunci când creștinismul a pătruns printre acele populații, vindecătorii au adoptat simbolurile noii religii. Astăzi prea marea publicitate și speranțele exagerate ale celor care nu mai pot spera nimic de la medicina oficială au transformat acțiunea acestor vindecători în *business*, dar cu toate acestea nu se poate nega autenticitatea fenomenului.

**Vis**

Visul, a cărui importanță a fost demonstrată în mod definitiv de către Freud, interesează cercetarea parapsihologică mai ales pentru că pare să favorizeze conținuturile paranormale. Încă din timpurile cele mai vechi se considera că visul ar fi vestitorul informațiilor fundamentale, intuițiilor, avertismentelor utile, a unor veşti altfel inaccesibile. Multe fenomene de precogniție se manifestă în timpul visului şi la fel se întâmplă cu telepatia şi clarviziunea. Pe lângă emergența spontană a acestei fenomenologii onirice, sunt realizate şi experimente, cu referire particulară la visul telepatic. În 1953 au fost descoperite mişcările oculare rapide (*rapid eyes movements* = REM) (v.) ce caracterizează acele faze ale somnului în care se visează şi a fost deci posibilă conceperea unor experimente de telepatie care ar exploata îndeosebi aceste faze. În aceste experimente, subiectului adormit îi erau trimise, în timpul fazelor REM, mesaje telepatice; în consecință, se controla apoi dacă mesajul a fost sau nu captat. Numeroasele teste realizate spre exemplu la Dream Laboratory (Laboratorul de vise) din cadrul Spitalului Maimonides din Los Angeles au demonstrat realitatea telepatiei onirice. În mod evident, visul care deplasează cenzurile şi barierele conştiente, deschide calea conținuturilor inconştiente şi deci şi a celor paranormale. În vis par să se întâmple uneori şi fenomenele de dedublare (v. *Experiențe în afara corpului*, OBE), adică separări momentane ale conştiinței treze de corpul fizic.

**Vis lucid**

Vis în care cel care visează este conştient că visează şi poate deci exercita o influență asupra conținutului şi evoluției visului însuşi.

**Vis medicatrix naturae**

Termen derivat din latină care înseamnă „forța tămăduitoare a naturii", cu alte cuvinte, „medicul din noi". Este vorba de principiul regenerator capabil să pună în mişcare mecanismele vindecării. Medicina şi medicii nu ar face altceva decât să acționeze acest principiu autovindecător.

### Viziune

Percepție spirituală, și totodată halucinație sau apariție religioasă. Fenomen cu caracter sugestiv, legat fie de momentul prezent, fie de trecut sau de viitor, viziunile pot prezenta interes personal, ba chiar și colectiv și social. Vezi și *clarviziune*.

### Voce directă

Este unul din fenomenele cele mai neobișnuite care se pot produce în timpul ședințelor mediumnice. Este vorba de voci independente de medium, care se aud din diferite puncte ale camerei, cel mai adesea din apropierea tavanului, și vorbesc cu cei de față, răspunzându-le la întrebări și folosind uneori chiar și limbi pe care mediumul nu le cunoaște. Chiar dacă acest lucru nu s-a demonstrat, trebuie să presupunem că vocea directă se datorează materializării unui organ vocal. Pentru a face mai clar audibile vocile directe, o vreme s-au folosit *trompetele mediumnice* (v.). Fenomenul vocilor directe, ce pare a fi fost remarcat încă din antichitate, este destul de rar. Dintre mediumii cu voce directă, cei mai celebri sunt George Valiantine și *Margery Crandon* (v.), care au produs astfel de voci în condițiile cele mai severe de control, având gura bandajată și ceruită. Mai recent au produs voci directe englezul *Leslie Flint* (v.) și italianul Demofilo Fidani. Acesta din urmă și-a ținut întotdeauna ședințele în medii private și nu fost supus nici unui studiu științific. Nu se cunosc alți mediumi modeni cu voce directă.

### Voodoo

Prin acest termen se înțelege un ansamblu de rituri și practici magice și fetișiste originare probabil din Africa și prezente în America de Sud. Vezi și *fetișism*.

### Vraci

„Vraciul" sau „vindecătorul" este cel care, în societățile primitive, vindecă bolile prin cunoștințele sale magice și paranormale. În acest sens vezi și termenul *Șaman*.

**Vrăjitoare – Vrăjitorie**

Echivalentă magiei negre, vrăjitoria apare în toate timpurile şi în toate ţările, cu practici fundamentale adecvate pentru exercitarea puterii asupra victimei în cauză. Găsim astfel de informaţii în Egipt, în Grecia, la Roma şi apoi de-a lungul istoriei creştinismului, care a condamnat atât magia albă cât şi magia neagră, şi a ajuns în Evul Mediu să instituie Inchiziţia şi să pună vrăjitoarele pe rug. Conform părerii populare, vrăjitoarele întreţin raporturi cu demonul, de la care îşi atrag puterile lor malefice şi se dedau ritualurilor orgiastice în care au loc mişcări de orice fel, inclusiv omucideri. „Vânătoarea de vrăjitoare" a fost un fenomen de foarte mare întindere în Occident, care a făcut şi injustiţii şi victime nevinovate. Ultimele execuţii au avut loc la sfârşitul secolului al XVIII-lea în Germania şi Spania. Se consideră că vrăjitoria, înţeleasă ca exerciţiu de *magie* (v.), atât albă, cât şi neagră, este acum prezentă aproape în toată lumea la popoarele aşa numite primitive, adică acelea care trăiesc departe de civilizaţia occidentală: este deci un fenomen care face parte profund din istoria omului şi care interesează pe cercetătorul de parapsihologic deoarece exprimă capacităţi extraordinare, atât în bine, cât şi în rău.

*Două vrăjitoare prepară o vrajă*

*Vrăjitoare evocând demonul*

**Warcollier René** (1881–1962)

Inginer francez, membru al *Institutului Metapsihic Internațional* (v.) din Paris, al cărui președinte a fost timp de mulți ani. Celebre sunt experimentele sale de telepatie la distanță mare, reușite în mare măsură. S-a ocupat și de fenomene fizice ale mediumnității, acceptând ca ipoteză de lucru și ipoteza spiritistă. A publicat multe lucrări și articole în *Revista de Metapsihică (Revue Métapsychique)*, al cărui director a fost.

**Worth Patience**

Caz celebru în literatura spiritistă. În 1913, automatista americancă Pearl L. Curran din St. Louis, experimentând cu *ouija* (v.), obține mesaje semnate „Patience Worth", care spuneau despre ea însăși că a fost o copilă englezoaică ce a trăit în secolul al XVII-lea, emigrată în America, cu un tată țesător și apoi ucisă de indieni. Patience a oferit o cantitate de date istorico-geografice pe care mediumul nu le cunoștea cu siguranță și, pentru a demonstra propria independență față de doamna Curran, i-a dictat diferite opere în versuri și într-o limbă veche (deosebit de interesantă este *Telka*). Doamna Curran scria circa 3500 de cuvinte în două ore, fără a corecta sau șterge vreodată nimic, element caracteristic pentru *automatisme* (v.). Cazul „Patience Worth" este unul dintre cele mai interesante din întreaga *literatură mediumnică* (v.), mai ales la nivel lingvistic. În operele sale, Curran, care poseda o cultură foarte modestă, n-a folosit niciodată termeni intrați în limba engleză după secolul al XVII-lea.

## Xenoglosie

Termenul provine din grecescul *xenos* (străin) şi *glossa* (limbă) şi înseamnă deci „a vorbi într-o limbă străină necunoscută". În parapsihologie se vorbeşte despre xenoglosie atunci când un senzitiv în transă vorbeşte sau scrie o limbă pe care n-o cunoaşte în condiţii normale şi pe care nici cei prezenţi n-o cunosc. Uneori limba în cauză poate fi exprimată şi prin *voce* sau *scriere directă* (v.) adică fără intervenţia directă a mediumului. Xenoglosia este unul dintre fenomenele cele mai tulburătoare din parapsihologie, care nu cunoaşte prea multe exemple. Spre a nu cita decât câteva, în secolul al XIX-lea, mediumul Laura Edmonds, fiica preşedintelui Senatului Statelor Unite, cunoscând doar engleza şi puţină franceză învăţată la şcoală, s-a exprimat în diferite limbi între care unele foarte rare: dialecte indiene, greacă şi maghiară. Tot în Statele Unite, la începutul secolului, mediumul doamna Curran a scris în mai puţin de treizeci de ore poema *Telka* într-o engleză arhaică perfectă datând de acum trei secole. Filologii au definit acest lucru drept un „miracol" lingvistic. Mediumul american de voce directă Vallantine a produs voci care vorbeau chiar în japoneză şi chineză, aşa cum s-a atestat de către experţi; iar mediumul englez Rosemary a vorbit în egipteană cu H. Hulme, profesor de egiptologie la Oxford. Şi s-ar putea da numeroase alte exemple. Fenomenul xenoglosiei este unul dintre cele care fac trimitere la ipoteza spiritistă, întrucât nu pare posibil ca o persoană să poată să scrie şi să vorbească o limbă necunoscută fără a fi sub controlul unei „entităţi". S-a presupus şi că mediumul în transă ar putea capta prin clarviziune conţinutul

cărților și dicționarelor sau, prin telepatie, cunoștințele persoanelor prezente ori chiar absente. Sunt unii care au propus ipoteza memoriei ascunse. Frazele rostite de către medium ar fi amintiri uitate care reapar în transă. În sfârșit se poate face referire și la *rezervorul cosmic* (v.) ori la psihismul universal presupus de *William James* (v.), care ar conține toate amintirile și cunoștințele umanității. Nu se poate nega faptul că ipoteza spiritistă ar explica cel mai ușor faptele: de altfel ea este nedemonstrată și nedemonstrabilă.

## Yin-Yang

Concepție a filosofiei chineze antice la baza căreia se află principiul alternanței și armoniei. În natură totul este alternanță; zi-noapte, cald-frig, întuneric-lumină, veghe-somn și așa mai departe. Această alternanță se află atât în natură cât și în ființa omenească, în viața acesteia.

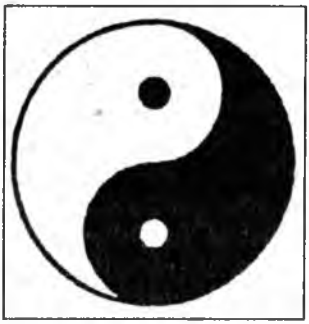

*Yin-Yang*

Pentru a identifica polii acestei alternanțe, chinezii au creat termenii Yin și Yang; Yin este sinonim cu inerția, Yang cu acțiunea. Yin înseamnă pământ, noapte, întuneric, iarnă, frig, ud, înăuntru, femeie, odihnă. Yang înseamnă cer, lumină, vară, cald, uscat, în afară, bărbat, activitate. Yin și Yang sunt expresia dualismului cosmic, deoarece chinezul vede în aceștia două aspecte ale uneia și aceleiași realități naturale și ei se nasc în mod continuu unul din celălalt: noaptea naște ziua și viceversa și același lucru este valabil și pentru iarnă și vară. Și organele omenești au funcții Yin și Yang: sunt Yang toate organele-laborator (stomacul,

*Simbolul Yin-Yang în mâinile lui Lao-Tzu, contemporanul lui Confucius*

intestinul subțire, intestinul gros, bila și vezica) și Yin organele-rezervor: (splina, inima, plămânii, ficatul, rinichii). În trupul omenesc forțele Yin și Yang trebuie să fie în armonie și dacă această armonie se pierde ea este restabilită cu ajutorul *acupuncturii* (v.).

Simbolul termenilor Yin și Yang este un disc despărțit în două părți de o linie ondulată. De obicei o parte este de culoare albă și cealaltă de culoare neagră.

**Yoga**

Termenul acesta derivă din cuvântul sanscrit *yui* și înseamnă a lega, a uni, a împreuna; yoga este, așadar, un mijloc pentru a împreuna sufletul omenesc individual cu sufletul divin universal, eliberându-l astfel din roata existențelor. Yoga nu este o religie sau o filosofie, ci o disciplină de tip empiric în care se află în comuniune trupul, psihicul și sufletul.

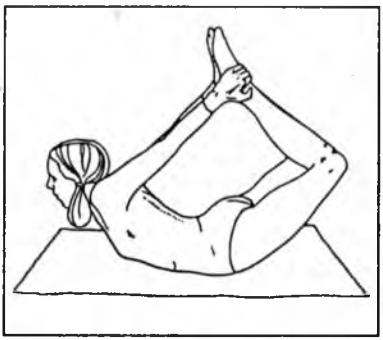

*Un exercițiu de Hatha Yoga: poziția arcului*

Originile disciplinei yoga sunt străvechi dar codificatorul acesteia este considerat Patanjali, care a trăit în secolul al II-lea î.e.n., autor al cărții *Yogasutra*.

Țelul disciplinei yoga este de tip mistic și tinde la mântuirea finală a celui ce o practică și la unirea sa cu Absolutul. Există diverse grade și niveluri de yoga. Există nivelul fizic, ce are drept țel sănătatea trupului și deplina stăpânire a acestuia de către cel ce practică yoga; acest nivel are căutare îndeosebi în Occident. Și mai există yoga iubirii, ce are drept țel aflarea fericirii supreme prin erotism, precum și yoga magică, ce tinde spre puterile paranormale și spre stăpânirea lumii înconjurătoare.

Există numeroase tehnici și școli (Hatha-yoga, Mantra-yoga, Raja-yoga, Kundalini-yoga, etc.) pe care nu le putem descrie aici cum se cuvine. Ne limităm doar la a aminti că yoga tinde spre

controlul psihofizic pe care-l obține prin concentrare și meditație și la unirea cu sufletul universal. Diferitele tehnici nu sunt altceva decât aspectele unui sistem unitar care-l implică în întregime pe om, fizic, psihic, mental și spiritual.

**Yogy/Yoghin**

Este acela care practică și trăiește diversele tehnici yoga și care — ajuns la un înalt nivel de spiritualizare și realizare — le poate arăta și celorlalți calea de urmat. Yoghinii sunt înzestrați de obicei cu însușiri paranormale cărora ei nu le acordă de altminteri prea mare importanță. Corespondentul feminin al lui yogy/yoghin este *yogyn/yoghină*.

### Zaruri

Experimentele cu zaruri sunt foarte folosite în cercetarea cantitativă de laborator. Se folosesc mai ales la experimentele de precogniție (subiectul trebuie să prezică care față a zarului va cădea după aruncare) și de psihokinezie (subiectul încearcă să influențeze însăși aruncarea zarurilor și să facă să cadă mereu o anumită față).

### Zaţ de cafea

Metodă divinatorie care se bazează pe observația zațului de cafea. Practicarea ei este recentă (secolul al XVII-lea). Se fierbe apa și cafeaua măcinată, se dă consultantului să bea partea lichidă și se răstoarnă ceașca apoi pe o farfurie. Depozitându-se grosul, se formează figuri și simboluri pe care senzitivul trebuie să le interpreteze. Probabil că și în acest caz ne aflăm, ca în alte cazuri de prezicere a viitorului, aproape de elementul de care se sprijină senzitivul pentru a pune în mișcare mecanismul propriilor daruri paranormale.

### Zâne

Împreună cu nimfele, faunii, elfii, spiriduşii şi cobolzii, zânele sunt personaje create de fantezia populară, în genere descrise ca femei tinere şi frumoase şi trăind în contact direct cu natura. Lumea paranormalului a început să se ocupe de zâne atunci când, în 1920, *Sir Arthur Conan Doyle* (v.), care s-a interesat dintotdeauna de esoterism şi de spiritism, a pezentat în publicații cazul celor două fetițe englezoaice Elsie Wright şi

Frances Griffith, ce afirmau că au văzut zânele, descriindu-le ca pe niște minuscule creaturi feminine înaripate cu care se jucau și pe care chiar le-au fotografiat. Faptul a suscitat o enormă senzație, chiar și pentru autoritatea lui Conan Doyle, cel care a susținut mereu realitatea zânelor și buna încredere a fetițelor, în timp ce opinia publică a rămas puternic divizată. Admițând că fotografiile au fost realizate fără trucuri, așa cum afirmă diverși experți fotografi, s-ar putea presupune că fetele ar fi senzitive și că ar fi reușit să proiecteze pe placa fotografică propriile imagini mentale.

**Zen**

Termen japonez care înseamnă „meditație" și arată, în esență, o practică ce constă în atingerea uniunii cu Totul, dincolo de caracterul efemer al lucrurilor terestre. Zen a început o dată cu iluminarea lui Buddha, a fost transmis la modul individual timp de secole până ce a fost introdus în China, unde vine în contact cu daoismul și apoi în Japonia. Ținta practicii Zen este eliberarea omului de convențiile raționale și de emotivitate pentru a-l învăța să vadă adevărata realitate, prin intermediul unei experiențe intuitive directe numită *buddhi*. Stările meditative atinse prin practica Zen sunt atât de profunde încât sunt asemănătoare transei și hipnozei. În realitate, mintea celui care meditează este mereu trează și activă, țintind depășirea a ceea ce este iluzoriu spre atingerea adevăratei cunoașteri.

**Zener** – vezi *Cărțile Zener*

**Zodiac**

Termen folosit în astrologie, care arată zona cerească ce conține cele douăsprezece constelații (numite și semne zodiacale). Semnele zodiacale aflate și astăzi în folosință își dato-

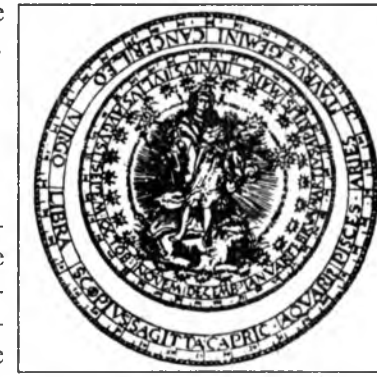

*Zodiacul*

reazâ originea vechilor caldeeni şi egipteni, care au făcut ca începutul zodiacului să coincidă cu echinocţiul de primăvară.

**Zöllner Johan Carl Friedrich** (1834–1882)

Profesor de astronomie din Lipsca, numele său este legat de începuturile studierii ştiinţifice a mediumilor şi senzitivilor. S-a ocupat îndeosebi de fenomene fizice (materializări şi dematerializări, scriere directă, penetrarea materiei, deviaţia acului busolei etc.), care la mediumul Slade studiat de el aveau loc şi în plină lumină. Teoria sa despre a patra dimensiune, elaborată pentru explicarea fenomenelor observate, a fost adeseori preluată şi în zilele noastre de către alţi cercetători. Pentru experimentele sale a fost deseori criticat de colegi, dar n-au lipsit cei care l-au apărat cu pasiune. Şi-a expus experienţele sale în cartea *Fizica transcedentală.*

**Zombi**

În tradiţia magică a insulei Haiti, *zombi* sunt persoane a căror moarte a fost constatată, care au fost îngropate şi care au fost apoi regăsite în stare de clemenţă, în preajma unor vrăjitori locali care îi foloseau drept sclavi. Se consideră că moartea aparentă ar fi produsă de otrăvuri deosebite care paralizează persoana, făcând-o să pară moartă. De fapt, este apoi posibilă trezirea ei pentru a se mişca şi munci, chiar dacă otrava i-a distrus de-acum inteligenţa. Faptul este prevăzut în Codul Penal al Republicii Haiti, în care se afirmă că „va fi considerată drept tentativă de omucidere cu toate efectele sale, folosirea de substanţe care, fără a provoca chiar moartea adevărată, produc o comă letargică mai mult sau mai puţin prelungită. Dacă după luarea unor astfel de substanţe persoana este îngropată, actul va fi considerat drept omucidere, în mod independent de consecinţele care-i vor urma". Fenomenul, raportat de persoane şi de publicaţii demne de crezare, trebuie să fie considerat real şi nu ca rod al superstiţiilor şi credinţelor populare.

**Zügun Eleonora**

Țărancă română care la unsprezece ani, în 1925, a început să prezinte fenomene de *poltergeist* (aportări, deplasări de obiecte etc.), astfel încât în satul în care trăia s-a crezut că ar fi demonizată. Pentru câțiva ani a fost în ospeția contesei Wassilk, la Viena, expertă în fenomene paranormale, care a cercetat-o și a făcut să fie cercetată și de alți cercetători, între care *Harry Price* (v.), la Londra. Eleonora prezenta mai ales semne ciudate pe piele care îi apăreau rapid și erau asemănătoare stigmatelor, semne de biciuire și de mușcături. Fetița atribuia toate acestea *dracului* său, care uneori o pedepsea și alteori o răsplătea producând prin aport obiecte dorite de ea. Depășind vârsta puberală, Eleonora și-a pierdut puterile. Vezi și *Dermografie*.

# La Editura *LUCMAN* au apărut:

## a) În colecția de carte școlară

◆ ***Gramatica limbii engleze***
de Georgiana Gălățeanu-Fârnoagă

◆ ***Exerciții de gramatică engleză***
de Georgiana Gălățeanu-Fârnoagă

◆ ***Sinteze de gramatică engleză, exerciții și teste de evaluare***
de Georgiana Gălățeanu-Fârnoagă

◆ ***O gramatică pentru toți***
de Georgeta Cristian-Foghel

◆ ***Ghid de conversație român-turc***
de Agiemin Baubec și Ferian Ismail

## b) În colecția OZN

◆ ***Întoarcerea la stele (nr. 1)***
de Erich von Däniken

◆ ***Străini veniți din spațiu (nr. 2)***
de Donald Keyhoe

◆ ***Misterul lumilor uitate (nr. 3)***
de Charles Berlitz

## c) În colecția PARANORMAL

◆ ***Trăim numai o viață?***
de Richard Rifkin (nr. 1)

◆ ***Secretele decorporării***
de Bernard Raquin (nr. 2)

## d) În colecția CARTEA

◆ ***Cartea verde – Cum să trăim sănătos și ieftin***
de A.G. White

◆ ***Cartea medicinei – Ghid complet de medicină complementară***
de William Collinge

◆ ***Iliada, Odiseea și Eneida, repovestite pentru copii***
de George Andreescu

# Lucrări în curs de apariție:

## a) Carte școlară

- ***Dicționar de mituri, simboluri și credințe***
  de Catherine Pont-Humbert

## b) Colecția OZN

- ***Kiribati***
  de Erich von Däniken
- ***Imperiul extraterestru***
  de Andreas von Retyi
- ***Ultra Top Secret***
  de Jean Sider
- ***Roswell, ultimul scenariu***
  de Rene Coudris

## c) Colecția PARANORMAL

- ***Toți suntem nemuritori***
  de Patrick Drouot

## d) Colecția CARTEA

- ***Cartea Sănătății***
  de Nicolas Evrard
- ***Cartea energiilor***
  de William Collinge

Cei interesați în procurarea titlurilor de mai sus pot lansa comenzi direct Editurii ***Lucman*** prin telefon/fax **01.617.12.55**, cu indicarea exactă a adresei destinatarului, plata urmând a se face prin ramburs la primirea coletului.